

Επενδυτικός Οδηγός 2020

Μία πρωτοβουλία της Ομάδας
Εργασίας Νομικών Θεμάτων
του Ελληνογερμανικού
Εμπορικού και Βιομηχανικού
Επιμελητηρίου

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	1
1. Οι δράσεις των Διμερών Εμπορικών Επιμελητηρίων στο εξωτερικό	2
2. Συνοπτική Μακροοικονομική παρουσίαση της Ελλάδος.....	8
3. Οικονομικές Προοπτικές - Ελλάδα	12
4. Σύνταγμα και Διακυβέρνηση – Ε.Ε. Μια σύντομη εισαγωγή στο ελληνικό Συνταγματικό και Διοικητικό Δίκαιο	15
5. Εμπορικές Εταιρείες	23
6. Αντιπροσωπείας και Διανομή	41
7. Ελληνικό Εργατικό Δίκαιο και Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης	48
8. Φορολογία Νομικών Προσώπων	62
9. Δίκαιο Ανταγωνισμού Βασικός οδηγός του ν.3959/2011 για την «προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού».....	69
10. Διανοητική Ιδιοκτησία.....	83
11. Διαμεσολάβηση – Βασικός Οδηγός για τη διαμεσολάβηση από τον Οργανισμό Διαιτησίας και τον Διαμεσολάβησης του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (ΟΔΔΕΕ)	106

1. Οι δράσεις των Διμερών Εμπορικών Επιμελητηρίων στο εξωτερικό

Δρ.-Μηχ. Αθανάσιος Κελέμης
Γενικός Διευθυντής Μέλος Δ.Σ.
Ελληνογερμανικό Εμπορικό και
Βιομηχανικό Επιμελητήριο
Δορυλαίου 10 - 12
115 21 Αθήνα
Τηλ.: +30 210 6419000
Fax: +30 210 6445175
E-Mail: ahkathen@ahk.com.gr
Internet: www.griechenland.ahk.de

1.1 Οι παγκόσμιες δράσεις των Γερμανικών Εμπορικών Επιμελητηρίων στο εξωτερικό

Οι μεταφορικές δίοδοι σε κάθε γωνιά του κόσμου καθώς και η παγκόσμια δικτύωση έχουν δημιουργήσει, εκ πρώτης όψεως, μια «ανοιχτή» παγκόσμια αγορά. Ωστόσο, η είσοδος σε μια ξένη αγορά είναι κάθε άλλο παρά εύκολη. Ένα τέτοιο εγχείρημα ενέχει απροσδόκητα προβλήματα, κυρίως για τις μικρό-μεσαίες επιχειρήσεις, μετατρέποντας πολύ γρήγορα όλο το εγχείρημα σε μια επικίνδυνη και δαπανηρή περιπέτεια. Όποιος θέλει να πετύχει στις αγορές του εξωτερικού, πρέπει να γνωρίζει τη δική του αγορά. Σε αυτές τις γνώσεις συγκαταλέγεται η γνώση των νομικών και φορολογικών συνθηκών καθώς και η γνώση των θεσμών της χώρας. Παράλληλα, είναι εξίσου σημαντικό να ξεπεραστεί με επιδεξιότητα η πληθώρα των εμποδίων στις επικοινωνιακές και εμπορικές οδούς ενός άλλου πολιτισμού.

Τα Γερμανικά Εμπορικά Επιμελητήρια στο εξωτερικό αποτελούν εταίρους της γερμανικής οικονομίας όσον αφορά την πρόσβαση σε αγορές του εξωτερικού. Είναι εκπρόσωποι των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων και των ενώσεων, ενώ παράλληλα παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε επιχειρήσεις όλων των κλάδων. Μέσω της αгаστής συνεργασίας αμφοτέρων των δομών, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, μελετώνται τα αιτήματα των επιχειρήσεων από ειδικούς επί τόπου και δίνονται λύσεις, προσανατολισμένες στην αγορά. Στα Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια διοργανώνονται από κοινού με τα εκάστοτε Εμπορικά Επιμελητήρια στο εξωτερικό ειδικές εκδηλώσεις σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μια άμεση σύνδεση της οικονομίας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.

Παράλληλα με τις σημαντικές, εξατομικευμένες υπηρεσίες, οι οποίες είναι ιδιαίτερης σημασίας για τα εκάστοτε Εμπορικά Επιμελητήρια στο εξωτερικό, μεταξύ των σημαντικότερων υπηρεσιών των Γερμανικών Εμπορικών Επιμελητηρίων στο εξωτερικό συγκαταλέγονται και τα ακόλουθα: π.χ. Συμβουλευτική πωλήσεων:

- Από την ανάλυση των δομών πωλήσεων μέσω της παρουσίασης προϊόντων έως τη δημιουργία προσωπικών επαφών.
- Συμβουλευτική εισόδου στην αγορά: Ανάλυση, η οποία προκύπτει από μακροοικονομικές και ρυθμιστικές συνθήκες έως τους ανταγωνιστικούς οικονομικούς παράγοντες και τον προσδιορισμό της προσφοράς προϊόντων.
- Παροχή νομικών συμβουλών: Υποστήριξη στη σύνταξη συμβάσεων, στην ίδρυση εταιρειών και παροχή κάθε είδους νομικών συμβουλών ανάλογα με το εκάστοτε κράτος.
- Οργάνωση συναντήσεων: Οργάνωση ταξιδιών και συμφωνία επιχειρηματικών συναντήσεων καθώς και ξενόγλωσση συνοδεία.

Σε περισσότερες από 140 τοποθεσίες σε 92 χώρες με 50.000 μέλη, τα Εμπορικά Επιμελητήρια στο εξωτερικό, τα γραφεία εντεταλμένων συμβούλων και τα γραφεία εκπροσώπων της γερμανικής οικονομίας προωθούν τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Πολλά Εμπορικά Επιμελητήρια στο εξωτερικό δραστηριοποιούνται εδώ και δεκαετίες στις χώρες τους. Οι 2.111 ειδικοί συνεργάτες μας διαθέτουν εκτεταμένες γνώσεις στον τομέα της εγχώριας οικονομίας, του εμπορίου και της νομοθεσίας. Με αυτόν τον τρόπο, ιδρύθηκε, για παράδειγμα, και το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, που ήδη από το 1924 βρίσκεται στη διάθεσή σας, με 29 συνεργάτες σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, για να σας παρέχει μια πληθώρα υπηρεσιών.

1.2 Οι υπηρεσίες του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου

Για περισσότερα από 95 χρόνια το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, ως τμήμα του παγκόσμιου δικτύου Γερμανικών Επιμελητηρίων στο εξωτερικό, προωθεί τις εμπορικές και επιχειρηματικές σχέσεις αμφοτέρων των χωρών μέσω εναρμονισμένων και εκτεταμένων υπηρεσιών και δράσεων. Επί του παρόντος, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, ως επίσημος εκπρόσωπος της Γερμανικής οικονομίας, αποτελεί έναν ικανό εταίρο για τις γερμανικές επιχειρήσεις στον τομέα της εξεύρεσης νέων αγορών. Για την εξεύρεση διεθνών αγορών απαιτείται μια ακριβής στρατηγική προσέγγιση. Ειδικά, ελλοχεύει ο κίνδυνος η επιτυχία να μην ανταποκρίνεται στις προσδοκίες, παρά τις μεγάλες αρχικές επενδύσεις. Οι οικονομικοί ειδήμονες του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου είναι λόγω της πολυετούς δραστηριοποίησής τους στην Ελλάδα καταρτισμένοι ειδικοί: Το πλεονέκτημά τους έγκειται όχι μόνο στην ακριβή γνώση της οικονομικής διάρθρωσης της ελληνικής αγοράς αλλά και στις προσωπικές επαφές με ειδικούς όλων των κλάδων και φορείς λήψης αποφάσεων σε επιχειρήσεις, ενώσεις και κρατικούς θεσμούς.

Παράλληλα, το Επιμελητήριο παρέχει ποικίλες υπηρεσίες συμβουλευτικής για μια επιτυχή **είσοδο στην αγορά**.

Μέσω μιας έρευνας αγοράς [Έλεγχος πριν από τη διάθεση στην αγορά (Pre-Market-Check)] μπορεί να γίνει ανακεφαλαίωση των πληροφοριών, που αφορούν συγκεκριμένες αγορές, βάσει των οποίων μπορεί τελικά να αποφασιστεί κατά πόσον ή ποια περαιτέρω βήματα είναι απαραίτητα για μια επιτυχή είσοδο στην ελληνική αγορά. Μέσω της εμπεριστατωμένης μελέτης της αγοράς, οι ενδιαφερόμενοι λαμβάνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των υφιστάμενων προϋποθέσεων της αντίστοιχης ελληνικής αγοράς-στόχου, της δυναμικής της αγοράς όσον αφορά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, του ελληνικού κλάδου και των αντίστοιχων ανταγωνιστικών δομών.

Εάν τα αποτελέσματα της έρευνας είναι θετικά, στη συνέχεια το Επιμελητήριο μπορεί να αναλάβει τη μεσολάβηση ικανών εταίρων και να δημιουργήσει επαφές με πιθανούς εμπορικούς αντιπροσώπους, εμπορικούς εταίρους, πελάτες ή κατασκευαστές, μέσω εμπεριστατωμένων ερευνών, προσανατολισμένων σε μια ομάδα-στόχο. Τόσο το ευρύ δίκτυο επαφών του Επιμελητηρίου εντός της ελληνικής οικονομίας όσο και η πρόσβαση που έχει σε σύγχρονες βάσεις δεδομένων και σε μια πληθώρα συντονισμένων πηγών πληροφόρησης εγγυώνται την αξιοπιστία της εν λόγω επιλογής. Παράλληλα, ο πελάτης έχει στο πλευρό του σε μόνιμη βάση έναν έμπειρο συνεργάτη του Επιμελητηρίου, ο οποίος μπορεί να τον εξοικειώσει με τις εκάστοτε εθνικές επιχειρηματικές πρακτικές και να ενεργοποιήσει το δίκτυό του στην ελληνική αγορά. Με αυτόν τον τρόπο, γίνεται μια πρώτη επαγγελματική συζήτηση με τις επιλεγμένες επιχειρηματικές επαφές στην ελληνική γλώσσα. Η χρήση της επαγγελματικής μεσολάβησης εμπορικών συνεργατών συμβάλλει στην εξοικονόμηση δαπανών μέσω της έναρξης

συζητήσεων με πιθανούς εμπορικούς συνεργάτες με την υποστήριξη του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, αλλά και στην εξοικονόμηση χρόνου μέσω της οργάνωσης συναντήσεων.

Επιπροσθέτως, το Επιμελητήριο παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής όσον αφορά την επιλογή του ιδανικού τόπου δραστηριοποίησης στην ελληνική αγορά. Το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο γνωρίζει καλά τις τοπικές συνθήκες και βοηθά τους ενδιαφερόμενους να βρουν γρήγορα τον δρόμο τους σε ένα αρχικά άγνωστο περιβάλλον. Με την τεχνογνωσία του, το Επιμελητήριο λειτουργεί υποστηρικτικά και στην αναζήτηση των οικονομικά καταλληλότερων και στρατηγικά ευνοϊκότερων τόπων πώλησης και παραγωγής. Πέρα από την πολυετή εξειδίκευση στην αγορά, οι πελάτες επωφελούνται από τους τοπικούς παράγοντες καθώς και από τις ήδη υπάρχουσες συνεργασίες του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου με τοπικούς οργανισμούς επενδύσεων και ανάπτυξης της οικονομίας.

Κάποιες προθέσεις εξαγωγών αποτυγχάνουν όχι λόγω της έλλειψης ευκαιριών στην αγορά ή της έλλειψης εταίρων στην αγορά-στόχο, αλλά λόγω των εταιρικών, εμπορικών ή φορολογικών συνθηκών, που επικρατούν. Οι **νομικοί και φορολογικοί σύμβουλοι** του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου μπορούν να προσφέρουν σημαντική βοήθεια στις επιχειρήσεις όσον αφορά την αξιολόγηση των εν λόγω συνθηκών. Το Επιμελητήριο είναι ο πρώτος φορέας παροχής συμβουλευτικής όσον αφορά την είσοδο στην ελληνική αγορά ή όσον αφορά τα προβλήματα που ενδέχεται να ανακύψουν. Οι νομικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τα ελληνικά είδη εταιρειών εν γένει αλλά και πληροφορίες σχετικά με την ίδρυση επιχειρήσεων, τη συμβουλευτική σε φορολογικά ζητήματα ή την ανάληψη εντολών είσπραξης. Για την απάντηση σύνθετων ερωτήσεων, το Επιμελητήριο παραπέμπει σε εξειδικευμένους δικηγόρους, φοροτεχνικούς ή οικονομικούς ελεγκτές. Παράλληλα, η συνεργασία των εργαζομένων του Επιμελητηρίου με εξωτερικούς, συχνά γερμανόφωνους, δικηγόρους και συμβούλους διασφαλίζει την ιδανικότερη υποστήριξη. Επιπλέον, το Επιμελητήριο στηρίζει επιχειρήσεις μέσω του δικού του Οργανισμού Διαιτησίας και Διαμεσολάβησης, για την αποφυγή χρονοβόρων και δαπανηρών δικαστικών διαδικασιών. Στην Ελλάδα αυτές (οι δικαστικές διαδικασίες) συχνά σχετίζονται με μια πληθώρα μειονεκτημάτων και προβλημάτων για τις γερμανικές επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα οι Γερμανοί επιχειρηματίες να έρχονται αντιμέτωποι με τους Έλληνες εταίρους. Η γλώσσα των δικαστηρίων είναι η Ελληνική, το δικαστικό σύστημα τους είναι ξένο και η διεκπεραίωση των διαδικαστικών ζητημάτων στην Ελλάδα είναι ιδιαιτέρως χρονοβόρα. Ο Οργανισμός Διαιτησίας και Διαμεσολάβησης του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου παρέχει τη δυνατότητα γρηγορότερης και αποτελεσματικότερης επίλυσης διενέξεων μεταξύ των εταίρων, σε σχέση με τα Ελληνικά δικαστήρια. Αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τις παροχές του Οργανισμού Διαιτησίας και Διαμεσολάβησης του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, όπως για παράδειγμα για τους διαδικαστικούς κανονισμούς, τους καταλόγους των διαιτητών και διαμεσολαβητών, τις ημερομηνίες εκδηλώσεων, καθώς και όλες τις υπόλοιπες δράσεις του Οργανισμού Διαιτησίας και Διαμεσολάβησης και των δύο τμημάτων, μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Επιμελητηρίου: www.oddee.gr/de.

Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των εργασιών του Επιμελητηρίου βρίσκεται και η **υλοποίηση επιχειρηματικών προγραμμάτων**. Το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο υλοποιεί προγράμματα του δημόσιου τομέα από την Ελλάδα και τη Γερμανία, προγράμματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς και προγράμματα με δική του πρωτοβουλία, ενώ διαθέτει εκτεταμένη εμπειρία στον τομέα των εν λόγω προγραμμάτων. Μεταξύ άλλων, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο δραστηριοποιείται με επιτυχία στον τομέα της διεθνούς προώθησης των εξαγωγών

και διοργανώνει συχνά προγράμματα παροχής βοήθειας του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομικών και Ενέργειας στον τομέα του μάρκετινγκ και προγράμματα υποστήριξης των εξαγωγών γερμανικών προϊόντων και υπηρεσιών. Ως επίσημος εκπρόσωπος της Γερμανικής οικονομίας, το Επιμελητήριο διαθέτει μεγάλη εμπειρία στη διεξαγωγή διμερών εκδηλώσεων, συμποσίων, συνεδρίων και οικονομικών αποστολών. Παράλληλα, πραγματοποιούνται τακτικά ταξίδια οικονομικών αποστολών από τη Γερμανία στην Ελλάδα και αντίστροφα, διευκολύνοντας έτσι την είσοδο των γερμανικών τεχνολογιών και υπηρεσιών στην ελληνική αγορά. Αλλά και στον τομέα των ευρωπαϊκών επιχειρηματικών προγραμμάτων, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο προωθεί εδώ και πολλά χρόνια την πολυμερή μεταφορά τεχνολογιών και τεχνογνωσίας, δίνοντας μεγάλη προτεραιότητα στη βέλτιστη υλοποίηση των ευρωπαϊκών πρότυπων προγραμμάτων. Σε γενικές γραμμές, τα προγράμματα που υλοποιεί το Επιμελητήριο, είτε ως βασικός φορέας είτε ως εταίρος, εναρμονίζονται με την αποστολή του και ως εκ τούτου ενισχύουν τις ελληνογερμανικές οικονομικές σχέσεις. Λόγω των εκτενών εργασιών σε προγράμματα, οι συνεργάτες του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου διαθέτουν εκτεταμένη εξειδίκευση σε προγράμματα καθώς και σημαντικές επαφές με τους σχετικούς εκπροσώπους των διαφόρων κλάδων, καθώς και με ιδρύματα και φορείς λήψης αποφάσεων σε κρατικό και τοπικό επίπεδο. Η αποκτηθείσα εμπειρία διατηρείται από τους έμπειρους εργαζόμενους του Επιμελητηρίου καθώς και από τη δεξαμενή συσσωρευμένης τεχνογνωσίας, που μπορεί να ωφελήσει τόσο τις γερμανικές όσο και τις ελληνικές επιχειρήσεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο, παρέχονται στοιχεία όσον αφορά τις δυνατότητες συμμετοχής σε προγράμματα ανάλογα με τη ζήτηση, αξιολογούνται προτάσεις προγραμμάτων και παρέχονται λύσεις, προσαρμοσμένες στα μέτρα των επιχειρήσεων, καθώς και προτάσεις δράσης..

Με περισσότερα από 850 μέλη σε Ελλάδα και Γερμανία, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα επιμελητήρια του δικτύου Γερμανικών Επιμελητηρίων στο εξωτερικό. Η συμμετοχή ως μέλος σε ένα Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο παρέχει στις επιχειρήσεις μια σειρά ελκυστικών παροχών και εκπνώσεων, όπως για παράδειγμα για υπηρεσίες με πρόσθετη χρέωση. Σε γενικές γραμμές, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο προσφέρει στα μέλη του μια πλατφόρμα, με τη βοήθεια της οποίας διευρύνουν το δίκτυό τους, ανταλλάσσουν πληροφορίες και μπορούν να επισκεφθούν αποκλειστικές εκδηλώσεις. Επιπλέον, παρέχει στα μέλη ενεργή συμμετοχή σε κλαδικές ομάδες εργασίας, και κατά συνέπεια, τους δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσουν «κοινή φωνή» απέναντι στα πολιτικά δρώμενα. Στο πλαίσιο του προγράμματος Members4Members του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, τα μέλη του επωφελούνται από εκπνώσεις και ειδικές προσφορές σε υπηρεσίες και προϊόντα άλλων επιχειρήσεων-μελών. Στην εποχή της αυξανόμενης ψηφιακής επικοινωνίας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, το Επιμελητήριο παρέχει στα μέλη του άμεση επικοινωνία με τον πελάτη και άριστη online τοποθέτηση, μέσω της δυνατότητας παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών και διαδικτυακής παρουσίας. Έτσι, υπάρχει, μεταξύ άλλων, η δυνατότητα κοινοποίησης των δελτίων τύπου των επιχειρήσεων στην ιστοσελίδα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Επιμελητηρίου ή η αποκλειστική τοποθέτηση στο διαδικτυακό μητρώο των μελών.

Στις δράσεις του Επιμελητηρίου ανήκει και η **συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις**. Ως επίσημος αντιπρόσωπος γερμανικών εταιρειών διοργάνωσης εκθέσεων σε Ελλάδα και Κύπρο, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο λειτουργεί ως υπηρεσία μιας στάσης (One-Stop-Shop) για τους εκθέτες και τους επισκέπτες. Το Επιμελητήριο εκπροσωπεί επισήμως τις ακόλουθες οργανώσεις εκθέσεων: Deutsche Messe AG (Αννόβερο), Hamburg Messe und Congress GmbH

(Αμβούργο), Koelnmesse GmbH (Κολωνία), Messe Berlin GmbH (Βερολίνο), Messe München GmbH, GHM Gesellschaft für Handwerksmessen mbH, IMAG GmbH, Meplan GmbH στο Μόναχο, Solar Promotion, Spielwarenmesse (Νυρεμβέργη), ενώ συνεργάζεται με τους Εκθεσιακούς Οργανισμούς: AFAG Messen und Ausstellungen GmbH (Νυρεμβέργη), Landesmesse Stuttgart GmbH (Στουτγάρδη), Messe Essen GmbH (Εσσεν), Reed Exhibitions GmbH (Ντύσελντορφ). Ως αξιόπιστος και έμπειρος αντιπρόσωπος των εκθέσεων, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο προσελκύει εκθέτες και επισκέπτες, παρέχει πληροφορίες, αναλαμβάνει τη διαφήμιση και δημοσιογραφική κάλυψη στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα προσφέρει και πρόσθετες παροχές, όπως για παράδειγμα την οργάνωση εκδηλώσεων δημοσίων σχέσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, εκδίδεται κάθε χρόνο ο κατάλογος των γερμανικών εκθέσεων. Όσον αφορά τους ενδιαφερόμενους εκθέτες ή ειδικούς επισκέπτες των εκθέσεων σε Ελλάδα και Γερμανία, το Επιμελητήριο τους υποστηρίζει κατά την προετοιμασία και διεξαγωγή της έκθεσης καθώς και σε ό,τι επακολουθεί αυτής. Αναλυτικότερα, το φάσμα των προαναφερθέντων υπηρεσιών περιλαμβάνει παροχή πληροφοριών σχετικά με τις ειδικές εκθέσεις και τις εκδηλώσεις, προγραμματισμό της έκθεσης, συμβουλευτική σχετικά με τη μεταφορά των εκθεσιακών αντικειμένων και κατασκευή του εκθεσιακού περιπτέρου, οργάνωση των επισκέψεων στα περίπτερα της έκθεσης και των B2B συναντήσεων, καθώς και γενική υποστήριξη στη διεξαγωγή του ταξιδιού. Οι Έλληνες ενδιαφερόμενοι μπορούν να ενημερωθούν για τις γερμανικές εκθέσεις στην ελληνική πύλη του Επιμελητηρίου: www.german-fairs.gr.

Οι **εκδηλώσεις** του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου συμβάλλουν στη δημιουργία και εντατικοποίηση των επιχειρηματικών επαφών σε Ελλάδα και Γερμανία. Το εκτεταμένο πρόγραμμα των εκδηλώσεων χωρίζεται σε βασικές και εξειδικευμένες εκδηλώσεις. Στις ετήσιες βασικές εκδηλώσεις ανήκουν, μεταξύ άλλων, οι πρωτοχρονιάτικες δεξιώσεις στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, η ετήσια γενική συνέλευση των μελών, η καλοκαιρινή γιορτή καθώς και το brunch για τα μέλη. Οι ειδικές εκδηλώσεις σε μορφή workshop, συνεδρίων και χρηματιστηρίων ανταλλαγής επαφών διοργανώνονται συχνά σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις-μέλη του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, με επίκεντρο τον εκάστοτε κλάδο και αφορούν ζητήματα της επικαιρότητας. Παράλληλα, το Επιμελητήριο διοργανώνει εκδηλώσεις που αφορούν το εκάστοτε πρότζεκτ (π.χ. συνέδρια ή workshops, επιδοτούμενα από το BMWi στο πλαίσιο του προγράμματος διττής εκπαίδευσης), τα οποία συχνά εμπλουτίζονται από την ενεργό συμμετοχή και τις εξειδικευμένες γνώσεις ειδικών συνεργατών από την Ελλάδα και τη Γερμανία. Τέλος, σε συγκεκριμένες περιστάσεις το Επιμελητήριο οργανώνει έκτακτες ad hoc εκδηλώσεις με υψηλόβαθμους πολιτικούς ή οικονομικούς εκπροσώπους. Σε γενικές γραμμές, οι εκδηλώσεις, που διοργανώνει και υλοποιεί το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο, σχηματίζουν μια εξαιρετική πλατφόρμα για την καλλιέργεια και διατήρηση επιχειρηματικών επαφών με φορείς λήψης αποφάσεων από τους κλάδους της οικονομίας και της πολιτικής, ενώ συμβάλλουν σημαντικά στην προώθηση των διμερών συνεργασιών και στη μεταφορά τεχνογνωσίας.

Ως εκ τούτου, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο δραστηριοποιείται στον τομέα της **εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης** και εκπαιδεύει νέους σε τεχνικά επαγγέλματα, με προσανατολισμό στην πρακτική άσκηση. Το Επιμελητήριο δραστηριοποιείται και στο πλαίσιο του „Train the Trainer“, εκπαιδεύοντας τους εκπαιδευτές στις επιχειρήσεις πάνω στις αρχές και τη μεθοδολογία της διττής επαγγελματικής κατάρτισης και ενισχύοντας τα καθήκοντά τους ως φορείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας εντός της επιχείρησης. Επιπλέον, το Επιμελητήριο είναι πρωτοπόρος στην εξέλιξη των «πράσινων» επαγγελμάτων. Για παράδειγμα, έχει παράδοση στην επιτυχή διοργάνωση του ευρωπαϊκού σεμιναρίου ενεργειακών

διαχειριστών EUREM (European EnergyManager), ως μια πρακτική μετεκπαίδευση που γίνεται παράλληλα με την εργασία, για τους ενεργειακούς διαχειριστές των επιχειρήσεων στον τομέα της τεχνολογίας εξοικονόμησης ενέργειας. Επιπροσθέτως, το σεμινάριο „Energy Scouts“, που παρέχει το Επιμελητήριο, δίνει τη δυνατότητα σε εργαζόμενους νέους να μετεκπαιδευθούν στον τομέα της εξοικονόμησης ενέργειας και πηγών. Οι μελλοντικοί „Energy Scouts“ μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τις δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας και πόρων στην επιχείρησή τους και να αυξάνουν την εξοικονόμηση ενέργειας.

Θεμέλιος λίθος στον τομέα της εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης είναι η μεταφορά στοιχείων της γερμανικής διττής επαγγελματικής κατάρτισης στην ελληνική εκπαιδευτική αγορά. Στόχος είναι η απόκτηση όχι μόνο θεωρητικών-επιστημονικών γνώσεων, αλλά και συγκεκριμένων πρακτικών δεξιοτήτων, με απώτερο σκοπό την εκπαίδευση εξειδικευμένων εργαζομένων με τη βοήθεια ενός εκπαιδευτικού προγράμματος. Το εν λόγω εκπαιδευτικό πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις γερμανικές ποιοτικές προϋποθέσεις και πιστοποιείται βάσει αυτών.

Το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο προσφέρει, επίσης, την πρωτοβουλία «AHK Academy», η οποία στοχεύει στη συνεχή ανάπτυξη των στελεχών του σήμερα μέσω μετεκπαιδευτικών σεμιναρίων. Τα σεμινάρια αυτά αφορούν σημαντικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας (π.χ. τρόφιμα, τουρισμός, διοίκηση επιχειρήσεων) και επικεντρώνονται τόσο στην τεχνική κατάρτιση όσο και στην ανάπτυξη κοινωνικών ικανοτήτων (soft skill) των στελεχών της κάθε επιχείρησης.

Το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο παρέχει προγράμματα διττής επαγγελματικής κατάρτισης για εκπαιδευόμενους και επαγγελματίες στους τομείς του τουρισμού, της γαστρονομίας και της ζυθοποιίας, της DUAL Hellas, των τεχνικών επαγγελμάτων καθώς και των επονομαζόμενων «πράσινων» επαγγελμάτων (Graeducation, Young Energy Europe). Με αυτόν τον τρόπο, οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας αποκτούν τη δυνατότητα να λάβουν μέρος σε μια στοχευμένη και συστηματική επαγγελματική κατάρτιση, με στόχο την επιτυχή και σταθερή πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και στηρίζει τις επιχειρήσεις στην αναγνώριση και πρόσληψη ποιοτικώς καταρτισμένου προσωπικού.

Ως Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο προσπαθούμε να παρέχουμε καινοτόμες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, για να επιτύχουμε τον στόχο μας: να συνεχίσουμε, δηλαδή, να στηρίζουμε επιτυχώς την Ελληνογερμανική συνεργασία.

2. Συνοπτική Μακροοικονομική παρουσίασης της Ελλάδος

Georgios Theodorakis
Business Developer
Deutsch-Griechische Industrie- und
Handelskammer Geschäftsstelle
Nordgriechenland
Voulgari 50 Thessaloniki
GR-542 48
Thessaloniki
Tel: +30 2310 327733
Fax: +30 2310 327737
E-Mail: ahkthess@ahk.com.gr
Internet: www.griechenland.ahk.de

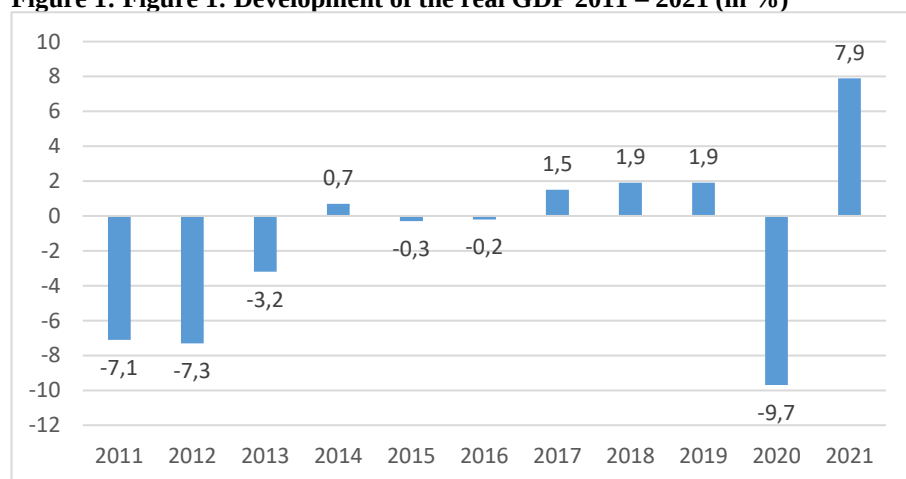
2.1 Συνολικές προοπτικές της οικονομίας

Οικονομική Ανάπτυξη

Προτού η πανδημία του Covid-19 ακινητοποιήσει την παγκόσμια οικονομία, η ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια, αλλά και το 2019, παρουσίασε μια αργή αλλά σταθερή πορεία ανάκαμψης με αποτέλεσμα το ΑΕΠ της χώρας να σημειώσει αύξηση 1,9% (ελληνική στατιστική αρχή ΕΛΣΤΑΤ). Η θετική εξέλιξη στην Ελλάδα μέχρι σήμερα επιβεβαιώθηκε επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι οικονομικές προοπτικές αξιολογήθηκαν επίσης θετικά. Στις χειμερινές προβλέψεις της το Φεβρουάριο του 2020 η Επιτροπή αναμένει περαιτέρω αύξηση του ΑΕΠ ύψους 2,4% και 2,0% για το 2020 και το 2021 αντίστοιχα.

Κατά περίπου 10% θα υποχωρήσει το ελληνικό ΑΕΠ το 2020, σύμφωνα με τις προγνώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η πανδημία του κορωνοϊού και η συνεπαγόμενη καθήλωση της οικονομικής δραστηριότητας τραυμάτισε βαριά την ελληνική οικονομία. Αυτό δείχνει ένα από τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, το οποίο είναι η μεγάλη εξάρτησή της από τον τουρισμό με μερίδιο ΑΕΠ περίπου 25%.

Figure 1: Development of the real GDP 2011 – 2021 (in %)

* Πηγή: European Commission, Economic Forecast, Spring 2020

Το δημόσιο χρέος της χώρας θα ξεπεράσει το 200% του ΑΕΠ. Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να υποχωρήσει κατά 9% το 2020, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το διαθέσιμο εισόδημα θα μειωθεί λόγω της αυξανόμενης ανεργίας που πρόκειται να ανέρθει στο 20%. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) προβλέπει ακόμη και ποσοστό ανεργίας

22,3%. Τον Φεβρουάριο του 2020 το ποσοστό βρισκόταν ακόμη στο 16,1%, το οποίο ήταν το χαμηλότερο για την Ελλάδα τα τελευταία εννέα σχεδόν χρόνια.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου προβλέπεται να υποχωρήσουν κατά 30% το 2020 και οι αγορές εξοπλισμού θα μειωθούν κατά 33%. Επίσης αναμένεται ότι η ιδιωτική κατανάλωση θα υποχωρήσει κατά 9% το 2020.

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) το ΑΕΠ σε όρους όγκου, κατά το 2ο τρίμηνο 2020 παρουσίασε μείωση κατά 15,3% σε σχέση με το 2ο τρίμηνο 2019, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις ολέθριες συνέπειες του Lockdown ως αποτέλεσμα της πανδημίας Covid-19 στην ελληνική οικονομία. Η συνολική τελική καταναλωτική δαπάνη μειώθηκε κατά 9,3% σε σχέση με το 1ο τρίμηνο του 2020. Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου μειώθηκαν κατά 2,0% σε σχέση με το 1ο τρίμηνο του 2020.

Εκτός από τον τομέα του τουρισμού, το λιανικό και χονδρικό εμπόριο καθώς και ο τομέας της εστίασης και εφοδιαστικής επηρεάζονται επίσης σε μεγάλο βαθμό από την πανδημία, έτσι ώστε να καταγράφονται τεράστιες πτώσεις στις πωλήσεις. Αντίθετα, οι τομείς των τροφίμων και των φαρμακευτικών προϊόντων στην Ελλάδα σημείωσαν θετικές τάσεις στις πωλήσεις τους.

2.2 Το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας

Το 2019, σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), η ελληνική οικονομία εξήγαγε αγαθά και υπηρεσίες συνολικής αξίας περίπου 33,8 δισεκατομμυρίων ευρώ (συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων πετρελαίου). Έτσι μπόρεσε η Ελλάδα να επιτύχει αύξηση εξαγωγών περίπου 1% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Η πλειονότητα των ελληνικών εξαγωγών το 2019 ήταν ορυκτά καύσιμα, μη σιδηρούχα μέταλλα, τρόφιμα και φαρμακευτικά και μηχανολογικά προϊόντα.

Όσο αφορά τις εισαγωγές, αγαθά και υπηρεσίες αξίας περίπου 55,5 δισεκατομμυρίων ευρώ (συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων πετρελαίου) εισήχθησαν στην Ελλάδα το 2019, πράγμα που αντανάκλα αύξηση περίπου 2,6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος..

Ανάπτυξη του ελληνικού εξωτερικού εμπορίου 2017 - 2019 σε δισεκατομμύρια ευρώ

	2017	2018	2019
Εισαγωγές	48,9	55,1	55,5
Εξαγωγές	28,5	33,4	33,8
Ισοζύγιο	-20,4	-21,7	-21,7

*Πηγή: Germany Trade & Invest 2020

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) η συνολική αξία των εισαγωγών κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου 2020 κατά το ίδιο διάστημα του έτους 2019, παρουσίασε μείωση σε ευρώ 15,4%. Η συνολική αξία των εισαγωγών του πρώτου εξάμηνου 2020 ανήλθε στο ποσό των 23.6 δις. ευρώ έναντι 27.9 δις. ευρώ κατά το ίδιο διάστημα του

έτους 2019. Η αντίστοιχη αξία χωρίς τα πετρελαιοειδή παρουσίασε μείωση κατά 7,9%. Η συνολική αξία των εξαγωγών - αποστολών κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου 2020 ανήλθε στο ποσό των 14.8 δις. ευρώ έναντι 16.8 δις. ευρώ κατά το ίδιο διάστημα του έτους 2019, παρουσιάζοντας μείωση, σε ευρώ 12,1%. Η αντίστοιχη αξία χωρίς τα πετρελαιοειδή παρουσίασε μείωση κατά 0,2%.

Σύμφωνα με τις προγνώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι ελληνικές εισαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών αναμένεται να υποχωρήσουν το 2020 κατά 18% λόγω της κρίσης του κορωνοϊού. Οι εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών θα μειωθούν επίσης κατά πάνω από το ένα πέμπτο. Το πρώτο τρίμηνο του 2020 οι ελληνικές εισαγωγές μειώθηκαν κατά περίπου 2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία Eurostat. Οι ελληνικές εξαγωγές υποχώρησαν την ίδια χρονική περίοδο κατά 0,3%.

Η Γερμανία ήταν ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ελλάδας κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020.

2.3 Οικονομικές σχέσεις με την Γερμανία

Εισαγωγές από Γερμανία

Το εξωτερικό εμπόριο με τη Γερμανία αυξήθηκε το 2019. Από την πλευρά των εισαγωγών, η Γερμανία εξακολουθεί να είναι ο σημαντικότερος προμηθευτής για την Ελλάδα. Σύμφωνα με την Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία, οι γερμανικές εξαγωγές προς την Ελλάδα αυξήθηκαν κατά 5,7% το 2019, έτσι ώστε η Ελλάδα να καταταχθεί 35η ως εξαγωγικός προορισμός γερμανικών αγαθών στην κατάταξη των γερμανικών ξένων εμπορικών εταίρων το 2019 (38η το 2019).

Ωστόσο, κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2020 (Ιανουάριος - Απρίλιος), οι εισαγωγές της Ελλάδας από τη Γερμανία μειώθηκαν συνολικά κατά 7,3% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους λόγω της κρίσης του κορωνοϊού. Σύμφωνα με την Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία, αυτή η μείωση είναι μικρότερη σε σχέση με των άλλων Γερμανών εμπορικών εταίρων στην Ευρώπη (Γαλλία: -18,2%, Ισπανία: -18,1%, Ιταλία: -15,3%).

Το πρώτο τρίμηνο του 2020, οι εισαγωγές αυτοκινήτων από τη Γερμανία μειώθηκαν κατά 4,4% στην Ελλάδα σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους. Οι εισαγωγές ηλεκτρικών μηχανών μειώθηκαν μέχρι και 16,3%. Ωστόσο, ως αποτέλεσμα της πανδημίας, αυξήθηκαν οι εισαγωγές ιατρικών προϊόντων (13,4%), γαλακτοκομικών προϊόντων (12,7%) και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού (8,1%).

Εξαγωγές στη Γερμανία

Όπως και οι εισαγωγές από τη Γερμανία, έτσι και οι ελληνικές εξαγωγές στη Γερμανία αυξήθηκαν επίσης το 2019 (+ 6,8%). Και το 2020 ήταν η Γερμανία ο δεύτερος πιο σημαντικός εμπορικός εταίρος της Ελλάδας τους πρώτους τέσσερις μήνες (Ιανουάριος - Απρίλιος). Όσον αφορά τις ελληνικές εξαγωγές, η Ιταλία ήταν ο μεγαλύτερος αγοραστής ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών, όπως και το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με την Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία, οι εξαγωγές στη Γερμανία αυξήθηκαν ακόμη και κατά 7,4% σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο.

Το πρώτο τρίμηνο του 2020, τα φαρμακευτικά προϊόντα (13,38%) και το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, καθώς και τα φρούτα (8,38%) συνέβαλαν ιδιαίτερα στην αύξηση αυτή.

Επενδύσεις από τη Γερμανία και τον κόσμο

Σύμφωνα με τα τελευταία αναθεωρημένα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, οι (καθαρές) εισροές Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στην Ελλάδα για το 2019 ανήλθαν σε 4.484 εκατ. ευρώ, (το υψηλότερο ποσό από το 2002, που η ΤτΕ δημοσίευσε τα σχετικά στοιχεία) σε σχέση με 3.364 εκατομμύρια το 2018, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 33,3%. Το έτος 2019 αποτελεί την τέταρτη συνεχόμενη χρονιά αύξησης των καθαρών ξένων άμεσων επενδύσεων στη χώρα μας, μετά την ετήσια αύξηση κατά 9,0% από το 2017 στο 2018, κατά 23,5% από το 2016 στο 2017 και κατά 118,5% από το 2015 στο 2016.

Η επενδυτική δραστηριότητα στη χώρα κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας προέρχεται κατά κύριο λόγο από εταιρείες σημαντικών αγορών, όπως της ΕΕ, με τη Γερμανία και τη Γαλλία να αποτελούν τις βασικές χώρες προέλευσης επενδυτικών κεφαλαίων. Η Κύπρος καθώς και η Ελβετία αποτελούν επίσης βασικές πηγές επενδυτικών κεφαλαίων, με την πρώτη δεκάδα να συμπληρώνεται από την Ολλανδία, την Κίνα (με το Χονγκ Κονγκ), που έχει ενισχύσει σημαντικά τη θέση της τα τελευταία χρόνια, τον Καναδά, τις ΗΠΑ, το Λουξεμβούργο και την Ισπανία.

Ο κλάδος της μεταποίησης με το σημαντικότερο επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2009-2019 είναι τα χημικά (με διαφορά), τα τρόφιμα-ποτά-καπνός και τα πετρελαιοειδή. Σε ξεχωριστή κατηγορία αναφέρεται ο κλάδος των φαρμακευτικών προϊόντων και των πλαστικών, οι οποίοι επίσης συγκέντρωσαν μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον την τελευταία δεκαετία (ιδιαίτερα τα φαρμακευτικά). Άλλοι κλάδοι που συγκεντρώνουν σημαντικές εισροές ΞΑΕ στη μεταποίηση είναι τα μηχανήματα και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και ο σχετικός εξοπλισμός. Στους κλάδους των υπηρεσιών με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2009-2019 συγκαταλέγονται οι χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, η διαχείριση ακινήτων (ειδικά τα έτη 2018 και 2019) και οι μεταφορές- αποθήκευση.

Μελλοντικές εξελίξεις

Για το επόμενο έτος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει οικονομική ανάπτυξη 7,9% και ταχεία αύξηση του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου κατά 33%. Απομένει να δούμε αν η οικονομική κατάσταση θα βελτιωθεί πραγματικά τόσο γρήγορα. Η περαιτέρω παγκόσμια πορεία της πανδημίας και ιδιαίτερα των επιπτώσεων του δεύτερου κύματος του κορωνοϊού θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη αυτή.

3. Οικονομικές Προοπτικές - Ελλάδα

Μιχαέλα Έλενα Μπαλή
Director Ελλάδα & Κύπρος
GERMANY TRADE AND INVEST
Δορυλαίου 10-12, GR-11521
Αθήνα
Τηλ.: +30 210 6419022
Fax: +30 210 6445175
E-Mail: m.balis@ahk.com.gr
Internet: www.griechenland.ahk.de

3.1 Η Ελληνική οικονομία σε ύφεση -ξανά

Αθήνα (GTAI) – Το ελληνικό ΑΕΠ αναμένεται να υποχωρήσει λόγω της κρίσης του κορωνοϊού κατά 10%. Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, η κατανάλωση και το εξωτερικό εμπόριο δέχονται έντονες πιέσεις.

3.2 Δραστική συρρίκνωση της ελληνικής οικονομίας

Κατά περίπου 10% θα υποχωρήσει το ελληνικό ΑΕΠ το 2020, σύμφωνα με τις προγνώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η πανδημία του κορωνοϊού και η συνεπαγόμενη καθήλωση της οικονομικής δραστηριότητας τραυμάτισε βαριά την ελληνική οικονομία. Η Ελλάδα μόλις έδειχνε να έχει ξεπεράσει τη δεκαετή οικονομική κρίση που είχε ως συνέπεια η χώρα να απωλέσει το 25% του ΑΕΠ της. Το 2019 το ΑΕΠ είχε αυξηθεί κατά 1,9%.

Πλέον οι προοπτικές είναι αρνητικές. Το δημόσιο χρέος που ήδη ήταν ιδιαίτερα υψηλό αναμένεται να φτάσει περίπου το 200% του ΑΕΠ, ενώ η ανεργία από 16% θα ανέλθει στο 20%.

Υπό την ασφυκτική οικονομική πίεση και τη σχετικά θετική εξέλιξη στο μέτωπο των κρουσμάτων και των θανάτων από τον κορωνοϊό, η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε από τις 4 Μαΐου να χαλαρώσει τα μέτρα για την καταπολέμηση της πανδημίας.

Για την στήριξη της οικονομίας και για να αποφύγει ένα νέο κύμα πτωχεύσεων η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε να διοχετεύσει μέχρι 24 δις ευρώ σε μέτρα στήριξης, χρησιμοποιώντας δημόσια και ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά μέσα. Τα μέτρα για την στήριξη των επιχειρήσεων που επλήγησαν έχουν ως σκοπό την προώθηση της ρευστότητας και την αποφυγή της περικοπής θέσεων εργασίας. Στη διάθεση των επιχειρήσεων έχουν τεθεί δάνεια με την εγγύηση του δημοσίου ή με επιδοτούμενα επιτόκια, μια επιστρεπτέα προκαταβολή, μειώσεις ενοικίων, αναβολές πληρωμών και μειώσεις φόρων. Εργαζόμενοι των οποίων οι επιχειρήσεις έχουν πληγεί λαμβάνουν επιδότηση μισθού.

Ελπίδες έδωσε η απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να συμπεριλάβει τα ελληνικά ομόλογα στο πρόγραμμα επαναγοράς ομολόγων. Η Ελλάδα επίσης επωφελείται από την χαλάρωση των δημοσιονομικών μέτρων στο πλαίσιο της κρίσης. Για το 2020 η χώρα δεν είναι πλέον υποχρεωμένη να εκπληρώσει τον στόχο του πρωτογενούς πλεονάσματος προϋπολογισμού ύψους 3,5% του ΑΕΠ.

Οικονομική ανάπτυξη 2019 έως 2021 (Μεταβολή σε σχέση με το προηγούμενο έτος σε %)

	2019	2020 2)	2021 2)
ΑΕΠ	1,9	-9,7	7,9
Εισαγωγές (cif) 1)	2,5	-18,0	15,8
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	4,7	-30,0	33,0
Ιδιωτική κατανάλωση	0,8	-9,0	7,5

1) Αγαθά κι υπηρεσίες, 2) Πρόβλεψη;

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή «European Economic Forecast», Μάιος 2020

3.3 Επενδύσεις: Κατάρρευση των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου

Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου προβλέπεται να υποχωρήσουν κατά 30% το 2020, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι αγορές εξοπλισμού θα μειωθούν κατά 33%. Ούτε κατά τη διάρκεια της δεκαετούς οικονομικής κρίσης δεν είχαν μειωθεί μέσα σε ένα χρόνο τόσο δραματικά οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου.

Για το 2021 προβλέπεται αντίστοιχα μια ραγδαία αύξηση των επενδύσεων κατά 33%. Αν τελικά θα επιβεβαιωθούν οι προβλέψεις αυτές που συνδυάζονται με μια έντονη οικονομική ανάκαμψη, θα φανεί.

Το 2019 οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξήθηκαν ελαφρά κατά 4,7%, καθώς υπήρχε μια σχετική συγκράτηση μέχρι τις βουλευτικές εκλογές τον Ιούλιο του 2019.

Οι κατασκευαστικές εργασίες στο αεροδρόμιο στο Καστέλι στην Κρήτη ή για τον αγωγό φυσικού αερίου IGB, μεταξύ της Βόρειας Ελλάδας και της Βουλγαρίας, συνεχίζονται με μικρές καθυστερήσεις λόγω κορωνοϊού. Κάποιες ιδιωτικοποιήσεις αναγκαστικά αναβλήθηκαν για κάποιο χρονικό διάστημα.

3.4 Κατανάλωση: Ανεργία και χαμηλοί μισθοί πιέζουν την ιδιωτική κατανάλωση

Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να υποχωρήσει κατά 9% το 2020, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το διαθέσιμο εισόδημα θα μειωθεί λόγω της αυξανόμενης ανεργίας που πρόκειται να ανέρθει στο 20%. Σύμφωνα με μια έρευνα της ΓΣΕΒΕΕ που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2020 το 13% των επιχειρήσεων σχεδιάζουν να προχωρήσουν σε απολύσεις που θα ανέρθουν σε 150.000 θέσεις εργασίας. Αν συνυπολογιστούν οι απολύσεις λόγω πτωχεύσεων, ο αριθμός ανέρχεται σε 250.000 θέσεις εργασίας.

Οι μειωμένοι μισθοί είτε λόγω των επιδομάτων ή επιδότησης εργασίας θα επηρεάσουν την ιδιωτική κατανάλωση.

Δεδομένη θεωρείται από τους ειδικούς μια αύξηση των κόκκινων δανείων. Τον Δεκέμβριο του 2019 το μερίδιό τους ανερχόταν στο 48,6%. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα οι καταναλωτές να πρέπει να περιορίσουν τα έξοδά τους.

Η δημόσια κατανάλωση προβλέπεται να αυξηθεί κατά σχεδόν 5%, καθώς το δημόσιο σκοπεύει να προχωρήσει σε προμήθειες σε διάφορους τομείς

3.5 Εξωτερικό εμπόριο: Μικρή υποχώρηση το α' τρίμηνο του 2020

Σύμφωνα με τις προγνώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι ελληνικές εισαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών αναμένεται να υποχωρήσουν το 2020 κατά 18% λόγω της κρίσης του κορωνοϊού. Οι εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών θα μειωθούν επίσης κατά πάνω από το ένα πέμπτο.

Το πρώτο τρίμηνο του 2020 οι ελληνικές εισαγωγές μειώθηκαν κατά περίπου 2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία Eurostat. Οι ελληνικές εξαγωγές υποχώρησαν την ίδια χρονική περίοδο κατά 0,3%.

Η Γερμανία ήταν ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ελλάδας κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020. Ακολουθούν η Ιταλία και η Κίνα. Η Ιταλία είναι ο σημαντικότερος αγοραστής ελληνικών προϊόντων, ενώ ο σημαντικότερος προμηθευτής της ελληνικής αγοράς είναι η Γερμανία.

Από τη Γερμανία προερχόταν το πρώτο τρίμηνο του 2020 το ένα τρίτο των οχημάτων και το ένα τέταρτο των φαρμακευτικών σκευασμάτων. Οι εισαγωγές οχημάτων υποχώρησαν κατά αυτό το χρονικό διάστημα κατά 4,4%

Εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας (σε εκατ. ευρώ; μεταβολή σε %)

	Ιαν.-Μαρ. 2019	Ιαν.-Μαρ. 2020	Μεταβολή 2020/2019
Εισαγωγές	13.626,4	13.357,3	-1,97
Εξαγωγές	8.008,5	7.982,0	-0,33
Εμπορικό ισοζύγιο	-5.617,9	-5.375,3	-

Πηγή: Eurostat

Περαιτέρω πληροφορίες π.χ. SWOT-Ανάλυση, κλαδικές μελέτες, μπορείτε να βρείτε στο: www.gtai.de/Griechenland

4. Σύνταγμα και Διακυβέρνηση – Ε.Ε. Μια σύντομη εισαγωγή στο ελληνικό Συνταγματικό και Διοικητικό Δίκαιο

Dirk Reinhardt
Δικηγόρος, LL. B. Heidelberg
Xanthi Kourti
Δικηγόρος, LL. M. Athen
Michelis-Strongylaki-Reinhardt
MStR Law Firm
Σίνα 23, GR-10680 Αθήνα
Τηλ.: +30 210 3634417
Fax: +30 210 3636791
E-Mail: reinhardt@mstr-law.gr
kourti@mstr-law.gr
E-Mail: info@mstr-law.gr
Internet: www.mstr-law.gr

4.1 Μια εισαγωγή στο ελληνικό Σύνταγμα

Το ελληνικό Σύνταγμα, όπως ισχύει, υιοθετήθηκε το 1975, μετά την πτώση της επταετούς δικτατορίας, και έκτοτε έχει αναθεωρηθεί 4 φορές, το 1985/86, το 2001, 2008 και το 2019. Η Αναθεώρηση του 2001 υπήρξε μαζική, καθώς τροποποιήθηκαν 79 άρθρα, ενώ οι πιο πρόσφατες Αναθεωρήσεις του 2008 και 2019 υπήρξαν πιο περιορισμένες. Το Σύνταγμα χωρίζεται σε 4 μέρη και καλύπτει δύο κύριους τομείς: Δομή, Κατανομή & Οργάνωση των Εξουσιών και Δικαιώματα. Το πολίτευμα της χώρας είναι προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία.

Το ελληνικό Σύνταγμα μπορεί να χαρακτηριστεί ως αυστηρό, δεδομένου ότι καθιερώνει αυστηρές προϋποθέσεις για την αναθεώρησή του, συγκεκριμένα την πάροδο 5 ετών για κάθε επόμενη αναθεώρηση, την ψήφο δύο Βουλών (μετά από εκλογές) και ειδικές πλειοψηφίες, ενώ συγκεκριμένες διατάξεις του δεν μπορούν να αναθεωρηθούν (άρ. 110).

4.2 Δομή, Κατανομή και Οργάνωση των Εξουσιών

• Οι Θεμελιώδεις Αρχές

Δημοκρατική Αρχή: Το πολίτευμα της Ελλάδας θεμελιώνεται στη λαϊκή κυριαρχία. Τα μέλη της Βουλής (σήμερα 300 σύμφωνα με το νόμο) εκλέγονται από τους Έλληνες πολίτες κάθε 4 χρόνια. Εκλογές είναι δυνατόν να διεξαχθούν και νωρίτερα σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα (άρ. 41 παρ. 1 και 2).

Επίσης, το Σύνταγμα προβλέπει την ελεύθερη λειτουργία των πολιτικών κομμάτων (άρ. 29), δύο είδη δημοψηφίσματος (άρ. 44 παρ. 2), το θεσμό της λαϊκής νομοθετικής πρωτοβουλίας με υπογραφή 500.000 πολιτών με δικαίωμα ψήφου (άρ. 73 παρ. 6), τη διεξαγωγή εκλογών για την τοπική αυτοδιοίκηση (άρ. 102 παρ. 2) και τη δημόσια συνεδρίαση της Βουλής (άρ. 66).

Αντιπροσωπευτική Αρχή: Τα μέλη της Βουλής εκπροσωπούν το Έθνος, έχουν ελεύθερη εντολή και προστατεύονται από το Σύνταγμα ως προς το ανεύθυνο για κάθε γνώμη ή ψήφο κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και το ακαταδίωκτο (δυνατότητα δίωξης τους μόνο με άδεια της Βουλής) για όσο διαρκεί η θητεία τους (άρ. 61-62).

Κοινοβουλευτική Αρχή: Η Κυβέρνηση πρέπει να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής, δηλαδή της απόλυτης πλειοψηφίας των παρόντων βουλευτών, που όμως δεν επιτρέπεται να είναι κατώτερη από τα 2/5 του συνόλου (120) (άρ. 84 παρ.1 και 6). Μολαταύτα, ευρύτερη πλειοψηφία είναι αναγκαία προκειμένου να είναι σε θέση να κυβερνά στην πραγματικότητα, μια πλειοψηφία 151 βουλευτών θεωρείται εύθραυστη. Ο αρχηγός του πλειοψηφούντος κόμματος ορίζεται

πρωθυπουργός. Προβλέπεται, ακόμη, η διαδικασία πρότασης δυσπιστίας (μομφής), που απαιτεί την έγκριση από την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των βουλευτών (άρ. 84 παρ. 2 και 6).

Χωρισμός Εξουσιών (Λειτουργιών) (άρ. 26):

- Στην Ελλάδα, η **νομοθετική εξουσία** ανατίθεται στη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, που εκλέγεται από τους βουλευτές κάθε 5 χρόνια. Ο τελευταίος, εκδίδει και δημοσιεύει τους νόμους, ενώ του αναγνωρίζεται δικαίωμα αναπομπής στη Βουλή ενός νόμου, πάρα ταύτα αυτό το δικαίωμα μέχρι σήμερα δεν έχει ασκηθεί.
- Η **εκτελεστική εξουσία** ανατίθεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και στην Κυβέρνηση, η οποία αποτελείται από το συμβούλιο των υπουργών, συμπεριλαμβανομένου του πρωθυπουργού, και η οποία καθορίζει τη γενική πολιτική της χώρας. Η Κυβέρνηση και, ιδίως, ο πρωθυπουργός, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, ειδικότερα μετά την αναθεώρηση του 1985/86, οπότε και περιορίστηκαν ορισμένες από τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας. Οι πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας, πλην ορισμένων ρητών εξαιρέσεων, για να ισχύουν απαιτούν υπουργική προσυπογραφή.
- Η **δικαστική εξουσία** είναι ανεξάρτητη. Υπάρχουν Δικαστήρια πολιτικά, ποινικά και διοικητικά, καθώς και το Ελεγκτικό Συνέδριο και ορισμένα ειδικά Δικαστήρια (π.χ. δικαστήριο αγωγών κακοδικίας). Ο δεύτερος βαθμός δικαιοδοσίας κατοχυρώνεται στο νόμο και όχι στο Σύνταγμα. Ο Άρειος Πάγος είναι το ανώτατο δικαστήριο για την πολιτική και ποινική δικαιοσύνη, το οποίο εκδικάζει τις αιτήσεις αναίρεσης κατά των αποφάσεων των κατώτερων Δικαστηρίων, ενώ το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι το αντίστοιχο ανώτατο δικαστήριο για τη διοικητική δικαιοσύνη

Στην Ελλάδα **δεν υπάρχει Συνταγματικό Δικαστήριο**, αλλά κάθε δικαστήριο κάθε βαθμού και δικαιοδοσίας οφείλει να μην εφαρμόζει νόμο αντίθετο στο Σύνταγμα. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων είναι, λοιπόν, διάχυτος και παρεμπόδιων. Σε περίπτωση αντίθετων αποφάσεων των ανώτατων δικαστηρίων σχετικά με τη συνταγματικότητα, η άρση της αμφισβήτησης επιλύεται από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (ΑΕΔ, άρ. 100). Το ΑΕΔ έχει, επίσης, αρμοδιότητα για την επίλυση εκλογικών διαφορών

• **Οι εκλογές στην Ελλάδα**

Η ψήφος διέπεται από τις ακόλουθες αρχές: **α)** Καθολική ψηφοφορία για όλους όσους πληρούν τα κριτήρια του Συντάγματος, όπως αυτά εξειδικεύονται στο νόμο (όριο ηλικίας, μη στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων). **β)** Ισότητα της ψήφου, υπό την έννοια ότι κάθε ψηφοφόρος έχει μία ψήφος και ότι όλες οι ψήφοι είναι ισότιμες. **γ)** Άμεση ψηφοφορία, καθώς δεν μεσολαβούν εκλέκτορες μεταξύ εκλογέων και υποψηφίων. **δ)** Μυστικότητα. **ε)** Υποχρεωτική ψήφος, μολονότι δεν προβλέπονται στο νόμο κυρώσεις σε περίπτωση μη ψήφου. **στ)** Αυτοπρόσωπη και ταυτόχρονη ψηφοφορία σε όλη την ελληνική Επικράτεια. Ειδικά για τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια, σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρ. 51 παρ. 4), ο νόμος μπορεί να προβλέψει την επιστολική ψήφο και την ταυτόχρονη καταμέτρηση και ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, ενώ η πρόσφατη αναθεώρηση του 2019 προέβλεψε αναλυτικές ρυθμίσεις για το περιεχόμενο που δύναται να έχει ο νόμος σχετικά με την ψήφο των αποδήμων (βλ. νόμο 4648/2019).

Το ίδιο το Σύνταγμα δεν ορίζει το εκλογικό σύστημα, το οποίο καθορίζεται από το νόμο. Κάθε νέος εκλογικός νόμος εφαρμόζεται από τις μεθεπόμενες της ψήφισής του εκλογές, εκτός εάν έχει ψηφιστεί με πλειοψηφία 2/3 (200 ψήφοι). Κατά

τις τελευταίες δεκαετίες, το εκλογικό σύστημα της Ελλάδας χαρακτηριζόταν ως «αναλογικό», με αναγνώριση, όμως, ενός μόνου υπέρ του πρώτου κόμματος (ενισχυμένη αναλογική) και έτσι στην πραγματικότητα πλησίαζε το «πλειοψηφικό» σύστημα. Με το νόμο 4406/2016 καθιερώθηκε η απλή αναλογική -καταργώντας το παραπάνω μόνου- καθώς και το δικαίωμα ψήφου στην ηλικία των 17 ετών, ενώ ο πρόσφατος νόμος 4654/2020 επανέφερε ένα, κλιμακωτό πλέον, μόνου υπέρ του πρώτου κόμματος..

4.3 Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει το κράτος δικαίου και, επίσης, το κοινωνικό κράτος.

Προβλέπει επίσης το σεβασμό και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ως πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας (άρ. 2).

Το 2^ο Μέρος, συγκεκριμένα τα άρθρα 5-25, αναφέρονται στα Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα.

Ειδικότερα, κατοχυρώνονται η **ισότητα** (άρ. 4) και το δικαίωμα στην **ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας** (άρ. 5), ενώ προστατεύεται επίσης το δικαίωμα στην **ατομική ιδιοκτησία** στο άρθρο 17. Τα ενοχικά δικαιώματα προστατεύονται με βάση την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το ελληνικό Σύνταγμα έχει χαρακτηριστεί ως «οικονομικά ουδέτερο ή ανοικτό». Προστατεύει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής ελευθερίας, ενώ περιέχει επίσης διατάξεις σχετικά με την παρέμβαση του Κράτους στις ιδιωτικές σχέσεις και την ελεύθερη οικονομία.

Το ελληνικό Σύνταγμα προβλέπει επίσης την προστασία της ανθρώπινης ακεραιότητας, την ελεύθερη κίνηση και την προστασία της γενετικής ταυτότητας (άρ. 5 παρ. 3, 4 και 5), την ελευθερία της πληροφόρησης και την Κοινωνία της Πληροφορίας (άρ. 5Α), το άσυλο της κατοικίας (άρ. 9), την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρ. 9Α), το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης επικοινωνίας (άρ. 19), καθώς και την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (άρ. 12) και του συνέρχεσθαι ειρηνικά (άρ. 11).

Σύμφωνα με το άρ. 13 παρ. 1 «**Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη [...]**». Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το Σύνταγμα χαρακτηρίζει την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία ως επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα.

Ακόμη, προστατεύει την **ελευθερία του λόγου και του Τύπου** (άρ. 14), ενώ περιέχει διατάξεις και για την τηλεόραση, το ραδιόφωνο και τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα (άρ. 15), για την τέχνη και την επιστήμη, την έρευνα και τη διδασκαλία και λεπτομερείς διατάξεις για την **παιδεία** που αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους (άρ. 16).

Περαιτέρω, καθιερώνει το δικαίωμα στη **δικαστική προστασία** (άρ. 20) και στον φυσικό δικαστή (άρ. 8), την αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege* και την απαγόρευση των βασανιστηρίων (άρ. 7) καθώς και διαδικαστικές εγγυήσεις για τις ποινικές υποθέσεις (άρ. 6).

Επίσης, υπάρχουν διατάξεις για τα **κοινωνικά δικαιώματα**, όπως για την οικογένεια, το γάμο, τη μητρότητα και την παιδική ηλικία, τις πολύτεκνες οικογένειες, τους απόρους και άστεγους και τα άτομα με αναπηρίες (άρ. 21), καθώς και για την υγεία και την κοινωνική ασφάλιση (άρ. 21 παρ. 3), την εργασία (άρ. 22) και την ελευθερία του συνδικαλισμού και το δικαίωμα στην απεργία (άρ. 23). Προστατεύεται επίσης η ελευθερία ίδρυσης και συμμετοχής σε πολιτικά κόμματα (άρ. 29). Με την πρόσφατη

αναθεώρηση του 2019 ρητά ορίζεται στο άρθρο 21 παρ. 1 ότι «Το Κράτος μέριμνα για τη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης όλων των πολιτών μέσω ενός συστήματος ελαχίστου εγγυημένου εισοδήματος, όπως νόμος ορίζει».

Τέλος, το ελληνικό Σύνταγμα προβλέπει την **προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος**, υπό την έννοια τόσο του κοινωνικού όσο και του ατομικού δικαιώματος, αλλά και τη **βιώσιμη ανάπτυξη** (άρ. 24).

Μετά την αναθεώρηση του 2001, το άρθρο 25 προβλέπει ότι «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. 2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη. 3. Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται.»

4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.

Επισημαίνεται, επίσης, ότι η **Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)**, μαζί με τα κυρωθέντα Πρωτόκολλά της, η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα το 1953 και για δεύτερη φορά μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1974, όπως ερμηνεύεται και εφαρμόζεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που εδρεύει στο Στρασβούργο, εφαρμόζεται και στην Ελλάδα, υπερισχύοντας των ελληνικών νόμων, όχι όμως και του ίδιου του Συντάγματος.

4.4 Ελληνική Διοίκηση

- **Κεντρική – Αποκεντρωμένη – Τοπική και Ειδική Διακυβέρνηση**

Στην Ελλάδα, υπάρχει **κεντρική και αποκεντρωμένη διοίκηση** (άρ. 101), καθώς και **τοπική αυτοδιοίκηση** (άρ. 102).

Σήμερα, υπάρχουν 18 υπουργεία, καθένα από τα οποία χωρίζεται σε γραμματείες, διευθύνσεις και τμήματα, ενώ επιμέρους υπηρεσίες υπάγονται σε καθένα από αυτά. Τα υπουργεία ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους. Ο υπουργός προΐσταται κάθε υπουργείου, ενώ υπάρχουν αναπληρωτές υπουργοί και υφυπουργοί.

Περαιτέρω, υπάρχουν και αρκετά **δημόσια νομικά πρόσωπα**, που έχουν δική τους νομική προσωπικότητα διαφορετική από αυτήν του Κράτους, δικά τους όργανα και περιουσία.

Πρόκειται, κατ' αρχήν, για νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ), με εξειδικευμένους σκοπούς και δραστηριότητες, π.χ. οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης, πανεπιστήμια, δικηγορικοί σύλλογοι κλπ.

Επίσης, έχουν ιδρυθεί νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ), ιδίως ανώνυμες εταιρείες, με μοναδικό ή κύριο μέτοχο το ελληνικό Κράτος. Τα περισσότερα έχουν ιδίως παραγωγική ή επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ συχνά τους ανατίθενται και ρυθμιστικές αρμοδιότητες, π.χ. ΔΕΗ Α.Ε. (δημόσια επιχείρηση ηλεκτρισμού), ΕΡΤ Α.Ε. (δημόσια τηλεόραση), ΟΣΕ Α.Ε. (τρένα). Για την εφαρμογή συγκεκριμένων νομοθετικών ρυθμίσεων, ιδίως για την εσωτερική τους λειτουργία, αυτά τα νομικά πρόσωπα αντιμετωπίζονται ως ανήκοντα στον δημόσια τομέα.

Ο Νόμος 3852/2010 (Καλλικράτης) εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στην αρχιτεκτονική της **αποκεντρωμένης και τοπικής αυτοδιοίκησης**.

Αρκετές διοικητικές αρμοδιότητες του Κράτους ανατίθενται στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις: Αττική, Νησιά του Αιγαίου, Ήπειρος και Δυτική Μακεδονία, Θεσσαλία – Κεντρική Ελλάδα, Κρήτη, Μακεδονία – Θράκη, Πελοπόννησος – Δυτική Ελλάδα & Νησιά του Ιονίου.

Σε ό,τι αφορά στην τοπική αυτοδιοίκηση, το Σύνταγμα (άρ. 102) προβλέπει δύο βαθμούς (ΟΤΑ). Σήμερα, ο πρώτος βαθμός είναι ο Δήμος και ο δεύτερος η Περιφέρεια. Η χώρα διαιρείται σε 13 Περιφέρειες ως εξής: Αττική, Στερεά Ελλάδα, Κεντρική Μακεδονία, Κρήτη, Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Ήπειρος, Ιόνια Νησιά, Βόρειο Αιγαίο, Πελοπόννησος, Νότιο Αιγαίο, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Δυτική Μακεδονία. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει το τεκμήριο ότι όλα τα τοπικά θέματα ανήκουν στην τοπική αυτοδιοίκηση, τα μέλη της οποίας **εκλέγονται κάθε 5 χρόνια**. Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι ανεξάρτητη, παρότι βρίσκεται υπό την εποπτεία της κεντρικής διοίκησης, που πρέπει επίσης να μεριμνά για την εξασφάλιση των αναγκαίων οικονομικών πόρων.

Στην Ελλάδα, υπάρχουν επίσης **Ανεξάρτητες Αρχές**. Το Σύνταγμα προβλέπει τον Συνήγορο του Πολίτη, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, την Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού και την ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ενώ άλλες Ανεξάρτητες Αρχές, όπως η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων και η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, έχουν προβλεφθεί από το νόμο.

• **Ελληνική Διοίκηση – Μία σύνοψη**

Η Δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα βασίζεται στην αρχή του κράτους δικαίου, από την οποία απορρέει η αρχή της νομιμότητας. Αυτή θα μπορούσε να συνοψισθεί στη φράση ότι για τους ιδιώτες ό,τι δεν απαγορεύεται ρητά στο νόμο επιτρέπεται, ενώ για τη διοίκηση ό,τι δεν προβλέπεται ρητά απαγορεύεται.

Η Δημόσια διοίκηση είναι δομημένη ιεραρχικά και αποτελείται από όργανα. Κάθε όργανο υπόκειται σε ένα ανώτερο (ιεραρχικός έλεγχος). Αυτό μπορεί να αποτελείται από ένα (π.χ. δήμαρχος) ή περισσότερα (π.χ. δημοτικό συμβούλιο) φυσικά πρόσωπα. Σε κάθε διοικητικό όργανο ανατίθενται συγκεκριμένες αρμοδιότητες, από τοπικής, υλικής και χρονικής άποψης.

Όσοι απασχολούνται από το ελληνικό Κράτος ή από ΝΠΔΔ ή δημόσιους οργανισμούς απολαμβάνουν το καθεστώς του δημοσίου υπαλλήλου. Οι δημόσιοι υπάλληλοι, σε οργανική θέση, σύμφωνα με το Σύνταγμα, είναι «μόνιμοι». Αυτό σημαίνει ότι για όσο χρονικό διάστημα υπάρχει η θέση τους, δεν είναι δυνατόν να παυθούν, μπορούν, ωστόσο, να μετακινηθούν σε άλλο τόπο ή υπηρεσία.

Στις βασικές γενικές αρχές που διέπουν τις δημόσιες υπηρεσίες περιλαμβάνονται οι εξής: συνέχεια, προσαρμογή, ισότητα, αναλογικότητα και ουδετερότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες αρχές που εφαρμόζονται στη δημόσια διοίκηση έχουν προκύψει μέσα από τη νομολογία των δικαστηρίων και μερικές από αυτές έχουν ενσωματωθεί σε νομοθετικά κείμενα (στο Σύνταγμα ή σε νόμο).

Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης ενεργούν με ποικίλους τρόπους: με την έκδοση δεσμευτικών πράξεων, με τη σύναψη συμβάσεων, με απλές υλικές πράξεις, με την έκδοση μη δεσμευτικών πράξεων κλπ.

- **Διοικητικές πράξεις**

Μια διοικητική πράξη μπορεί να απευθύνεται σε συγκεκριμένους ιδιώτες (ατομική), μπορεί όμως να είναι και κανονιστική (βλ. άρ. 43 του Συντάγματος), δηλαδή να περιέχει γενικούς κανόνες, μπορεί να είναι ευνοϊκή ή δυσμενής για τους ιδιώτες, ρητή ή σιωπηρή κλπ. Κατά την έκδοση μια διοικητικής πράξης η διοίκηση πρέπει να τηρεί τη διαδικασία που προβλέπεται στο νόμο. Η διαδικασία αυτή μπορεί, για παράδειγμα, να περιλαμβάνει μια γνωμοδοτική διαδικασία (υποχρεωτική ή μη), την έκδοση επιμέρους πράξεων η κάθε μια εκ των οποίων ενσωματώνεται στην τελική (σύνθετη διοικητική ενέργεια), προθεσμίες εντός των οποίων ένα όργανο ή ο ιδιώτης οφείλει να ενεργήσει.

Κάθε δυσμενής πράξη πρέπει να είναι αιτιολογημένη. Η αιτιολογία πρέπει να είναι σαφής, ειδική και επαρκής.

Το ελληνικό Σύνταγμα (άρ. 10) και η νομοθεσία καθιερώνουν επίσης το δικαίωμα στην προηγούμενη ακρόαση. Ωστόσο, σύμφωνα με τη νομολογία, σε ορισμένες περιπτώσεις η τήρησή του δεν είναι αναγκαία.

Η διοικητική πράξη υπόκειται σε ένδικα βοηθήματα και μέσα ενώπιον των αρμόδιων διοικητικών Δικαστηρίων. Σε κάποιες περιπτώσεις, ο νόμος προβλέπει ότι προκειμένου κάποιος να προσφύγει στο Δικαστήριο πρέπει προηγουμένως να ασκήσει μια διοικητική (ενδικοφανή) προσφυγή, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση σήμερα των φορολογικών διαφορών.

Αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά (βασική νομοθεσία: ν. 2717/1999, ν. 1406/1983, ν. 702/1977), η διοικητική πράξη υπόκειται σε Αίτηση Ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στο πλαίσιο μιας αίτησης ακύρωσης, το Δικαστήριο εξετάζει τη νομιμότητα της πράξης και μπορεί να την ακυρώσει. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο νομός προβλέπει το ένδικο βοήθημα της Προσφυγής, στο πλαίσιο της οποίας, γενικώς, το διοικητικό Δικαστήριο (πρωτοδικείο ή εφετείο) εξετάζει τη νομιμότητα και την ουσία. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί είτε να ακυρώσει μια πράξη είτε να την τροποποιήσει. Τέτοιες υποθέσεις, για παράδειγμα, είναι οι κοινωνικοασφαλιστικές διαφορές.

Ορισμένες πράξεις χαρακτηρίζονται ως κυβερνητικές. Αυτές εκδίδονται από διοικητικά όργανα, όπως ο υπουργός, όμως δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο διότι αφορούν ζητήματα που συνδέονται άμεσα με την κεντρική πολιτική της χώρας.

Παράδειγματος χάριν, σύμφωνα με την Πολιτική Δικονομία, προκειμένου να εκτελεστεί μια δικαστική απόφαση σε βάρος της παρουσίας ενός ξένου κράτους στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, απαιτείται προηγουμένως η άδεια από τον Υπουργό Δικαιοσύνης. Η ρητή ή σιωπηρή άρνηση του τελευταίου έχει κριθεί ως κυβερνητική πράξη.

- **Αστική Ευθύνη**

Τέλος, οι ιδιώτες μπορούν να εγείρουν ενώπιον του διοικητικού Δικαστηρίου αγωγή ζητώντας την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν εξαιτίας παράνομων ενεργειών (διοικητικών πράξεων ή απλών υλικών πράξεων) όλων των οργάνων του Κράτους, των ΝΠΔΔ ακόμη και των ΝΠΔΙ, αν στη συγκεκριμένη περίπτωση έχουν ενεργήσει με εξουσία δημοσίου οργάνου (άρ. 104-105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα).

- **Διοικητικές και Δημόσιες Συμβάσεις**

Όπως ήδη εκτέθηκε, η δημόσια διοίκηση μπορεί επίσης να συνάπτει συμβάσεις.

Σύμφωνα με τη νομολογία, προκειμένου μια σύμβαση να χαρακτηρίζεται Διοικητική (i) πρέπει να έχει συναφθεί από το ελληνικό Δημόσιο ή από ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, (ii) το αντικείμενό της να συνιστά δημόσια υπηρεσία ή να ανάγεται στην εξυπηρέτηση δημόσιου σκοπού, και (iii) να περιέχει ειδικές ρήτρες και δικαιώματα υπέρ του συμβαλλόμενου

δημοσίου ή ΝΠΔΔ αναφορικά με τη σύναψη και εκτέλεσή της. Από την άλλη, μία σύμβαση χαρακτηρίζεται Δημόσια, κατά την ενωσιακή νομοθεσία, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια που προβλέπονται σ' αυτήν (κατώφλια κλπ), ανεξάρτητα από τα κριτήρια που η εθνική έννομη τάξη προβλέπει για τον χαρακτηρισμό της ως διοικητικής σύμβασης.

Όλοι οι βασικοί κανόνες και αρχές της ενωσιακής νομοθεσίας σχετικά με την ελευθερία κίνησης αγαθών, την ελευθερία εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών, καθώς και τις απορρέουσες από αυτές αρχές, όπως η ίση μεταχείριση, η μη διάκριση, η αμοιβαία αναγνώριση, η αναλογικότητα και η διαφάνεια, στο πλαίσιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, πρέπει σε κάθε περίπτωση να τηρούνται τόσο στο πλαίσιο των Δημοσίων συμβάσεων και των συναφών διαγωνισμών όσο και στις περιπτώσεις των Διοικητικών συμβάσεων, πράγμα που διασφαλίζεται με την παροχή μέσων δικαστικής προστασίας.

4.5 Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ελλάδα εξέφρασε την πρόθεση της για πλήρη ένταξη στις Κοινότητες στις 12/6/1975, με την επιστολή προθέσεων του τότε πρωθυπουργού, Κωνσταντίνου Καραμανλή. Οι διαπραγματεύσεις για την είσοδο ξεκίνησαν τον Ιούλιο του 1976 και ολοκληρώθηκαν τον Μάιο του 1979 με την υπογραφή της Συνθήκης ένταξης στην Αθήνα (Ζάπειο Μέγαρο), η οποία επικυρώθηκε από την ελληνική Βουλή στις 28/6/1979 και τέθηκε σε ισχύ την **1/1/1981**.

Σήμερα, η Ελλάδα εκπροσωπείται με 21 βουλευτές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Έχει ασκήσει την προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ πέντε φορές μέχρι σήμερα, το 1983, 1988, 1994, 2003 και 2014.

Η **ενωσιακή νομοθεσία**, τόσο η πρωτογενής, δηλαδή οι Συνθήκες της ΕΕ [Συνθήκη για την ΕΕ (ΣΕΕ), Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ)], όσο και η παράγωγη, δηλαδή οι Κανονισμοί και οι Οδηγίες, υπερέχουν έναντι των ελληνικών νόμων. Ωστόσο, από νομικής άποψης, δεν υπερέχουν του ελληνικού Συντάγματος. Σήμερα, ένα σημαντικότερο τμήμα της ελληνικής νομοπαραγωγής αναφέρεται ή απορρέει από την ενωσιακή νομοθεσία, με στόχο ιδίως τη μεταφορά και ενσωμάτωση στην εσωτερική έννομη τάξη των Οδηγιών της ΕΕ. Οι Κανονισμοί εφαρμόζονται ομοιόμορφα στην Ελλάδα, όπως και στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ένωσης.

Σύμφωνα με το άρ. 28 του Συντάγματος (Κανόνες του διεθνούς δικαίου, Διεθνείς Οργανισμοί και Συνθήκες): «1. Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. 2. Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών. 3. Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας. Ερμηνευτική δήλωση: Το άρθρο 28 αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της Χώρας στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.»

Οι πολίτες των κρατών-μελών της ΕΕ μπορούν να κινούνται και να διαμένουν ελεύθερα στην Ελλάδα, εφόσον έχουν ισχύον διαβατήριο ή/και εθνικό δελτίο ταυτότητας. Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 106/2007, εάν οι πολίτες της Ένωσης

επιθυμούν να διαμείνουν στην Ελλάδα πάνω από τρεις μήνες και εφόσον συντρέχουν οι όροι του ως άνω διατάγματος, οφείλουν να λάβουν από την αρμόδια υπηρεσία μία βεβαίωση εγγραφής. Εάν η διαμονή τους ξεπερνά τα πέντε συνεχή έτη, έχουν δικαίωμα μόνιμης διαμονής, που πιστοποιείται με έγγραφο που χορηγείται από την αρμόδια υπηρεσία. Οι ευρωπαίοι πολίτες που διαμένουν μόνιμα στην Ελλάδα απολαμβάνουν ίση μεταχείριση με τους Έλληνες πολίτες εντός του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης της ΕΕ. Έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις δημοτικές εκλογές (άρ. 22 της ΣΛΕΕ) υπό τις ίδιες συνθήκες όπως οι Έλληνες, εφόσον έχουν εμπροθέσμως εγγραφεί στους οικείους εκλογικούς καταλόγους, ενώ, επιπλέον, έχουν το δικαίωμα του εκλέγεσθαι στις εκλογές αυτές.

5. Εμπορικές Εταιρείες

Βασίλης Δ. Οικονομίδης
Δικηγόρος
VDI B.Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Δικηγορική Εταιρεία
Βασιλίσσης Σοφίας 112,
GR-11527 Αθήνα
Τηλ.: +30 210 8847442
Fax: +30 210 8847413
E-Mail: info@vdilawfirm.com
Internet: www.vdilawfirm.com

5.1 Μορφές Εταιρειών – Προϋποθέσεις και διαδικασίες σύστασης

5.1.1 Εισαγωγή – Βασικές έννοιες

Κινητήρια δύναμη για τη σύγχρονη οικονομική ζωή και την επιχειρηματικότητα αποτελούν οι εμπορικές εταιρείες. Οι εμπορικές εταιρείες θα μπορούσαν περιληπτικά να οριστούν ως οργανωμένα σύνολα προσώπων και κεφαλαίων υπό έναν κοινό επιχειρηματικό σκοπό. Βασικό χαρακτηριστικό των εταιρειών είναι ότι αποτελούν νομικά πρόσωπα, ιδιότητα που προσδίδει σε αυτές αυτοτέλεια απέναντι στα μέλη τους και αυθύπαρκτη ικανότητα δικαίου (δικαιοπρακτική ικανότητα, πτωχευτική ικανότητα, δυνατότητα να έχουν και διαχειρίζονται περιουσιακά δικαιώματα όπως αγαθά, σήματα, ακίνητη περιουσία, φήμη, πελατεία κλπ).

Η εταιρική μορφή αποτελεί το όχημα μέσω του οποίου τα άτομα θέτουν σε εφαρμογή τα επιχειρηματικά τους σχέδια. Οι διάφοροι εταιρικοί τύποι προβλέπονται από τον ελληνικό νόμο περιοριστικά και οι βασικές μορφές αυτών είναι οι ακόλουθες: η ανώνυμη εταιρεία (ΑΕ), η ιδιωτική κεφαλαιουχική εταιρεία (ΙΚΕ), η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ), η ομόρρυθμη εταιρεία (ΟΕ), η ετερόρρυθμη εταιρεία (ΕΕ) και η κοινοπραξία.

Οι εταιρικοί αυτοί τύποι διακρίνονται σε κεφαλαιουχικές (ΑΕ, ΙΚΕ, ΕΠΕ) και προσωπικές εταιρείες (ΟΕ, ΕΕ, κοινοπραξία). Στις προσωπικές εταιρείες η προσωπική συμβολή του εταίρου είναι ουσιώδες στοιχείο για τη λειτουργία της εταιρείας. Ο εταιρικός σκοπός απαιτεί ως επί το πλείστον την ενεργή σύμπραξη των εταίρων. Για τις υποχρεώσεις της εταιρείας δεν είναι υπέγγυα μόνο η εταιρική περιουσία, αλλά και οι ίδιοι οι εταίροι με την ατομική τους περιουσία. Σε αντίθεση με τις προσωπικές, ουσιώδες στοιχείο για την ίδρυση κεφαλαιουχικής εταιρείας είναι η συγκέντρωση κεφαλαίων, ενώ γεγονότα που επέρχονται στο πρόσωπο των εταίρων δεν επηρεάζουν την εταιρεία. Με τη διοίκηση της εταιρείας είναι επιφορτισμένα ειδικά όργανα διοικήσεως, τα μέλη των οποίων δεν απαιτείται να είναι εταίροι. Τέλος, για τα χρέη των κεφαλαιουχικών εταιρειών ευθύνεται μόνο η εταιρεία. Βεβαίως στην πράξη, ο διαχωρισμός μεταξύ κεφαλαιουχικών και προσωπικών εταιρειών δεν είναι απόλυτος, καθώς πολλές φορές κεφαλαιουχικές εταιρείες παρουσιάζουν και προσωπικά στοιχεία (ιδίως στην περίπτωση της ΙΚΕ) και το αντίστροφο.

Προτού προβούμε στην ανάλυση κάθε μορφής εταιρείας, είναι αναγκαίο να εξεταστούν κάποιοι όροι-κλειδιά:

Κεφάλαιο: Το ποσό που αντιστοιχεί στο άθροισμα των εισφορών των εταίρων. Το εταιρικό κεφάλαιο (στις ΑΕ αποκαλείται μετοχικό κεφάλαιο) διαφέρει από την εταιρική περιουσία κατά το ότι η εταιρική περιουσία περιλαμβάνει και κάθε άλλο

περιουσιακό στοιχείο της εταιρείας, όπως πάγια (εξοπλισμός, ακίνητα, πελατεία, φήμη κλπ) και κυκλοφορούντα (αποθέματα, βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις κλπ) στοιχεία. Το κεφάλαιο αναγράφεται υποχρεωτικά στο καταστατικό της εταιρείας και για κάθε μεταβολή του απαιτείται τροποποίηση του καταστατικού.

Μέτοχος/εταίρος: Οι «ιδιοκτήτες» της εταιρείας. Ανάλογα με τον τύπο της εταιρείας οι ιδιοκτήτες αποκαλούνται διαφορετικά (ΑΕ: μέτοχος, λοιπές εταιρείες: εταίρος).

Μετοχή/εταιρικό μερίδιο/συμμετοχή: Το κεφάλαιο της εταιρείας διαιρείται σε ισότιμα μερίδια, τα εταιρικά μερίδια (ή τις μετοχές στην περίπτωση της ΑΕ ή τις συμμετοχές στην περίπτωση των ΟΕ/ΕΕ). Ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής του κάθε εταίρου/μετόχου στην εταιρεία, αυτός λαμβάνει και τα αντίστοιχα εταιρικά μερίδια.

Καταστατικό: Έγγραφο το οποίο αφενός προσδιορίζει τους επιχειρηματικούς σκοπούς της εταιρείας, αφετέρου, περιλαμβάνει τους κανόνες λειτουργίας και οργάνωσης της εταιρείας αλλά και προσδιορίζει τις σχέσεις της εταιρείας με τους τρίτους και αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδρυση του νομικού προσώπου. Το καταστατικό περιέχεται στην ιδρυτική πράξη και το περιεχόμενό του ορίζεται από τον νόμο (πρέπει να περιέχει ορισμένα αναγκαία στοιχεία, όπως ο εταιρικός σκοπός, η επωνυμία, το κεφάλαιο της εταιρείας, τον τρόπο οργάνωσης και εκπροσώπησης κλπ).

Πρότυπο καταστατικό: Η διαφορά του από το «κλασικό» καταστατικό είναι ότι περιέχει τις απολύτως απαραίτητες διατυπώσεις και κατά τα λοιπά παραπέμπει στις διατάξεις των οικείων νόμων. Σε περίπτωση που υιοθετηθεί πρότυπο καταστατικό, τότε αυτό μπορεί να περιβληθεί τον τύπο του ιδιωτικού συμφωνητικού. Σε κάθε περίπτωση το έγγραφο θα είναι συμβολαιογραφικό εάν εισφέρονται στην εταιρεία περιουσιακά στοιχεία για τη μεταβίβαση των οποίων απαιτείται ο τύπος αυτός από ειδική διάταξη νόμου (πχ εισφορά ακινήτου).

Διαχείριση και εκπροσώπηση: Οι εμπορικές εταιρείες, ως νομικά πρόσωπα, διενεργούν τις διάφορες πράξεις στο όνομά τους, μέσω των οργάνων που ενεργούν για λογαριασμό τους και τις εκπροσωπούν. Η εταιρική διαχείριση περιλαμβάνει όλες τις πράξεις που είναι αναγκαίες για τη λειτουργία και την υλοποίηση του σκοπού της εταιρείας. Στις προσωπικές εταιρίες η διαχείριση και εκπροσώπηση διενεργείται από τους ίδιους τους εταίρους προσωπικά, ενώ στις κεφαλαιουχικές εταιρείες η διαχείριση μπορεί να ανατεθεί και σε τρίτο πρόσωπο – μη εταίρο. Τα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με τη διαχείριση και εκπροσώπηση της εταιρείας καλούνται διαχειριστές, εκτός από την περίπτωση της ΑΕ, όπου το όργανο διαχείρισης και εκπροσώπησης είναι κατεξοχήν το Διοικητικό Συμβούλιο.

Γ.Ε.ΜΗ.: Γενικό Εμπορικό Μητρώο.

Υπηρεσία Μιας Στάσης (ΥΜΣ): Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι αρμόδιο για την έναρξη, διεκπεραίωση και ολοκλήρωση των διαδικασιών σύστασης εταιρειών και πιο συγκεκριμένα:

-οι Υπηρεσίες Γενικού Εμπορικού Μητρώου (Υ-ΓΕΜΗ)

-οι συμβολαιογράφοι ΥΜΣ και

-η Ηλεκτρονική Υπηρεσία Μιας Στάσης (e-ΥΜΣ)

5.1.2 Κεφαλαιουχικές Εταιρείες

Α) Η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ)

Ιδρυτές-μέτοχοι: Η ΑΕ μπορεί να ιδρυθεί από ένα ή περισσότερα πρόσωπα ή να καταστεί μονοπρόσωπη με τη συγκέντρωση όλων των μετοχών σε ένα μόνο πρόσωπο.

Επωνυμία: Σχηματίζεται είτε από το όνομα ενός ή περισσότερων μετόχων είτε από το αντικείμενο της δραστηριότητας που ασκεί είτε από άλλες λεκτικές ενδείξεις, μπορεί δε να είναι φανταστική, να περιλαμβάνει ηλεκτρονική διεύθυνση, ενώ μπορεί και να αποδίδεται ολόκληρη ή εν μέρει με λατινικούς χαρακτήρες. Σε κάθε περίπτωση στην επωνυμία θα πρέπει να περιέχονται οι λέξεις «Ανώνυμη Εταιρεία» ή «Α.Ε.» (στις διεθνείς συναλλαγές «Société Anonyme», «S.A.»). Αν η εταιρεία είναι μονοπρόσωπη, πρέπει να περιέχεται η ένδειξη «Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία» ή «Μονοπρόσωπη Α.Ε.». Η τελευταία αυτή ένδειξη μπορεί να προστίθεται ή να αφαιρείται με καταχώρηση στο Γ.Ε.ΜΗ. με μέριμνα του διοικητικού συμβουλίου, χωρίς τροποποίηση του καταστατικού.

Καταστατικό-τύπος: Η ΑΕ συστήνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, που περιέχει το καταστατικό ή με ιδιωτικό έγγραφο, αν υιοθετηθεί πρότυπο καταστατικό. Εντούτοις, για την τυχόν μεταγενέστερη τροποποίηση του καταστατικού δεν απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο. Στο καταστατικό της εταιρείας πρέπει να περιλαμβάνονται τουλάχιστον διατάξεις για τα εξής ζητήματα: εταιρική επωνυμία, σκοπός, έδρα, διάρκεια (σε περίπτωση που δεν είναι αόριστη), ύψος και τρόπος καταβολής του κεφαλαίου, είδος, αριθμός και ονομαστική αξία μετοχών, σύγκληση, συγκρότηση, λειτουργία και αρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου και Γενικών Συνελεύσεων, ελεγκτές, δικαιώματα μετόχων, ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και διάθεση κερδών, πρόβλεψη για τη λύση της εταιρείας και την εκκαθάριση της περιουσίας της, το ύψος του καλυφθέντος κεφαλαίου που είναι καταβλητέο κατά το χρόνο σύστασης, τα ατομικά στοιχεία των ιδρυτών και το συνολικό ποσό των δαπανών που απαιτήθηκαν κατά προσέγγιση για τη σύσταση της εταιρείας.

Έδρα: Η εταιρεία έχει την έδρα της στο δήμο που αναφέρεται στο καταστατικό της, ο οποίος πρέπει να βρίσκεται στην Ελλάδα. Η ΑΕ μπορεί να ιδρύει καταστήματα, πρακτορεία ή άλλες μορφές δευτερεύουσας εγκατάστασης σε άλλους τόπους της Ελλάδας ή της αλλοδαπής.

Διάρκεια: Η διάρκεια της ΑΕ μπορεί να είναι ορισμένου ή αορίστου χρόνου.

Μετοχικό κεφάλαιο: Το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο εκφράζεται σε Ευρώ. Το ύψος του ορίζεται στα 25.000€. Η καταβολή του μπορεί να γίνει είτε σε χρήμα είτε σε είδος στοιχείων του ενεργητικού που μπορούν να τύχουν χρηματικής αποτίμησης (εξαιρούνται απαιτήσεις που προκύπτουν από ανάληψη υποχρέωσης εκτέλεσης εργασιών ή παροχής υπηρεσιών). Μέσα στο πρώτο δίμηνο από τη σύσταση της ανώνυμης εταιρείας, πρέπει να πιστοποιηθεί η καταβολή του κεφαλαίου είτε από ορκωτό ελεγκτή ή ελεγκτική εταιρεία (άλλων από εκείνων που θα αναλάβουν τον τακτικό έλεγχο της εταιρείας) είτε από το ΔΣ.

Μετοχές: Οι μετοχές της ΑΕ εκδίδονται υποχρεωτικά ονομαστικές.¹ Η ονομαστική αξία κάθε μετοχής δεν μπορεί να είναι κατώτερη των τεσσάρων λεπτών του ευρώ (0,04€) ούτε ανώτερη των εκατό ευρώ (100€). Στο καταστατικό μπορεί να υπάρχει πρόβλεψη για δυνατότητα έκδοσης διάφορων κατηγοριών μετοχών, όπως:

α) **κοινές μετοχές:** Είναι αυτές που δεν ανήκουν σε ειδική κατηγορία. Παρέχουν δικαίωμα ψήφου στον κάτοχό τους. Η ΑΕ υποχρεωτικά πρέπει να έχει μία τουλάχιστον κοινή μετοχή.

β) **προνομιούχες μετοχές:** Ανάλογα με την καταστατική πρόβλεψη, αυτές μπορούν να φέρουν διάφορα είδη προνομίων όπως μερική ή ολική απόληψη του μερίσματος πριν από τις κοινές μετοχές, ή δυνατότητα καταβολής μερίσματος ακόμη και εάν δε διανεμήθηκε μέρισμα στη συγκεκριμένη χρήση, ή δυνατότητα είσπραξης σταθερού μερίσματος κάθε έτος. Οι προνομιούχες μετοχές μπορούν να εκδοθούν χωρίς ή με δικαίωμα ψήφου ή να προβλέπεται ότι μπορεί να είναι μετατρέψιμες σε κοινές μετοχές.

γ) **εξαγοράσιμες μετοχές:** Το καταστατικό μπορεί να επιτρέπει την αύξηση κεφαλαίου με έκδοση εξαγοράσιμων μετοχών. Οι μετοχές αυτές μπορούν να εκδίδονται και ως προνομιούχες μετοχές με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου. Η εξαγορά γίνεται με δήλωση της εταιρείας ή του μετόχου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο καταστατικό, και είναι έγκυρη μόνο με καταβολή του αντιτίμου της εξαγοράς κατά τα προβλεπόμενα στο καταστατικό.

δ) **δεσμευμένες μετοχές:** Η μεταβίβαση τους εξαρτάται από την έγκριση του ΔΣ ή της ΓΣ της εταιρείας, ανάλογα την πρόβλεψη του καταστατικού.

ε) **μετατρέψιμες ομολογίες:** Παρά το ότι δε συνιστούν εξ απαρχής μετοχές, αυτές είναι ονομαστικές ομολογίες (δηλαδή τμήματα ομολογιακού δανείου που έχει εκδώσει η ΑΕ), οι οποίες μπορούν υπό προϋποθέσεις να μετατραπούν σε μετοχές.

Αντιθέτως, μετοχές δεν αποτελούν οι ιδρυτικοί τίτλοι. Οι ιδρυτικοί τίτλοι παρέχουν αποκλειστικό δικαίωμα απόληψης ποσού για τους ιδρυτές της εταιρείας ως αντάλλαγμα για τις ενέργειες που έκαναν για την ίδρυση της εταιρείας και δεν μπορούν να υπερβούν το 1/10 του αριθμού των μετοχών της εταιρείας.

Διοικητικό Συμβούλιο/ Διαχειριστής: Το όργανο διαχείρισης και δικαστικής και εξώδικης εκπροσώπησης της εταιρείας είναι καταρχήν το ΔΣ. Το καταστατικό θα πρέπει να ορίζει ότι ο αριθμός των μελών του ΔΣ θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 3 και όχι περισσότερα των 15, ενώ μπορεί να προβλέπεται ότι κάποιοι μέτοχοι μπορούν να διορίζουν απευθείας ορισμένο αριθμό μελών του ΔΣ. Εναλλακτικά αντί του πολυμελούς οργάνου του ΔΣ, το καταστατικό μπορεί να έχει πρόβλεψη για μονομελές διοικητικό όργανο εκπροσώπησης και διαχείρισης, τον Σύμβουλο-Διαχειριστή.² Ο Σύμβουλος-Διαχειριστής είναι πάντοτε φυσικό πρόσωπο και εκλέγεται από τη ΓΣ. Η διάρκεια της θητείας του διοικητικού οργάνου ορίζεται στο καταστατικό και δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των 6 ετών.

Γενική Συνέλευση: Η ΓΣ είναι το ανώτατο όργανο της εταιρείας και είναι μόνη αρμόδια να αποφασίζει επί τροποποιήσεων καταστατικού, εκλογής μελών ΔΣ/Διαχειριστή και ελεγκτών, έγκρισης συνολικής διαχείρισης και απαλλαγής ελεγκτών, έγκρισης ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, διάθεσης ετήσιων κερδών, έγκρισης παροχής αμοιβών των μελών του ΔΣ/Διαχειριστή, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης διάρκειας ή λύσης της εταιρείας και διορισμού

¹ Υπάρχει ειδική πρόβλεψη στο νόμο 4548/2018 περί ΑΕ για τη μετατροπή των ήδη υφιστάμενων ανωνύμων μετοχών μιας ΑΕ σε ονομαστικές.

² Πρόκειται για μια από τις καινοτόμες ρυθμίσεις του Ν. 4548/2018 (άρθρο 115).

εκκαθαριστών, αυξήσεως ή αναπροσαρμογής κεφαλαίου (σε περίπτωση που το καταστατικό δεν έχει παράσχει αυτή την αρμοδιότητα στο ΔΣ).

Η ΓΣ συνέρχεται τακτικώς τουλάχιστον μία φορά κάθε εταιρική χρήση το αργότερο έως τη 10^η ημερολογιακή ημέρα του 9ου μήνα μετά τη λήξη της εταιρικής χρήσης, προκειμένου να αποφασίσει για την έγκριση των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την εκλογή ελεγκτών.

Ευθύνη έναντι τρίτων: Στην περίπτωση της ΑΕ ευθύνεται η ίδια για τις εταιρικές της υποχρεώσεις με το κεφάλαιό της. Ωστόσο, οι διοικούντες την ΑΕ (νόμιμοι εκπρόσωποι, πρόεδροι, διευθύνοντες σύμβουλοι, εντεταλμένοι στη διοίκηση, εκκαθαριστές) και οι μέτοχοι αυτής με ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 10% ευθύνονται υπό προϋποθέσεις αλληλέγγυα και εις ολόκληρον με την εταιρία για τις φορολογικές υποχρεώσεις της τελευταίας, ενώ οι διοικούντες αυτήν ευθύνονται αλληλέγγυα και εις ολόκληρον με αυτήν και για την καταβολή των ασφαλιστικών υποχρεώσεων που υφίστανται κατά το χρόνο διάλυσης ή συγχώνευσης της εταιρίας.

Ελεγκτές: Σε τακτικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων υπάγονται υποχρεωτικά οι μεσαίες και μεγάλες ΑΕ και προαιρετικά οι μικρές ΑΕ εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό ή αποφασίζεται από τη ΓΣ, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. Α, υποπαρ. Α.1, του Ν. 4336/2015. Ο τακτικός έλεγχος ανατίθεται σε ορκωτό ελεγκτή ή εταιρεία.

Β) Η Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία (ΙΚΕ)

Ιδρυτές-εταίροι: Η ΙΚΕ μπορεί να ιδρυθεί από ένα ή περισσότερα πρόσωπα ή να καταστεί μονοπρόσωπη με τη συγκέντρωση όλων των εταιρικών μεριδίων σε ένα μόνο πρόσωπο.

Επωνυμία: Σχηματίζεται είτε από το όνομα ενός ή περισσότερων εταίρων είτε από το αντικείμενο της δραστηριότητας που ασκεί είτε από άλλες λεκτικές ενδείξεις, ενώ μπορεί να αποδίδεται ολόκληρη ή εν μέρει με λατινικούς χαρακτήρες. Σε κάθε περίπτωση στην επωνυμία θα πρέπει να περιέχονται οι λέξεις «Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία» ή «Ι.Κ.Ε.» (στις διεθνείς συναλλαγές «Private Company», «P.C.»). Αν η εταιρεία είναι μονοπρόσωπη, πρέπει να περιέχεται η ένδειξη «Μονοπρόσωπη Κεφαλαιουχική Εταιρεία» ή «Μονοπρόσωπη Ι.Κ.Ε.».

Καταστατικό-Τύπος: Η ΙΚΕ συνίσταται με ιδιωτικό έγγραφο, που περιέχει το καταστατικό, ενώ σε περίπτωση που υφίστανται εισφορές σε είδος, τότε ο τύπος είναι υποχρεωτικά συμβολαιογραφικός. Το καταστατικό της εταιρείας πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις εξής διατάξεις: το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση κατοικίας και την τυχόν ηλεκτρονική διεύθυνση των εταίρων, την εταιρική επωνυμία, την έδρα της εταιρείας, το σκοπό της εταιρείας, την ιδιότητα της εταιρείας ως Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία, τις εισφορές των εταίρων κατά κατηγορία εισφορών και την αξία τούτων, το κεφάλαιο της εταιρείας, το συνολικό αριθμό των εταιρικών μεριδίων, τον αρχικό αριθμό των μεριδίων κάθε εταίρου και το είδος της εισφοράς που τα μερίδια αυτά εκπροσωπούν, τον τρόπο διαχείρισης και εκπροσώπησης της εταιρείας και τη διάρκεια της εταιρείας.

Έδρα: Η ΙΚΕ μπορεί να έχει την καταστατική της έδρα στην Ελλάδα και την πραγματική έδρα στην αλλοδαπή, ενώ δύναται να μεταφέρει την καταστατική έδρα σε χώρα της ΕΕ με την προϋπόθεση ότι το εταιρικό δίκαιο της χώρας αυτής προβλέπει αντίστοιχο τύπο εταιρείας με την ΙΚΕ. Επίσης, μπορεί να ιδρύει υποκαταστήματα, πρακτορεία ή άλλες μορφές δευτερεύουσας εγκατάστασης στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή.

Διάρκεια: Η διάρκεια της ΙΚΕ είναι ορισμένου χρόνου, και εάν δεν ορίζεται ο χρόνος αυτής στο καταστατικό, η διάρκεια της είναι 12 έτη.

Κεφάλαιο: Το κεφάλαιο της ΙΚΕ καθορίζεται ελευθέρως από τους εταίρους χωρίς περιορισμό και μπορεί να είναι ακόμη και μηδενικό.

Μερίδια-Εισφορές: Τα εταιρικά μερίδια παριστούν εισφορές των εταίρων, ενώ δεν μπορούν να αποτυπωθούν σε αξιόγραφο όπως οι μετοχές της ΑΕ. Οι εισφορές των εταίρων μπορεί να είναι τριών ειδών:

α) κεφαλαιακές: αποτελούν εισφορές σε μετρητά ή σε είδος που τυγχάνουν χρηματικής αποτίμησης. Οι κεφαλαιακές εισφορές σχηματίζουν το κεφάλαιο της εταιρείας.

β) εξωκεφαλαιακές: συνίστανται σε παροχές που δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κεφαλαιακής εισφοράς, όπως απαιτήσεις που προκύπτουν από ανάληψη υποχρέωσης εκτέλεσης εργασιών ή παροχής υπηρεσιών και έχουν ορισμένη ή αόριστη διάρκεια.

γ) εγγυητικές: Συνίστανται στην ανάληψη ευθύνης των εταίρων αυτού του είδους έναντι τρίτων για τα χρέη της εταιρείας μέχρι το ποσό που ορίζεται στο καταστατικό.

Κάθε εταιρικό μερίδιο εκπροσωπεί ένα μόνο είδος εισφοράς. Ο αριθμός των μεριδίων του κάθε εταίρου είναι ανάλογος προς την αξία της εισφοράς του. Εάν οι εταίροι δώσουν βαρύτητα στις εξωκεφαλαιακές και εγγυητικές εισφορές, η εταιρεία θα αποκτήσει περισσότερο προσωπικό χαρακτήρα.

Διαχειριστές: Την ΙΚΕ διαχειρίζεται και εκπροσωπεί ένας ή περισσότεροι διαχειριστές. Διαχειριστής μπορείς να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο, εταίρος ή μη.

Συνέλευση των Εταίρων: Η ΣΕ είναι αρμόδια για να αποφασίζει για τις τροποποιήσεις του καταστατικού, στις οποίες περιλαμβάνονται η αύξηση και η μείωση του κεφαλαίου (εκτός αν προβλέπεται ότι συγκεκριμένες τροποποιήσεις ή πράξεις αύξησης ή μείωσης του κεφαλαίου γίνονται από μόνο το διαχειριστή), το διορισμό και την ανάκληση του διαχειριστή, την έγκριση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, τη διανομή κερδών, το διορισμό ελεγκτή και την απαλλαγή του διαχειριστή από την ευθύνη, τον αποκλεισμό εταίρου, τη λύση της εταιρείας ή την παράταση της διάρκειάς της και τη μετατροπή και τη συγχώνευση της εταιρείας.

Η ΣΕ συγκαλείται τακτικώς τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος το αργότερο έως τη 10η ημερολογιακή ημέρα του 9ου μήνα μετά τη λήξη της εταιρικής χρήσης με αντικείμενο την έγκριση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Ευθύνη έναντι τρίτων: Στην περίπτωση της ΙΚΕ ευθύνεται η ίδια για τις εταιρικές της υποχρεώσεις με το κεφάλαιό της αλλά και οι τυχόν εταίροι με εγγυητικές εισφορές.

Επίσης, οι διοικούντες την εταιρία (διαχειριστής, εκκαθαριστές) και οι εταίροι αυτής με ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 10% ευθύνονται υπό προϋποθέσεις αλληλέγγυα και εις ολόκληρον με την εταιρία για τις φορολογικές υποχρεώσεις της τελευταίας, ενώ οι διοικούντες αυτήν ευθύνονται αλληλέγγυα και εις ολόκληρον με αυτήν και για την καταβολή των ασφαλιστικών υποχρεώσεων που υφίστανται κατά το χρόνο διάλυσης ή συγχώνευσης της εταιρίας.

Ελεγκτές: Σε τακτικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων υπάγονται υποχρεωτικά οι μεσαίες και μεγάλες ΙΚΕ και προαιρετικά οι μικρές ΙΚΕ εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό ή αποφασίζεται από τη ΓΣ, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. Α, υποπαρ. Α.1, του Ν. 4336/2015. Ο τακτικός έλεγχος ανατίθεται σε ορκωτό ελεγκτή ή εταιρεία.

Γ) Η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ)

Ιδρυτές-εταίροι: Η ΕΠΕ μπορεί να ιδρυθεί από ένα ή περισσότερα (φυσικά ή νομικά) πρόσωπα ή να καταστεί μονοπρόσωπη με τη συγκέντρωση όλων των εταιρικών μεριδίων σε ένα μόνο πρόσωπο. Φυσικό ή νομικό πρόσωπο δεν μπορεί, με ποινή ακυρότητας, να είναι μοναδικός εταίρος σε περισσότερες από μία ΕΠΕ. Επίσης, ΕΠΕ δεν μπορεί, με ποινή ακυρότητας, να έχει μοναδικό εταίρο μονοπρόσωπη ΕΠΕ.

Επωνυμία: Σχηματίζεται είτε από το όνομα ενός ή περισσότερων εταίρων είτε από το αντικείμενο της δραστηριότητας που ασκεί είτε από άλλες λεκτικές ενδείξεις, ενώ μπορεί να αποδίδεται ολόκληρη ή εν μέρει με λατινικούς. Σε κάθε περίπτωση στην επωνυμία θα πρέπει να περιέχονται οι λέξεις «Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης» ή «Ε.Π.Ε.» (στις διεθνείς συναλλαγές «Limited Liability Company», «L.L.C.» ή «LTD»). Αν η εταιρεία είναι μονοπρόσωπη, πρέπει να περιέχεται η ένδειξη «Μονοπρόσωπη Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης» ή «Μονοπρόσωπη Ε.Π.Ε.».

Καταστατικό-Τύπος: Η ΕΠΕ συνιστάται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, που περιέχει το καταστατικό, ή με ιδιωτικό έγγραφο, αν υιοθετηθεί πρότυπο καταστατικό. Στο καταστατικό της εταιρείας πρέπει να περιλαμβάνονται τουλάχιστον οι εξής διατάξεις: το όνομα, το επώνυμο, το πατρώνυμο, το επάγγελμα, η διεύθυνση κατοικίας, η ηλεκτρονική διεύθυνση, ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) και ο αριθμός δελτίου ταυτότητας (Α.Δ.Τ.) ή διαβατηρίου των εταίρων, η εταιρική επωνυμία, η ιδιότητα της εταιρείας ως Περιορισμένης Ευθύνης, η έδρα της εταιρείας, ο σκοπός της εταιρείας, η διάρκεια της εταιρείας, το κεφάλαιο της εταιρείας, οι μερίδες συμμετοχής, τα περισσότερα εταιρικά μερίδια κάθε εταίρου και βεβαίωση των ιδρυτών για την καταβολή του κεφαλαίου, το αντικείμενο των εισφορών σε είδος, η αποτίμηση αυτών και το όνομα του εισφέροντος, καθώς και το σύνολο της αξίας των εισφορών σε είδος και ο τρόπος διαχείρισης και εκπροσώπησης της εταιρείας.

Έδρα: Η ΕΠΕ έχει την έδρα της στο δήμο στην Ελλάδα που αναφέρεται στο καταστατικό της.

Διάρκεια: Η διάρκεια της ΕΠΕ είναι ορισμένου χρόνου.

Κεφάλαιο: Το κεφάλαιο της ΕΠΕ καθορίζεται από τους εταίρους χωρίς περιορισμό και σχηματίζεται είτε από μετρητά, είτε από εισφορές σε είδος, οι οποίες θα πρέπει να είναι δεκτικές χρηματικής αποτίμησης.

Μερίδια-Εισφορές: Κάθε εταίρος μετέχει στην εταιρία μόνο με μια μερίδα συμμετοχής, η οποία αποτελείται από το ένα ή τα πλείονα εταιρικά μερίδια που διαθέτει και τα οποία έχουν ονομαστική αξία ενός (1) τουλάχιστον ευρώ. Για τη μερίδα συμμετοχής δύναται να εκδοθεί πιστοποιητικό για την απόδειξη της εταιρικής ιδιότητας, εντούτοις, αυτό δεν έχει το χαρακτήρα αξιογράφου. Η μεταβίβαση μεριδίων είναι ελεύθερη, υπό τους περιορισμούς του καταστατικού και γίνεται μόνο με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Διαχειριστές: Εάν δεν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά, η διαχείριση των εταιρικών υποθέσεων και η εκπροσώπηση της εταιρίας ανήκει σε όλους τους εταίρους. Η διαχείριση και η εκπροσώπηση της εταιρίας δύναται να ανατεθεί σε έναν ή περισσότερους διαχειριστές. Διαχειριστής μπορεί να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο, εταίρος ή μη.

Συνέλευση των Εταίρων: Η ΣΕ είναι αρμόδια για να αποφασίζει για τις τροποποιήσεις του καταστατικού, για το διορισμό, την ανάκληση των διαχειριστών και την απαλλαγή τους από την ευθύνη, για την έγκριση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και της διάθεση των κερδών, την άσκηση αγωγής κατά των οργάνων της εταιρείας ή των κατ' ιδίαν εταίρων για αξιώσεις αποζημίωσης που απορρέουν από πράξεις ή παραλείψεις κατά τη σύσταση ή κατά τη λειτουργία της εταιρείας, για την παράταση της διάρκειας της εταιρείας, για τη συγχώνευσή της, για τη λύση και διορισμό ή ανάκληση των εκκαθαριστών και για την αναβίωση της.

Η ΣΕ συγκαλείται τακτικώς τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος το αργότερο έως τη 10η ημερολογιακή ημέρα του 9ου μήνα μετά τη λήξη της εταιρικής χρήσης με αντικείμενο την έγκριση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.

Ευθύνη έναντι τρίτων: Στην περίπτωση της ΕΠΕ ευθύνεται η ίδια για τις εταιρικές της υποχρεώσεις με το κεφάλαιό της. Ωστόσο, οι διοικούντες την εταιρία και οι εταίροι αυτής με εταιρική μερίδα τουλάχιστον 10% ευθύνονται υπό προϋποθέσεις αλληλέγγυα και εις ολόκληρον με την εταιρία για τις φορολογικές υποχρεώσεις της τελευταίας, ενώ οι διοικούντες αυτήν ευθύνονται αλληλέγγυα και εις ολόκληρον με αυτήν και για την καταβολή των ασφαλιστικών υποχρεώσεων που υφίστανται κατά το χρόνο διάλυσης ή συγχώνευσής της εταιρείας.

Ελεγκτές: Σε τακτικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων υπάγονται υποχρεωτικά οι μεσαίες και μεγάλες ΕΠΕ και προαιρετικά οι μικρές ΕΠΕ εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό ή αποφασίζεται από τη ΓΣ, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. Α, υποπαρ. Α.1, του Ν. 4336/2015. Ο τακτικός έλεγχος ανατίθεται σε ορκωτό ελεγκτή ή εταιρεία

5.1.3 Οι προσωπικές εμπορικές εταιρείες

Α) Η Ομόρρυθμη Εταιρεία (ΟΕ)

Ιδρυτές-εταίροι: Η ΟΕ μπορεί να ιδρυθεί από δύο ή περισσότερα (φυσικά ή νομικά) πρόσωπα.

Καταστατικό-Τύπος: Η ΟΕ συνιστάται με ιδιωτικό έγγραφο, που περιέχει το καταστατικό, ενώ σε περίπτωση που υφίσταται εισφορά σε είδος που περιλαμβάνει εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου, τότε ο τύπος είναι υποχρεωτικά συμβολαιογραφικός. Το καταστατικό πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικώς διατάξεις για το όνομα και την κατοικία των εταίρων, την επωνυμία της εταιρείας, την έδρα της εταιρείας, την ιδιότητα της εταιρείας ως ομόρρυθμης, τον εταιρικό σκοπό και το όνομα των εκπροσώπων της.

Η ΟΕ καταχωρίζεται στο Γ.Ε.ΜΗ. με τη σύμπραξη όλων των εταίρων, μετά δε την καταχώριση αποκτά νομική προσωπικότητα.

Επωνυμία: Σχηματίζεται είτε από το όνομα ενός ή περισσότερων εταίρων, είτε από το αντικείμενο της δραστηριότητας που ασκεί, είτε από άλλες λεκτικές ενδείξεις, ενώ μπορεί να αποδίδεται ολόκληρη ή εν μέρει με λατινικούς. Σε κάθε περίπτωση στην επωνυμία θα πρέπει να περιέχονται οι λέξεις «Ομόρρυθμη Εταιρεία» ή «Ο.Ε.» (στις διεθνείς συναλλαγές «General Partnership», «G.P.»).

Έδρα: Η ΟΕ έχει την έδρα της στο δήμο στην Ελλάδα που αναφέρεται στο καταστατικό της.

Διάρκεια: Η διάρκεια της ΟΕ μπορεί να είναι ορισμένου ή αορίστου χρόνου.

Κεφάλαιο: Το κεφάλαιο καθορίζεται από τους εταίρους χωρίς περιορισμό, μπορεί δηλαδή να είναι και μηδενικό και να συνίσταται από χρηματικές εισφορές και εισφορές σε είδος.

Μερίδες συμμετοχής-Εισφορές: Η μερίδα συμμετοχής κάθε εταίρου στο κεφάλαιο της εταιρείας αντιστοιχεί στο ποσοστό επί του κεφαλαίου που αντιπροσωπεύει και δεν μπορεί να αποτυπωθεί σε αξιόγραφο. Η μερίδα συμμετοχής του κάθε εταίρου είναι κατ' αρχάς αμεταβίβαστη και ακληρονόμητη, εκτός εάν υπάρχει διαφορετική ρύθμιση στο καταστατικό.

Διαχειριστές: Εφόσον δεν υφίσταται διαφορετική πρόβλεψη στο καταστατικό, νόμιμη διαχείριση στην ΟΕ είναι η ατομική, δηλαδή όλοι οι εταίροι είναι διαχειριστές και μπορούν να ενεργούν και να δεσμεύουν την εταιρεία δρώντας ανεξάρτητα και χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών. Αντιθέτως, η εκπροσωπευτική εξουσία των εταίρων έναντι τρίτων είναι μη περιορίσιμη από το καταστατικό. Σημειώνεται πως διαχειριστές μπορεί να είναι μόνο εταίροι και όχι τρίτα άτομα.

Ευθύνη έναντι τρίτων: Στην περίπτωση της ΟΕ ευθύνεται αφενός η ίδια για τις εταιρικές της υποχρεώσεις με το κεφάλαιό της και αφετέρου, ευθύνονται όλοι οι εταίροι με ολόκληρη την περιουσία τους απεριόριστα (και όχι απλώς κατά το λόγο της εισφοράς τους ή μέχρι ορισμένου ποσού) και εις ολόκληρον, ακόμη και για υπάρχοντα πριν την είσοδο τους στην εταιρία χρέη.

Ελεγκτές: Σε υποχρεωτικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων υπάγονται υποχρεωτικά οι ΟΕ, όταν όλοι οι άμεσοι ή έμμεσοι εταίροι έχουν περιορισμένη ευθύνη λόγω του ότι είναι ΑΕ, ΙΚΕ, ΕΠΕ ή άλλοι νομικοί τύποι συγκρίσιμοι με αυτές τις εταιρείες³, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. Α, υποπαρ. Α.1, του Ν. 4336/2015. Προαιρετικά μπορούν να υποβάλλουν σε έλεγχο τα οικονομικά τους στοιχεία όλες οι ΟΕ.

Β) Η Ετερόρρυθμη Εταιρεία (ΕΕ) και η Ετερόρρυθμη Εταιρεία κατά μετοχές (ΕΕΜ)

Ιδρυτές-εταίροι: Η ΕΕ μπορεί να ιδρυθεί από δύο ή περισσότερα (φυσικά ή νομικά) πρόσωπα. Ένας τουλάχιστον εκ των εταίρων θα πρέπει να είναι ομόρρυθμος, που θα ευθύνεται απεριόριστα και ένας τουλάχιστον ετερόρρυθμος, που θα ευθύνεται περιορισμένα.

³ Παράδειγμα: Κυπριακή LTD.

Καταστατικό-Τύπος: Η ΕΕ συνίσταται με ιδιωτικό έγγραφο, που περιέχει το καταστατικό, ενώ σε περίπτωση που υφίστανται εισφορές σε είδος που περιλαμβάνουν εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου, τότε ο τύπος είναι υποχρεωτικά συμβολαιογραφικός. Το καταστατικό πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικώς διατάξεις για το όνομα και την κατοικία των εταίρων, την επωνυμία της εταιρείας, την έδρα της εταιρείας, την ιδιότητα της εταιρείας ως ετερόρρυθμης, τον εταιρικό σκοπό και το όνομα των εκπροσώπων της.

Η ΕΕ καταχωρίζεται στο Γ.Ε.ΜΗ. με τη σύμπραξη όλων των εταίρων, μετά δε την καταχώριση αποκτά νομική προσωπικότητα

Επωνυμία: Σχηματίζεται είτε από το όνομα ενός ή περισσότερων εταίρων,⁴ είτε από το αντικείμενο της δραστηριότητας που ασκεί, είτε από άλλες λεκτικές ενδείξεις, ενώ μπορεί να αποδίδεται ολόκληρη ή εν μέρει με λατινικούς. Σε κάθε περίπτωση στην επωνυμία θα πρέπει να περιέχονται οι λέξεις «Ετερόρρυθμη Εταιρεία» ή «Ε.Ε.» (στις διεθνείς συναλλαγές «Limited Partnership», «L.P.»), ή αντιστοίχως «Ετερόρρυθμη Εταιρεία κατά μετοχές» ή «Ε.Ε.Μ».

Έδρα: Η ΕΕ έχει την έδρα της στο δήμο στην Ελλάδα που αναφέρεται στο καταστατικό της.

Διάρκεια: Η διάρκεια της ΕΕ μπορεί να είναι ορισμένου ή αορίστου χρόνου.

Κεφάλαιο: Το κεφάλαιο καθορίζεται από τους εταίρους χωρίς περιορισμό, μπορεί δηλαδή να είναι και μηδενικό και να συνίσταται από χρηματικές εισφορές και εισφορές σε είδος.

Μερίδες συμμετοχής-Εισφορές: Η μερίδα συμμετοχής κάθε εταίρου στο κεφάλαιο της εταιρείας συνίσταται στο ποσοστό επί του κεφαλαίου που αντιπροσωπεύει και δεν μπορεί να αποτυπωθεί σε αξιόγραφο. Η μερίδα συμμετοχής του κάθε εταίρου είναι κατ' αρχάς αμεταβίβαστη και ακληρονόμητη, εκτός εάν υπάρχει διαφορετική ρύθμιση στο καταστατικό. Στην περίπτωση της ΕΕΜ οι εταιρικές μερίδες παρίστανται με μετοχές, σύμφωνα με ίσα ισχύουν στις μετοχές της ΑΕ.

Διαχειριστές: Εφόσον δεν υφίσταται διαφορετική πρόβλεψη στο καταστατικό, νόμιμη διαχείριση στην ΕΕ είναι η ατομική, δηλαδή όλοι οι ομόρρυθμοι εταίροι είναι διαχειριστές και μπορούν να ενεργούν και να δεσμεύουν την εταιρεία δρώντας ανεξάρτητα και χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών. Αντιθέτως, η εκπροσωπευτική εξουσία των ομόρρυθμων εταίρων έναντι των τρίτων είναι μη περιορίσιμη από το καταστατικό. Οι ετερόρρυθμοι εταίροι δεν έχουν δικαίωμα εκπροσώπησης της εταιρείας ως διαχειριστές. Με το καταστατικό μπορεί να ανατίθεται σε ετερόρρυθμο εταίρο η εκπροσώπηση της εταιρείας. Για κάθε πράξη εκπροσώπησης από μέρους ετερόρρυθμου εταίρου ευθύνεται ο ίδιος ως ομόρρυθμος, εκτός εάν ο τρίτος που συναλλάχθηκε μαζί του γνώριζε ότι ήταν ετερόρρυθμος. Στην περίπτωση της ΕΕΜ, για τα διαχειριστικά καθήκοντα και την ευθύνη των ομόρρυθμων εταίρων ως διαχειριστών εφαρμόζονται οι διατάξεις της ΑΕ.

Ευθύνη έναντι τρίτων: Στην περίπτωση της ΕΕ ευθύνεται αφενός η ίδια για τις εταιρικές της υποχρεώσεις με το κεφάλαιό της και αφετέρου, ευθύνονται οι ομόρρυθμοι εταίροι με ολόκληρη την περιουσία τους απεριόριστα και εις ολόκληρον.

⁴ Επισημαίνεται πως στην περίπτωση που τεθεί το όνομα του ετερόρρυθμου εταίρου, αυτό θα έχει ως συνέπεια την απεριόριστη ευθύνη του ως ομορρύθμου εταίρου.

Ελεγκτές: Σε υποχρεωτικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων υπάγονται υποχρεωτικά οι ΕΕ, όταν όλοι οι άμεσοι ή έμμεσοι εταίροι έχουν περιορισμένη ευθύνη λόγω του ότι είναι ΑΕ, ΙΚΕ, ΕΠΕ ή άλλοι νομικοί τύποι συγκρίσιμοι με αυτές τις εταιρείες, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. Α, υποπαρ. Α.1, του Ν. 4336/2015 καθώς και οι μεγάλες και οι μεσαίες ΕΕΜ. Προαιρετικά μπορούν να υποβάλλουν σε έλεγχο τα οικονομικά τους στοιχεία όλες οι ΕΕ και οι μικρές ΕΕΜ.

Γ) Η κοινοπραξία

Είναι η συνεργασία δύο ή περισσότερων (φυσικών ή νομικών) προσώπων σε οικονομικό επίπεδο που έχει συνήθως ευκαιριακό χαρακτήρα και για ορισμένο χρόνο και ιδρύεται με σύμβαση κοινοπραξίας. Η κοινοπραξία μπορεί να λάβει δύο διαφορετικές νομικές μορφές ανάλογα με τη λειτουργία της:

Α) Γνήσια κοινοπραξία: Αντιμετωπίζεται ως αστική εταιρεία χωρίς νομική προσωπικότητα. Η συνεργασία των μελών της περιορίζεται σε εσωτερικό επίπεδο και δεν ασκείται εξωτερικά ξεχωριστή δραστηριότητα άλλη από αυτή που ασκούν τα μέλη.

Β) Μη γνήσια κοινοπραξία. Συνιστά ένωση προσώπων με ικανότητα δικαίου και πτωχευτική ικανότητα αν καταχωρηθεί στο Γ.Ε.ΜΗ. ή λειτουργεί προς τα έξω ενιαία διενεργώντας συναλλαγές με τρίτα πρόσωπα. Σε αυτού του είδους την κοινοπραξία εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για την Ο.Ε.

Δυνάμει σχετικής πρόβλεψης στη σύμβαση κοινοπραξίας τα κοινοπρακτούντα μέλη μπορεί να ευθύνονται εις ολόκληρον για τις υποχρεώσεις της κοινοπραξίας έναντι τρίτων.

5.1.4 Διαδικασία σύστασης⁵

Ο χρόνος σύστασης μιας εταιρείας, υπό κανονικές συνθήκες, ορίζεται σε δύο εργάσιμες ημέρες. Τα κριτήρια επιλογής της αρμόδιας ΥΜΣ από τους ιδρυτές προκύπτουν από το συνδυασμό της υπό σύσταση εταιρείας και του συστατικού τύπου που θα επιλεγεί.

Ειδικότερα:

- 1) Στην περίπτωση επιλογής πρότυπου καταστατικού, τότε μπορεί να γίνει σύσταση οποιασδήποτε νομικής μορφής σε οποιοδήποτε είδος ΥΜΣ.
- 2) Σε περίπτωση που δεν επιλεγεί πρότυπο καταστατικό, τότε η σύσταση ΑΕ και ΕΠΕ γίνεται υποχρεωτικά από συμβολαιογράφο ΥΜΣ, ενώ η σύσταση ΟΕ, ΕΕ, ΙΚΕ, μπορεί να γίνει από Υ-ΓΕΜΗ ή συμβολαιογράφο ΥΜΣ.
- 3) Σε περίπτωση που απαιτείται συμβολαιογραφικός τύπος (πχ εισφορά ακινήτου) τότε υποχρεωτικά η σύσταση γίνεται από συμβολαιογράφο ΥΜΣ..

5.1.4.1 Διαδικασία σύστασης στην ΥΜΣ – ΓΕΜΗ και συμβολαιογράφο

α) Υποβολή των απαιτούμενων εγγράφων προς την ΥΜΣ.

β) Αυθημερόν ή την επόμενη εργάσιμη ημέρα, η ΥΜΣ ελέγχει τα εν λόγω υποβαλλόμενα έγγραφα και κατοχυρώνει κατόπιν του προελέγχου την επωνυμία και το διακριτικό τίτλο και χορηγεί απόδειξη καταβολής Γραμματίου Ενιαίου Κόστους Σύστασης Εταιρειών.

⁵Ρυθμίζεται από το Ν. 4441/2016 και την ΚΥΑ 63577/2018.

- γ) Την ίδια ημέρα η ΥΜΣ αποστέλλει την ανακοίνωση για τη σύσταση της εταιρείας στον ΕΦΚΑ καθώς και τα στοιχεία των εταίρων,
- δ) δημιουργεί φάκελο και μερίδα της εταιρείας στο ΓΕΜΗ και χορηγεί αριθμό ΓΕΜΗ και κωδικούς πρόσβασης,
- ε) χορηγεί στην εταιρεία προσωρινό κλειδάριθμο,
- στ) εγγράφει την εταιρεία στο αρμόδιο Επιμελητήριο,
- ζ) εκδίδει ψηφιακά υπογεγραμμένα αντίγραφα του καταστατικού/ εταιρικής σύμβασης και της ανακοίνωσης σύστασης της εταιρείας.
- η) Ο ΕΦΚΑ προβαίνει στη διαπίστωση της ασφαλισιμότητας των διαχειριστών ή/ και εταίρων και τους ενημερώνει σχετικά με τις υποχρεώσεις τους.

5.1.4.2 Διαδικασία σύστασης στην e-ΥΜΣ

Αυτή η επιλογή είναι δυνατή μόνο στις περιπτώσεις εταιρειών που θα επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν πρότυπο καταστατικό και δεν απαιτείται η κατάρτιση συμβολαιογραφικού εγγράφου (πχ δεν υπάρχει εισφορά ακινήτου). Εν προκειμένω, οι ενδιαφερόμενοι:

- α) χορηγούν εξουσιοδότηση στο σύστημα προκειμένου να προσπελάσει στα στοιχεία τους,
- β) υποβάλλουν τα στοιχεία και έγγραφα που απαιτούνται,
- γ) υπογράφουν ηλεκτρονικά το πρότυπο καταστατικό,
- δ) ανακατευθύνονται στο TAXIS για να καταχωρήσουν τον ΑΦΜ και τον αριθμό ΓΕΜΗ,
- ε) καταβάλλουν το (ΓΕΚΣ) και όπου απαιτείται το τέλος υπέρ της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Με τη σειρά της η Ηλεκτρονική Υπηρεσία ΓΕΜΗ:

- α) ελέγχει τα έγγραφα,
- β) προβαίνει σε προέλεγχο και κατοχύρωση επωνυμίας και διακριτικού τίτλου
- γ) χορηγεί αριθμό ΓΕΜΗ
- δ) ανοίγει μερίδα και φάκελο εταιρείας στο ΓΕΜΗ
- ε) οριστικοποιεί την εγγραφή στο φορολογικό μητρώο και την απόδοση του ΑΦΜ στην εταιρεία και χορηγεί προσωρινό κλειδάριθμο
- στ) αποστέλλει στον οικείο οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης των στοιχείων της εταιρείας και των εταίρων και διαχειριστών
- ζ) χορηγεί απόδειξη καταβολής ΓΕΚΣ.

5.2 Αποκτήσεις και Συγχωνεύσεις / Κίνητρα Εργασιακές σχέσεις

Οι εταιρείες και οι επιχειρήσεις αποτελούν οικονομικούς οργανισμούς που εξελίσσονται διαρκώς μέσα στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό, φορολογικό και επενδυτικό σύστημα. Το μέγεθος και η συχνότητα των μετασχηματισμών των εταιρειών και των επιχειρήσεων (εφόσον αυτοί γίνονται στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού) αποτελούν ενδείξεις μιας δυναμικής επιχειρηματικότητας. Κάποια από τα σπουδαιότερα είδη μετασχηματισμών είναι οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις

5.2.1 Εξαγορές

Ο όρος εξαγορά ανταποκρίνεται στην εξ επαχθούς αιτία απόκτηση του ελέγχου μιας εταιρείας. Οι δικαιοπραξίες που έχουν ως αντικείμενο την απόκτηση του ελέγχου μίας επιχείρησης δύνανται να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

1. Πώληση της/ων επιχείρησης/ων της εταιρείας (asset deal): Η πώληση του συνόλου ή των βασικών στοιχείων του ενεργητικού ή/ και παθητικού μιας εταιρείας. Σε περίπτωση πολυκλαδικής επιχείρησης συμπεριλαμβάνεται και η πώληση ενός ή περισσότερων κλάδων, δηλαδή αυτοτελών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, οι οποίες δύνανται να αποτελέσουν ξεχωριστές οικονομικές εκμεταλλεύσεις.

2. Πώληση δικαιωμάτων συμμετοχής στην εταιρεία (shares deal): Ο άλλος τρόπος απόκτησης του ελέγχου είναι με έμμεσο τρόπο, μέσω της απόκτησης της πλειοψηφίας των μετοχών/μεριδίων ενός νομικού προσώπου. Σημειώνεται ότι η περιουσία της αποκτώμενης εταιρείας δεν ενσωματώνεται στην περιουσία της αποκτώντας αλλά αυτές συνεχίζουν να είναι αυτόνομες.

5.2.2 Συγχωνεύσεις

Αντίθετα με την ανωτέρω περίπτωση απόκτησης εταιρείας, στην οποία οι εταιρικές περιουσίες παραμένουν ανεξάρτητες, στην περίπτωση της συγχώνευσης οι εταιρικές περιουσίες συνενώνονται χωρίς να ακολουθεί εκκαθάριση. Η περιουσία της απορροφώμενης εταιρείας περιέρχεται στην άλλη εταιρεία όχι με ειδική διαδοχή, αλλά με οιονεί καθολική διαδοχή.

Τα είδη συγχώνευσης είναι τα εξής:

Α) Συγχώνευση με απορρόφηση: Στη μορφή αυτής της συγχώνευσης μία ή περισσότερες εταιρείες (απορροφώμενες) μεταβιβάζουν το σύνολο της περιουσίας τους (ενεργητικό και παθητικό) σε άλλη υφιστάμενη εταιρεία (απορροφούσα). Οι απορροφώμενες εταιρείες λύνονται χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση και οι μέτοχοί τους λαμβάνουν μετοχές που εκδίδει η απορροφούσα εταιρεία και ενδεχομένως κάποιο χρηματικό ποσό προς συμψηφισμό μετοχών που δικαιούνται.

Β) Συγχώνευση με σύσταση νέας εταιρείας: Σε αυτού του είδους τη συγχώνευση δύο ή περισσότερες εταιρείες μεταβιβάζουν το σύνολο της περιουσίας τους (ενεργητικό και παθητικό) σε μία εταιρεία την οποία συστήνουν την ίδια στιγμή. Οι συγχωνευόμενες εταιρείες λύνονται χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση και οι μέτοχοί τους λαμβάνουν μετοχές που εκδίδει η νεοϊδρυθείσα εταιρεία και ενδεχομένως κάποιο χρηματικό ποσό προς συμψηφισμό μετοχών που δικαιούνται.

Γ) Περίπτωση εξαγοράς που εξομοιώνεται με συγχώνευση (μόνο για ΑΕ):⁶ Στην περίπτωση αυτή μια ή περισσότερες ανώνυμες εταιρείες (εξαγοραζόμενες) μεταβιβάζουν σε άλλη (εξαγοράζουσα) το σύνολο της περιουσίας τους (ενεργητικό και παθητικό), έναντι απόδοσης στους μετόχους των εξαγοραζόμενων εταιριών του αντιτίμου των δικαιωμάτων τους. Στην εν θέματι εξαγορά κρίσιμο είναι ότι η εξαγοραζόμενη-μεταβιβάζουσα εταιρεία λύεται χωρίς εκκαθάριση, δηλαδή παύει η νομική προσωπικότητα. Αν δε χωρεί λύση και κατάργηση της νομικής προσωπικότητας, δεν πρόκειται για την περίπτωση εξαγοράς που εξομοιώνεται με συγχώνευση. Άλλο κρίσιμο γεγονός είναι ότι οι μέτοχοι της εξαγοραζόμενης εταιρείας δε

⁶ Άρθρο 37 Ν. 4601/2019.

λαμβάνουν ως αντάλλαγμα μετοχές της εξαγοράζουσας εταιρείας αλλά αντίτιμο των δικαιωμάτων τους (συνήθως χρηματικό αντάλλαγμα).

Πρέπει να σημειωθεί ότι με το νέο νόμο 4601/2019 περί εταιρικών μετασχηματισμών επιτρέπεται πλέον η συγχώνευση εταιρειών όλων των εταιρικών τύπων.⁷ Αντιθέτως, υπό το προγενέστερο καθεστώς επιτρεπτή ήταν η συγχώνευση για τους εταιρικούς τύπους των ΑΕ, ΕΠΕ και ΙΚΕ και μάλιστα μόνο μεταξύ τους.

Το δε καθεστώς της οιονεί καθολικής διαδοχής που προβλέπεται στους εταιρικούς μετασχηματισμούς και παρουσιάζει ενδιαφέρον ιδίως για τις συγχωνεύσεις, έχει ως αποτέλεσμα η συγχωνεύουσα εταιρεία να υποκαθίσταται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συγχωνευόμενων, ενώ οι τυχόν εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται, χωρίς να διακόπτονται, από τη συγχωνεύουσα εταιρεία. Επιπλέον, σε εταιρικό μετασχηματισμό μπορούν να μετάσχουν και εταιρείες που είτε έχουν λυθεί λόγω παρόδου του χρόνου διάρκειάς τους, αλλά ακόμη και εταιρείες που κηρύχθηκαν σε πτώχευση. Απαραίτητη προϋπόθεση σε αυτή την περίπτωση είναι μετά την κήρυξη της πτώχευσης να έχει επικυρωθεί τελεσίδικα το σχέδιο αναδιοργάνωσης ή να έχουν εξοφληθεί όλοι οι πτωχευτικοί πιστωτές και να μην έχει ξεκινήσει η διανομή του προϊόντος της εκκαθάρισης..

5.2.3 Κίνητρα

Με τους μετασχηματισμούς των εταιρειών επιτυγχάνεται εξοικονόμηση πόρων και οικονομική μεγέθυνση. Λόγω της μεταφοράς ή/και αναπροσαρμογής της αξίας των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων που συνεπάγονται, ενδέχεται να έχουν πολλαπλές φορολογικές επιπτώσεις.

Οι Νόμοι 1297/1972, 2166/1993 και 4172/2013 προβλέπουν μια σειρά φορολογικών κινήτρων για τις περιπτώσεις συγχωνεύσεων εταιριών, αναφορικά με ζητήματα όπως: η φορολογία της υπεραξίας, η φορολογία της μεταβίβασης ακινήτων, η μεταφορά ζημιών, απαλλαγές από φόρους, τέλη, χαρτόσημα και τέλη υπέρ του Δημοσίου και εισφορές ή δικαιώματα υπέρ τρίτων.

Οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή των μετασχηματιζόμενων εταιρειών στις ευεργετικές διατάξεις των εν λόγω νόμων είναι περιληπτικά οι ακόλουθες:

- 1) Ο ν. 1297/1972 καλύπτει περιπτώσεις μεταβίβασης επιχείρησης, συγχώνευσης δια απορρόφησης εταιρείας, ή δια σύστασης νέας εταιρείας για τους εταιρικούς τύπους ΑΕ, ΕΠΕ και ΙΚΕ. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι εταιρείες να έχουν ως ελάχιστο κεφάλαιο: οι ΑΕ 300.000€, οι ΕΠΕ και οι ΙΚΕ: 146.735€. Επίσης, στις περισσότερες περιπτώσεις οι τίτλοι των προερχόμενων από μετασχηματισμό εταιρειών θα πρέπει να είναι μη μεταβιβάσιμοι κατά 75% για 5 χρόνια.
- 2) Ο ν. 2166/1993 καλύπτει περιπτώσεις μεταβίβασης επιχείρησης, συγχώνευσης δια απορρόφησης εταιρείας, ή δια σύστασης νέας εταιρείας για τους εταιρικούς τύπους ΑΕ, ΕΠΕ και ΙΚΕ. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι το κεφάλαιο της νέας εταιρίας να μην είναι κατώτερο των 300.000€ για τις ΑΕ και

⁷ Άρθρο 2 Ν. 4601/2019.

των 146.735€ για τις ΕΠΕ και ΙΚΕ, οι μετασχηματιζόμενες εταιρείες να τηρούν διπλογραφικά βιβλία και να έχουν καταρτίσει τουλάχιστον έναν ισολογισμό πριν τον μετασχηματισμό.

- 3) Ο ν. 4172/2013 καλύπτει περιπτώσεις μεταβίβασης επιχείρησης συγχώνευσης δια απορρόφησης εταιρείας, ή δια σύστασης νέας εταιρείας για τους εταιρικούς τύπους ΑΕ, ΕΠΕ και ΙΚΕ. Σημειώνεται πως είναι ο μόνος νόμος που επιτρέπει τη μεταφορά ζημιών. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι εταιρείες να έχουν τη μορφή ΑΕ, ΕΠΕ ή ΙΚΕ, να είναι φορολογικοί κάτοικοι ΕΕ και να υπόκεινται σε φόρο νομικών προσώπων κερδοσκοπικού χαρακτήρα

5.3 Εταιρική Διακυβέρνηση

Η εταιρική διακυβέρνηση είναι ένα σύστημα αρχών και κανόνων που διέπει τις σχέσεις μεταξύ των μετόχων, της διοίκησης και όσων επηρεάζονται από τη λειτουργία μιας εταιρίας, με σκοπό την αύξηση της οικονομικής της αξίας και τη διαφύλαξη των εννόμων συμφερόντων όσων έχουν σχέση με την εταιρία και κυρίως της μειοψηφίας των μετόχων έναντι των μεγαλομετόχων. Με το σύστημα αυτό καθορίζεται ο τρόπος με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, καθιερώνεται ένα σύστημα παρακολούθησης και αποτίμησης της εταιρικών κινδύνων με βασικό σκοπό τη διαφάνεια των πεπραγμένων της διοίκησης και εν γένει την υπεύθυνη οργάνωση, διοίκηση και λειτουργία της εταιρείας.

Στην Ελλάδα η εταιρική διακυβέρνηση νομοθετήθηκε με τον Ν. 3016/2002, ο οποίος εισάγει ειδικά θέματα διοίκησης και λειτουργίας των ΑΕ που εισάγουν ή έχουν εισάγει μετοχές και άλλες κινητές αξίας σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Πιο συγκεκριμένα, τα ζητήματα που ρυθμίζονται με τον εν λόγω Νόμο είναι τα ακόλουθα:

5.3.1 Καθορισμός των συμφερόντων και στόχων μελών ΔΣ και διευθυντικών στελεχών

Το πρώτο μέτρο που θέτει ο νόμος είναι η καθιέρωση των συμφερόντων και των στόχων των διοικούντων, οι οποίοι θα πρέπει να κατευθύνονται προς τη διαρκή επιδίωξη της ενίσχυσης της μακροχρόνιας οικονομικής αξίας της εταιρείας και την προώθηση του γενικού εταιρικού συμφέροντος. Στους διοικούντες απαγορεύεται να επιδιώκουν **ίδια συμφέροντα** που αντιβαίνουν στα συμφέροντα της εταιρείας, αλλά και θα πρέπει να αποκαλύπτουν έγκαιρα στα υπόλοιπα μέλη του ΔΣ τα ίδια συμφέροντά τους που ενδέχεται να ανακύψουν από συναλλαγές της εταιρείας.

5.3.2 Συμμετοχή μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μη εκτελεστικών μελών στο Διοικητικό Συμβούλιο

Καταρχάς, **εκτελεστικά μέλη** είναι εκείνα που ασχολούνται αποκλειστικά με τα καθημερινά θέματα διοίκησης της εταιρείας, ενώ μη εκτελεστικά αυτά που ασχολούνται με την προαγωγή όλων των εταιρικών υποθέσεων. Επομένως, τα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ χαράσσουν τη στρατηγική και την οικονομική πολιτική της εταιρείας και ιδίως εποπτεύουν τα εκτελεστικά μέλη. Ο αριθμός των μη εκτελεστικών μελών δεν μπορεί να είναι μικρότερος του 1/3 του συνολικού αριθμού των μελών.

Μεταξύ των μη εκτελεστικών μελών πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον δύο ανεξάρτητα μέλη, τα οποία ορίζονται από τη ΓΣ της εταιρίας. Η ύπαρξη ανεξάρτητων μελών δεν είναι υποχρεωτική όταν στο ΔΣ ορίζονται ρητά και συμμετέχουν ως μέλη εκπρόσωποι της μειοψηφίας των μετόχων. Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ πρέπει να μην κατέχουν μετοχές σε

ποσοστό μεγαλύτερο του 0,5 % του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας και να μην τελούν σε σχέση εξάρτησης⁸ με την εταιρεία ή με συνδεδεμένα με αυτήν πρόσωπα.

5.3.3 Υποχρέωση τήρησης εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας (ΕΚΛ) και υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου (ΥΕΛ)

Προϋπόθεση για την εισαγωγή μετοχών και άλλων κινητών αξιών της εταιρίας στην οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά είναι η ύπαρξη ΕΚΛ, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης. Ο ΕΚΛ καταρτίζεται με απόφαση του ΔΣ και περιλαμβάνει:

- α) Τη διάρθρωση των υπηρεσιών της εταιρείας, το αντικείμενο και τη σχέση τους με τη διοίκηση της εταιρείας.
- β) Τις αρμοδιότητες των εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του ΔΣ.
- γ) Τις διαδικασίες πρόσληψης των διευθυντικών στελεχών και αξιολόγησης της απόδοσής τους.
- δ) Τις διαδικασίες παρακολούθησης:

- των συναλλαγών που πραγματοποιούν τα πρόσωπα που απασχολεί η εταιρία είτε με σύμβαση εργασίας είτε άλλως και τα οποία έχουν πρόσβαση σε προνομιακές πληροφορίες, καθώς και τα πρόσωπα που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα στην εταιρία και οι έχοντες στενό δεσμό με αυτά τα πρόσωπα, σε κινητές αξίες της εταιρείας ή συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

- άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων των προσώπων που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα σε εταιρία και οι οποίες σχετίζονται με την εταιρία και τους βασικούς πελάτες ή προμηθευτές.

- ε) Τις διαδικασίες δημόσιας γνωστοποίησης συναλλαγών των προσώπων που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα στην εταιρία και των προσώπων που έχουν στενό δεσμό με αυτά τα πρόσωπα, καθώς και άλλων προσώπων για τα οποία η εταιρία έχει υποχρέωση γνωστοποίησης σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

- στ) Τους κανόνες που διέπουν τις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων εταιρειών, την παρακολούθηση των συναλλαγών αυτών και την κατάλληλη γνωστοποίησή τους στα όργανα και τους μετόχους της εταιρείας.

Όσον αφορά στον εσωτερικό έλεγχο της εταιρείας, αυτός πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της εταιρείας, την ΥΕΛ. Οι ελεγκτές είναι ανεξάρτητοι, δεν υπάγονται ιεραρχικά σε άλλο όργανο της εταιρείας και εποπτεύονται από 1-3 μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ. Ορίζονται από το ΔΣ της εταιρείας και είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Για τη διενέργεια του ελέγχου οι ελεγκτές δικαιούνται να έχουν πρόσβαση σε όλα τα αρχεία της εταιρείας..

5.3.4 Υποχρεώσεις που συνοδεύουν την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών

Σε περίπτωση αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας με καταβολή μετρητών, το ΔΣ οφείλει να υποβάλλει στη ΓΣ:

- Έκθεση στην οποία περιλαμβάνονται οι γενικές κατευθύνσεις του επενδυτικού σχεδίου της εταιρείας,

⁸ Σχέση εξάρτησης υπάρχει όταν μέλος του ΔΣ της εταιρίας: α) Διατηρεί επιχειρηματική ή άλλη επαγγελματική σχέση με την εταιρεία ή με συνδεδεμένη με αυτήν επιχείρηση και αυτή η σχέση επηρεάζει την επιχειρηματική της δραστηριότητα, όταν ιδίως είναι σημαντικός προμηθευτής ή πελάτης, β) είναι πρόεδρος του ΔΣ είναι διευθυντικό στέλεχος της εταιρείας ή σε συνδεδεμένη με αυτήν επιχείρηση ή διατηρεί σχέση εξαρτημένης εργασίας ή έμμισθης εντολής, γ) έχει συγγένεια μέχρι β' βαθμού ή είναι σύζυγος εκτελεστικού μέλους του ΔΣ ή διευθυντικού στελέχους ή μετόχου που συγκεντρώνει την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας ή συνδεδεμένης με αυτήν επιχείρησης.

- ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα της υλοποίησής του και
- απολογισμό της χρήσης των κεφαλαίων που αντλήθηκαν από την προηγούμενη αύξηση, εφόσον έχει παρέλθει από την αύξηση αυτή χρόνος μικρότερος των 3 ετών.

Αποκλίσεις στη χρήση των αντληθέντων κεφαλαίων επιτρέπονται μόνο με απόφαση του ΔΣ με αυξημένη πλειοψηφία $\frac{3}{4}$ των μελών του. Η απόφαση γνωστοποιείται το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Υπ. Ανάπτυξης. Σκοπός την εν θέματι ρύθμισης είναι η αποτροπή του φαινομένου τα αντληθέντα κεφάλαια να χρησιμοποιούνται για άσχετους σκοπούς..

5.4 Συνέπειες παραβίασης των υποχρεώσεων εταιρικής διακυβέρνησης

Σε περίπτωση παραβίασης των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τον ανωτέρω Νόμο, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μπορεί να επιβάλλει στα μέλη του ΔΣ ή σε όποιο πρόσωπο (μέλος ή μη) έχουν ανατεθεί οι σχετικές αρμοδιότητες αυτού, επίπληξη ή πρόστιμο από 3.000€ - 1.000.000€. Κατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ενδεικτικά υπόψη η βαρύτητα της παράβασης, η επίπτωση της παράβασης στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, ο κίνδυνος πρόκλησης βλάβης στα συμφέροντα των επενδυτών, καθώς και άλλα κριτήρια.

Τέλος σημειώνεται πως ο Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανών (ΣΕΒ), έχοντας ως βάση τις διατάξεις του ν. 3016/2002, έχει καταρτίσει από το 2011 Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης, τον οποίο μπορούν εκούσια να εφαρμόζουν οι εισηγμένες ΑΕ, με σκοπό τη θέσπιση βέλτιστων πρακτικών διακυβέρνησης για τις ελληνικές εταιρείες.

5.5 Start-ups: Η νεοφυής επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

Οι «Startups» (ή νεοφυείς επιχειρήσεις) αποτελούν τη νέα μορφή επιχειρηματικότητας της τελευταίας δεκαετίας και έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο επιχειρηματικό τοπίο, προσελκύοντας διαρκώς αυξανόμενο αριθμό επενδυτών τόσο σε διεθνές όσο και εγχώριο επίπεδο. Πυρήνας μίας startup επιχείρησης είναι οι καινοτόμες ιδέες σε συνδυασμό με ένα πρωτοποριακό και βιώσιμο επιχειρηματικό σχέδιο, που επιτρέπουν εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξης σε σχέση με το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολούν, καθώς και άμεση αλληλεπίδραση με τη διεθνή ανταγωνιστικότητα.

Στην Ελλάδα, οι startup επιχειρήσεις ακμάζουν κυρίως στον κλάδο της τεχνολογίας, ενώ ιδιαίτερες προοπτικές δημιουργούνται και στον αγροδιατροφικό τομέα και τον τομέα του τουρισμού. Ελλείπει, όμως, ειδικού θεσμικού πλαισίου για την ίδρυση και λειτουργία startups εταιρειών, εφαρμόζονται για αυτές οι διατάξεις και διαδικασίες του εταιρικού δικαίου ανάλογα με τον εταιρικό τύπο που θα επιλεγεί (συνήθως επιλέγεται ο εταιρικός τύπος της ΙΚΕ, λόγω της ευελιξίας που παρέχει)..

5.5.1 Χρηματοδότηση των Start-ups

Μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει μια startup εταιρεία είναι η εύρεση χρηματοδότησης για την υλοποίηση του επιχειρηματικού της σχεδίου. Εκτός από τις παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης, δηλαδή την χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια και την τραπεζική δανειοδότηση, χρησιμοποιούνται νεοεμφανιζόμενες εναλλακτικές μέθοδοι, όπως το “crowdfunding” («χρηματοδότηση από το πλήθος» ή «διαδικτυακή μικροχρηματοδότηση»), τα επενδυτικά κεφάλαια, οι Επιχειρηματικοί Άγγελοι (ΕΑ), δηλαδή ιδιώτες επενδυτές που επενδύουν με ίδια κεφάλαια σε μια εταιρεία με αντάλλαγμα

εταιρικά μερίδια ή μετοχές και τα Venture Capitals («κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών» ή «καινοτόμα κεφάλαια» ή «κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου»), που αποτελούν την πιο δημοφιλή πηγή χρηματοδότησης.

Συγκεκριμένα, τα Venture Capitals (VC) αποτελούν οργανωμένα funds επενδυτών που πραγματοποιούν επενδύσεις υψηλού ρίσκου σε νέες startups κυρίως στο χώρο της τεχνολογίας. Υπό το ελληνικό δίκαιο, τα VC αποτελούν κατ' ουσίαν τα κεφάλαια μιας ανώνυμης εταιρείας που ιδρύεται με αποκλειστικό σκοπό τη διενέργεια συγκεκριμένης επενδυτικής δραστηριότητας και λειτουργεί ως Εταιρεία Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (ΕΚΕΣ), υποχρεούμενη να γνωστοποιήσει την ίδρυσή της στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Σημειώνεται ότι οι Venture Capitalists επενδύουν με πολύ μεγαλύτερα ποσά συγκριτικά με τους ΕΑ, ωστόσο οι ΕΑ επενδύουν σε μια ιδέα, ενώ οι VCs θα επενδύσουν αφού η εταιρεία έχει κάνει τα πρώτα της βήματα και παρουσιάζει αποτελέσματα και πρόοδο.

Για την υλοποίηση της χρηματοδότησης των startups μέσω VC, συνήθίζεται να υπογράφεται αρχικά ένα συμφωνητικό δικαιώματος συμμετοχής μεταξύ εταιρείας, ιδρυτών και επενδυτών, στα πρότυπα του “Simple Agreement for Future Equity” (“SAFE”), το οποίο, με τη χορήγηση ενός συγκεκριμένου ποσού χρηματοδότησης από τον επενδυτή στην εταιρεία κατά την υπογραφή, του παρέχει το δικαίωμα για μελλοντική απόκτηση μεριδίων ή μετοχών στην εταιρεία με την επέλευση ενός συγκεκριμένου επενδυτικού γεγονότος.

Οι μετοχές της startup επιχείρησης δεν αποτιμώνται κατά την υπογραφή του SAFE (σε αντίθεση με την παραδοσιακή μεταβίβαση μετοχών), αλλά ο επενδυτής και η εταιρεία διαπραγματεύονται τον μηχανισμό και τους όρους βάσει των οποίων θα μεταβιβασθούν ή θα εκδοθούν οι μετοχές στο μέλλον, οπότε και θα πραγματοποιηθεί η αποτίμηση. Οι όροι αυτοί περιλαμβάνουν συνήθως ένα ανώτατο ποσό αποτίμησης για την εταιρεία (“Valuation Cap”) ή/και μια έκπτωση στην αποτίμηση κατά τη στιγμή του επενδυτικού γεγονότος. Με τον τρόπο αυτό, ο επενδυτής επωφελείται από την πιθανή ανάκαμψη της επιχείρησης από τη στιγμή της υπογραφής του SAFE (και της χορήγησης της χρηματοδότησης) και της επέλευσης του επενδυτικού γεγονότος.

Παρότι πρόκειται για έναν φαινομενικά απλό μηχανισμό, στην πράξη η εφαρμογή του SAFE στις ελληνικές εταιρείες παρουσιάζει δυσκολίες, λόγω των διαφορών της ελληνικής νομοθεσίας με τις αλλοδαπές έννομες τάξεις, της χρησιμοποιούμενης ορολογίας και των ειδικών διαδικασιών που προβλέπονται από το ελληνικό εταιρικό δίκαιο για την είσοδο και συμμετοχή επενδυτών σε εταιρείες, την έκδοση προνομιούχων μετοχών κλπ. Ως εκ τούτου, η εναρμόνιση του SAFE στα ελληνικά πρότυπα, η προσθήκη μηχανισμών εισόδου του επενδυτή συμβατών με το ελληνικό εταιρικό δίκαιο και η καταγραφή συγκεκριμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μερών, κρίνεται απαραίτητη για την εξασφάλιση και των δύο πλευρών και την διευκόλυνση υλοποίησης της επένδυσης.

6. Αντιπροσωπείας και Διανομή

Γρηγόριος Πελεκάνος
Δικηγόρος
Δικηγορικό Γραφείο Μπάλλας, Πελεκάνος &
Συνεργάτες
Σόλωνος 10
106 73
Αθήνα
Τηλ.: +30 210 36 25 943
Fax: +30 210 36 47 925
E-Mail: central@balpel.gr
Internet: www.ballas-pelecanos.com

6.1 Συμβάσεις Εμπορικής Αντιπροσωπείας

6.1.1 Εφαρμοστέο Δίκαιο

Οι προβλέψεις του Προεδρικού Διατάγματος 219/1991 (σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 86/653/EC περί Εμπορικών Αντιπροσώπων, εφεξής «το ΠΔ») όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, διέπουν την σχέση μεταξύ εμπορικών αντιπροσώπων και των προμηθευτών τους.

Σύμφωνα με το Άρθρο 1(2) ΠΔ, ο εμπορικός αντιπρόσωπος είναι ένας μεσολαβητής στον οποίο ανατίθεται σε μόνιμη βάση η εξουσία να διαπραγματεύεται την πώληση ή αγορά εμπορευμάτων/υπηρεσιών για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου ή να διαπραγματεύεται και να συνάπτει τις πράξεις αυτές για λογαριασμό – και επ' ονόματι - του αντιπροσωπευόμενου.

Εμπορικοί αντιπρόσωποι δεν μπορούν να είναι οι παρακάτω:

- Πρόσωπο το οποίο (υπό την ιδιότητα του οργάνου) έχει την εξουσία να δεσμεύει μία εταιρεία ή ένωση προσώπων
- Εταίρος ο οποίος έχει νόμιμη εξουσία να δεσμεύει τους άλλους εταίρους
- Διαχειριστής που ορίζεται από το δικαστήριο, ο εκκαθαριστής ή ο σύνδικος πτώχευσης.

Το ΠΔ δεν έχει εφαρμογή για τους μη αμειβόμενους εμπορικούς αντιπροσώπους ή για όσους συναλλάσσονται στα Χρηματιστήρια Εμπορευμάτων ή στις αγορές πρώτων υλών.

6.1.2 Προϋποθέσεις και Διάρκεια

Ο εμπορικός αντιπρόσωπος μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Σύμφωνα με το Ν.3557/2007, οι σχετικές συμβάσεις μπορεί να είναι έγγραφες ή προφορικές. Σύμφωνα με το Ανώτατο Πολιτικό Δικαστήριο (Άρειος Πάγος), προφορικές συμβάσεις αντιπροσωπείας (ακόμα και πριν από 2007) ήταν έγκυρες και επωφελούνταν από το ΠΔ. Οι εμπορικοί αντιπρόσωποι είναι υποχρεωμένοι πλέον να εγγραφούν στις αρμόδιες ΔΟΥ και στα αμιγή Εμπορικά Επιμελητήρια ή στο εμπορικό τμήμα των λοιπών Επιμελητηρίων και στον Ο.Α.Ε.Ε. (Ν. 4441/2016 ο οποίος τροποποίησε το ΠΔ).

Οι συμβάσεις εμπορικής αντιπροσωπείας μπορούν να συμφωνούνται ως ορισμένου ή αορίστου χρόνου. Η ακριβής διάρκεια αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Η παρα.(2) του Άρθρου 8 ΠΔ αναφέρει ότι: “Σύμβαση ορισμένου χρόνου, την οποία τα δύο μέρη συνεχίζουν να εκτελούν μετά την λήξη της, θεωρείται ότι μετατρέπεται σε σύμβαση

αορίστου χρόνου.” Ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι οι συμβάσεις αντιπροσωπείας οι οποίες αποτελούν διαδοχικές συμβάσεις ορισμένου χρόνου θα αντιμετωπίζονται ως συμβάσεις αορίστου χρόνου στις περιπτώσεις όπου το περιεχόμενο και οι ουσιώδεις όροι των διαδοχικών συμβάσεων είναι πανομοιότυποι/ουσιωδώς όμοιοι και δεν έχει υπάρξει διαπραγμάτευση.

6.1.3 Αποκλειστικότητα/Μη-Αποκλειστικότητα

Με την επιφύλαξη θεμάτων δικαίου ανταγωνισμού, ο εμπορικός αντιπρόσωπος μπορεί να οριστεί σε αποκλειστική ή μη-αποκλειστική βάση.

6.1.4 Υποχρέωση Μη Ανταγωνισμού

Το Άρθρο 10 ΠΔ αναφέρει ότι η συμφωνία που προβλέπει περιορισμό των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του εμπορικού αντιπροσώπου μετά την λήξη της σύμβασης είναι ισχυρά εάν και εφόσον:

- Έχει συνομολογηθεί εγγράφως και
- Αφορά το γεωγραφικό τομέα ή το σύνολο πελατών και το γεωγραφικό τομέα, την ευθύνη του οποίου είχε ο εμπορικός αντιπρόσωπος καθώς και τον τύπο των εμπορευμάτων των οποίων είχε την αντιπροσωπεία σύμφωνα με την σύμβαση.

Η υποχρέωση μη ανταγωνισμού ισχύει για περίοδο το πολύ ενός έτους μετά την λήξη της σύμβασης.

6.1.5 Υπο-Αντιπρόσωποι

Το Άρθρο 1(3) ΠΔ (όπως τροποποιήθηκε από το Ν.4441/2016) προβλέπει ότι ο εμπορικός αντιπρόσωπος μπορεί να διατηρεί υπο-αντιπροσώπους. Για το λόγο αυτό σε περίπτωση που ο αντιπροσωπευόμενος επιθυμεί να αποκλείσει τη δυνατότητα αυτή του εμπορικού αντιπροσώπου θα πρέπει να περιλαμβάνεται ρητά στη σύμβαση αντιπροσωπείας αντίθετη ρύθμιση.

6.1.6 Λύση

6.1.6.1 Προϋποθέσεις

Ούτε το ΠΔ ούτε οι γενικές αρχές του Ελληνικού αστικού κώδικα απαιτούν την συμμόρφωση με συγκεκριμένο τύπο προκειμένου για την καταγγελία και λύση της σύμβασης αντιπροσωπείας. Εντούτοις, οι προθεσμίες καταγγελίας θα πρέπει να χορηγούνται εγγράφως. Οι γενικές αρχές του αστικού κώδικα επίσης εφαρμόζονται στις συμβάσεις εμπορικής αντιπροσωπείας. Επομένως, τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν απόλυτη ελευθερία να ρυθμίσουν όλους τους σχετικούς όρους, με εξαίρεση αυτούς οι οποίοι ρυθμίζονται από το ΠΔ (όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 3557/2007)

6.1.6.2 Προθεσμία Καταγγελίας

Σύμφωνα με τις παραγράφους (3) και (4) του Άρθρου 8 ΠΔ: “Όταν η Σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας είναι αορίστου χρόνου, κάθε ένας από τους συμβαλλόμενους μπορεί να την καταγγείλει, με τήρηση ορισμένης προθεσμίας.” Η προθεσμία καταγγελίας είναι:

- 1 μήνας για το πρώτο έτος της σύμβασης,
- 2 μήνες από την αρχή του δεύτερου έτους,
- 3 μήνες από την αρχή του τρίτου έτους,
- 4 μήνες από την αρχή του τέταρτου έτους,
- 5 μήνες από την αρχή του πέμπτου έτους και
- 6 μήνες από την αρχή του έκτου έτους και τα επόμενα έτη.

Σύμφωνα με τις παραγράφους (5) και (6) του Άρθρου 8 ΠΔ αν οι συμβαλλόμενοι ορίσουν μεγαλύτερες προθεσμίες καταγγελίας (από τις παραπάνω), τότε “η προθεσμία καταγγελίας την οποία πρέπει να τηρήσει ο αντιπροσωπευόμενος δεν μπορεί να είναι μικρότερη από εκείνη που ισχύει για τον εμπορικό αντιπρόσωπο. Εφόσον τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, η λήξη της προθεσμίας καταγγελίας πρέπει να συμπίπτει με το τέλος του ημερολογιακού έτους.”

Οι παραπάνω ρυθμίσεις εφαρμόζονται επίσης και σε συμβάσεις ορισμένου χρόνου οι οποίες μετατρέπονται υπό την ισχύ του Άρθρου 8(2) ΠΔ σε συμβάσεις αορίστου χρόνου λόγω του ότι τα μέρη συνεχίζουν να την εκτελούν μετά την λήξη της, με την επιφύλαξη της πρόβλεψης ότι ο προηγούμενος ορισμένος χρόνος συνυπολογίζεται για τον καθορισμό της προθεσμίας καταγγελίας. Επίσης, διαδοχικές συμβάσεις ορισμένου χρόνου αντιμετωπίζονται ως συμβάσεις αορίστου χρόνου και η καταγγελία τους πρέπει να γίνεται ομοίως.

Μία σύμβαση αντιπροσωπείας δύναται να καταγγελθεί με άμεση ισχύ σε περίπτωση όπου ένα εκ των συμβαλλόμενων μερών δεν εκτελεί όλες/μέρος των υποχρεώσεών του ή σε περίπτωση ύπαρξης εξαιρετικών περιστάσεων.

6.1.6.3 Ευθύνη του Αντιπροσωπευόμενου κατά τη Λύση

Σύμφωνα με το Άρθρο 9 ΠΔ “Ο εμπορικός αντιπρόσωπος δικαιούται μετά τη λύση της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπείας αποζημίωση εάν και εφόσον κατά τη διάρκεια αυτής έφερε νέους πελάτες ή προήγαγε σημαντικά τις υποθέσεις με τους υπάρχοντες πελάτες και ο εντολέας διατηρεί ουσιαστικά οφέλη που προκύπτουν από τις υποθέσεις με τους πελάτες αυτούς και η καταβολή της αποζημίωσης αυτής είναι δίκαιη, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων και ιδιαίτερα των προμηθειών που χάνει ο εμπορικός αντιπρόσωπος και οι οποίες προκύπτουν από τις υποθέσεις με τους πελάτες αυτούς”.

Σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του Άρθρου 9 ΠΔ “Το ποσό της αποζημίωσης αυτής δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσό ισοδύναμο με το μέσο ετήσιο όρο των αμοιβών που εισέπραξε ο εμπορικός αντιπρόσωπος κατά τα πέντε τελευταία έτη, αν δε η σύμβαση διήρκεσε λιγότερο από πέντε έτη, η αποζημίωση υπολογίζεται με βάση το μέσο όρο της εν λόγω περιόδου.”

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 9 ΠΔ “ο εμπορικός αντιπρόσωπος χάνει την αξίωση αποζημίωσης ή ανόρθωσης ζημίας της προηγούμενης παραγράφου εάν δεν γνωστοποιήσει προς τον αντιπροσωπευόμενο εντός έτους από τη λύση της σύμβασης ότι προτίθεται να ασκήσει το δικαίωμά του”.

Σύμφωνα με την παρα.3 του Άρθρου 9 ΠΔ η αποζημίωση δεν οφείλεται:

- Όταν ο εντολέας καταγγείλει την σύμβαση λόγω υπαιτιότητας του εμπορικού αντιπροσώπου, η οποία θα δικαιολογούσε καταγγελία της σύμβασης κατά πάντα χρόνο.
- Όταν ο εμπορικός αντιπρόσωπος καταγγέλλει τη σύμβαση, εκτός εάν η λύση αυτή οφείλεται σε υπαιτιότητα του αντιπροσωπευόμενου ή δικαιολογείται από λόγους ηλικίας, σωματικής αδυναμίας ή ασθένειας του εμπορικού αντιπροσώπου εξαιτίας των οποίων δεν είναι δυνατό να απαιτηθεί εύλογα από αυτόν η εξακολούθηση της δραστηριότητάς του, ή
- Όταν, μετά από συμφωνία με τον αντιπροσωπευόμενο, ο αντιπρόσωπος εκχωρεί σε τρίτο τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει δυνάμει της σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπείας

Η καταβολή της ως άνω αποζημίωσης λύσης της σύμβασης δεν εμποδίζει τον εμπορικό αντιπρόσωπο από το να αναζητήσει την καταβολή περαιτέρω αποζημίωσης λόγω ζημίας την οποία υπέστη από την διακοπή της σχέσης του με τον προμηθευτή. Η εν λόγω αποζημίωση δύναται να περιλαμβάνει δαπάνες τις οποίες υπέστη ο εμπορικός αντιπρόσωπος λόγω της λύσης της σύμβασης, ενδεικτικά αποζημιώσεις λόγω απόλυσης εργαζομένων τους οποίους απέλυσε λόγω της λύσης κλπ. Αν οι συνθήκες της καταγγελίας μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν αδικοπραξία, η αποζημίωση μπορεί επιπλέον να περιλαμβάνει διαφυγόντα κέρδη και ικανοποίηση λόγω προσβολής της φήμης.

Δικαίωμα αποζημίωσης λόγω διακοπής της εμπορικής σχέσης/αποζημίωση λόγω ύπαρξης βλάβης υφίσταται επίσης στην περίπτωση όπου η σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας λύεται λόγω του θανάτου του εμπορικού αντιπροσώπου.

Ο εμπορικός αντιπρόσωπος δεν μπορεί να αναγκαστεί να παρεκκλίνει/παραιτηθεί των δικαιωμάτων του αξίωσης αποζημίωσης/ανόρθωσης ζημίας πριν από την λήξη της σύμβασης..

6.2 Συμβάσεις διανομής

6.2.1 Εφαρμοστέο δίκαιο

Σε σχέση με άλλα είδη διανομέων/εμπόρων, μέχρι την εισαγωγή του Ν. 3557/2007, δεν υπήρχε συγκεκριμένη νομοθεσία στην Ελλάδα η οποία ρύθμιζε την σχέση μεταξύ προμηθευτών και διανομέων. Το Ανώτατο Πολιτικό Δικαστήριο του Αρείου Πάγου επιβεβαίωσε (ακολουθώντας την απόφαση ΔΕΚ C-85/2003) την αναλογική εφαρμογή των προβλέψεων του ΠΔ στις εμπορικές σχέσεις οι οποίες είναι όμοιες σε δομή και λειτουργία με μία εμπορική αντιπροσωπεία.

Σύμφωνα με την απόφαση 139/2006 του Αρείου Πάγου, οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες μία εμπορική σχέση μπορεί να θεωρηθεί όμοια με την δομή μίας εμπορικής αντιπροσωπείας (με εντεύθεν εφαρμογή του ΠΔ) είναι οι ακόλουθες:

- Ο διανομέας ενεργεί ως τμήμα της εμπορικής οργάνωσης του προμηθευτή, έχοντας ασθενή θέση και έντονη εξάρτηση από τον παραγωγό, αλλά και τον ίδιο βαθμό ένταξης στο δίκτυο διανομής με τον τύπο του εμπορικού αντιπροσώπου
- Ο διανομέας συμβάλλει στην επέκταση της πελατειακής βάσης του προμηθευτή, επιτελών καθήκοντα συγκρίσιμα με εκείνα του εμπορικού αντιπροσώπου

- Ο διανομέας αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην ανταγωνίζεται τον παραγωγό
- Ο προμηθευτής/παραγωγός λαμβάνει γνώση του πελατολογίου του διανομέα και μάλιστα μετά τη λύση της επιχειρηματικής τους σχέσης οι πελάτες του διανομέα περιέρχονται στον παραγωγό
- Γενικώς, η οικονομική δράση του διανομέα και τα οικονομικά του οφέλη (ανεξάρτητα από τον τυπικό νομικό χαρακτηρισμό τους) είναι όμοια με εκείνα του αντιπροσώπου.

Οι παραπάνω προϋποθέσεις είναι ενδεικτικές, δεν είναι αποκλειστικές και δεν ισχύουν σωρευτικά.

Κατόπιν της τροποποίησης του ΠΔ (δια του Ν.3557/2007), οι προβλέψεις του τώρα ρητώς εφαρμόζονται επί συμβάσεις αντιπροσωπείας για την παροχή υπηρεσιών καθώς και επί συμβάσεων αποκλειστικής διανομής, εφόσον στο πλαίσιο αυτών ο διανομέας ενεργεί ως τμήμα της εμπορικής οργάνωσης του προμηθευτή. Σε περαιτέρω νομολογία διερευνήθηκε το κατά πόσο άλλοι τύποι διανομής διέπονται από το ΠΔ.

Ο Άρειος Πάγος επανεπιβεβαίωσε (Ολ.ΑΠ 15/2013, Ολ.ΑΠ 16/2013, ΑΠ 1909/2013, ΑΠ 804/2015, ΑΠ 42/2015, 548/2015, ΑΠ 4/2015, ΑΠ 814/2019) την προηγούμενη θέση του ότι το ΠΔ θα εφαρμόζεται αναλογικά σε συμφωνίες διαμεσολάβησης επόμενου σταδίου (downstream), ανεξαρτήτως του αν βασίζονται σε σχέση αντιπροσώπευσης ή μεταπώλησης, στην περίπτωση όπου η υπό κρίση συμφωνία (ανάλυση *ah hoc*) παρουσιάζει τα βασικά χαρακτηριστικά μίας σύμβασης εμπορικής αντιπροσωπείας και υφίσταται ομοιότητα συμφερόντων η οποία δημιουργεί την αντίστοιχη ανάγκη προστασίας.

Οι ως άνω προϋποθέσεις τεκμαίρεται ότι υπάρχουν στην περίπτωση όπου, στο πλαίσιο της αποκλειστικής διανομής, τα κριτήρια που έχει θέσει ο Άρειος Πάγος (ΑΠ 139/2006) εφαρμόζονται καθώς και σε όλες τις άλλες περιπτώσεις όπου η κατάντη (downstream) επιχείρηση:

- ακολουθεί τις οδηγίες του προμηθευτή σε σχέση με τις τεχνικές προώθησης πωλήσεων
- αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην ανταγωνίζεται τον προμηθευτή κατά την διάρκεια και μετά τη λύση της συνεργασίας
- γνωστοποιεί το πελατολόγιό του στον προμηθευτή, και
- αναλαμβάνει την υποχρέωση να τηρεί το επιχειρηματικό απόρρητο

Επίσης, φαίνεται ότι όταν ο Άρειος Πάγος αντιμετωπίζει μία πολύπλοκη εμπορική σχέση στην οποία συνυπάρχουν η αντιπροσώπευση και η διανομή, ερευνά την έννομη σχέση συνολικά αντί να αναλύει τμηματικά κάθε λειτουργία αυτής και εξετάζει αν η σχέση συνολικά πληροί τα κριτήρια της απόφασης ΑΠ 139/2006..

6.2.2 Προϋποθέσεις και Διάρκεια

Η σχετική συμφωνία μπορεί να είναι προφορική ή έγγραφη ή μπορεί να προκύπτει εμμέσως από την συμπεριφορά των μερών. Ο διανομέας μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Η διάρκεια της σύμβασης μπορεί να συμφωνηθεί μεταξύ των συμβαλλόμενων. Συμβάσεις ορισμένου χρόνου τις οποίες οι συμβαλλόμενοι συνεχίζουν να εκτελούν (μετά την λήξη τους), θεωρούνται ότι μετατρέπονται σε συμβάσεις αορίστου χρόνου— βλ. επίσης ως άνω υπό 6.1.2..

6.2.3 Αποκλειστικότητα/Μη-Αποκλειστικότητα

Με την επιφύλαξη θεμάτων δικαίου ανταγωνισμού, ο διανομέας μπορεί να οριστεί ή σε αποκλειστική ή σε μη-αποκλειστική βάση. Αποκλειστική διανομή σημαίνει ότι ο προμηθευτής συμφωνεί να πωλεί τα προϊόντα του μόνο σε ένα διανομέα για μεταπώληση σε συγκεκριμένη περιοχή (γεωγραφική αποκλειστικότητα). Αν ένας αποκλειστικός διανομέας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εμπορικής οργάνωσης πωλήσεων του προμηθευτή, επιτελώντας λειτουργίες συγκρίσιμες με αυτές ενός εμπορικού αντιπροσώπου, εφαρμόζεται το ΠΔ. Η υποχρέωση μη-ανταγωνισμού και η προώθηση συγκεκριμένου σήματος (single branding) υπό αυτή την έννοια συνιστούν περιστάσεις, οι οποίες αν συνυπάρχουν με την γεωγραφική αποκλειστικότητα αυξάνουν σημαντικά τις πιθανότητες της αναλογικής εφαρμογής του ΠΔ..

6.2.4 Υποχρέωση Μη Ανταγωνισμού

Όπως έχει σημειωθεί η ύπαρξη ρήτρας περί μη ανταγωνισμού σε μία σχέση (αποκλειστικής ή μη αποκλειστικής) διανομής, αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο ότι ο διανομέας δύναται να είναι τμήμα της εμπορικής οργάνωσης πωλήσεων του παραγωγού, αυξάνοντας έτσι την πιθανότητα της αναλογικής εφαρμογής των ρυθμίσεων του ΠΔ περί αντιπροσώπευσης.

Στην περίπτωση σύμβασης αποκλειστικής διανομής όπου εφαρμόζεται το ΠΔ, ισχύουν οι προϋποθέσεις και όροι εγκυρότητας των ρητρών μη ανταγωνισμού μετά την λύση της συμβατικής σχέσης του ΠΔ, ιδιαίτερα ότι ο όρος χρειάζεται να είναι έγγραφος και να αναφέρεται αποκλειστικά στον γεωγραφικό τομέα και στον τύπο των συμβατικών προϊόντων/υπηρεσιών (Άρθρο 14(4), Ν. 3557/2007, Άρθρο 10 ΠΔ, κατ' εφαρμογή του Άρθρου 20 Οδ. 86/653/ΕΚ). Υπό αυτές τις περιστάσεις μία ρήτρα περί μη ανταγωνισμού θα είναι ισχυρή για περίοδο το πολύ ενός έτους μετά την λύση της σύμβασης διανομής.

Στις περιπτώσεις συμβάσεων μη αποκλειστικής διανομής στις οποίες το ΠΔ ενδέχεται να εφαρμόζεται αναλογικά, το ζήτημα αν η υποχρέωση μη ανταγωνισμού μετά τη λύση υπόκειται στους ίδιους περιορισμούς και προϋποθέσεις αποτελεί αντικείμενο ad hoc εκτίμησης της συγκεκριμένης υπόθεσης.

6.2.5 Λύση

6.2.5.1 Τυπικές Προϋποθέσεις

Ομοίως ως άνω υπό 6.1.6.1.

6.2.5.2 Προθεσμία Καταγγελίας

Καθώς το εν λόγω ζήτημα δεν ρυθμίζεται ειδικά, οι συμβάσεις διανομής μπορούν να λυθούν με τακτική καταγγελία κατά πάντα χρόνο με μόνη προϋπόθεση αυτή της «εύλογης» προηγούμενης ειδοποίησης. Το τι συνιστά "εύλογη" ειδοποίηση εξαρτάται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε υπόθεσης (διάρκεια, πραγματοποιηθείσες επενδύσεις, εμπορικές συνήθειες, κλπ.).

Στις περιπτώσεις όπου ο διανομέας βρίσκεται σε θέση «οικονομικής εξάρτησης» από τον παραγωγό χωρίς ισοδύναμη οικονομική εναλλακτική λύση, η ξαφνική και ανατιολόγητη καταγγελία μίας μακροχρόνιας σύμβασης διανομής ενδέχεται να θεωρηθεί ως καταχρηστική εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης (Άρθρο 18^α, Νόμος 146/14), και ο διανομέας μπορεί να ζητήσει την άρση και παράλειψη της ως άνω κατάχρησης καθώς και αποζημίωση ενώ μπορεί επιπλέον να κινηθεί ποινικά σε βάρος του προμηθευτή.

Στις περιπτώσεις όπου η σύμβαση διανομής πληροί τα κριτήρια για την ευθεία εφαρμογή του ΠΔ (όπως στην περίπτωση αποκλειστικής διανομής) ή για αναλογική εφαρμογή (σε όλες τις άλλες περιπτώσεις όπου πληρούνται τα κριτήρια της νομολογίας του Αρείου Πάγου), υπάρχει νομολογία των κατώτερων δικαστηρίων σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις περί λύσης του ΠΔ, ιδίως αυτές οι οποίες αναφέρονται στην χορήγηση προηγούμενης προθεσμίας καταγγελίας..

Βλ. επιπλέον ως άνω υπό 6.1.6.2 σε σχέση με τις παραγράφους (2), (3), (5) και (6) του Άρθρου 8 ΠΔ, αναφορικά με την λύση μέσω καταγγελίας και τα σχετικά χρονικά περιθώρια.

Τα Ελληνικά κατώτερα δικαστήρια έχουν κρίνει ότι οι ως άνω ρυθμίσεις αποτελούν διατάξεις αναγκαστικού δικαίου.

Η σύμβαση διανομής μπορεί να λυθεί με άμεση ισχύ (με την επιφύλαξη αντίθετης συμβατικής ρύθμισης) χωρίς την τήρηση των παραπάνω αναφερόμενων χρονικών περιόδων προηγούμενης ειδοποίησης σε περίπτωση όπου ένας εκ των συμβαλλομένων δεν εκπληρώνει όλες ή μέρος των συμβατικών του υποχρεώσεων ή στην περίπτωση όπου υφίστανται εξαιρετικές περιστάσεις.

6.2.5.3 Ευθύνη του Παραγωγού κατά την Λύση

Κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, σε περίπτωση νόμιμης λύσης/καταγγελίας μίας σύμβασης διανομής στην οποία δεν εφαρμόζεται το ΠΔ, δεν υφίσταται ευθύνη από την εν λόγω λύση εκτός από την αποζημίωση λόγω δαπανών στις οποίες υπεβλήθη ο διανομέας λόγω της λύσης, συμπεριλαμβανομένου του αποθέματος των προϊόντων (εκτός αν άλλως προβλέπεται συμβατικά). Στις περιπτώσεις όπου σε μία σύμβαση διανομής εφαρμόζεται το ΠΔ, είτε απευθείας (στην αποκλειστική διανομή) ή αναλογικά (στην περίπτωση σύμβασης διανομής η οποία πληροί τα κριτήρια που έχει θέσει ο Άρειος Πάγος ως άνω), εφαρμόζονται οι προβλέψεις του ΠΔ περί αποζημίωσης πελατείας.

Βλ. επίσης τις αναφορές ως άνω υπό 6.1.6.3

7. Ελληνικό Εργατικό Δίκαιο και Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης

Δρ. Δημήτριος Κρεμάλης LL.M.

Εταίρος, Κρεμάλης Δικηγορική Εταιρεία

μέλος του δικτύου Ius Laboris

Μέλος Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών

και Μονάχου

Κυρίλλου Λουκάρεως 35,

GR-11475 Αθήνα

Τηλ.: +30 210 6431387

Fax: +30 210 6460313

E-Mail: dkremalis@kremalis.gr

Internet : www.kremalis.gr

7.1 Ελληνικό Εργατικό Δίκαιο

7.1.1 Εισαγωγή στο Ελληνικό Εργατικό Δίκαιο

Το ελληνικό εργατικό δίκαιο ρυθμίζεται από το Σύνταγμα, την εργατική νομοθεσία, συλλογικές συμβάσεις εργασίας (ΣΣΕ) και εταιρικούς κανόνες και κανονισμούς σχετικά π.χ. με διατάξεις πειθαρχικές, υγιεινής-ασφάλειας κλπ.

7.1.2 Πρόσληψη (Ελέγχοι ιστορικού απασχόλησης και προτάσεις απασχόλησης)

Οι εργοδότες μπορούν να διενεργούν ελέγχους συστάσεων από προηγούμενη απασχόληση σε οποιοδήποτε στάδιο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πρόσληψης, αλλά πρέπει να ενεργούν σταθμίζοντας την «αρχή της αναλογικότητας» για την απόκτηση προσωπικών στοιχείων μέσω ελέγχων ιστορικού σύμφωνα με τον νόμο περί προστασίας δεδομένων.

Οι συμβάσεις εργασίας μπορούν να συναφθούν προφορικά, εκτός αν πρόκειται για συμβάσεις μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης, για ανανέωση σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου, για συμβάσεις προσωρινής απασχόλησης ή για παροχή εξαρτημένης εργασίας μετά από μετάκληση πολιτών τρίτης χώρας (Ν. 4251/2014), οπότε η σύμβαση εργασίας υποβάλλεται αναγκαστικά σε έγγραφο τύπο.

Σε κάθε περίπτωση, ο εργοδότης υποχρεούται να παράσχει έγγραφη γνωστοποίηση παρέχοντας λεπτομέρειες συγκεκριμένων όρων και προϋποθέσεων της εργασιακής σχέσης μέσα σε δύο μήνες από την πρόσληψη. Επιπλέον, θα πρέπει να υποβάλει ηλεκτρονικά το Ενιαίο Έντυπο Αναγγελίας Πρόσληψης μέσω του συστήματος «ΕΡΓΑΝΗ», το αργότερο έως και την ίδια ημέρα πρόσληψης και πάντως πριν την ανάληψη υπηρεσίας από τον εργαζόμενο. Οι νέοι εργοδότες, οι οποίοι προβαίνουν σε πρόσληψη προσωπικού για πρώτη φορά, καθώς και όσοι εργοδότες δημιουργούν παραρτήματα με νέες προσλήψεις εργαζομένων, μπορούν να υποβάλλουν ηλεκτρονικά το Ε3 Ενιαίο Έντυπο Αναγγελίας Πρόσληψης εντός (3) εργάσιμων ημερών από την απογραφή στην αρμόδια Υπηρεσία του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ).

7.1.3 Η εργασιακή σχέση

Ουσιώδη χαρακτηριστικά της ιδιότητας του «εργαζομένου» είναι ο έλεγχος του εργοδότη ως προς τον τόπο, τον τρόπο και το χρόνο εκτέλεσης της εργασίας, η συμμόρφωση του εργαζομένου στις οδηγίες του εργοδότη και η ένταξή του στην επιχείρηση του.

Ανεξάρτητοι επαγγελματίες είναι αυτοί που θεωρούνται αυτοαπασχολούμενοι. Δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της προστατευτικής εργατικής νομοθεσίας. Υπάρχει ωστόσο ειδική νομοθεσία που καθιερώνει τεκμήριο ιδιότητας εργαζομένου, **όταν ο απασχολούμενος παρέχει τις υπηρεσίες του στον ίδιο εργοδότη σε σταθερή βάση για 9 συνεχόμενους μήνες.**

Υπάρχουν 2 τύποι συμβάσεων εργασίας: **οι συμβάσεις αορίστου και ορισμένου χρόνου**, καθεμία είτε πλήρους είτε μερικής απασχόλησης.

Σύμβαση αορίστου χρόνου υπάρχει όταν η διάρκεια της δεν είναι καθορισμένη από τη συμφωνία εργοδότη – εργαζόμενου.

Η σύμβαση ορισμένου χρόνου πρέπει να δικαιολογείται από την φύση και το σκοπό της εργασίας ή από τις λειτουργικές ανάγκες της επιχείρησης. Τυχόν ανανέωση σύμβασης ορισμένου χρόνου πρέπει να είναι έγγραφη και να περιλαμβάνει τους λόγους που δικαιολογούν την ανανέωση αυτή.

Μία σύμβαση ορισμένου χρόνου θα μετατραπεί σε αορίστου, αν:

- δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από την φύση και τον σκοπό της εργασίας ή τις λειτουργικές ανάγκες της επιχείρησης.
- ο εργαζόμενος έχει προσληφθεί για τρία ή περισσότερα χρόνια βάσει σειράς διαδοχικών συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Ως διαδοχικές θεωρούνται αν έχουν παρέλθει λιγότερες από 45 ημέρες μεταξύ κάθε σύμβασης.

Η σύμβαση μερικής απασχόλησης μπορεί να είναι ορισμένου ή αορίστου χρόνου και προϋποθέτει, όπως προαναφέρθηκε, έγγραφο τύπο και κοινοποίηση στην Επιθεώρηση Εργασίας ηλεκτρονικώς μέσω του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τα παραπάνω, μπορεί να μετατραπεί σε **εργασιακή σχέση πλήρους απασχόλησης.**

Σύμβαση προσωρινής απασχόλησης: Ο εργαζόμενος συνδέεται με δύο εργοδότες, τον άμεσο και τον έμμεσο, έχοντας ως αντισυμβαλλόμενο μέρος μόνο τον άμεσο εργοδότη, δηλαδή την Επιχείρηση Προσωρινής Απασχόλησης, που προσλαμβάνει τον εργαζόμενο ώστε να τον παραχωρήσει («δανείσει») στον έμμεσο εργοδότη -με τον οποίο έχει προηγουμένως συνάψει σχετική σύμβαση- για συγκεκριμένη χρονική περίοδο που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 36 μήνες.

Η εκ περιτροπής απασχόληση ορίζεται ως ευέλικτη μορφή εργασίας και έγκειται στην απασχόληση κατά λιγότερες ημέρες την εβδομάδα ή κατά λιγότερες εβδομάδες το μήνα ή κατά λιγότερους μήνες το έτος ή και συνδυασμό αυτών κατά πλήρες ημερήσιο ωράριο εργασίας. Η σχέση αυτή εργασίας μπορεί είτε να συμφωνηθεί μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου είτε να επιβληθεί μονομερώς από τον εργοδότη κατόπιν διαβουλεύσεων με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και αν αυτοί δεν υφίστανται με το σύνολο του προσωπικού για διάρκεια κατά μέγιστον εννέα (9) μηνών στο ίδιο ημερολογιακό έτος, σε περίπτωση περιορισμού της δραστηριότητάς του και γνωστοποιείται στην Επιθεώρηση Εργασίας.

7.1.4 Όροι και προϋποθέσεις συμβάσεων εργασίας

Η εργασία μπορεί να είναι υποκείμενη σε δοκιμαστική περίοδο. Μόνο το πρώτο έτος εργασίας μπορεί να θεωρηθεί δοκιμαστική περίοδος, από το Νόμο. Σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας των εργαζομένων κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, αυτοί δεν δικαιούνται αποζημίωση απόλυσης.

Η αποζημίωση αποτελείται από τον βασικό μισθό και τις πρόσθετες μισθολογικές παροχές, όπως τα επιδόματα, τα δώρα, κ.λπ. Ο ελάχιστον βασικός μισθός καθορίζεται είτε από το Νόμο είτε από ΣΣΕ υπό προϋποθέσεις. Οι εργοδότες είναι ελεύθεροι να αποφασίσουν για το **είδος και την έκταση των παρεχόμενων οικειοθελών παροχών (bonus)**. Ωστόσο, αν ο εργοδότης δεν έχει επιφυλάξει το δικαίωμα ανάκλησής τους, οι οικειοθελείς παροχές θα θεωρούνται ως μισθός. Τα επιδόματα που χορηγήθηκαν ως αντάλλαγμα της εργασίας συνιστούν μέρος της αποζημίωσης, π.χ. οικογενειακό επίδομα. Επιπροσθέτως, στην περίπτωση που ο εργαζόμενος απασχολείται Κυριακές ή αργίες, δικαιούται προσαύξηση 75%, αν απασχολείται Σάββατο δικαιούται προσαύξηση 30% επί του νόμιμου μισθού του, ενώ αν απασχολείται κατά τις νυχτερινές ώρες (22.00 – 06:00), δικαιούται προσαύξηση 25 % επί του νόμιμου μισθού του.

7.1.5 Άδειες

Εργαζόμενοι που δουλεύουν πενθήμερο ή εξαήμερο εβδομαδιαίως δικαιούνται να λάβουν **ετήσια άδεια**, που μπορεί να είναι έως και 20 (για πενθήμερη εργασία) ή 24 (για εξαήμερη εργασία) μετά από συνεχή απασχόληση τουλάχιστον δώδεκα μηνών. Η άδεια αυτή επαυξάνεται κατά μια εργάσιμη ημέρα για κάθε έτος απασχόλησης επιπλέον του βασικού χρόνου μέχρι τις 26 εργάσιμες ημέρες για εργαζόμενους με σύστημα εξαήμερης εργασίας και για τους εργαζόμενους με σύστημα πενθήμερης εργασίας μέχρι τις 22 εργάσιμες ημέρες. Ο εργοδότης υποχρεούται να χορηγήσει αυτή την άδεια πριν το τέλος κάθε έτους, διαφορετικά υπόκειται σε κυρώσεις.

Οι μισθωτοί εργαζόμενοι μπορούν να απουσιάζουν από την εργασία τους για προσωρινές περιόδους λόγω ασθένειας (**αναρρωτική άδεια / επίδομα ασθενείας**) χωρίς αυτό να θεωρείται λόγος καταγγελίας της εργασιακής σχέσης.

Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις στις οποίες ένας εργαζόμενος θα δικαιούται να λάβει **άδεια απουσίας υπό ορισμένες προϋποθέσεις** (π.χ. άδεια για την εκπαίδευση συνδικαλιστών, άδεια μητρότητας 17 εβδομάδων στην Ελλάδα κ.λπ.)

7.1.6 Ωράριο Εργασίας

Η νόμιμη εργάσιμη εβδομάδα στην Ελλάδα είναι 40 ώρες. Η εργασία άνω των 45 ωρών εβδομαδιαίως αντιμετωπίζεται ως υπερωρία. Αναγνωρίζονται δύο τύποι υπερωριών: η υπερεργασία και η υπερωρία.

Υπερεργασία είναι εργασία που παρέχεται μεταξύ 41ης και 45ης ώρας και αμείβεται με το ωρομίσθιο προσαυξημένο κατά 20%. Η **υπερωριακή απασχόληση**, δηλαδή η απασχόληση που ξεπερνά το ημερήσιο όριο των 9 ωρών και πέραν των 45 ή 48 ωρών την εβδομάδα, επιτρέπεται μόνο για συγκεκριμένους λόγους. Για την πραγματοποίηση των υπερωριών και της υπερεργασίας, ο εργοδότης θα πρέπει, πριν την πραγματοποίηση αυτών, να ενημερώσει ηλεκτρονικά την Επιθεώρηση

Εργασίας μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος «ΕΡΓΑΝΗ», διαφορετικά μπορεί να υπάρξουν κυρώσεις. Εάν οι υπερωρίες είναι νόμιμες τότε ο εργαζόμενος δικαιούται το 40% του ωρομισθίου. Αν ο εργοδότης δεν συμμορφωθεί με την παραπάνω διαδικασία, τότε οι υπερωρίες θεωρούνται παράνομες και πρέπει να καταβληθεί το 80% του ωρομισθίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 59 του Ν. 4635/2019 για την προστασία της μερικής απασχόλησης, ορίζεται ότι όταν παραστεί ανάγκη για πρόσθετη εργασία πέρα της συμφωνηθείσας, ο εργαζόμενος μερικής απασχόλησης δικαιούται αμοιβή με προσαύξηση ίση με 12% επί της συμφωνηθείσας αμοιβής για κάθε μία επιπλέον ώρα εργασίας και μέχρι τη συμπλήρωση του πλήρους ημερησίου ωραρίου των συγκρίσιμων εργαζόμενων στην επιχείρηση.

7.1.7 Εργασιακές σχέσεις

- **Συνδικαλιστική οργάνωση**

Είκοσι ή περισσότεροι υπάλληλοι στον ίδιο εργοδότη / ίδιο τομέα / ίδιο επάγγελμα μπορούν να ιδρύσουν συνδικαλιστική οργάνωση με δυνατότητα σύναψης επιχειρησιακής ΣΣΕ. Υπάρχουν **πρωτοβάθμιες** (π.χ. επαγγελματικές ενώσεις), **δευτεροβάθμιες** (π.χ. ομοσπονδίες και εργατικά κέντρα) και **τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις** (συνομοσπονδίες) π.χ. ενώσεις σωματείων και εργατικών κέντρων ή μιας ένωσης και ενός εργασιακού κέντρου, π.χ. της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών της Ελλάδας.

- **Συμβούλια Εργαζομένων**

Σε εταιρείες με τουλάχιστον 50 εργαζόμενους, μπορούν να συσταθούν συμβούλια εργαζομένων. Σε περίπτωση απουσίας συνδικαλιστικής οργάνωσης στην εταιρεία, μπορούν να συσταθούν συμβούλια εργαζομένων εάν υπάρχουν τουλάχιστον 20 εργαζόμενοι.

Το συμβούλιο εργαζομένων έχει την εξουσία α. να συναποφασίζει με τον εργοδότη σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης του εργασιακού περιβάλλοντος, β. να υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, γ. να ενημερώνεται για κρίσιμες αποφάσεις διαχείρισης κ.λπ. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει συνδικαλιστική οργάνωση, το συμβούλιο εργαζομένων έχει επίσης την εξουσία να συμμετέχει στη διαδικασία διαβούλευσης για ομαδικές απολύσεις καθώς και σε κάθε άλλη μορφή διαβούλευσης που προβλέπεται από το νόμο μεταξύ εργαζομένων και εργοδότη.

- **Επιτροπή Εργαζομένων για θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας**

Οι εργοδότες θα πρέπει να επιτρέπουν τη δημιουργία επιτροπών εκπροσώπων εργαζομένων για την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων σε εταιρείες με πάνω από 50 εργαζόμενους. Σε εταιρείες με πάνω από 20 υπαλλήλους, οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να εκλέγουν εκπροσώπους για θέματα Υγείας και Ασφάλειας. Σε εταιρείες με λιγότερους από 20 εργαζόμενους, οι εργαζόμενοι μπορούν να συμβουλευονται και να εκλέγουν εκπρόσωπο για θέματα Υγείας και Ασφάλειας.

- **Συλλογικές διαπραγματεύσεις**

Η συλλογική διαπραγμάτευση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων μπορεί να οδηγήσει στη σύναψη Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας (ΣΣΕ). Υπάρχουν τα ακόλουθα είδη ΣΣΕ: α. Επιχειρησιακή ΣΣΕ που συνάπτεται μεταξύ του εργοδότη και του επιχειρησιακού σωματείου. Καλύπτει όλο το προσωπικό και δεσμεύει αποκλειστικά τη συγκεκριμένη εταιρεία. β. Κλαδικές ΣΣΕ που συνάπτονται μεταξύ συνδικαλιστικών οργανώσεων πρώτου ή δευτέρου βαθμού και της οργάνωσης των εργοδοτών που δραστηριοποιούνται στον ίδιο επιχειρησιακό τομέα, γ. Εθνικές ή περιφερειακές ΣΣΕ του ίδιου επαγγέλματος που συνάπτονται μεταξύ δευτεροβάθμιων ή πρωτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων του ίδιου επαγγέλματος και οργάνωσης εργοδοτών ευρύτερης ή πανελλαδικής/περιφερειακής εμβέλειας, δ. ΣΣΕ Ομίλου Επιχειρήσεων που είναι παρόμοιες με Επιχειρησιακές ΣΣΕ αλλά αφορούν μόνο τη μητρική εταιρεία και τις θυγατρικές της, και ε. Εθνικές Γενικές ΣΣΕ που ρυθμίζουν τις νόμιμες ελάχιστες διατάξεις για τους εργαζομένους σε όλη τη χώρα σχετικά με τους μη μισθολογικούς όρους και είναι δεσμευτικές για τους εργαζόμενους και τους εργοδότες που είναι μέλη των τριτοβάθμιων οργανώσεων που τις συνάπτουν.

Όλες οι ΣΣΕ συνάπτονται για ορισμένο χρονικό διάστημα και μπορούν να καταγγελθούν είτε με την πάροδο της συμφωνηθείσας περιόδου είτε με καταγγελία τους από οποιοδήποτε μέρος ή με ρητή ή σιωπηρή κατάργηση της ΣΣΕ από μία νεότερη ΣΣΕ

7.1.8 Καταγγελία εργασιακής σχέσης

- **Καταγγελία συμβάσεων ορισμένου χρόνου**

Όταν παρέλθει η προκαθορισμένη διάρκεια της σύμβασης, η σύμβαση εργασίας **λύεται αυτοδικαίως**, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη ειδοποίηση και χωρίς να χρειάζεται ο εργοδότης να καταβάλει αποζημίωση. Οι συμβαλλόμενοι διατηρούν το δικαίωμα να **λύσουν πρόωρα τη σύμβαση** (έκτακτη καταγγελία), εάν προκύψουν γεγονότα που συνιστούν «σπουδαίο λόγο» (π.χ. αντισυμβατική συμπεριφορά του υπαλλήλου, ανωτέρα βία κ.λπ.)

- **Καταγγελία συμβάσεων αορίστου χρόνου**

Καταρχήν, η καταγγελία της σύμβασης αορίστου χρόνου είναι αναιτιώδης, πλην ορισμένων περιοριστικά αναφερόμενων στο νόμο εξαιρέσεων, οι οποίες προϋποθέτουν την υπαρξη σπουδαίου λόγου (πχ καταγγελία σύμβασης εργασίας συνδικαλιστικών στελεχών, εγκύων κλπ).

Στον Ν. 4359/2016 με τον οποίο ενσωματώνεται ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης στην ελληνική νομοθεσία, αποτυπώνονται συγκεκριμένα κριτήρια βάσει των οποίων, τα δικαστήρια οφείλουν να ερευνούν την καταχρηστικότητα της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας.

Ειδικότερα, το άρθρο 24 του Ν. 4359/2016, αναφέρει ότι σε περιπτώσεις λύσης της σχέσης εργασίας, τα μέρη αναλαμβάνουν να αναγνωρίζουν: α) το δικαίωμα όλων των εργαζομένων να μη λύεται η εργασιακή τους σχέση χωρίς βάσιμο λόγο που να συνδέεται με την ικανότητα ή τη συμπεριφορά τους ή να βασίζεται στις λειτουργικές απαιτήσεις της επιχείρησης, της

εγκατάστασης ή της υπηρεσίας, β) το δικαίωμα των εργαζομένων, των οποίων η εργασιακή σχέση λύεται χωρίς βάσιμο λόγο, σε επαρκή αποζημίωση ή άλλη κατάλληλη επανόρθωση.

Προκειμένου να θεωρηθεί έγκυρη μία καταγγελία, πρέπει να περιβληθεί τον έγγραφο τύπο, να καταβληθεί η αποζημίωση απόλυσης και να έχει καταχωρηθεί η απασχόληση του απολυόμενου στα τηρούμενα για τον ΕΦΚΑ (τ. ΙΚΑ) μισθολόγια ή να έχει ασφαλιστεί ο απολυόμενος. Σε περιπτώσεις παράνομης καταγγελίας ή καταγγελίας κατά παράβαση της σύμβασης, ο εργαζόμενος μπορεί να αξιώσει αποζημίωση και μισθούς υπερημερίας.

Σε περίπτωση άτακτης καταγγελίας, δηλαδή καταγγελίας **χωρίς προειδοποίηση**, ο εργαζόμενος δικαιούται αποζημίωση καθορισμένου αριθμού μηνών «τακτικών αποδοχών» ανάλογα με τη διάρκεια της υπηρεσίας του και εφόσον έχει συμπληρώσει 12 μήνες απασχόλησης. Σε περίπτωση τακτικής καταγγελίας **με προειδοποίηση** (κατ' ανώτατο όριο 4 μηνών) η οποία επίσης εξαρτάται από το χρόνο υπηρεσίας του, η υποχρεωτική αποζημίωση απόλυσης ανέρχεται στο ήμισυ του ποσού της άτακτης καταγγελίας.

Τόσο για την καταγγελία σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου όσο και για τη λήξη σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου ή έργου, καθώς και για κάθε περίπτωση οικειοθελούς αποχώρησης μισθωτού, ο εργοδότης υποχρεούται να προβεί σε αναγγελία αυτών, με ηλεκτρονική υποβολή των σχετικών εντύπων που προβλέπονται στην υπουργική απόφαση 29502/85/01-09-2014 (Β'2390), όπως τροποποιήθηκε από την οικ.32143/Δ1.11288/2018 και εν συνεχεία με την οικ. 29147/Δ1.10258/2019, στο πληροφοριακό σύστημα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης «ΕΡΓΑΝΗ», το αργότερο τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες από την ημέρα αποχώρησης του μισθωτού ή καταγγελίας της σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου ή λήξης της σύμβασης εργασίας ορισμένου χρόνου ή έργου, αντίστοιχα.

Η αναγγελία οικειοθελούς αποχώρησης του μισθωτού θα πρέπει να συνοδεύεται υποχρεωτικά είτε από ηλεκτρονικά σαρωμένο έντυπο υπογεγραμμένο από τον εργοδότη και τον εργαζόμενο είτε από εξώδικη δήλωση του εργοδότη προς τον εργαζόμενο, με την οποία τον ενημερώνει ότι έχει χωρήσει οικειοθελής αποχώρησή του και ότι αυτή θα αναγγελθεί στο πληροφοριακό σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ». Στην τελευταία περίπτωση, η εξώδικη δήλωση του εργοδότη επιδίδεται στον εργαζόμενο το αργότερο τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες από την οικειοθελή του αποχώρηση και η αναγγελία γίνεται την επόμενη εργάσιμη ημέρα από την επίδοση της εξώδικης δήλωσης. Αν ο εργοδότης δεν τηρήσει εμπρόθεσμα τις υποχρεώσεις αναγγελίας οικειοθελούς αποχώρησης, συμπεριλαμβανομένης της υποβολής των συνοδευτικών εγγράφων της παρούσας, η σύμβαση εργασίας θεωρείται ότι λύθηκε με άτακτη καταγγελία του εργοδότη.

- **Προστασία από απολύσεις (μητρότητα, εκπρόσωποι εργαζομένων κ.λπ.)**

Απαγορεύεται η απόλυση εργαζομένων που καλύπτονται από ειδική προστασία. Εντός του προστατευτικού αυτού πλαισίου εντάσσονται οι εργαζόμενες, τόσο κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της όσο και για το χρονικό διάστημα δεκαοκτώ (18) μηνών μετά τον τοκετό ή κατά την απουσία τους για μεγαλύτερο χρόνο, λόγω ασθένειας που οφείλεται στην κύηση ή τον τοκετό, εκτός εάν υπάρχει σπουδαίος λόγος για καταγγελία, άνδρες σε στρατιωτική θητεία, εργαζόμενοι κατά την διάρκεια της ετήσιας άδειας αναπαύσεως, προσληφθέντες αναγκαστικά με τις διατάξεις για την προστασία ατόμων με ειδικές ανάγκες, πολυτέκνων, πολεμιστών, αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης κλπ και μέλη του συμβουλίου συνδικαλιστικών οργανώσεων χωρίς απόφαση της αρμόδιας Επιτροπής.

Εάν αυτοί οι υπάλληλοι απολυθούν, τότε η απόλυσή τους θεωρείται αυτομάτως άκυρη υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

7.1.9 Προϋποθέσεις νόμιμης καταγγελίας

Ο εργοδότης μπορεί κατ' αρχήν να προβεί σε νόμιμη απόλυση, εφόσον προβεί σε έγγραφη κοινοποίηση της απόλυσης στον εργαζόμενο και σε ταυτόχρονη καταβολή της νόμιμης αποζημίωσης απόλυσης. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, ο εργοδότης πρέπει να σταθμίσει και άλλους παράγοντες. Σε περίπτωση απόλυσης για οικονομικοτεχνικούς λόγους, ο εργοδότης θα πρέπει να διαβουλευτεί με τους εκπροσώπους των εργαζομένων για να διερευνήσει τρόπους αποφυγής ή μετριασμού των συνεπειών της ενώ παράλληλα θα πρέπει να επιλέξει τους προς απόλυση εργαζόμενους βάσει αντικειμενικών λόγων, λαμβάνοντας επίσης υπόψη **κοινωνικά κριτήρια**, όπως η ηλικία των εν λόγω υπαλλήλων, η οικογενειακή κατάσταση κλπ. Ο εργοδότης θα πρέπει επίσης να εξετάζει τις δυνατότητες ανακατανομής ενώ σε περιπτώσεις μειωμένης αποδοτικότητας πρέπει να προειδοποιεί τον εργαζόμενο και να του παρέχει χρόνο για βελτίωση ή να του προσφέρει άλλη εργασία σύμφωνη με τις δεξιότητές του. Σε περιπτώσεις παραπτώματος, ο εργοδότης πρέπει να ακολουθεί τις εφαρμοστέες πειθαρχικές διαδικασίες κ.λπ..

7.1.10 Ομαδικές απολύσεις

Οι ομαδικές απολύσεις λαμβάνουν χώρα οποτεδήποτε μια εταιρεία που απασχολεί τουλάχιστον 20 υπαλλήλους και για λόγους που σχετίζονται με το πρόσωπο του εργοδότη, απολύει: *α. πάνω από 6 εργαζόμενους για επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις με 20 - 150 εργαζόμενους και β. Πάνω από το 5% του προσωπικού, έως και 30 εργαζόμενους, για επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις με περισσότερους από 150 υπαλλήλους.*

Αν οι απαιτούμενες από το Νόμο προϋποθέσεις και ειδική διαδικασία δεν πληρούνται, **οι απολύσεις είναι άκυρες** και οι εργαζόμενοι μπορούν να ασκήσουν αγωγή κατά του εργοδότη ζητώντας την ακύρωση της απόλυσης τους, καθώς και τους μισθούς υπερημερίας..

7.1.11 Δικαιώματα εργαζομένου σε περίπτωση απόλυσης

Ο εργαζόμενος μπορεί να επικαλεστεί ακυρότητα της απόλυσής του, εφόσον ο εργοδότης δεν ακολούθησε τη νόμιμη διαδικασία άλλως να ισχυριστεί ότι η απόλυση ήταν καταχρηστική εξαιτίας π.χ. εκδικητικότητας ή άλλων λόγων από μέρους του εργοδότη. Σε όλες τις περιπτώσεις, ο απολυμένος εργαζόμενος μπορεί να αξιώσει δικαστικά επαναπρόσληψη, μισθούς υπερημερίας καθώς και αποζημίωση για ηθική βλάβη. Οι αξιώσεις του εργαζομένου πρέπει να εγείρονται εντός 3 μηνών από την απόλυση (αν επικαλείται ακυρότητα της απόλυσης ή εντός 6 μηνών εάν αξιώνει πρόσθετη ή καταβολή της αποζημίωσης απόλυσης, χωρίς να προσβάλει το κύρος της καταγγελίας)

7.2 Το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης

7.2.1 Εισαγωγή στο Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης

Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης είναι ένα αρκετά σύνθετο μοντέλο κοινωνικής προστασίας που στηρίζεται στην εφαρμογή τριών διαφορετικών τεχνικών: της κοινωνικής ασφάλισης για άτομα εντός της αγοράς εργασίας, της κοινωνικής πρόνοιας για άπορα ανασφάλιστα άτομα και ενός εθνικού συστήματος υγείας για όλα τα άτομα που ζουν στο ελληνικό έδαφος.

Εποπτικό όργανο είναι το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ενώ οι υγειονομικές πολιτικές και οι πολιτικές πρόνοιας παρακολουθούνται από το Υπουργείο Υγείας.

7.2.2 Οι 3 ασφαλιστικοί πυλώνες

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης είναι ο βασικός ακρογωνιαίος λίθος του εγχώριου μοντέλου κοινωνικής ασφάλισης. Η λειτουργία του, όπως αναπτύχθηκε από τη δεκαετία του 1950, αποσκοπεί στην κάλυψη των κοινωνικών κινδύνων των εργατών και των υπαλλήλων μέσω της παροχής χρηματικών επιδομάτων και υπηρεσιών, οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα που συνδέονται με τη μείωση ή την απώλεια εισοδήματος που αποκτάται μέσω της απασχόλησης. Το σύστημα βασίζεται σε τρεις ασφαλιστικούς πυλώνες:

Ο πρώτος πυλώνας αντιστοιχεί στα δημόσια συστήματα **υποχρεωτικής κύριας και επικουρικής ασφάλισης**, τα οποία λειτουργούν μέσω νομικών προσώπων που εποπτεύονται από διαφορετικά υπουργεία, ο δεύτερος πυλώνας αποτελεί έναν **επαγγελματικό πυλώνα** και ο τρίτος πυλώνας αναφέρεται σε **εθελοντικά εξασφαλισμένα ιδιωτικά προγράμματα**.

Τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ) εισήχθησαν για πρώτη φορά στην χώρα μας το 2002 συγκροτώντας το δεύτερο πυλώνα, με στόχο την επέκταση της προστασίας των ασφαλισμένων και την ενίσχυση της επάρκειας των ασφαλιστικών παροχών (Ν. 3029/2002). Περαιτέρω, με το Νέο Νόμο 4680/2020 ο Έλληνας νομοθέτης προχώρησε σε ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2341 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 2016 για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (Ι.Ε.Σ.Π.)

7.2.3 Τα νέα Ταμεία κύριας και επικουρικής ασφάλισης

Πολλά ασφαλιστικά ταμεία ήταν - μέχρι πρόσφατα - αρμόδια για την απόδοση των συντάξεων, ανάλογα με το επάγγελμα των ασφαλισμένων ατόμων, με αποτέλεσμα ένα πολύπλοκο και συχνά αλληλοκαλυπτόμενο νομικό και κανονιστικό πλαίσιο. Σημειώνεται ότι η κύρια ασφάλιση είναι υποχρεωτική βάσει των προϋποθέσεων που ορίζει ο Νόμος.

Σύμφωνα με τον νέο Νόμο για την ασφαλιστική μεταρρύθμιση Ν. 4670/2020, το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)» μετονομάζεται από την 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενος στο εξής «e-Ε.Φ.Κ.Α.». Στον e-Ε.Φ.Κ.Α. εντάσσεται από την 1.3.2020 το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.). Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.) καταργείται και ο e-Ε.Φ.Κ.Α. καθίσταται οιονεί καθολικός διάδοχος αυτού. Στον e-Ε.Φ.Κ.Α. εντάσσονται ο Κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης και ο Κλάδος Εφάπαξ Παροχών του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π. με πλήρη οικονομική, λογιστική και

περιουσιακή αυτοτέλεια έκαστος. Ο ε-Ε.Φ.Κ.Α. έχει ως σκοπό την ασφαλιστική κάλυψη όλων των υπακτέων στην ασφάλιση προσώπων του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π., για τους ασφαλιστικούς κινδύνους που προβλέπονται από την οικεία νομοθεσία, και τη χορήγηση των παροχών του Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.

Όλοι οι προυφιστάμενοι φορείς κύριας κοινωνικής ασφάλισης, ήτοι το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ.), το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (Ε.Τ.Α.Π. - Μ.Μ.Ε.), το Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.), ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.), ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), εκτός του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας, Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (Ν.Α.Τ.), συμπεριλαμβανομένου του Κεφαλαίου Δυτών και του Κεφαλαίου Ανεργίας - Ασθένειας Ναυτικών (Κ.Α.Α.Ν.), το Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (Τ.Α.Υ.Τ.Ε.Κ.Ω.) και το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (Ε.Τ.Α.Τ.)

Υποκείμενα στην υποχρεωτική ασφάλιση στον ανωτέρω φορέα είναι τα ήδη ασφαλισμένα άτομα στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης που ενσωματώθηκαν, καθώς και όσοι θα αναλάβουν για πρώτη φορά (από την έναρξη λειτουργίας του νέου φορέα και εφεξής) ασφαλιστέα εργασία ή θα αποκτήσουν ασφαλιστέα επαγγελματική ικανότητα βασιζόμενη στις γενικές ή ειδικές ή καταστατικές διατάξεις που διέπουν κάθε πρώην φορέα κοινωνικής ασφάλισης.

7.2.4 Εισφορές Κοινωνικής Ασφάλισης

Κάθε εργαζόμενος, συνταξιούχος και εξαρτώμενο μέλος της οικογένειάς τους στην Ελλάδα φέρει έναν μοναδικό αριθμό αναγνώρισης για την εργασία και την κοινωνική ασφάλιση που ονομάζεται **ΑΜΚΑ**.

Όσον αφορά σε σχέσεις εξαρτημένης εργασίας, τόσο ο εργαζόμενος όσο και ο εργοδότης συμμετέχουν στην καταβολή των σχετικών ασφαλιστικών εισφορών.

Από τη δημοσίευση του Ν. 4670/2020, το ανώτατο όριο των εισοδημάτων από την απασχόληση (πλαφόν) για τον υπολογισμό των **μηνιαίων εισφορών κοινωνικής ασφάλισης**, ορίζεται στο ποσό των 6.500 ευρώ, αναπροσαρμόζόμενο από 01.01.2023 έως 31.12.2024 κατ' έτος με διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κατά το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους. Περαιτέρω μείωση ξεκινά από τις εργοδοτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για εταιρείες που συμμετέχουν σε κρατικά προγράμματα που προσλαμβάνουν υπαλλήλους κάτω των 25 ετών. Σε περίπτωση αρνητικής τιμής του ως άνω ποσοστού, το ποσόν των ασφαλιστέων αποδοχών παραμένει στα επίπεδα του προηγούμενου έτους. Από 01.01.2025 και εφεξής το ανώτατο όριο των ασφαλιστέων αποδοχών προσαυξάνεται κατ' έτος κατά τον δείκτη μεταβολής μισθών. Το συνολικό ποσοστό εισφοράς κύριας σύνταξης ασφαλισμένου μισθωτού και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των πάσης φύσεως αποδοχών των εργαζομένων με εξαίρεση τις κοινωνικού χαρακτήρα έκτακτες παροχές λόγω γάμου, γεννήσεως τέκνων, θανάτου και βαριάς αναπηρίας. Το ανωτέρω ποσοστό κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος των ασφαλισμένων και κατά 13,33% σε βάρος των εργοδοτών, συμπεριλαμβανομένων από την 01.01.2017 και του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. .

Από την 01.06.2016 και μέχρι τις 31.05.2019, το ποσό της μηνιαίας εισφοράς για την επικουρική ασφάλιση στο Ε.Τ.Ε.Α. όλων των μισθωτών, ασφαλισμένων πριν και μετά την 01.01.1993, υπολογίζεται σε ποσοστό 3,5% για τον ασφαλισμένο και σε ποσοστό 3,5% για τον εργοδότη επί των ασφαλιστέων αποδοχών του εργαζομένου, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 38 Ν. 4670/2020. Από 1^η .06.2019 και μέχρι τις 31.5.2022, το ποσό της μηνιαίας εισφοράς στο Ε.Τ.Ε.Α. όλων των μισθωτών, ασφαλισμένων πριν και μετά την 01.01.1993, υπολογίζεται σε ποσοστό 3,25% για τον ασφαλισμένο και σε ποσοστό 3,25% για τον εργοδότη επί των ασφαλιστέων αποδοχών του εργαζομένου, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 38. Μετά το πέρας της εξαετίας, το ποσοστό της μηνιαίας εισφοράς επανέρχεται στο ύψος που ίσχυε στις 31.12.2015.

Μια περαιτέρω αλλαγή του προϊσχύσαντος καθεστώτος που εξακολουθεί να ισχύει, αφορούσε τη διάκριση των **ελεύθερων επαγγελματιών** που εκδίδουν τιμολόγια για τις υπηρεσίες τους **έναντι των μισθωτών** και τον αντίστοιχο **υπολογισμό των εισφορών**. Η αποκλειστικότητα της παροχής υπηρεσιών δικαιολογείται όταν το εισόδημα προέρχεται από συστηματική - και όχι ευκαιριακή - άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας και μόνον όταν οι υπηρεσίες παρέχονται σε ένα ή το ανώτατο δύο άτομα (φυσικά ή νομικά). Οι ασφαλισμένοι εργαζόμενοι, που σχετίζονται με έναν ή δύο εργοδότες, υποχρεούνται να κάνουν μηνιαία αναφορά στα τιμολόγια τους για τη σχέση εξαρτημένης εργασίας τους.

Η διατύπωση της νέας διάταξης είναι εξαιρετικά προβληματική, καθώς δεν εγκαθιδρύει ασφαλές κριτήριο για τη διάκριση μεταξύ μόνιμης και ευκαιριακής απασχόλησης. Επιπλέον, δημιουργεί ασυμφωνία μεταξύ του χαρακτηρισμού της σχέσης από άποψη εργατικού δικαίου και από την άποψη της αρχής κοινωνικής ασφάλισης του ΕΦΚΑ, η οποία είναι αρμόδια να "επικυρώνει" τη φύση της απασχόλησης, να προβαίνει στην ορθή κατάταξη και κατανομή των εισφορών.

Δεύτερον, το παραπάνω μέτρο προκαλεί μια διάσταση στη σχέση μεταξύ εργοδότη-υπαλλήλου, δεδομένου ότι, αν για οποιονδήποτε λόγο ένας εργοδότης αρνείται να καταχωρίσει έναν υπάλληλο στην **Αναλυτική Περιοδική Έκθεση** (π.χ. γιατί διαφωνεί με τη μόνιμη φύση της σχέσης ή δεν επιθυμεί να επιβαρυνθεί με το κόστος των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης), ο εργαζόμενος θα πρέπει να ειδοποιήσει τον ΕΦΚΑ, η οποία αρχή θα πρέπει να αποφασίσει σχετικά εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος.

Κατόπιν των πρόσφατων αλλαγών που επήλθαν με τον Ν.4670/2020 ως προς τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους, το ποσό των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης αποσυνδέεται πλήρως από το μηνιαίο εισόδημα του ατόμου. Από την 01.01.2020 διαμορφώνονται έξι (6) ασφαλιστικές κατηγορίες και κάθε ασφαλισμένος θα επιλέγει ετησίως μία κατηγορία συντάξεων σύμφωνα με την οποία θα ασφαλιστεί για το επόμενο έτος. Λαμβάνοντας υπόψη ένα τέτοιο σύστημα, όσο υψηλότερη κατηγορία επιλέγει, τόσο υψηλότερες εισφορές θα πληρώνει μηνιαίως, κάτι που θα οδηγήσει σε υψηλότερο ποσό σύνταξης στο μέλλον. Οι ασφαλισμένοι θα υπόκεινται υποχρεωτικά στην ίδια κατηγορία ασφάλισης υγείας.

Σε περίπτωση που δεν γίνει επιλογή, ο ασφαλισμένος θα υπόκειται αυτόματα στην 1η (χαμηλότερη) κατηγορία ασφάλισης. Τέλος, υπάρχουν ειδικές προβλέψεις για τους «νέους» ασφαλισμένους και εκείνους που δεν έχουν συμπληρώσει περισσότερα από 5 χρόνια πρακτικής, καθώς μπορεί να πληρώνουν 93 ευρώ μηνιαίως ως ασφαλιστικές εισφορές.

Παράλληλα ως προς τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για υγειονομική περίθαλψη, από την 01.01.2020, οι εισφορές ασφάλισης υγείας για ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους καθορίζονται ως σταθερό ποσό ανάλογα με την επιλεγμένη κατηγορία ασφάλισης.

Προκειμένου ένας εργαζόμενος ή ελεύθερος επαγγελματίας, να έχει πρόσβαση σε παροχές ασφάλισης υγείας (σε είδος), πρέπει να έχει συμπληρώσει ένα ελάχιστο ποσό εργάσιμων ημερών κατά το προηγούμενο έτος ή τους τελευταίους 12 μήνες πριν εμφανιστεί ο κίνδυνος κοινωνικής ασφάλισης. Οι ελάχιστες ημέρες που απαιτούνται για τον σκοπό αυτό μειώνονται (α) για τους εργαζόμενους, από 75 σε 50 εργάσιμες ημέρες και (β) για τους ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους, από 3 μήνες σε 2 μήνες.

Περαιτέρω, αναφορικά με τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για εφάπαξ επίδομα, προβλέφθηκε εισαγωγή τριών (3) ασφαλιστικών κατηγοριών που αντιστοιχούν σε ένα συγκεκριμένο ποσό εισφορών που πρέπει να καταβληθούν για όλα τα ασφαλισμένα άτομα (εργαζόμενοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, αυτοαπασχολούμενοι), ανεξάρτητα από την ασφαλιστική τους κατάσταση. Κάθε άτομο που δικαιούται τέτοια ασφαλιστική κάλυψη είναι ελεύθερο να επιλέξει την αντίστοιχη κατηγορία, στην οποία θα υπόκειται.

Ως προς τους ασφαλισμένους που έχουν περισσότερες από μία επαγγελματικές δραστηριότητες με το νέο νόμο ορίζεται πως σε περίπτωση που ένας ασφαλισμένος υπόκειται στην ασφάλιση περισσότερων του ενός Ταμείων Κοινωνικής Ασφάλισης (π.χ. ΕΦΚΑ για υπαλλήλους και ΕΦΚΑ για μη εργαζόμενους) οι εισφορές θα καταβάλλονται για μία μόνο επαγγελματική δραστηριότητα, δεδομένου ότι αυτές οι εισφορές υπερβαίνουν ένα ελάχιστο νόμιμο ποσό που παρέχεται σε κάθε υπόθεση

7.2.5 Προϋποθέσεις για συνταξιοδότηση

Κατόπιν των πρόσφατων κοινωνικοασφαλιστικών νόμων, πρέπει να σημειωθούν τα εξής: Η σύνταξη αποτελείται από δύο μέρη, δηλαδή από την **εθνική σύνταξη** και την **ανταποδοτική σύνταξη**. Η εθνική σύνταξη χορηγείται ως ένα σταθερό ποσό για όλους τους επιλέξιμους δικαιούχους, ενώ η ανταποδοτική σύνταξη υπολογίζεται βάσει **του συντάξιμου μισθού, των ετών συνταξιοδότησης και των ποσοστών αναπλήρωσης για κάθε συντάξιμο έτος**.

Εθνική σύνταξη: Οι δικαιούχοι πλήρους εθνικής σύνταξης πρέπει να έχουν θεμελιωμένο το σχετικό δικαίωμα για πλήρη σύνταξη, όπως προβλέπεται για κάθε Φορέα ασφάλισης, να έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 40 έτη διαμονής στην Ελλάδα από την ηλικία των 15 ετών και 20 έτη εισφορών.

Το ύψος της εθνικής σύνταξης κυμαίνεται από **345,60 Ευρώ** έως **384 Ευρώ (πλήρης σύνταξη)** ανάλογα με τα ισχύοντα κριτήρια.

Συνεισφερόμενη σύνταξη γήρατος: Η ηλικία συνταξιοδότησης ποικίλλει ανάλογα με την ηλικία του ασφαλισμένου, όταν ο δικαιούχος φτάνει σε ένα συγκεκριμένο όριο εισφορών. Για τους ασφαλισμένους **πριν από την 1.1.1993**, η ηλικία πλήρους σύνταξης αυξάνεται σταδιακά στην ηλικία των 67 ετών έως το 2022 για άτομα με τουλάχιστον 4.500 ημέρες εισφορών (τουλάχιστον 5.500 ημέρες εισφορών για μητέρες και χήρες με εξαρτώμενο τέκνο). στην ηλικία των 62 ετών μέχρι το 2022 για άτομα με τουλάχιστον 10.500 ημέρες (αύξηση στις 12.000 ημέρες το 2022) εισφορών (τουλάχιστον 7.500 ημέρες αν

λαμβάνεται φροντίδα για εξαρτώμενο, ανάπηρο παιδί, σύζυγο ή αδελφό). Ειδικοί όροι ισχύουν για τους μισθωτούς που εργάζονται σε βαρέα ή ανθυγιεινά επαγγέλματα, συμπεριλαμβανομένων των οικοδομών.

Αναφορικά με τη μειωμένη σύνταξη (για ασφαλισθέντες το πρώτον πριν από την 1.1.1993), έως το 2022 οι επιλέξιμοι δικαιούχοι θα πρέπει να είναι 62 ετών με τουλάχιστον 4.500 ημέρες εισφορών, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον 100 ημερών το χρόνο τα τελευταία πέντε χρόνια. Ειδικοί όροι ισχύουν για τους μισθωτούς που εργάζονται σε βαρέα ή ανθυγιεινά επαγγέλματα, συμπεριλαμβανομένων των οικοδομών.

Διαφορετικές διατάξεις ισχύουν για τους ασφαλισμένους **μετά την 1.1.1993**, ανάλογα με το ασφαλιστικό τους ιστορικό.

Ειδικότερα, ως απόρροια της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, με βάση τις γενικές διατάξεις και εφόσον δεν συντρέχουν ειδικές περιπτώσεις συνταξιοδότησης, ισχύει για όλους τους ασφαλισμένους και ιδίως για τους νέους ασφαλισμένους (υπαγωγή στην ασφάλιση μετά την 1.1.1993), ως γενικός κανόνας, το δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη, εφόσον συμπληρώσουν την ηλικία των **67 ετών ή των 62 ετών με 40 έτη ασφάλισης και το δικαίωμα σε μειωμένη σύνταξη, εφόσον συμπληρώσουν την ηλικία των 62 ετών**.

Στο σημείο, αυτό μια ακόμη κρίσιμη αλλαγή που επέφερε ο Ν.4670/2020, αποτελεί η ρύθμιση σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση παράλληλης απασχόλησης συνταξιούχου μειώνεται η σύνταξή του από 60% που προέβλεπε ο Ν. 4387/16 σε 30%.

Εξαιρούνται αυτής της μείωσης οι αγρότες και οι εργαζόμενοι συνταξιούχοι σε φορείς της γενικής κυβέρνησης, στους οποίους συγκαταλέγονται οι μετακλητοί σε υπουργεία και κυβερνητικές θέσεις.

7.2.6 Αναπηρικές συντάξεις

Οι δικαιούχοι που δικαιούνται παροχές αναπηρίας θα λάβουν το 75% της εθνικής σύνταξης για αναπηρία ποσοστού μεταξύ 67 και 79,99%, ενώ το 50% του εθνικού ποσού σύνταξης θα αποδίδεται για αναπηρία ποσοστού μεταξύ 50 και 66,99%.

7.2.7 Εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης σε διακινούμενα άτομα εντός της ΕΕ

Στο πλαίσιο της εναρμόνισης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στα κράτη-μέλη της ΕΕ, σύμφωνα με τους Κανονισμούς της ΕΕ για την Ασφάλιση μεταναστών εργατών, μισθωτών, αυτοαπασχολούμενων και των μελών της οικογένειάς τους οι οποίοι έχουν εκτελέσει ασφαλιστέα εργασία σε κράτη μέλη της ΕΕ, κράτη-μέλη του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ΕΟΧ (Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν) και στην Ελβετία, αυτοί μπορούν να συνυπολογίζουν τις συγκεκριμένες συντάξεις περιόδους ως λαμβανόμενες υπόψη για το δικαίωμα συνταξιοδότησης (για σύνταξη γήρατος, αναπηρίας και επιζώντων) καθώς και για τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης στην Ελλάδα

7.2.8 Οι επιπτώσεις της κρίσης χρέους

Η Ελλάδα ήταν η πρώτη από τις χώρες της ΕΕ που επλήγη από τη λεγόμενη **κρίση δημόσιου χρέους**. Υποστηρίχθηκε ότι τα μέτρα λιτότητας και οι απορρυθμιστικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην απελευθέρωση και προώθηση της αγοράς, οι

οποίες υπαγορεύθηκαν από την ΕΚΤ/ΕΕ/ΔΝΤ και υιοθετήθηκαν από διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις, έχουν καταλήξει σε μια αντικοινωνική πολιτική που δεν έχει κάνει τίποτα για την ανακούφιση της κρίσης.

Επιπλέον, οι περιορισμένοι πόροι που διατίθενται για κοινωνικές δαπάνες δεν καταλήγουν σε εκείνους που θα έπρεπε να επωφεληθούν από αυτές. Ενδεικτικά, το φτωχότερο 10% του πληθυσμού λαμβάνει το 6,6% των κοινωνικών μεταβιβάσεων (εξαιρουμένων των συντάξεων), ενώ το 12,5% πηγαίνει στα μεσαία εισοδήματα και 7,4% στο πλουσιότερο 10% του πληθυσμού. Αυτό προφανώς δεν εξασφαλίζει ένα ελάχιστο βιοτικό επίπεδο για τους φτωχούς και τα μειονεκτούντα νοικοκυριά, ενώ το κατακερματισμένο και γραφειοκρατικό σύστημα κοινωνικών δαπανών είναι επιρρεπές στη δημιουργία εκ των πραγμάτων διακρίσεων μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών δικαιούχων.

7.2.9 Κοινωνικές παροχές

Οι κοινωνικές παροχές περιλαμβάνουν την κοινωνική πρόνοια κατ' αποκοπή πληρωμή σε φτωχά νοικοκυριά σε ορεινές και μειονεκτούσες περιοχές, επιδόματα για παιδιά κάτω των 16 ετών που ζουν σε φτωχά νοικοκυριά, επιδόματα προς επαναπατριζόμενους, πρόσφυγες, απολυόμενους από φυλακές, ναρκομανείς και αλκοολικούς, επιδόματα σε μακροχρόνια άνεργους ηλικίας 45-65 ετών, παροχές σε νοικοκυριά που αντιμετώπισαν σεισμό, πλημμύρες κ.λπ.) και επιδόματα όπως το επίδομα οικογένειας, ανεργίας, ασθένειας, αναπηρίας/ανικανότητας, καθώς και τα επιδόματα εκπαίδευσης. Οι συντάξεις περιλαμβάνουν συντάξεις γήρατος και συντάξεις και παροχές επιζώντων.

Παρά το περιορισμένο διανεμητικό αποτέλεσμα των κοινωνικών παροχών στην Ελλάδα, έχει υπάρξει μια βελτίωση τα τελευταία χρόνια. Η μείωση της φτώχειας λόγω των συνολικών κοινωνικών δαπανών έφθασε μόλις τις 23,5 ποσοστιαίες μονάδες, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ που ανέρχεται στις 27,3 ποσοστιαίες μονάδες.

7.2.10 Πολιτικές απασχόλησης και ο ρόλος του ΟΑΕΔ

Οι **πολιτικές απασχόλησης** ενοπτεύονται κυρίως από το Υπουργείο Εργασίας σε συντονισμό με άλλα Υπουργεία ως προς θέματα εκπαίδευσης, οικονομικών κινήτρων για ζήτηση εργασίας κ.λπ. Ο **Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού - ΟΑΕΔ** είναι η αρμόδια αρχή για την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, για υπηρεσίες δικτύωσης με στόχο τη σύνδεση της προσφοράς με τη ζήτηση, για την παροχή διαφόρων επιδομάτων, όπως επιδοτήσεων υπό όρους για τους άνεργους και συμπλήρωσης των επιδομάτων εγκυμοσύνης και μητρότητας.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχει ο ΟΑΕΔ φαίνεται να εκφεύγουν του πλαισίου ενός φορέα κοινωνικής ασφάλισης. Ωστόσο, εξετάζονται με τις άλλες παροχές κοινωνικής ασφάλισης σε είδος, επειδή φέρουν κοινά χαρακτηριστικά. Πρέπει να σημειωθεί ότι το δίκαιο των κοινωνικών ασφαλίσεων και το κοινωνικό δίκαιο, γενικά, δεν αποτελούνται μόνο από «κανονιστικές» διατάξεις που θεσπίζουν συγκεκριμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Αποτελούνται επίσης από τους λεγόμενους «θεσμικούς» κανόνες, οι οποίοι αναθέτουν την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων στις κοινωνικές υπηρεσίες χωρίς συγκεκριμένες νομικές προϋποθέσεις. Αυτή η δεύτερη μέθοδος αντανάκλαται στη διαμεσολάβηση στον τομέα της εργασίας για την εύρεση-ζήτηση εργασίας και για τη συμβουλευτική σταδιοδρομίας, που παρέχεται από τα αρμόδια όργανα του ΟΑΕΔ. Οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης στον τομέα της εργασίας αποσκοπούν στην καταπολέμηση της ανεργίας και στην άμβλυνση των κινδύνων που αυτή συνεπάγεται.

Από τις ισχύουσες διατάξεις προκύπτει ένα τρίγωνο **νομικών υποχρεώσεων**: (1) η υποχρέωση των ατόμων να δηλώνουν την ανεργία τους στα υποκαταστήματα του ΟΑΕΔ στην περιοχή κατοικίας τους, (2) η υποχρέωση των εργοδοτών να αναζητούν εγγεγραμμένους ανέργους ή να ανακοινώνουν σε εύλογο χρόνο τις ελεύθερες θέσεις εργασίας και (3) η υποχρέωση του ΟΑΕΔ να προτείνει για απασχόληση άτομα που φέρουν τα απαραίτητα προσόντα ακολουθώντας την προτεραιότητα της εγγραφής τους. Για την εκπλήρωση των προαναφερθεισών υποχρεώσεων και για την εκτίμηση πιθανών παραβιάσεων, έχει ανατεθεί στα όργανα του ΟΑΕΔ να ελέγχουν τις πολιτικές εργατικού δυναμικού στους χώρους εργασίας.

Η οικονομική βοήθεια προς τους εργοδότες για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας είναι σημαντική όχι μόνο σε σχέση με τα έξοδα απασχόλησης, αλλά και με τις κοινωνικοασφαλιστικές τους επιβαρύνσεις. Οι εργοδότες, οι οποίοι προσλαμβάνουν νέο προσωπικό από τους αποδέκτες ειδικών επιδομάτων ανεργίας, δικαιούνται επιχορήγηση για το σύνολο των εισφορών τους υπέρ του οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης (Ν. 1892/90).

8. Φορολογία Νομικών Προσώπων

Δάφνη Κοζώνη, Δρ. Δημήτρης Γιαλούρης
Έταιροι
Ζέπος & Γιαννόπουλος
Λεωφ. Κηφισίας 280, GR-15232 Χαλάνδρι
Τηλ.: +30 210 6967000
Fax: +30 210 6994635
E-Mail: d.cozonis@zeya.com
E-Mail: d.gialouris@zeya.com
E-Mail: info@zeya.com
Internet: www.zeya.com

8.1 Φορολογία Νομικών Προσώπων

8.1.1 Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων– φορολογητέα βάση

Οι επιχειρήσεις που έχουν τη φορολογική κατοικία τους στην Ελλάδα υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα για το παγκόσμιο εισόδημά τους. Οι επιχειρήσεις με φορολογική κατοικία εκτός Ελλάδας υπόκεινται κατ' αρχήν σε φόρο μόνο επί του εισοδήματος που προκύπτει από πηγή της Ελλάδας.

Ένα νομικό πρόσωπο ή μια νομική οντότητα θεωρείται φορολογικός κάτοικος Ελλάδας σύμφωνα με τους κανόνες περί φορολογικής κατοικίας εφόσον συστάθηκε ή ιδρύθηκε σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, έχει την καταστατική έδρα του στην Ελλάδα ή ο τόπος άσκησης πραγματικής διοίκησης είναι η Ελλάδα οποιαδήποτε περίοδο στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Ο «τόπος άσκησης πραγματικής διοίκησης» θεωρείται ότι είναι στην Ελλάδα με βάση τα πραγματικά περιστατικά και τις συνθήκες κάθε περίπτωσης, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τα εξής:

- τον τόπο άσκησης καθημερινής διοίκησης,
- τον τόπο λήψης στρατηγικών αποφάσεων,
- τον τόπο ετήσιας γενικής συνέλευσης των μετόχων ή εταίρων,
- τον τόπο τήρησης βιβλίων και στοιχείων,
- τον τόπο συνεδριάσεων του Δ.Σ. ή όποιου άλλου εκτελεστικού οργάνου διοίκησης,
- τον τόπο κατοικίας των μελών του Δ.Σ. ή όποιου άλλου εκτελεστικού οργάνου διοίκησης.

Ο τόπος κατοικίας της πλειοψηφίας των μετόχων ή εταίρων είναι δυνατόν επίσης να συνεκτιμάται μαζί με τα προαναφερθέντα περιστατικά και συνθήκες.

Σε γενικές γραμμές, το φορολογητέο εισόδημα των νομικών προσώπων και των νομικών οντοτήτων απαρτίζεται από το άθροισμα των εσόδων τους μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των αποσβέσεων ασώματων και ενσώματων στοιχείων και προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Στα έσοδα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται και τα έσοδα από την πώληση των στοιχείων ενεργητικού της επιχείρησης καθώς και το προϊόν της εκκαθάρισής της. Το εισόδημα κατά την παραπάνω έννοια περιλαμβάνει επίσης κέρδη που κεφαλαιοποιούνται ή διανέμονται και στα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων.

Τα ενδοομιλικά μερίσματα απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος εφόσον εμπίπτουν στο καθεστώς απαλλαγής μερισμάτων από συμμετοχή. Το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω καθεστώτος περιλαμβάνει μερίσματα που εισπράττει νομικό πρόσωπο που είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδας ή υποκατάστημα εταιρείας άλλου κράτους μέλους και τα οποία διανέμονται από θυγατρική που πληροί τις προϋποθέσεις της Οδηγίας Μητρικών-Θυγατρικών και η οποία είναι φορολογικός κάτοικος κράτους μέλους της ΕΕ/ΕΟΧ (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας), εφόσον ο λήπτης φορολογούμενος κατέχει ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 10% της αξίας ή του πλήθους του μετοχικού ή βασικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου του νομικού προσώπου που διανέμει για ελάχιστη περίοδο διακράτησης τουλάχιστον 24 συνεχόμενων μηνών.

Το εισόδημα που αποκτάται από 1.7.2020 και μετά από υπεραξία μεταβίβασης τίτλων και το οποίο εισπράττει νομικό πρόσωπο που είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, απαλλάσσεται από τον φόρο, εάν το νομικό πρόσωπο του οποίου οι τίτλοι μεταβιβάζονται πληροί τις προϋποθέσεις της Οδηγίας Μητρικών-Θυγατρικών και το νομικό πρόσωπο που μεταβιβάζει κατέχει ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον δέκα τοις εκατό (10%) της αξίας ή του πλήθους του μετοχικού κεφαλαίου ή βασικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου του νομικού προσώπου του οποίου οι τίτλοι συμμετοχής μεταβιβάζονται και το ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής διακρατείται τουλάχιστον για 24 μήνες.

Κατ' αρχήν, όλες οι δαπάνες είναι εκπιπόμενες, εφόσον πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθεις εμπορικές συναλλαγές της, αντιστοιχούν σε πραγματική συναλλαγή και εγγράφονται στα τηρούμενα βιβλία απεικόνισης των συναλλαγών της επιχείρησης. Οι επιλέξιμες δαπάνες Έρευνας & Ανάπτυξης (R&D) είναι εκπιπόμενες κατά 130% υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Επιπλέον, ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος προβλέπει περιορισμένο κατάλογο μη εκπιπόμενων επιχειρηματικών δαπανών. Στις εν λόγω μη εκπιπόμενες δαπάνες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, το σύνολο των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που είναι φορολογικός κάτοικος σε κράτος μη συνεργάσιμο ή σε κράτος που υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς, κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των πεντακοσίων (500) ευρώ, εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε μέσω τραπεζικού μέσου πληρωμής, τόκοι από δάνεια πέραν των τόκων τραπεζικών δανείων, διατραπεζικών δανείων ή εταιρικών ομολογιών, στον βαθμό που τα σχετικά επιτόκια υπερβαίνουν τα στατιστικά όρια που προβλέπει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Επιχειρηματικές δαπάνες που συνδέονται με απαλλασσόμενες διανομές κερδών ή απαλλασσόμενη υπεραξία μεταβίβασης τίτλων κατά τα ανωτέρω δεν εκπίπτουν.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον κανόνα περιορισμού των τόκων, το υπερβαίνον κόστος δανεισμού (δηλαδή το ποσό, κατά το οποίο το εκπεστέο κόστος δανεισμού ενός φορολογουμένου, υπερβαίνει τα φορολογητέα έσοδα από τόκους και άλλα οικονομικώς ισοδύναμα φορολογητέα έσοδα) εκπίπτει μόνο μέχρι το ισόποσο του 30% των κερδών προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA) του νομικού προσώπου, με την επιφύλαξη ενός ποσού τριών εκατομμυρίων (3.000.000) ευρώ το οποίο είναι εκπιπόμενο. Δαπάνη τόκου η οποία υπερβαίνει τα εν λόγω όρια είναι δυνατόν να μεταφέρεται χωρίς χρονικό περιορισμό. Χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις που ορίζονται στο νόμο όπως πιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες και καθοριζόμενοι στο νόμο συνταξιοδοτικοί φορείς απαλλάσσονται από το πεδίο εφαρμογής του κανόνα αυτού.

8.1.2 Συγχωνεύσεις και εξαγορές

Σημαντικές φοροαπαλλαγές προβλέπονται για εταιρικές αναδιαρθρώσεις, όπως, λόγω χάρη, συγχωνεύσεις, αποσχίσεις και διασπάσεις, σύμφωνα με μια σειρά εναλλακτικών εφαρμοστέων φορολογικών καθεστώτων.

8.1.3 Χρήση φορολογικών ζημιών

Σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες, φορολογική ζημία που προκύπτει εντός του φορολογικού έτους μεταφέρεται διαδοχικά εις νέο στα επόμενα πέντε (5) φορολογικά έτη. Δεν επιτρέπεται μεταφορά σε προηγούμενα έτη. Εάν στη διάρκεια ενός φορολογικού έτους μεταβληθεί η άμεση ή έμμεση συμμετοχή ή τα δικαιώματα ψήφου σε ένα νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα άνω του ποσοστού τριάντα τρία τοις εκατό (33%), η δυνατότητα μεταφοράς ζημιών παύει να έχει εφαρμογή εάν επιπροσθέτως μέσα στο ίδιο ή/και το επόμενο φορολογικό έτος από αυτό που συντελέστηκε η μεταβολή, αλλάζει η δραστηριότητα της εταιρείας σε ποσοστό άνω του 50% του κύκλου εργασιών της. Σε περίπτωση συγχώνευσης, οι ζημίες της απορροφώμενης εταιρείας είναι δυνατόν να απολεσθούν, ανάλογα με το καθεστώς στο οποίο υπόκειται η συγχώνευση. Φορολογικές ζημίες που προέκυψαν στην αλλοδαπή από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω μόνιμης εγκατάστασης σε άλλη χώρα ΕΕ/ΕΟΧ κατά κανόνα συμψηφίζονται

8.1.4 Συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων

Ο ενιαίος συντελεστής φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων είναι 24% για τα εισοδήματα του φορολογικού έτους 2019 και εφεξής με εξαίρεση τα πιστωτικά ιδρύματα για τα οποία ο συντελεστής είναι κατά κανόνα 29%.

8.1.5 Υποβολή φορολογικών δηλώσεων νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων και χρονοδιάγραμμα φορολογικών πληρωμών

Η προθεσμία υποβολής των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων εκπνέει κατά κανόνα την τελευταία εργάσιμη ημέρα του έκτου μήνα από τη λήξη του φορολογικού έτους του νομικού προσώπου.

Κατά την υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων η φορολογική αρχή εκδίδει επίσης κατά κανόνα πράξη προσδιορισμού προκαταβολής φόρου έναντι της υποχρέωσης φορολογίας εισοδήματος του επόμενου έτους. Το ποσό της προκαταβολής ισοδυναμεί με το 100% του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων μείον των ποσών των παρακρατούμενων φόρων που δηλώνονται στη φορολογική δήλωση. Για τις νέες επιχειρήσεις, η προκαταβολή φόρου μειώνεται σε 50% για τα τρία (3) πρώτα οικονομικά έτη από τη δήλωση έναρξης εργασιών τους.

8.2 ΦΠΑ/ Έμμεσοι φόροι

Ο γενικός συντελεστής ΦΠΑ ορίζεται σε 24% και εφαρμόζεται κατ' αρχήν στις περισσότερες φορολογητέες παραδόσεις αγαθών και υπηρεσιών. Μειωμένος συντελεστής 13% εφαρμόζεται σε συγκεκριμένα αγαθά και συγκεκριμένες υπηρεσίες, π.χ. ορισμένα τρόφιμα, σε ιατροφαρμακευτικό εξοπλισμό, διαμονή σε ξενοδοχεία και παρόμοιους χώρους, κτλ, ενώ σε υπερμειωμένο συντελεστή 6% υπόκεινται βιβλία και έντυπο υλικό, φαρμακευτικά προϊόντα και εισιτήρια θεατρικών παραστάσεων. Οι παραπάνω συντελεστές μειώνονται κατά 30% υπό όρους για παραδόσεις αγαθών και υπηρεσιών που

πραγματοποιούνται σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου έως την 31.12.2020. Αγροτικά προϊόντα και αγροτικές υπηρεσίες υπόκεινται σε ειδική φορολογική μεταχείριση.

Τα νομικά πρόσωπα υποχρεούνται σε υποβολή περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ σε ηλεκτρονική μορφή σε μηνιαία βάση. Τα νομικά πρόσωπα που ασκούν ενδοκοινοτικές παραδόσεις ή ενδοκοινοτικές αποκτήσεις υποχρεούνται να υποβάλλουν επίσης ηλεκτρονικά ανακεφαλαιωτικούς πίνακες και (σε περίπτωση που πληρούνται κάποια κριτήρια) δηλώσεις Intrastat σε μηνιαία βάση, μόνο για τις περιόδους, ωστόσο, κατά τις οποίες προέκυψαν οι εν λόγω συναλλαγές.

8.2.1 Τέλος χαρτοσήμου

Τέλος χαρτοσήμου επιβάλλεται σε πράξεις, έγγραφα και συμβάσεις που έχουν καταρτιστεί ή εκτελεστεί στην Ελλάδα και που δεν υπάγονται σε καθεστώς ΦΠΑ. Στο εν λόγω πεδίο εφαρμογής περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, μισθώσεις ακινήτων, οι οποίες υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου 3,6% (με την εξαίρεση των εμπορικών μισθώσεων, τα οποία μπορούν να υπόκεινται σε ΦΠΑ εάν ο ιδιοκτήτης είναι υποκείμενος στο ΦΠΑ και έχει επιλέξει την υπαγωγή των μισθωμάτων στο ΦΠΑ). Επιπλέον, εμπορικά δάνεια και τόκοι ενδέχεται να υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου 2,4%, με ορισμένες εξαιρέσεις, ωστόσο, λόγω χάρη για τραπεζικά δάνεια και εκδόσεις ομολογιών.

8.2.2 Φόρος Μεταβίβασης Ακινήτων

Η μεταβίβαση ακίνητης περιουσίας λόγω πώλησης υπόκειται κατ' αρχήν σε Φόρο Μεταβίβασης Ακινήτων. Κατ' εξαίρεση, η μεταβίβαση νεόδμητων κτιρίων από τους κατασκευαστές υπόκειται σε ΦΠΑ. Ο ΦΜΑ επιβάλλεται με συντελεστή 3% στο υψηλότερο ποσό μεταξύ αφενός της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου και αφετέρου της συμφωνηθείσας αξίας μεταβίβασης, και βαρύνει τον αγοραστή. Πρόσθετος δημοτικός φόρος 3% επιβάλλεται επίσης επί του οφειλόμενου ΦΜΑ.

8.2.3 Φόρος πωλήσεων εισηγμένων μετοχών

Φόρος πωλήσεων 0,2% εφαρμόζεται σε πωλήσεις εισηγμένων μετοχών και στον εξωχρηματιστηριακό δανεισμό μετοχών.

8.3 Φόρος κεφαλαίου

8.3.1 Φόρος Συγκέντρωσης Κεφαλαίου

Φόρος 1% επιβάλλεται σε ορισμένες συγκεντρώσεις κεφαλαίου – σε γενικές γραμμές σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου ή εισφορές κεφαλαίου. Η ανάληψη του αρχικού κεφαλαίου νεοσύστατων οντοτήτων απαλλάσσεται από τον φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου. Όταν οι εν λόγω συναλλαγές πραγματοποιούνται από ελληνική Ανώνυμη Εταιρεία, εφαρμόζεται επιπλέον ειδικό τέλος 0,1% υπέρ της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

8.3.2 Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.)

Από 1η Ιανουαρίου 2014, ο ΕΝΦΙΑ βαρύνει ετησίως φυσικά και νομικά πρόσωπα που διατηρούν δικαιώματα ιδιοκτησίας επί ακίνητης περιουσίας και περιλαμβάνει τον κύριο και τον συμπληρωματικό φόρο.

Ο κύριος φόρος επιβάλλεται σε κάθε ακίνητο ξεχωριστά και υπολογίζεται σύμφωνα με τύπο ο οποίος διαφέρει ανάλογα με το είδος του ακινήτου (π.χ. κτίριο, οικόπεδο εντός ή εκτός σχεδίου), ανάλογα με την περιοχή του και με λοιπές παραμέτρους όπως παλαιότητα κατασκευής του κτιρίου, απόσταση από τη θάλασσα, ικανότητα ανάπτυξης, χρήση σε περίπτωση οικοπέδων, κτλ. Ο κύριος φόρος υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας τον βασικό φόρο με τους διάφορους συντελεστές που προβλέπει ο νόμος. Ο κύριος φόρος καθορίζεται βάσει της τιμής ζώνης στην οποία βρίσκεται το ακίνητο και κυμαίνεται, για κτίρια, από 2 έως 13 ευρώ ανά τ.μ., για οικόπεδα εντός σχεδίου πόλης από 0,0037 έως 11,25 ευρώ ανά τ.μ., ενώ για οικόπεδα εκτός σχεδίου πόλης ο κύριος φόρος ορίζεται σε 0,001 ευρώ ανά τ.μ.

Ο συμπληρωματικός φόρος επιβάλλεται στη συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας του φορολογούμενου και υπολογίζεται στην αντικειμενική αξία. Για κάθε νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, ο συντελεστής του συμπληρωματικού φόρου ορίζεται σε 0,55%, ενώ ακίνητα τα οποία ιδιοχρησιμοποιούνται για την άσκηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του υπόχρεου υπόκεινται σε συμπληρωματικό φόρο με συντελεστή 0,1%.

Προβλέπονται διάφορες εξαιρέσεις και/ή μειωμένοι συντελεστές τόσο αναφορικά με τον κύριο όσο και με τον συμπληρωματικό φόρο, που εφαρμόζονται σε ειδικές κατηγορίες ακινήτων και/ή υπόχρεων στον φόρο προσώπων (π.χ. μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα, Εταιρείες Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία).

8.3.3 Ειδικός Φόρος Ακινήτων

Τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που διατηρούν ακίνητη περιουσία στην Ελλάδα υπόκεινται ετησίως σε Ειδικό Φόρο Ακινήτων («ΕΦΑ»), εκτός αν πληρούν τα κριτήρια απαλλαγής. Ο ΕΦΑ επιβάλλεται με συντελεστή 15% επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου την 1η Ιανουαρίου κάθε ημερολογιακού έτους. Ο ΕΦΑ συνιστά κανόνα κατά της φοροαποφυγής, στόχος του οποίου είναι η καταπολέμηση των αδιαφανών σχημάτων ιδιοκτησίας ακινήτων στην Ελλάδα. Επομένως, προβλέπονται διάφορες απαλλαγές, όπως, μεταξύ άλλων, απαλλαγές εταιρειών οι οποίες ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα εφόσον τα ακαθάριστα έσοδα από τη δραστηριότητά αυτή είναι μεγαλύτερα των ακαθάριστων εσόδων από ακίνητα, απαλλαγές εισηγμένων εταιρειών, εταιρειών κάθε είδους που δηλώνουν τους μετόχους τους μέχρι φυσικού προσώπου, και με την προϋπόθεση ότι τα φυσικά πρόσωπα αυτά έχουν αριθμό φορολογικού μητρώου στην Ελλάδα, εκτός εάν πρόκειται για εταιρεία της οποίας η καταστατική έδρα βρίσκεται σε μη συνεργάσιμα κράτη, απαλλαγές εταιρειών των οποίων μέτοχοι ή εταίροι είναι εταιρείες εισηγμένες σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά ή θεσμικοί επενδυτές όπως πιστωτικά ιδρύματα, και ασφαλιστικές εταιρείες, όπως και εποπτευόμενα αμοιβαία κεφάλαια και εταιρείες επενδύσεων.

8.4 Ενδοομιλική Τιμολόγηση

Φορολογούμενοι που πραγματοποιούν συναλλαγές ή επιχειρηματικές αναδιαθρώσεις με συνδεδεμένα πρόσωπα απαιτείται να συμμορφώνονται με την αρχή των ίσων αποστάσεων όπως αυτή διατυπώνεται και ερμηνεύεται από τον ΟΟΣΑ . . Επιπλέον, συνδεδεμένα πρόσωπα καθώς και μόνιμες εγκαταστάσεις αλλοδαπών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, πρέπει να δηλώνουν και να τεκμηριώνουν τις ανωτέρω ενδο-ομιλικές συναλλαγές και επιχειρηματικές αναδιαθρώσεις. Ωστόσο, όταν οι ανωτέρω

συναλλαγές ή μεταφορά λειτουργιών δεν υπερβαίνουν το ποσό των 100.000 ευρώ ετησίως, οι υπόχρεοι απαλλάσσονται από τις απαιτήσεις τεκμηρίωσης. Το όριο αυτό ανέρχεται σε 200.000 ευρώ για τις εταιρείες με ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των 5.000.000 ευρώ.

Η μη υποβολή, η εκπρόθεσμη υποβολή ή η υποβολή ανακριβώς του συνοπτικού πίνακα συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων μερών καθώς και η εκπρόθεσμη υποβολή του φακέλου τεκμηρίωσης στη φορολογική διοίκηση, επισύρουν πρόστιμα Παραβάσεις της αρχής των ίσων αποστάσεων επιφέρουν αναπροσαρμογή των φορολογητέων κερδών και των πράξεων προσδιορισμού των αντίστοιχων φόρων εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων και επισύρουν τα προβλεπόμενα πρόστιμα.

8.5 Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας

Η Ελλάδα έχει συνάψει πενήντα επτά (57) φορολογικές συμβάσεις, μεταξύ άλλων με τη Γερμανία, την Αυστρία και την Ελβετία. Σε γενικές γραμμές, η Ελλάδα ακολουθεί την πρότυπη σύμβαση του ΟΟΣΑ και τα σχόλια του ΟΟΣΑ στην πολιτική και ερμηνεία των φορολογικών της συμβάσεων.

8.6 Φοροαποφυγή-Φοροδιαφυγή

Η Ελλάδα έχει υιοθετήσει σε μεγάλο βαθμό τις αρχές που έχουν διαμορφωθεί και τα προτεινόμενα μέτρα του Σχεδίου Δράσης του ΟΟΣΑ κατά της διάβρωσης φορολογικής βάσης και μεταφοράς κερδών (BEPS). Και ειδικότερα ως Κράτος-Μέλος της ΕΕ, η Ελλάδα έχει ενσωματώσει ήδη ή βρίσκεται στη διαδικασία ενσωμάτωσης στο εθνικό της δίκαιο των νομοθετικών πρωτοβουλιών της δέσμης μέτρων κατά της φοροαποφυγής της ΕΕ, η οποία περιλαμβάνει την Οδηγία κατά της φοροαποφυγής και την οδηγία για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας. Πέραν του περιορισμού έκπτωσης τόκων που αναφέρθηκε ανωτέρω, οι κανόνες περί Ελεγχόμενων Αλλοδαπών Εταιρειών (CFC) και ο γενικός κανόνας κατά της φοροαποφυγής περιλαμβάνονται σε αυτά τα μέτρα.

8.6.1 Κανόνας περί Ελεγχόμενων Αλλοδαπών Εταιρειών (ΕΑΕ)

Σύμφωνα με τον κανόνα περί ΕΑΕ ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2014, τυχόν μη διανεμηθέντα κέρδη ΕΑΕ προστίθενται στα φορολογητέα κέρδη του υπόχρεου μετόχου ή εταίρου εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (i) ο φορολογούμενος μέτοχος ή εταίρος, μόνος του ή από κοινού με λοιπά συνδεδεμένα πρόσωπα, κατέχει άμεση ή έμμεση συμμετοχή σε ποσοστό άνω του πενήντα τοις εκατό (50%) των δικαιωμάτων ψήφου ή έχει την άμεση ή έμμεση κυριότητα επί ποσοστού άνω του πενήντα τοις εκατό (50%) του κεφαλαίου ή δικαιούται να εισπράττει ποσοστό άνω του πενήντα τοις εκατό (50%) των κερδών του εν λόγω νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας, (ii) ο πραγματικός εταιρικός φόρος που έχει καταβάλει για τα κέρδη της η ΕΑΕ, είναι μικρότερος από τη διαφορά μεταξύ του φόρου που θα οφειλόταν από αυτή, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και του πραγματικού εταιρικού φόρου που έχει καταβάλει για τα κέρδη της. και (iii) άνω του τριάντα τοις εκατό (30%) του καθαρού εισοδήματος προ φόρων που πραγματοποιεί η ΕΑΕ χαρακτηρίζεται ως παθητικό εισόδημα (π.χ. τόκοι, δικαιώματα, μερίσματα, εισόδημα από ασφαλίστικές, τραπεζικές και άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες καθώς και εισόδημα από εταιρείες τιμολόγησης που αποκομίζουν έσοδα από πωλήσεις

αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζονται και πωλούνται σε συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις και δεν προσθέτουν καμία ή προσθέτουν ελάχιστη οικονομική αξία).

Οι διατάξεις περί ΕΑΕ δεν εφαρμόζονται όταν η ΕΑΕ ασκεί ουσιαστική οικονομική δραστηριότητα και δεν έχει φορολογική κατοικία ή μόνιμη εγκατάσταση σε τρίτη χώρα η οποία δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας για τον ΕΟΧ.

8.6.2 Γενική διάταξη κατά της φοροαποφυγής

Η Γενική διάταξη κατά της φοροαποφυγής, η οποία τέθηκε το πρώτον σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2014 στο πλαίσιο των μέτρων που ελήφθησαν για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, επιτρέπει στη Φορολογική Διοίκηση να μη λαμβάνει υπόψη διευθετήσεις οι οποίες, έχοντας συσταθεί με κύριο σκοπό ή με έναν από τους κύριους σκοπούς την απόκτηση φορολογικού πλεονεκτήματος που ματαιώνει το αντικείμενο ή τον σκοπό των εφαρμοστέων φορολογικών διατάξεων, δεν είναι γνήσιες..

Συγκεκριμένες διατάξεις κατά της φοροαποφυγής συμπεριλαμβάνονται τόσο στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (π.χ. αναφορικά με τις αναδιαρθρώσεις) όσο και σε άλλες νομοθεσίες (π.χ. ο ειδικός φόρος ακινήτων που επιβάλλεται σε εταιρείες που διατηρούν ακίνητη περιουσία στην Ελλάδα).

8.6.3 Φοροδιαφυγή

Σε περίπτωση που μια εταιρεία δεν συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις απόδοσης ΦΠΑ ή παρακράτησης λοιπών φόρων (π.χ. φόρου μισθωτών υπηρεσιών) ή καταβολής φόρου εισοδήματος ή ΕΝΦΙΑ, τα διευθυντικά στελέχη και εντεταλμένοι στη διοίκηση της εταιρείας ευθύνονται προσωπικά και αλληλέγγυα (δηλαδή από κοινού με την εταιρεία) για την καταβολή των εν λόγω φόρων. Επομένως, οι ελληνικές αρχές έχουν δικαίωμα να επισπεύσουν την εκτέλεση της είσπραξης των ανωτέρω φόρων κατά της προσωπικής περιουσίας των διευθυντικών στελεχών της εταιρείας στην περίπτωση μη συμμόρφωσης της εταιρείας με την υποχρέωση της καταβολής παρακρατηθέντων φόρων.

Επιπλέον της προσωπικής ευθύνης, σε περίπτωση υπέρβασης ορισμένων ποσοτικών ορίων είναι δυνατόν να ασκηθούν ποινικές διώξεις κατά της διοίκησης ελληνικής εταιρείας για φοροδιαφυγή και για τη μη καταβολή των φορολογικών οφειλών της εταιρείας. Τα φυσικά πρόσωπα κατά των οποίων ασκούνται συνήθως οι ποινικές διώξεις είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρείας και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. καθώς και λοιπά φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στη διοίκηση της εταιρείας (π.χ. πρόσωπα που δεσμεύουν την εταιρεία με την υπογραφή τους) .

9. Δίκαιο Ανταγωνισμού

Βασικός οδηγός του ν.3959/2011 για την «προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού»

Γρηγόριος Πελεκάνος
Δικηγόρος
Δικηγορικό Γραφείο Μπάλλας,
Πελεκάνος & Συνεργάτες
Σόλωνος 10
106 73
Αθήνα
Τηλ.: +30 210 36 25 943
Fax: +30 210 36 47 925
E-Mail: central@balpel.gr
Internet: www.ballas-pelecanos.com

9.1 Ο νόμος

Ο ελληνικός και ο ευρωπαϊκός νόμος περιέχουν παρόμοιες διατάξεις. Το Άρθρο 1 ν.3959/2011 αντιστοιχεί στο 101 ΣΛΕΕ και το Άρθρο 2 ν.3959/2011 στο 102 ΣΛΕΕ. Η αξιολόγηση συγχωνεύσεων είναι παρόμοια αλλά τα όρια διαφέρουν.

- **Άρθρο 1 ν.3959/2011**

“Απαγορευμένες συμπράξεις”

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην Ελληνική Επικράτεια, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται:

- a) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής,
- b) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων,
- c) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού,
- d) στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, κατά τρόπο που δυσχεραίνει τη λειτουργία του ανταγωνισμού,
- e) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

2. Συμφωνίες και αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην παράγραφο 1 και στις οποίες δεν εφαρμόζεται η παράγραφος 3 είναι αυτοδικαίως άκυρες.

3. Συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, που εμπίπτουν στην παράγραφο 1, δεν απαγορεύονται, εφόσον πληρούν αθροιστικά τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

- a) συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου,
- b) εξασφαλίζουν συγχρόνως στους καταναλωτές εύλογο τμήμα από το όφελος που προκύπτει,
- c) δεν επιβάλλουν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών και
- d) δεν παρέχουν τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού ή κατάργησης αυτού σε σημαντικό τμήμα της σχετικής αγοράς.

4. Οι Κανονισμοί της ΕΕ περί εφαρμογής της παραγράφου 3 του άρθρου 101 ΣΛΕΕ ...(Κανονισμοί ομαδικής απαλλαγής) εφαρμόζονται αναλόγως ...

- **Άρθρο 2 ν.3959/2011**

“Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης”

1. Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης στο σύνολο ή μέρος της αγοράς της Ελληνικής Επικράτειας.

2. Η καταχρηστική εκμετάλλευση μπορεί να συνίσταται ιδίως:

- a) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη εύλογων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,
- b) στον περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης με ζημία των καταναλωτών,
- c) στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, με αποτέλεσμα να περιέρχονται ορισμένες επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό,
- d) στην εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

- **Το Άρθρο 3 προβλέπει:**

- 1. Συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες εμπίπτουν στην παρ.1 του άρθ.1 και δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ.3 του άρθ.1 απαγορεύονται, χωρίς να είναι αναγκαία η προηγούμενη έκδοση σχετικής απόφασης.
- 2. Συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες εμπίπτουν στην παρ.1 του άρθ.1 και πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ.3 του άρθ.1 δεν απαγορεύονται, χωρίς να είναι αναγκαία η προηγούμενη έκδοση σχετικής απόφασης.
- 3. Η κατά το άρθρο 2 καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης απαγορεύεται, χωρίς να είναι αναγκαία η προηγούμενη έκδοση σχετικής απόφασης.“

9.2 Οι επιπτώσεις

- **Σχέσεις ανταγωνιστών (οριζόντιες συμφωνίες, π.χ. μεταξύ παραγωγών/προμηθευτών)**

Το Άρθρο 1 ν.3959/2011 αναφέρεται σε συμφωνίες 2 ή περισσότερων επιχειρήσεων (νομικά/φυσικά πρόσωπα με οικονομική δραστηριότητα). Όλα τα είδη συμφωνιών εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής (άμεσες ή έμμεσες, γραπτές ή προφορικές, εντός ή εκτός Ελλάδας κλπ.). Επίσης στον νόμο εμπίπτουν αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων (π.χ. εσωτερικούς κανονισμούς, ψηφίσματα κλπ.), αλλά και άτυπη συνεργασία/ευθυγράμμιση στην αγορά (εναρμονισμένες πρακτικές).

Ο νόμος απαγορεύει συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο (καθορισμό τιμών, κατανομή αγορών κλπ.) ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση του ανταγωνισμού (όπου πρέπει να εξεταστεί το πλαίσιο λειτουργίας τους), ενώ μπορεί να εφαρμοστεί και σε συνεργάτες/βοηθούς. Δεν χρειάζεται δεσπόζουσα θέση για την εφαρμογή του Άρθρου 1. Με την επιφύλαξη θεμάτων δικαίου ανταγωνισμού, ο εμπορικός αντιπρόσωπος μπορεί να οριστεί σε αποκλειστική ή μη-αποκλειστική βάση.

Προβληματική συμπεριφορά:

- Άμεσος (ή έμμεσος) καθορισμός τιμών: αφορά των καθορισμό τιμής ή των στοιχείων/συστατικών της, καθορισμό κατώτατης τιμής, καθορισμό mark-up(%), οριοθέτησης περιθωρίων, κλπ. Έμμεσα, μπορεί να αφορά εκπτώσεις, όρους κλπ. που επηρεάζουν την τιμή προϊόντων/υπηρεσιών.
- Περιορισμός/έλεγχος παραγωγής: αφορά τον περιορισμό/έλεγχο παραγωγής/επενδύσεων κλπ.
- Κατανομή αγορών: αφορά την κατανομή αγορών (γεωγραφικών/πελατών) κλπ.
- Καθορισμός όρων/προϋποθέσεων συναλλαγών.
- Ανταλλαγή πληροφοριών: αφορά ανταλλαγές ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών (τιμές, εκπτώσεις, κόστη, κέρδη κλπ.). Ανταλλαγή άλλων πληροφοριών (πελατολόγιο, όροι συναλλαγών κλπ.) μπορεί να είναι προβληματική εφόσον μειώνει την στρατηγική αβεβαιότητα, επηρεάζοντας έτσι την ανταγωνιστική συμπεριφορά. Επιτρέπεται η ανταλλαγή συγκεντρωτικών ιστορικών πληροφοριών.
- Νόθευση διαγωνισμών: αφορά τον συντονισμό για την νόθευση/καταμερισμό διαγωνισμών (αποχή, συμβολική προσφορά, περιστροφική προσφορά κλπ.).
- Κοινές αγορές/πωλήσεις/μπούκοτάζ: αφορά συμφωνίες για καθορισμό τιμών αγοράς ή άλλες πρακτικές όπως το μπούκοτάζ π.χ. συγκεκριμένων πελατών.
- Διακριτική μεταχείριση: αφορά την επιβολή άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές.
- Διαφήμιση: π.χ. μέτρα περιορισμών διαφήμισης από ενώσεις επιχειρήσεων προς τα μέλη, κοινές διαφημιστικές καμπάνιες με ομοιόμορφες τιμές ή όρους εμπορίου κλπ.
- Τεχνικά πρότυπα/πιστοποιήσεις: π.χ. συμφωνίες ορισμού τεχνικών προτύπων που λειτουργούν ως φραγμοί εισόδου και εναλλακτικών προτύπων.

9.3 Σχέσεις με τρίτους (κάθετες συμφωνίες)

Το Άρθρο 1 ν.3959/2011 εφαρμόζεται μαζί με τον Κανονισμό ΕΕ 330/2010 (βλ. σελ.2). Οι συμφωνίες αντιπροσωπείας συνήθως δεν επηρεάζονται. Οι κάθετες συμφωνίες που αφορούν απλούς όρους πώλησης-αγοράς συνήθως δεν είναι προβληματικές. Ο Κανονισμός επικεντρώνεται σε κάθετους περιορισμούς που επιβάλλονται σε αυτές τις συμφωνίες.

9.3.1 Προβληματική συμπεριφορά

Εάν υπάρχουν περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας, τότε η συμφωνία είναι άκυρη:

- Καθορισμός τιμής: περιορισμός της δυνατότητας του αγοραστή να καθορίσει τις τιμές πώλησης. Οι προμηθευτές μπορούν να επιβάλουν ανώτατες ή προτεινόμενες τιμές, εφόσον δεν αντιστοιχούν σε καθορισμένες/κατώτατες λόγω πίεσης ή κινήτρων.
- Γεωγραφικοί/πελατειακοί περιορισμοί: περιορισμός των περιοχών/πελατών όπου μπορεί να πουλήσει ο αγοραστής (με την επιφύλαξη περιορισμού στον τόπο της εγκατάστασής του), με τις ακόλουθες εξαιρέσεις:

- i. τον περιορισμό ενεργητικών πωλήσεων στην αποκλειστική περιοχή/πελατεία που προορίζεται για τον προμηθευτή ή έχει παραχωρηθεί από τον προμηθευτή σε άλλο αγοραστή, εφόσον ο περιορισμός αυτός δεν περιορίζει τις πωλήσεις από τους πελάτες του αγοραστή,
 - ii. τον περιορισμό των πωλήσεων στους τελικούς χρήστες από αγοραστή που δραστηριοποιείται σε επίπεδο χονδρικής πωλήσεως,
 - iii. τον περιορισμό των πωλήσεων από τα μέλη επιλεκτικού συστήματος διανομής σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς στη συγκεκριμένη περιοχή εντός της οποίας ο προμηθευτής εφαρμόζει το σύστημα αυτό, και
 - iv. τον περιορισμό της δυνατότητας του αγοραστή να πωλεί εξαρτήματα που προορίζονται για ενσωμάτωση, σε πελάτες που θα τα χρησιμοποιήσουν για την παραγωγή προϊόντων ομοειδών με αυτά του προμηθευτή.
- Ενεργητικές/Παθητικές πωλήσεις: περιορισμός ενεργητικών/παθητικών πωλήσεων σε τελικούς χρήστες από μέλη συστήματος επιλεκτικής διανομής που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο λιανικής. Μπορεί όμως να απαγορευτεί η άσκηση δραστηριότητας από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης. Πωλήσεις μέσω διαδικτύου αντιμετωπίζονται ως παθητικές πωλήσεις, συνεπώς δεν μπορούν να απαγορευθούν. Ωστόσο, επιμέρους περιορισμοί στη χρήση του διαδικτύου, όπως για παράδειγμα ο αποκλεισμός χρήσης ηλεκτρονικής πλατφόρμας τρίτων, ενδέχεται υπό περιστάσεις να κριθούν επιτρεπτοί.
 - Αμοιβαίες προμήθειες: περιορισμός αμοιβαίων προμηθειών μεταξύ διανομέων σε σύστημα επιλεκτικής διανομής συμπεριλαμβανομένων διανομέων που ενεργούν σε διαφορετικό επίπεδο εμπορικής δραστηριότητας,
 - Εξαρτήματα: περιορισμός δυνατότητας προμηθευτή εξαρτημάτων (τα οποία ενσωματώνονται σε προϊόν από τον αγοραστή) να τα πωλεί ως εξαρτήματα σε τελικούς χρήστες ή επισκευαστές/παρέχοντες υπηρεσίες.

Εάν υπάρχουν αποκλειόμενοι περιορισμοί, οι σχετικοί όροι είναι άκυροι:

- Μη-άσκηση ανταγωνισμού: Άμεση/έμμεση υποχρέωση (άνω των 5 ετών) του αγοραστή να μην παράγει, αγοράσει, μεταπωλήσει ανταγωνιστικά προϊόντα ή/και υποχρέωση να αγοράσει το 80% ή περισσότερο των συνολικών του αγορών από τον προμηθευτή/καθορισμένη πηγή.
- Μη-άσκηση μετά τη λήξη: Άμεση/έμμεση υποχρέωση του αγοραστή να μην παράγει, αγοράζει, πωλεί/μεταπωλεί μετά τη λήξη της συμφωνίας, εκτός εάν η υποχρέωση είναι για 1 έτος, αφορά ανταγωνιστικά προϊόντα, πωλήσεις από το ίδιο μέρος, για την προστασία τεχνογνωσίας.
- Περιορισμοί πώλησης προϊόντων: Άμεση/έμμεση υποχρέωση που επιβάλλεται στα μέλη συστήματος επιλεκτικής διανομής να μην πωλούν σήματα ορισμένων ανταγωνιζομένων προμηθευτών.

9.3.2 Εκτός της προστασίας του Κανονισμού

Εάν η συμφωνία δεν εμπίπτει στον Κανονισμό (λόγω μεριδίων >30% ή περιορισμών) τότε πρέπει να γίνει αξιολόγηση της συμφωνίας σύμφωνα με το Άρθρο 1 και 2 ν.3959/2011 για να διερευνηθεί εάν περιορίζει τον ανταγωνισμό. Το Άρθρο 1(3)

μπορεί να εφαρμοσθεί στην περίπτωση που έχει προηγουμένως κριθεί ότι η υπό εξέταση πρακτική εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 1(1).

9.4 Μονομερείς ενέργειες (κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης)

Το Άρθρο 2 ν.3959/2011 (και 102 ΣΛΕΕ) αναφέρεται σε μονομερείς ενέργειες μίας επιχείρησης η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά (υφίσταται τεκμήριο ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης εάν το μερίδιο είναι 50% και άνω, ενώ λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες). Κάποιες καταχρηστικές πρακτικές απαριθμούνται, π.χ. εκμετάλλευση καταναλωτών μέσω υψηλών τιμών ή αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές που στοχεύουν ανταγωνιστές (π.χ. υποτιμολόγηση), όμως η λίστα δεν είναι εξαντλητική, καθώς η κατάχρηση είναι έννοια αντικειμενική. Ακολουθώντας, κάθε δεσπόζουσα επιχείρηση φέρει ιδιαιτέρη ευθύνη να μην βλάπτει τον ανταγωνισμό στην αγορά. Η δεσπόζουσα επιχείρηση μπορεί να επικαλεστεί αντικειμενική δικαιολόγηση για τη συμπεριφορά της.

Παραδείγματα κατάχρησης (συνήθως η παραβίαση περιλαμβάνει συνδυασμό πρακτικών)::

- Τιμολογιακή διακριτική μεταχείριση: αναφέρεται στην εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές.
 - Συμπίεση περιθωρίων: η συμπίεση περιθωρίων κέρδους συμβαίνει όταν η δεσπόζουσα καθετοποιημένη επιχείρηση προμηθεύει κάποιο σημαντικό υλικό σε ανταγωνιστές σε τέτοια επίπεδα τιμών που δεν τους αφήνει επαρκή περιθώρια κέρδους ώστε να παραμείνουν στην δραστηριοποιούμενη αγορά.
 - Υπέρμετρη τιμολόγηση: αναφέρεται στην εκμεταλλευτική κατάχρηση της υψηλής τιμολόγησης των προϊόντων σε σχέση με το κόστος τους, κάτι που επηρεάζει άμεσα τους καταναλωτές.
 - Υποτιμολόγηση: όταν η δεσπόζουσα επιχείρηση σκόπιμα μειώνει τις τιμές κάτω από το επίπεδο κόστους, ώστε να αποκλειστεί από την αγορά ο ανταγωνισμός, και στη συνέχεια αυξάνει τις τιμές για να καλύψει τις απώλειες.
 - Εκπτώσεις: όταν η δεσπόζουσα επιχείρηση δεσμεύει τους αγοραστές της, έστω και κατόπιν αιτήματός τους, επιβάλλοντάς τους την υποχρέωση ή τη δέσμευση να καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών τους αποκλειστικά από αυτή με αντάλλαγμα τη χορήγηση εκπτώσεως ή εφαρμόζει, είτε βάσει συμφωνιών με τους αγοραστές αυτούς είτε μονομερώς, σύστημα εκπτώσεων υπέρ των πιστών πελατών, δηλαδή εκπτώσεων που εξαρτώνται από τον όρο ότι ο πελάτης θα καλύπτει το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών του αποκλειστικά από την επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση και η εφαρμογή του εκάστοτε συστήματος εκπτώσεων έχει ως αποτέλεσμα τον εκτοπισμό εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών από την αγορά.

Ο καταχρηστικός χαρακτήρας των παρεχόμενων εκπτώσεων εξαρτάται πρωτίστως από τα αποτελέσματα που αυτές επιφέρουν στην αγορά, ωστόσο ιστορικά είχε καθιερωθεί η διάκριση των εκπτώσεων σε 3 κατηγορίες:
- i. Πρώτον, η παροχή εκπτώσεων λόγω ποσότητας από τη δεσπόζουσα επιχείρηση συνδεόμενες μόνο με τον όγκο αγορών που έγινε δεν είναι προβληματική καθώς εάν η αύξηση ποσότητας συνεπάγεται μείωση κόστους, ο προμηθευτής μπορεί να περάσει την μείωση αυτή στον πελάτη. Οι εκπτώσεις αυτές αντανακλούν όφελος λόγω αποδοτικότητας και οικονομιών κλίμακος και ο πελάτης δεν δεσμεύεται να καλύπτει τις ανάγκες του μόνο από τον προμηθευτή αυτόν
 - ii. Δεύτερον, εκπτώσεις που χορηγούνται υπό την προϋπόθεση κάλυψης όλων ή των περισσότερων αναγκών από τη δεσπόζουσα επιχείρηση (εκπτώσεις αποκλειστικότητας) συνήθως κρίνονται ως καταχρηστικές, καθώς δεν

στηρίζονται σε οικονομική παροχή που να δικαιολογεί την έκπτωση αυτή αλλά αποσκοπούν στον περιορισμό της δυνατότητας του αγοραστή να επιλέγει τις πηγές εφοδιασμού του και στην παρεμπόδιση της εισόδου άλλων παραγωγών στην αγορά. Με τις εκπτώσεις αυτές επιδιώκεται συνήθως, μέσω της χορήγησης οικονομικών πλεονεκτημάτων, η παρεμπόδιση του εφοδιασμού των πελατών από ανταγωνιστές παραγωγούς.

- iii. Τρίτον, άλλες εκπτώσεις όπου η χορήγηση οικονομικού κινήτρου δεν συναρτάται ευθέως με την προϋπόθεση αποκλειστικής (ή σχεδόν αποκλειστικής) προμήθειας, αλλά ο μηχανισμός χορήγησης της έκπτωσης μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πιστών πελατειακών σχέσεων (εκπτώσεις 3^{ης} κατηγορίας). Για τις εκπτώσεις αυτές πρέπει να εξεταστεί το σύνολο των περιστάσεων (π.χ. τα κριτήρια χορήγησης έκπτωσης, η διάρκεια και το ύψος τους, το ποσοστό κάλυψης της αγοράς από την επίμαχη πρακτική κλπ.) για να διαπιστωθεί εάν η χορήγηση της έκπτωσης έχει ως αποτέλεσμα τον εκτοπισμό εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών από την αγορά.

- Δέσμευση/Δεσμοποίηση: η κατάχρηση πραγματοποιείται εφόσον υπάρχει «εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, ...πρόσθετων παροχών...» (βλ. Άρθ.2(δ)). Η δέσμευση υφίσταται όταν το προϊόν Α πωλείται μόνο μαζί με το προϊόν Β (αλλά το Β μπορεί και να αγοραστεί μόνο του). Η γνήσια δεσμοποίηση υφίσταται όταν 2 προϊόντα πωλούνται μόνο μαζί σε καθορισμένες αναλογίες. Η μικτή δεσμοποίηση υφίσταται όταν τα προϊόντα πωλούνται και μόνα τους, όμως, το άθροισμα των τιμών τους είναι υψηλότερο από την δέσμη.
- Άρνηση προμήθειας (π.χ. προϊόντος) / άρνηση πρόσβασης σε βασική διευκόλυνση / άρνηση χορήγησης άδειας πνευματικής ιδιοκτησίας

9.5 Πρόστιμα

Η παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού επιφέρει αστικές και ποινικές ευθύνες

- Αστικές: Τα πρόστιμα για παραβιάσεις των Άρθρων 1 και 2 μπορούν να φτάσουν το 10% του κύκλου εργασιών του τρέχοντος ή προηγούμενου της παράβασης έτους. Σε περίπτωση ομίλου, λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός κύκλος εργασιών. Εάν το οικονομικό όφελος από την παράβαση μπορεί να μετρηθεί τότε το πρόστιμο δεν μπορεί να είναι μικρότερο του (ακόμα και εάν ξεπερνά το 10%).

Φυσικά πρόσωπα που εμπλέκονται σε παραβιάσεις των Άρθρων 1 και 2 αντιμετωπίζουν διπλή προσωπική ευθύνη: είναι από κοινού υπεύθυνοι με την εταιρεία για το πρόστιμο, και αντιμετωπίζουν ξεχωριστό πρόστιμο από €200,000 έως €2,000,000 εάν αποδειχθεί ότι συμμετείχαν στην προετοιμασία, οργάνωση και διάπραξη της παράβασης.

Διοικητικά πρόστιμα μπορούν επίσης να επιβληθούν για εμπόδιση των ερευνών της Επ.Αντ. ή για άρνηση παροχής απαντήσεων/αντίγραφα και αρχεία. Τα πρόστιμα κυμαίνονται μεταξύ €15,000 έως 1% του κύκλου εργασιών.

Άλλα πρόστιμα ή/και περιοδικές χρηματικές ποινές μπορεί να επιβληθούν εάν δεν υπάρχει συμμόρφωση με απόφαση της Επ.Αντ. Σε περίπτωση άρνησης συμμόρφωσης με απόφαση που απαιτεί τον τερματισμό παράβασης, η Επ.Αντ. μπορεί να επιβάλει πρόστιμο έως €10,000 την ημέρα.

Προκειμένου να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να συμμορφωθούν με την απόφαση για τη λήψη προσωρινών μέτρων τα οποία είτε λαμβάνεται αυτεπάγγελτα ή κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Ανάπτυξης, μπορεί να επιβληθεί χρηματική ποινή έως € 10.000 την ημέρα.

- **Ποινικές:** Ποινικές κυρώσεις μπορούν να επιβληθούν σε ιδιοκτήτες, στελέχη και στο προσωπικό της επιχείρησης, και μπορούν να ανέλθουν σε τουλάχιστον 2 έτη φυλάκιση και ποινή από €100,000 έως €1,000,000 για παραβάσεις του Άρθρου 1.

Χρηματικές ποινές από €30,000 έως €300,000 επιβάλλονται κατά όποιου προβαίνει σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης κατά παράβαση του Άρθρου 2.

Σύμφωνα με το Άρθρο 44(3) ν.3959/2011, εάν στις περιπτώσεις των άρθρων 25 και 25α ο παραβάτης αναγνωρίσει ενώπιον της αρμόδιας αρχής την ευθύνη του και εξοφληθεί ολοσχερώς το πρόστιμο που επιβλήθηκε ή, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 8 του άρθρου 25, λάβει χώρα απαλλαγή από αυτό, εξαλείφεται το αξιόποινο των σχετικών εγκλημάτων που στοιχειοθετούνται με την ίδια παράβαση και επέρχεται πλήρης απαλλαγή από άλλου είδους διοικητικές κυρώσεις.

9.6 Πρόγραμμα Επιείκειας

Η Επ.Αντ εφαρμόζει πρόγραμμα επιείκειας για παραβάσεις του Άρθρου 1 ν.3959/2011 (101 ΣΛΕΕ). Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του είναι:

- a) εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα.
- b) προσφέρει πλήρη απαλλαγή ή μείωση προστίμου για αποφασιστικής συμβολής προς την Επ.Αντ. για τον εντοπισμό καρτέλ. Για τα φυσικά πρόσωπα η πλήρης απαλλαγή θα τους απαλλάξει από ποινικές ευθύνες, ενώ η μείωση προστίμου θα θεωρηθεί ως ελαφρυντική περίπτωση.

Η πλήρης απαλλαγή ή μείωση προστίμου εξαρτάται από διάφορους παράγοντες:

- a) το χρόνο της αίτησης επιείκειας,
- b) η χρηστικότητα της αίτησης στην αποκάλυψη και διαπίστωση παράβασης,
- c) την πληρότητα και βαρύτητα των πληροφοριών/αποδεικτικών στοιχείων στην αίτηση,
- d) η επιπρόσθετη αξία των αποδεικτικών στοιχείων προς την αποκάλυψη και διαπίστωση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών της παράβασης.

Το Πρόγραμμα Επιείκειας περιλαμβάνει 3 τύπους:

- **Τύπος 1Α** παρέχει πλήρη απαλλαγή προστίμων στον πρώτο που παρέχει επαρκή στοιχεία που επιτρέπουν την έναρξη ελέγχου. Τα στοιχεία δεν πρέπει να είναι ήδη στην κατοχή της Επ.Αντ.
- **Τύπος 1Β** παρέχει πλήρη απαλλαγή προστίμων στον πρώτο που παρέχει στοιχεία που επιτρέπουν την Επ.Αντ. να διαπιστώσει παράβαση καρτέλ – σε περίπτωση που τα στοιχεία της ήταν ανεπαρκή.
- **Τύπος 2** παρέχει μείωση προστίμου κατόπιν παροχής στοιχείων για σχηματισμό καρτέλ. Οι πληροφορίες πρέπει να έχουν επιπρόσθετη αποδεικτική αξία ως προς τα στοιχεία ήδη στην κατοχή της Επ.Αντ.

Επιχείρηση που εξανάγκασε άλλες επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε καρτέλ δεν μπορεί να επωφεληθεί από το πρόγραμμα επιείκειας, σε αντίθεση με φυσικά πρόσωπα που ενήργησαν για λογαριασμό της. Περαιτέρω, οι προφορικές δηλώσεις είναι αποδεκτές, ενώ η πρόσβαση στα στοιχεία επιτρέπεται μετά την επίδοση της εισήγησης. Τέλος, λειτουργεί επίσης σύστημα «αριθμού προτεραιότητας», ενώ προσφέρονται από την Επ.Αντ. συμβουλές πριν την επίσημη κατάθεση στοιχείων..

9.7 Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών

Σύμφωνα με το άρθρο 25α του ν. 3959/2011 (που εισήχθη στον ν. 3959/2011 με το άρθρο 105 του ν. 4389/2016) η Επ.Αντ. δύναται να θεσπίσει με απόφασή της διαδικασία διευθέτησης διαφορών με τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που εκούσια και με ελεύθερη βούληση παραδέχονται τη συμμετοχή τους σε αποδιδόμενη σε αυτές οριζόντια καρτελική σύμπραξη, κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΣΛΕΕ»). Με την **Απόφαση 628/2016**, όπως εν συνεχεία συμπληρώθηκε και κωδικοποιήθηκε με την **Απόφαση 704/2020**, η Επ.Αντ. καθόρισε τους όρους και τις προϋποθέσεις της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών σε υποθέσεις καρτελικής φύσεως, σύμφωνα με τα Άρθρα 25^α και 14(2) του ν. 3959/2011. Ως εκ τούτου, επιχειρήσεις οι οποίες εντάσσονται στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών μπορούν να λάβουν μείωση του προστίμου κατά 15%, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Οι βασικές παράμετροι της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών είναι οι ακόλουθοι:

- **Προϋποθέσεις για Διευθέτηση**

Οι επιχειρήσεις (ή ενώσεις επιχειρήσεων) πρέπει ανεπιφύλακτα να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή τους στη παράβαση και την ευθύνη τους από αυτή. Επιπλέον, πρέπει να παραιτούνται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από το δικαίωμά τους να λάβουν πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης κατά τη συζήτηση ενώπιον της ΕΑ.

- **Καταλληλότητα των υποθέσεων**

Η Επ.Αντ. διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια να καθορίζει πότε μια υπόθεση είναι κατάλληλη για υπαγωγή στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών, συνυπολογίζοντας παραμέτρους όπως:

- Ο αριθμός των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και ο αριθμός των επιχειρήσεων με ειλικρινή πρόθεση να υπαχθούν στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών
- Ο αριθμός και η φύση των εξεταζόμενων παραβάσεων
- Η δυνατότητα απλοποίησης και επιτάχυνσης της διοικητικής διαδικασίας και η δυνατότητα εξοικονόμησης πόρων
- Η συνδρομή τυχόν επιβαρυντικών περιστάσεων

- **Έναρξη διαδικασίας διευθέτησης**

Η έναρξη της διαδικασίας διευθέτησης διαφορών γίνεται με πρωτοβουλία των επιχειρήσεων σε οποιοδήποτε στάδιο της έρευνας. Όμως, επίτευξης διαδικαστικής αποτελεσματικότητας είναι λιγότερο πιθανό να προκύψει αν έχει ήδη κοινοποιηθεί στα μέρη η Εισήγηση.

- **Διμερείς συσκέψεις μεταξύ εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και Επ.Αντ.**

Οι διμερείς συσκέψεις αποσκοπούν στη παρουσίαση σε κάθε επιχείρηση που ενδιαφέρεται για διευθέτηση της διαφοράς όλων των απαραίτητων πληροφοριών σχετικά με την υπόθεση, δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά της παράβασης και τη νομική τους αξιολόγηση, τη διάρκεια και τη βαρύτητα της παράβασης, την ευθύνη κάθε επιχείρησης, αποδεικτικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν τη παράβαση και τον υπολογισμό του προστίμου που θα επιβληθεί.

- **Υποβολή προτάσεων για τη διευθέτηση**

Η πρόταση διευθέτησης διαφοράς κάθε ενδιαφερόμενης επιχείρησης πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον:

- Ανεπιφύλακτη παραδοχή της συμμετοχής κάθε επιχείρησης στην παράβαση καθώς και της ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή
 - Αποδοχή του ανώτατου ύψους του προστίμου που μπορεί να επιβληθεί από την Επ.Αντ.
 - Επιβεβαίωση από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση ότι έχει ενημερωθεί επαρκώς σχετικά με την αποδιδόμενη σε αυτή παράβαση και ότι της παρασχέθηκαν επαρκείς δυνατότητες να γνωστοποιήσει τους ισχυρισμούς, νομικούς και πραγματικούς, και τις απόψεις της επί αυτών.
 - Δήλωση παραίτησης της ενδιαφερόμενης επιχείρησης από το δικαίωμά της να λάβει περαιτέρω ή/ και πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης ενώπιον της ΕΑ
 - Δήλωση των μερών ότι παραιτούνται από κάθε αμφισβήτηση της αρμοδιότητας της ΕΑ ή/και της εγκυρότητας της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιβολή σε βάρος τους προστίμου
- **Εμπιστευτικότητα των συσκέψεων για διευθέτηση διαφοράς και των πληροφοριών**
Οι προτάσεις διευθέτησης διαφοράς και οι δηλώσεις διευθέτησης που υποβάλλονται από τις επιχειρήσεις στη πορεία των συσκέψεων είναι εμπιστευτικές πληροφορίες και η πρόσβαση σε αυτές είναι περιορισμένη. Επίσης, οι πληροφορίες αυτές δε μπορούν να κοινοποιηθούν ούτε να χρησιμοποιηθούν για την απόδειξη της αποδιδόμενης παράβασης κατά οποιασδήποτε εμπλεκόμενης επιχείρησης, ούτε από την ΕΑ, ούτε από τα αρμόδια δικαστήρια. Σε περίπτωση παράβασης των κανόνων αυτών και της υποχρέωσης εμπιστευτικότητας προβλέπονται κυρώσεις

Ομοίως, πληροφορίες και έγγραφα που έχουν επιδειχθεί από την Επ.Αντ. στις επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια των συσκέψεων είναι εμπιστευτικές και δε μπορούν να αποκαλυφθούν σε τρίτα μέρη εκτός αν προηγουμένως έχει ληφθεί γραπτή άδεια από τον Πρόεδρο της Επ.Αντ.

- **Υπολογισμός του μειωμένου προστίμου που επιβλήθηκε με απόφαση της Επ.Αντ.**
Η μείωση προστίμου κατά 15% λόγω υπαγωγής της υπόθεσης στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών θα αφαιρεθεί από το πρόστιμο που θα έπρεπε να πληρώσει κανονικά η επιχείρηση σύμφωνα με τις διατάξεις των κατευθυντήριες γραμμών της Επ.Αντ. για τον υπολογισμό των προστίμων.
- **Σχέση μεταξύ Προγράμματος Επιείκειας και Διευθέτησης Διαφορών**
Το πρόγραμμα επιείκειας και η χρήση της διευθέτησης διαφορών δεν είναι αμοιβαία αποκλειόμενες περιπτώσεις. Είναι δυνατόν για επιχείρηση που έχει κάνει αίτηση για το πρόγραμμα επιείκειας να διευθετήσει την υπόθεση και να ωφεληθεί και από το πρόγραμμα επιείκειας και από τη μείωση λόγω της διευθέτησης της διαφοράς.
- **Υπολογισμός Προστίμου όταν μια επιχείρηση έχει κάνει αίτηση για το Πρόγραμμα Επιείκειας**
Η μείωση του προστίμου που εφαρμόζεται λόγω της διευθέτησης της διαφοράς είναι σωρευτική με τη μείωση που επέρχεται λόγω υπαγωγής στο πρόγραμμα επιείκειας.
- **Σχέση μεταξύ Δεσμεύσεων και Διευθέτησης Διαφορών**

Η διαδικασία διευθέτησης διαφορών είναι εντελώς διαφορετική από τη διαδικασία ανάληψης δεσμεύσεων.

Πιο συγκεκριμένα, αποφάσεις διευθέτησης διαφορών αναγνωρίζουν την ύπαρξη μιας παράβασης (σοβαρή παράβαση καρτελικής φύσεως), καθορίζουν όλες τις σχετικές παραμέτρους, απαιτούν τον τερματισμό της παράβασης και επιβάλλουν το ανάλογο πρόστιμο.

Αντιθέτως, αποφάσεις που αφορούν την ανάληψη από τις επιχειρήσεις δεσμεύσεων, δεν αναγνωρίζουν την ύπαρξη μιας παράβασης, ούτε επιβάλλουν πρόστιμο, αλλά τερματίζουν μια εικαζόμενη παράβαση (όχι καρτελικής φύσεως) επιβάλλοντας στις επιχειρήσεις την ανάληψη δεσμεύσεων που έχουν προταθεί για να ανταποκριθούν στους προβληματισμούς της Επ.Αντ..

9.8 Προτεραιότητες Ελέγχου της Επ.Αντ. & Σύστημα Μοριοδότησης

Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 περίπτωση ιδ' υποπερίπτωση αα' και περίπτωση ιε' του ν. 3959/2011, η Επ.Αντ. δύναται να καθορίζει τα κριτήρια της κατά προτεραιότητας εξέτασης των υποθέσεων και των στρατηγικών στόχων της και να ποσοτικοποιεί, κατ' εφαρμογή συστήματος μοριοδότησης, τα τεθέντα από αυτήν κριτήρια καθώς και να καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επ.Αντ. εξέδωσε αρχικά την **Απόφαση 616/2015** η οποία όριζε τα κριτήρια εφαρμογής του Συστήματος Μοριοδότησης. Εν συνεχεία, με την **Απόφαση 696/2019** η Επ.Αντ. προέβη σε επικαιροποίηση του Συστήματος Μοριοδότησης. Σύμφωνα με την Απόφαση αυτή για τον καθορισμό των κριτηρίων του Επικαιροποιημένου Συστήματος Μοριοδότησης η Επ.Αντ. έλαβε, μεταξύ άλλων υπόψη της και τα ακόλουθα:

- την ανάγκη επικαιροποίησης των κριτηρίων της κατά προτεραιότητα εξέτασης των υποθέσεων, ως αυτά είχαν καθοριστεί στην υπ' αριθ. 525/VI/2011 απόφαση της Ε.Α., και ποσοτικοποιηθεί με την υπ' αριθ. 616/2015 απόφαση της Ε.Α., καθώς και η εμπειρία που αποκτήθηκε μετά από τέσσερα χρόνια εφαρμογής του συστήματος προτεραιοποίησης της υπ' αριθ. 616/2015 απόφασης της Ε.Α.,
- την ανάγκη να δοθεί έμφαση στη διερεύνηση και εξέταση υποθέσεων με εκτιμώμενο συστημικό αποτέλεσμα σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας,
- τις πιθανές επιπτώσεις των ερευνώμενων πρακτικών στη λειτουργία του αποτελεσματικού ανταγωνισμού (με συνεκτίμηση, μεταξύ άλλων, της φύσης της πιθανολογούμενης παράβασης, των προϊόντων ή/και υπηρεσιών, στα οποία αυτή αφορά, και της εμβέλειας των εκάστοτε διερευνώμενων πρακτικών), καθώς και η ανάγκη να σφυρηλατηθούν δεσμοί με τους φορείς προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών, εντός του πλαισίου άσκησης των αρμοδιοτήτων της Ε.Α.,
- το γεγονός ότι, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, η Ε.Α. δεν είναι υποχρεωμένη να προσδίδει τον ίδιο βαθμό προτεραιότητας στις καταγγελίες που λαμβάνει, καθώς και ότι η βαρύτητα και η σημασία των υποθέσεων για το δημόσιο συμφέρον διαφέρει,
- τις εξελίξεις που επήλθαν με την Οδηγία 2019/1 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ECN+) ως προς την παροχή αρμοδιοτήτων στις Αρχές Ανταγωνισμού των κρατών μελών ώστε να επιβάλλουν αποτελεσματικότερα τους κανόνες του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού, καθώς και
- το γεγονός ότι με βάση τους ανθρώπινους πόρους που διαθέτει ή μπορεί να διαθέσει η Ε.Α. είναι αντικειμενικά αδύνατο, αλλά και ατελέσφορο, αυτή να αναλώνεται στην έρευνα συγκριτικά ήσσονος σημασίας υποθέσεων ή υποθέσεων, στις οποίες η πιθανότητα στοιχειοθέτησης της παράβασης, παρουσιάζεται μειωμένη, ιδίως λόγω της χαμηλής αποδεικτικής αξίας των στοιχείων του φακέλου.

9.8.1 Σύστημα Μοριοδότησης:

Βάσει των ανωτέρω κριτηρίων η Επ.Αντ. προτάσσει ως άξονα διαμόρφωσης του Επικαιροποιημένου Συστήματος Προτεραιοποίησης υποθέσεων την κατωτέρω περιγραφόμενη μεθοδολογία μέτρησης της αποδοτικότητας (ανάλυσης κόστους-οφέλους), βάσει της οποίας προκρίνονται προς διερεύνηση υποθέσεις υψηλής αποδοτικότητας, ήτοι υποθέσεις που μεγιστοποιούν τα προς επίτευξη οφέλη και ελαχιστοποιούν τα κόστη για την πραγματοποίηση των αποτελεσμάτων αυτών. Στο πλαίσιο αυτό, η βαθμολογία κάθε υπόθεσης καθορίζεται ως η αναλογία του αντικτύπου της προς την οικονομία χρόνου και πόρων που επιτυγχάνεται βάσει της αξίας των διαθέσιμων σχετικώς αποδεικτικών στοιχείων. Ειδικότερα, στο πρότυπο της μεθόδου ανάλυσης κόστους-οφέλους, ο αντίκτυπος της ενδεχόμενης παράβασης στην αγορά και τον καταναλωτή τίθεται ως αριθμητής ενός κλάσματος και η οικονομία του χρόνου και των ανθρωπίνων πόρων που θα απαιτηθούν για τη διαπίστωση της παράβασης τίθεται ως παρονομαστής. Με στόχο να διαχωρισθούν σαφώς οι σημαντικές υποθέσεις, των οποίων ο αντίκτυπος σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας είναι ισχυρότερος σε σχέση με τις λοιπές, το άθροισμα της βαθμολογίας των κριτηρίων του αντικτύπου μίας υπόθεσης, διπλασιάζεται, εφόσον το ως άνω άθροισμα, λαμβανομένης υπόψη τυχόν αρνητικής μοριοδότησης, υπερβαίνει το 3.

$$\frac{\text{Αντίκτυπος ερευνώμενης πρακτικής} \times 2}{\text{Οικονομία Χρόνου και Ανθρωπίνων Πόρων}} = \text{Βαθμολογία Υπόθεσης}$$

Εφόσον συντρέχουν ορισμένες αυστηρές προϋποθέσεις που εκτιμάται ότι επιδρούν αρνητικά επί του αντικτύπου της εκάστοτε ερευνώμενης πρακτικής, το άθροισμα της βαθμολογίας των κριτηρίων του αντικτύπου της υπόθεσης απομειώνεται, λαμβάνοντας αρνητικό βαθμό (-4), ενώ στις περιπτώσεις υποθέσεων, των οποίων επίκειται η παραγραφή εφαρμόζεται επί της τελικής βαθμολογίας «Συντελεστής Επικείμενης Παραγραφής» (x 2), με τον οποίο πολλαπλασιάζεται η Βαθμολογία Υπόθεσης

Η ανώτερη βαθμολογία που μπορεί να συγκεντρώσει μία υπόθεση κατ' εφαρμογή του Επικαιροποιημένου Συστήματος Μοριοδότησης είναι το 14. Εφόσον η Βαθμολογία Υπόθεσης είναι ίση ή χαμηλότερη του 3, η υπόθεση τίθεται στο αρχείο κατά το άρθρο 14 παρ. 2 περίπτωση (ιε) του Ν. 3959/2011 λόγω χαμηλής βαθμολογίας από τον Πρόεδρο, ή κατόπιν τυχόν εξουσιοδότησης, από τον Αντιπρόεδρο της Επ.Αντ.

Η βασικότερη αλλαγή μεταξύ του προηγούμενου και του παρόντος επικαιροποιημένου συστήματος μοριοδότησης έγκειται στη μεθοδολογία προτεραιοποίησης των υποθέσεων. Υπό το καθεστώς του προηγούμενου συστήματος, η τελική βαθμολογία εξαγόταν βάσει του αθροίσματος σειράς κριτηρίων, ενώ υπό το επικαιροποιημένο σύστημα, η βαθμολογία συνίσταται κατά βάση στο πηλίκο του αντικτύπου μίας ερευνώμενης πρακτικής προς την επίτευξη οικονομίας χρόνου και ανθρωπίνων πόρων υπό το πρίσμα της ενίσχυσης της αποδοτικότητας της λειτουργίας της Επ.Αντ.

Για τη μοριοδότηση των υποθέσεων εφαρμόζονται τα ακόλουθα επιμέρους κριτήρια:

ΠΙΝΑΚΑΣ Α	
Α. ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΕΡΕΥΝΩΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

Κριτήριο Α.1.: Είδος / φύση παράβασης¹⁵	
Α.1.1. Οριζόντιες συμπράξεις	
Α.1.1.α. Οριζόντιες συμπράξεις επιχειρήσεων (συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές) καρτελικής φύσεως που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 ΣυνθΛΕΕ Α.1.1.β. Αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων που αφορούν ιδίως στον καθορισμό τιμών, την κατανομή αγορών, τον περιορισμό της παραγωγής ή των πωλήσεων	3
Α.1.1.γ. Συμφωνίες που εμπίπτουν στην έννοια των συμφωνιών οριζόντιας συνεργασίας ¹⁶	2
Α.1.1.δ. Οι ως άνω υπό Α.1.1.γ. συμφωνίες όταν καταγγέλλονται από ενώσεις καταναλωτών, με τις οποίες η ΕΑ έχει συνάψει Μνημόνια Συνεργασίας	3
Α.1.2. Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης	3
Α.1.3. Κάθετοι περιορισμοί του ανταγωνισμού	2
Α.1.3.α. Κάθετες συμπράξεις που ενσωματώνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού ιδιαίτερης σοβαρότητας ή/και κάθετες συμπράξεις με σωρευτικό αποτέλεσμα: περιπτώσεις αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών με σωρευτικό - πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα	1
Α.1.3.β. Κάθετες συμπράξεις που ενσωματώνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού ιδιαίτερης σοβαρότητας στο πλαίσιο συστημάτων δικαιόχρησης (franchise)	3
Α.1.3.γ. Οι ως άνω υπό Α.1.3.α. συμπράξεις όταν καταγγέλλονται από ενώσεις καταναλωτών, με τις οποίες η ΕΑ έχει συνάψει Μνημόνια Συνεργασίας.	1
Κριτήριο Α.2: Είδη καίριας σημασίας	
Υποθέσεις που αφορούν σε αγορές προϊόντων και υπηρεσιών πρώτης ανάγκης, καίριας σημασίας ή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για το κοινωνικό σύνολο, συνεκτιμώντας: α) το συντελεστή στάθμισής τους στη διαμόρφωση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) ¹⁷ , β) το ποσοστό συμμετοχής τους στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) και γ) το βαθμό ελαστικότητας της ζήτησης ως προς την τιμή (εφόσον υφίστανται διαθέσιμα στοιχεία) - όπως αυτά εξειδικεύονται στο Παράρτημα Ι της παρούσης.	1
Κριτήριο Α.3: Εμβέλεια ερευνώμενων πρακτικών	
Πρακτικές που εκτείνονται και σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ ή καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό μέρος	1

της ελληνικής επικράτειας ¹⁸	
---	--

Κριτήριο Α.4: Σημασία νομικού ζητήματος/ ασφάλεια δικαίου - παιδευτικός ρόλος/ αποτρεπτικό αποτέλεσμα – συνεργασία/ομοιόμορφη εφαρμογή στο πλαίσιο του ECN

Α.4.1 Όταν πρόκειται για υπόθεση που αφορά σε αποσαφήνιση καινοφανών ή καιρίων νομικών ζητημάτων	2
Α.4.2 Όταν πρόκειται για υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας έχει υποβληθεί Αίτηση Επιείκειας που πληροί τους όρους και προϋποθέσεις για την υπαγωγή στο Πρόγραμμα Επιείκειας	
Α.4.3 Όταν πρόκειται για υπόθεση που επιδρά στη συνεργασία με έτερα μέλη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αρχών Ανταγωνισμού (ECN) ή/και έχει προτεραιοποιηθεί ως κοινή δράση στο πλαίσιο του εν λόγω Δικτύου, προκειμένου ιδίως να διασφαλισθεί η συνεκτική εφαρμογή της κείμενης ενωσιακής νομολογίας.	

Κριτήριο Α.5: Αρνητική μοριοδότηση

Πλήρωση μίας ή περισσότερων προϋποθέσεων που παρατίθενται στον Πίνακα Γ19.	-4
--	----

ΠΙΝΑΚΑΣ Β

Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ
Κριτήριο Β.1: Αποδεικτική ισχύς - Βαθμός πληρότητας των αποδεικτικών στοιχείων – Πιθανότητα επιτυχούς έκβασης της υπόθεσης	
Β.1.α. Υποθέσεις, στο πλαίσιο των οποίων υφίσταται ένα minimum στοιχείων τα οποία συντείνουν εκ πρώτης όψεως στην τεκμηρίωση της ερευνώμενης παράβασης	2
Β.1.β. Υποθέσεις στις οποίες υπάρχουν στοιχεία με υψηλή αποδεικτική αξία ως προς την τεκμηρίωση της ερευνώμενης παράβασης, και εν γένει υποθέσεις στις οποίες η πιθανότητα απόδειξης της παράβασης παρουσιάζεται υψηλή.	1

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ

Κριτήριο Α.5: Αρνητική μοριοδότηση
(παράγοντες που οδηγούν στη μη έναρξη ή μη συνέχιση της έρευνας, εφόσον πρόκειται για εκκρεμή έρευνα)

Κριτήριο Γ.1: Υποθέσεις για τις οποίες η Ε.Α. δεν έχει αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων λόγω παραγραφής της παράβασης κατά το χρόνο υποβολής της καταγγελίας ή έναρξης της αυτεπάγγελτης έρευνας (αρ. 42 και 50 παρ. 6 Ν. 3959/2011).

Κριτήριο Γ.2: Υποθέσεις, στο πλαίσιο των οποίων η παρέμβαση της Ε.Α. θα ήταν αναποτελεσματική και η είσπραξη τυχόν επιβαλλόμενου προστίμου εξαιρετικά δυσχερής λόγω της λύσης των ερευνώμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, της θέσης τους σε εκκαθάριση, της κήρυξης τους σε πτώχευση, της υπαγωγής τους σε διαδικασία συνδιαλλαγής, πτωχευτικού συμβιβασμού ή σε άλλες παρόμοιες διαδικασίες, εφόσον:

α) όλες οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις/ενώσεις επιχειρήσεων τελούσαν στην ως άνω κατάσταση κατά το χρόνο υποβολής της καταγγελίας ή έναρξης της αυτεπάγγελτης έρευνας ή περιήλθαν σε αυτή εντός 3 ετών από το χρόνο αυτό,

β) δεν υφίστανται καθολικοί διάδοχοι ή μητρική επιχείρηση στην οποία μπορεί να καταλογισθεί η παράβαση και

γ) η υπόθεση δεν εκπληρώνει το Κριτήριο Α.4. του συστήματος μοριοδότησης

Κριτήριο Γ.3:
Υποθέσεις που αφορούν σε κάθετες συμπράξεις που δεν ενσωματώνουν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας ή δεν έχουν σωρευτικό -πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα, υπό την προϋπόθεση ότι δεν εκπληρώνεται το Κριτήριο Α.4 του συστήματος μοριοδότησης.

Κριτήριο Γ.4: Υποθέσεις που αφορούν σε ενδεχόμενες παραβάσεις, οι οποίες έχουν παύσει κατά το χρόνο υποβολής της καταγγελίας ή έναρξης τυχόν αυτεπάγγελτης έρευνας, έστω και εάν δεν έχει παραγραφεί η δυνατότητα της Ε.Α. να επιβάλει κυρώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι τα υπό εξέταση πραγματικά περιστατικά παρέχουν στην Ε.Α. δικαιολογημένα τη δυνατότητα να θεωρήσει ότι τυχόν βλαπτικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα δε διατηρούνται και ότι η υπόθεση δεν εκπληρώνει το Κριτήριο Α.4 του συστήματος μοριοδότησης.

Κριτήριο Γ.5: Υποθέσεις, ως προς τις οποίες τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού είτε μπορούν, λόγω της φύσης τους, να αρθούν ή έχουν ήδη αρθεί χωρίς παρέμβαση της Ε.Α., όπως, επί παραδείγματι, μέσω ανάληψης νομοθετικής πρωτοβουλίας, είτε μπορούν να αρθούν ή έχουν ήδη αρθεί με γνωμοδοτήσεις ή κανονιστικές παρεμβάσεις της Ε.Α.

Κριτήριο Γ.6:
Γ.6.1 Υποθέσεις, ως προς τις οποίες συντρέχουν οι προϋποθέσεις της γενικής αρχής «ne bis in idem»
Γ.6.2 Υποθέσεις σε σχέση με πρακτικές, για τις οποίες έχει ήδη διαπιστωθεί, με απόφαση της Ε.Α., η ύπαρξη ή μη παράβασης, ακόμη και εάν οι πρακτικές αυτές αφορούν σε διαφορετική χρονική περίοδο ή/και σε διαφορετική σχετική αγορά από αυτή που καταλαμβάνει η απόφαση της Ε.Α., υπό την αυστηρή προϋπόθεση ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και, κατά βάση, τα λοιπά πραγματικά περιστατικά και τα αποδεικτικά στοιχεία, επί των οποίων βασίσθηκε η διαπίστωση της ύπαρξης ή μη των παραβάσεων, ταυτίζονται.

Στην περίπτωση διαπιστωθείσων παραβάσεων, πρέπει να συντρέχει η επιπλέον προϋπόθεση ότι τα υπό εξέταση πραγματικά περιστατικά παρέχουν στην Ε.Α. δικαιολογημένα τη δυνατότητα να θεωρήσει ότι οι συμπεριφορές των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων έχουν παύσει ή μεταβάλλονται προς μια κατεύθυνση που επιλύει τα ενδεχόμενα προβλήματα ανταγωνισμού.

Κριτήριο Γ.7: Καταγγελίες, που αφορούν κυρίως σε διαφορές ιδιωτικού δικαίου, και όχι στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος, παρότι θέτουν και ζητήματα που αφορούν σε τυχόν παραβάσεις των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού ²¹, ανεξαρτήτως του εάν εκκρεμεί ή όχι κατά το χρόνο υποβολής της καταγγελίας αντίστοιχο ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον εθνικού δικαστηρίου

Κριτήριο Γ.8: Καταγγελίες, στις περιπτώσεις που ο εντοπισμός του καταγγέλλοντος/-όντων είναι αδύνατος (επί παραδείγματι, λόγω αλλαγής των δηλωμένων στοιχείων επικοινωνίας τους), παρά τις σχετικές τεκμηριωμένες προσπάθειες της Ε.Α.

10. Διανοητική Ιδιοκτησία

Στέφανος Τσιμικάλης
Δικηγόρος
Τσιμικάλης Καλονάρου
Δικηγορική Εταιρεία
Νεοφύτου Βάμβα 1, GR-10674 Αθήνα
Τηλ.: +30 210 3647070 - 3645962
Fax: +30 210 3632576
E-Mail: s.tsimikalis@athenslegal.gr
E-Mail: info@athenslegal.gr
Internet : www.athenslegal.gr

10.1 Το Δίκαιο Σημάτων

10.1.1 Το ισχύον νομικό πλαίσιο αναφορικά με τα Σήματα

Στην Ελλάδα σήμερα, ο νόμος που διέπει την απονομή και προστασία των σημάτων είναι ο Ν. 4679/2020.

10.1.2 Έννοια και οι προϋποθέσεις προστασίας του σήματος

Δεν υφίσταται νομοθετικός ορισμός της έννοιας του σήματος. Ως σήμα νοείται το απόλυτο περιουσιακό δικαίωμα που αποκτάται επί οποιουδήποτε σημείου ικανού να διακρίνει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μιας επιχείρησης από εκείνα άλλων επιχειρήσεων και το οποίο μπορεί να αναπαρίσταται στο σχετικό μητρώο που τηρείται με τρόπο που να επιτρέπει τον με σαφήνεια και ακρίβεια προσδιορισμό του αντικειμένου προστασίας του.

Έτερη και βασικότερη προϋπόθεση προστασίας είναι το σήμα να έχει διακριτική δύναμη, κατά την κατάθεσή του και καθόλη τη διάρκεια ισχύος του. Σε περίπτωση απώλειας του διακριτικού του χαρακτήρα, εάν δηλαδή το σήμα, μετά την καταχώρησή του, μετατραπεί σε κοινόχρηστη ένδειξη ή συνήθη εμπορική ονομασία προϊόντος/υπηρεσίας, λόγω της συμπεριφοράς ή της αδράνειας του δικαιούχου, τότε οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον δύναται να ζητήσει τη διαγραφή του, εφόσον αίρεται με αυτόν τον τρόπο η διακριτική λειτουργία του σήματος. Αποκλείεται όμως η έκπτωση από το δικαίωμα εάν ο δικαιούχος έχει προβεί σε δικαστικές και άλλες ενέργειες κατά των ανταγωνιστών του που προβαίνουν σε χρήση του σήματος με περιγραφικό τρόπο, καθώς σε αυτήν την περίπτωση ελλείπει η απαιτούμενη αδράνειά του.

10.1.3 Λειτουργίες του σήματος

Βασική λειτουργία του σήματος είναι η λειτουργία προέλευσης, δηλαδή η ικανότητα του σήματος να διακρίνει τα προϊόντα ή/και υπηρεσίες ως προερχόμενα από ορισμένη επιχείρηση. Έτερη αναγνωρισμένη λειτουργία είναι και η διαφημιστική λειτουργία, ήτοι η δυνατότητα χρήσης του σήματος ως μέσο διαφήμισης. Η δε εγγυητική λειτουργία, δηλαδή η εγγύηση μιας ορισμένης ποιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που διακρίνονται από το σήμα, δεν αναγνωρίζεται από τον νόμο.

10.1.4 Τι καταχωρίζεται ως σήμα

Μπορούν να καταχωριστούν ως σήμα λέξεις, ονόματα φυσικών ή νομικών προσώπων, απεικονίσεις, σχέδια, γράμματα, αριθμοί, ήχοι, καθώς και το σχήμα ενός προϊόντος ή της συσκευασίας του, εφόσον παρουσιάζουν διακριτική δύναμη.

10.1.5 Τι δεν καταχωρίζεται ως σήμα

Εκ του νόμου αποκλείεται η απόκτηση δικαιώματος στο σήμα για ορισμένους λόγους, οι οποίοι κατηγοριοποιούνται σε απόλυτους και σχετικούς λόγους απαραδέκτου. Η Υπηρεσία Σημάτων προβαίνει σε αυτεπάγγελτο έλεγχο μόνο των απόλυτων λόγων απαραδέκτου κατά την εξέταση της δήλωσης κατάθεσης του σήματος.

Ως απόλυτοι λόγοι απαραδέκτου αναφέρονται εκείνοι που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Ειδικότερα, δεν δύνανται να καταχωριστεί ως σήμα, σημείο το οποίο στερείται διακριτικής δύναμης, καθώς σε αυτήν την περίπτωση το σήμα δεν δύναται να επιτελέσει τη βασική του λειτουργία, ήτοι τη λειτουργία προέλευσης. Ομοίως, δεν δύνανται να καταχωριστεί ως σήμα σημείο το οποίο συνίστανται αποκλειστικά σε περιγραφικές ενδείξεις, καθώς και ενδείξεις που έχουν καταστεί συνηθισμένες στην καθομιλουμένη ή στη θεμιτή και πάγια πρακτική των συναλλαγών, ήτοι οι κοινόχρηστες ενδείξεις, και εκείνες που συνίστανται στο σχήμα προϊόντος που να επιβάλλεται από τη φύση αυτού ή που είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος. Επίσης, εμπίπτουν στους λόγους απόλυτου απαραδέκτου οι ενδείξεις που αντίκεινται στη δημόσια τάξη ή στα χρηστά ήθη, εκείνες που τυγχάνουν παραπλανητικές και εκείνες που κατατέθηκαν κακόπιστα. Τέλος, δεν δύνανται να καταχωρηθούν ως σήμα οι ενδείξεις που εμπεριέχουν ή αποτελούνται από προστατευόμενες από την νομοθεσία της ΕΕ γεωγραφικές ενδείξεις και ονομασίες προέλευσης όπως και ενδείξεις που έχουν μεγάλη συμβολική σημασία.

10.1.6 Η ύπαρξη προγενέστερων δικαιωμάτων

Ως σχετικοί λόγοι απαραδέκτου αναφέρονται εκείνοι που εξυπηρετούν το ιδιωτικό συμφέρον δικαιούχων προγενέστερων δικαιωμάτων σύμφωνα με την αρχή της χρονικής προτεραιότητας. Ωστόσο, έν αντιθέσει με τους απόλυτους λόγους απαραδέκτου, τους σχετικούς πρέπει να τους επικαλεστεί ο δικαιούχος του προγενέστερου σήματος, εγείροντας την σχετική ανακοπή.

Σε περίπτωση σύγκρουσης με προγενέστερο σήμα, η καταχώριση του σήματος αποκλείεται εφόσον συντρέχει μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) το σήμα ταυτίζεται με προγενέστερο δικαίωμα το οποίο προορίζεται να διακρίνει ταυτόσημα προϊόντα/υπηρεσίες.
- β) το σήμα ομοιάζει ή ταυτίζεται με προγενέστερο δικαίωμα που προορίζεται να διακρίνει ταυτόσημα ή παρόμοια προϊόντα/υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να δημιουργείται κίνδυνος σύγχυσης του καταναλωτικού κοινού
- γ) εάν το προγενέστερο σήμα χαίρει φήμης δεν απαιτείται καν ομοιότητα των διακρινόμενων προϊόντων/υπηρεσιών

Η καταχώριση του σήματος αποκλείεται και στην περίπτωση σύγκρουσης του με προγενέστερα δικαιώματα, βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας και με το δικαίωμα στην προσωπικότητα.

10.1.7 Διαδικασία κτήσης του δικαιώματος στο σήμα

Το δικαίωμα στο σήμα αποκτάται μετά από κατάθεση σχετικής δήλωσης στην Δ/ση Εμπορικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (Υπηρεσία Σημάτων) του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Ο Ελεγκτής της Υπηρεσίας Σημάτων ελέγχει τη δήλωση ως προς τις τυπικές της προϋποθέσεις.

Ο Ερευνητής της Υπηρεσίας Σημάτων διεξάγει έρευνα για τυχόν προγενέστερα σήματα, των οποίων οι δικαιούχοι θα ενημερωθούν για την τυχόν άσκηση ανακοπής.

Ο Εξεταστής της Υπηρεσίας Σημάτων εξετάζει την ύπαρξη τυχόν απόλυτων λόγων απαραδέκτου. Εάν το σήμα πληροί όλες τις προϋποθέσεις τότε αναρτάται στην ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Σημάτων διαφορετικά ο καταθέτης ειδοποιείται για τις ελλείψεις. .

Οι αποφάσεις της Υπηρεσίας Σημάτων που απορρίπτουν ολικά ή εν μέρει τη δήλωση κατάθεσης υπόκεινται σε προσφυγή μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών από την ημέρα κοινοποίησης της προσβαλλόμενης απόφασης.

Κατά της απόφασης που έκανε δεκτή τη δήλωση κατάθεσης, οποιοσδήποτε θιγόμενος, έχων συμφέρον, μπορεί να ασκήσει ανακοπή μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από τη δημοσίευσή της στο διαδίκτυο. Η ανακοπή κατατίθεται ενώπιον της Υπηρεσίας Σημάτων και εκδικάζεται από την Διοικητική Επιτροπή Σημάτων.

10.1.8 Περιεχόμενο του δικαιώματος στο σήμα

Το σήμα αποτελεί μονοπωλιακό δικαίωμα και ως εκ τούτου παρέχει στον δικαιούχο του το αποκλειστικό δικαίωμα της χρήσης αυτού. Ιδίως του χορηγεί το δικαίωμα να επιθέτει αυτό στα προϊόντα, τα οποία προορίζεται να διακρίνει, να χαρακτηρίζει της παρεχόμενες υπηρεσίες, να επιθέτει αυτό στα περικαλύμματα και τις συσκευασίες των εμπορευμάτων, στο χαρτί αλληλογραφίας, στα τιμολόγια, τους τιμοκαταλόγους, τις αγγελίες, τις κάθε είδους διαφημίσεις, ως και σε άλλο έντυπο υλικό και να το χρησιμοποιεί σε ηλεκτρονικά ή οπτικοακουστικά μέσα.

Παρέχει επίσης το δικαίωμα στον δικαιούχο να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές και χωρίς την άδειά του:

α) σημείο που ταυτίζεται με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες που ταυτίζονται με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωρισθεί,

β) σημείο για το οποίο, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητάς του με το σήμα και της ταυτότητας ή ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών που καλύπτονται από το σήμα, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης, περιλαμβανομένου και του κινδύνου συσχέτισης,

γ) σημείο ταυτόσημο ή παρόμοιο με το σήμα που έχει αποκτήσει φήμη.

Οι εξουσίες που παρέχει το σήμα επιτρέπουν στο δικαιούχο του να απαγορεύει:

- Τη χρήση του σήματος σε προϊόντα ή συσκευασίες
- Την τοποθέτηση του σήματος σε γνήσια προϊόντα τα οποία ο δικαιούχος ήθελε να κυκλοφορήσει ως ανώνυμα
- Την αφαίρεση του σήματος από γνήσια προϊόντα
- Την προσφορά, εμπορία ή κατοχή προϊόντων με το σήμα
- Την εισαγωγή ή εξαγωγή προϊόντων με το σήμα
- Τη χρήση του σήματος ως μέρος εμπορικής ή εταιρικής επωνυμίας
- Τη χρήση του σήματος στη διαφήμιση και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

- Τη χρήση του σήματος σε συγκριτική διαφήμιση.

10.1.9 Υποχρέωση ουσιαστικής χρήσης του σήματος

Ο νομοθέτης παραχωρεί μια προθεσμία πέντε ετών (περίοδος χάριτος) στον δικαιούχο από την καταχώρησή του για να χρησιμοποιήσει ουσιαστικά το σήμα του. Ως ουσιαστική χρήση του σήματος νοείται εκείνη που γίνεται προς διάκριση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών και όχι η προσχηματική.

Εάν μέσα στο χρονικό διάστημα των πέντε ετών από την καταχώρησή του ο δικαιούχος δεν κάνει ουσιαστική χρήση του σήματος ή εάν διακόψει την χρήση του για πέντε συνεχόμενα έτη, οποιοσδήποτε τρίτος, που έχει έννομο συμφέρον δύναται να ζητήσει τη διαγραφή του. Ωστόσο, το χρονικό διάστημα της αχρησίας του σήματος αναστέλλεται για όσο καιρό αποδειχθεί ότι ο δικαιούχος είχε εύλογη αιτία για την μη ουσιαστική χρήση του. Επίσης, αίρεται ο σχετικός λόγος διαγραφής εάν, τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την κατάθεση της αίτησης διαγραφής, ο δικαιούχος αρχίσει ή επαναλάβει τη χρήση του σήματός, εφόσον όμως δεν γνώριζε ότι ήταν πιθανή η υποβολή αιτήσεως διαγραφής. Εάν το σήμα χρησιμοποιείται για μέρος μόνον των προϊόντων ή υπηρεσιών για τα οποία καταχωρίστηκε, τότε υφίσταται λόγος μερικής έκπτωσης από το δικαίωμα, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην μερική διαγραφή του.

10.1.10 Όριο του δικαιώματος χρήσεως

Η κτήση του σήματος δεν παρέχει στον δικαιούχο, του την εξουσία να απαγορεύει τη χρησιμοποίηση από τρίτο του ιδίου ή παρεμφερούς ονόματος ή επωνυμίας, τη χρησιμοποίηση περιγραφικών ενδείξεων καθώς και τη χρησιμοποίηση του σήματος για να δηλωθεί ο προορισμός προϊόντος ή υπηρεσίας.

Τέλος επιτρέπεται και η χρήση του σήματος από τρίτους για προϊόντα που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τον ίδιο το δικαιούχο ή με την συγκατάθεσή του και τα οποία φέρουν το σήμα (ανάλωση δικαιώματος).

10.1.11 Εκμετάλλευση του σήματος

Το δικαίωμα στο σήμα είναι μεταβιβάστο, για το σύνολο ή μέρος των διακρινόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών. Η μεταβίβαση δεν υπόκειται σε τύπο, ωστόσο ισχύει έναντι τρίτων μόνο εφόσον δημοσιευθεί στο μητρώο σημάτων. Επιτρέπεται δε και σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων (π.χ. ενέχυρο) επί του σήματος, καθώς και η αναγκαστική κατάσχεση και εκποίηση αυτού

10.1.12 Διάρκεια και Λήξη του δικαιώματος στο Σήμα

Το δικαίωμα στο Σήμα διαρκεί 10 έτη από την επόμενη της ημερομηνίας κατάθεσής του, το οποίο δύναται να ανανεώνεται για απεριόριστο αριθμό δεκαετιών.

10.1.13 Απώλεια του δικαιώματος στο Σήμα

Το σήμα αποσβύνεται σε περίπτωση παύσης της διάρκειας προστασίας του, παραίτησης του δικαιούχου ή εκκαθάρισης της εταιρείας/δικαιούχου.

Επίσης το σήμα αποσβύνεται σε περίπτωση διαγραφής του λόγω μη ουσιαστικής χρήσης, λόγω μετάπτωσης του σήματος σε κοινόχρηστη ένδειξη ή συνήθη εμπορική ονομασία προϊόντος/υπηρεσίας, λόγω παραπλανητικής χρήσης ή λόγω καταχώρησής του κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου περί σχετικών και απολύτων λόγων απαραδέκτου. Σε αυτές τις περιπτώσεις

απαραίτητη είναι η έκδοση σχετικής απόφασης από τη Διοικητική Επιτροπή Σημάτων, κατόπιν κατάθεσης σχετικής αιτήσεως από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Εντούτοις, ο δικαιούχος προγενέστερου σήματος δεν δύναται να αντιταχθεί στην χρήση ενός μεταγενέστερου καταχωρισμένου σήματος για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τα οποία αυτό χρησιμοποιήθηκε εφόσον ανέχτηκε εν γνώσει του την χρήση του σήματος αυτού για περίοδο πέντε συνεχών ετών, εκτός εάν η κατάθεση του μεταγενέστερου σήματος έγινε με κακή πίστη.

10.1.14 Δικαστική προστασία

Το σήμα προστατεύεται δικαστικώς μέσω αστικών και ποινικών διατάξεων, αλλά και εξωδικαστικώς μέσω διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται από τις αστυνομικές αρχές και τα τελωνεία σε περίπτωση εύρεσης απομιμητικών προϊόντων και δη την επιβολή προστίμων και την κατάσχεση των εν λόγω προϊόντων.

Σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος στο σήμα, ο δικαιούχος μπορεί να ζητήσει την παύση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον, την κατάσχεση ή/και την καταστροφή των απομιμητικών προϊόντων ή των υλικών που χρησίμευσαν για την προσβολή, είτε βρίσκονται στα χέρια του προσβολέα είτε ακόμη και τρίτου. Μπορεί επίσης να ζητήσει την πληρωμή αποζημίωσης καθώς και την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστη. Η αγωγή εγείρεται ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου ή ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου εφόσον ασκούνται και άλλες αξιώσεις, όπως εκείνες που απορρέουν από το νόμο περί αθέμιτου ανταγωνισμού.

Ο δικαιούχος δύναται επίσης να καταθέσει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για την συντηρητική κατάσχεση των προϊόντων ή την προσωρινή απόδοσή τους προκειμένου να μην τεθούν σε κυκλοφορία στην αγορά. Σε περίπτωση προσβολής σε εμπορική κλίμακα και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να διατάξει ως ασφαλιστικό μέτρο και την συντηρητική κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων του προσβολέα καθώς και την δέσμευση των τραπεζικών του λογαριασμών.

Πλέον, ο εναγόμενος εξοπλίζεται με το δικαίωμα να εγείρει ανταγωγή περί ακυρότητας του σήματος, η οποία εφόσον γίνει τελεσίδικα δεκτή οδηγεί στη διαγραφή του σήματος.

Ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να ζητήσει και τη προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται στην κατοχή του αντιδίκου, τη παροχή πληροφοριών περί της προελεύσεως των προϊόντων και του δικτύου διανομής των απομιμητικών προϊόντων από τον προσβολέα ή από οποιονδήποτε ενδιάμεσο στην προσβολή, καθώς και, εφόσον πρόκειται για προσβολή σε εμπορική κλίμακα, τη κοινοποίηση των τραπεζικών, χρηματοοικονομικών ή εμπορικών εγγράφων που βρίσκονται στον έλεγχο του αντιδίκου.

Ποινικά, ο δικαιούχος δύναται να καταθέσει έγκληση και να ζητήσει την τιμώρηση του προσβολέα με ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή.

10.1.15 Προστασία έναντι απομίμησης προ της εισόδου των προϊόντων στη χώρα

Η προστασία του δικαιούχου του σήματος έναντι προϊόντων απομίμησης εκτείνεται τόσο στο στάδιο προ της εισόδου των προσβαλλόντων αγαθών στη χώρα, όσο και μετά. Αρμόδιες για τον εντοπισμό των εισαγόμενων προϊόντων απομίμησης είναι οι τελωνειακές αρχές της χώρας. Ωστόσο αυτές δεν ενεργοποιούνται αυτεπαγγέλτως, αλλά απαιτείται να έχει προηγηθεί η υποβολή αιτήματος παρέμβασης των τελωνειακών αρχών σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό 608/2013. Σε αυτή τη περίπτωση οι υπάλληλοι των κατά τόπους τελωνείων, εφόσον εντοπίζουν τυχαία κατά τη διάρκεια τυχαίων δειγματοληπτικών

ελέγχων, προϊόντα τα οποία θεωρούν ότι αποτελούν απομιμήσεις επικοινωνούν με το δικαιούχο προκειμένου να επιβεβαιώσει τη γνησιότητα τους. Στην περίπτωση που δεν έχει προηγηθεί η υποβολή γνωστοποίησης παρέμβασης, οι τελωνειακές αρχές καλούν τους ενδιαφερόμενους να υποβάλλουν τέτοια αίτηση ενημερώνοντας τους και για την παραβίαση.

Εφόσον κινηθεί η διαδικασία, η κατάληξη της θα είναι είτε η καταστροφή των προϊόντων είτε η υποχρεωτική για τον δικαιούχο, εφόσον ο παραλήπτης των προϊόντων αντιτίθεται στην καταστροφή τους, κίνηση των δικαστικών ενεργειών για τη διαπίστωση της προσβολής.

Υπό το ισχύον καθεστώς, ο δικαιούχος του σήματος δικαιούται να απαγορεύει την είσοδο στην Ελλάδα, εμπορευμάτων που προσβάλλουν τα σήματά του, ανεξαρτήτως αν αυτά προορίζονται να τεθούν σε κυκλοφορία στην ελληνική αγορά ή απλώς διέρχονται..

10.1.16 Προστασία κατά απομιμήσεων που κυκλοφορούν ήδη στην αγορά

Προϊόντα απομίμησης που διακινούνται στην αγορά κι εντοπίζονται σε επιτόπιους ελέγχους από τις τελωνειακές αρχές, την Αστυνομία και την Ακτοφυλακή δύνανται να κατασχεθούν και να καταστραφούν επιτόπου εφόσον ο κάτοχος τους δεν εναντιώνεται. Οι έλεγχοι διεξάγονται είτε αυτεπαγγέλτως (π.χ. σε οργανωμένες αγορές, αποθήκες εμπορευμάτων κλπ) είτε σε συνεννόηση με το δικαιούχο σήματος εφόσον αυτός έχει πληροφορίες για τον τόπο και τρόπο διακίνησης των προσβαλλόντων προϊόντων

10.2 Το Ελληνικό Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Συγγενικών Δικαιωμάτων

10.2.1 Το ισχύον νομικό πλαίσιο

Η πνευματική ιδιοκτησία διέπεται στην Ελλάδα από τις διατάξεις του Ν. 2121/1993. Η Ελλάδα έχει δε κυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, τη Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης για την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, καθώς και τη Συμφωνία TRIPS.

10.2.2 Το περιεχόμενο του Δικαιώματος Πνευματικής Ιδιοκτησίας

Το κάθε δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνει δύο επιμέρους, ανεξάρτητα μεταξύ τους δικαιώματα: το ηθικό και το περιουσιακό δικαίωμα.

Το μεν πρώτο έχει προσωπικό χαρακτήρα προστατεύει τον προσωπικό δεσμό του δημιουργού με το έργο του και περιλαμβάνει την εξουσία δημοσίευσης του έργου, την εξουσία αναγνώρισης της πατρότητάς του επί του έργου, την εξουσία περιφρούρησης της ακεραιότητας του έργου, την εξουσία προσπέλασης στο έργο και την εξουσία υπαναχώρησης για τα έργα λόγου και της επιστήμης.

Το δε δεύτερο έχει οικονομική αξία και ρυθμίζει τα θέματα εκμετάλλευσης του έργου, είναι δηλαδή μεταβιβάστο σε αντίθεση με το ηθικό δικαίωμα, το οποίο παραμένει πάντοτε στον δημιουργό ακόμα και μετά την μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος. Το περιουσιακό δικαίωμα παρέχει στον δημιουργό τις εξής εξουσίες :

- την εξουσία εγγραφής και αναπαραγωγής του έργου,
- την εξουσία μετάφρασης,

- την εξουσία διασκευής,
- της εξουσία διανομής,
- την εξουσία εκμίσθωσης και δημόσιου δανεισμού,
- την εξουσία εισαγωγής,
- την εξουσία παρουσίας του έργου στο κοινό,
- την εξουσία δημόσιας εκτέλεσης, και
- την εξουσία ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης.

Άλλη έκφανση του αποτελεί το δικαίωμα παρακολούθησης του έργου προκειμένου για έργα τέχνης.

10.2.3 Έργα που προστατεύονται με τη Πνευματική Ιδιοκτησία

Αντικείμενο προστασίας με πνευματική ιδιοκτησία είναι το έργο, νοούμενο ως κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή. Τα δύο κύρια χαρακτηριστικά του έργου είναι η μορφή του και η πρωτοτυπία του, υπό την έννοια ότι αντικείμενο προστασίας είναι μόνον η μορφή του έργου και όχι η ιδέα που περιέχεται σε αυτό, πάντοτε όμως υπό τον όρο ότι παρουσιάζει μια πρωτοτυπία, ήτοι μια ιδιαίτερη ιδιομορφία κρινόμενη από το μέτρο της στατιστικής μοναδικότητας ή άλλως από κάποιο ελάχιστο όριο δημιουργικού ύψους με κάποια απόσταση από τα ήδη γνωστά και αυτονόητα έργα.

Ο Ν. 2121/1993 απαριθμεί ενδεικτικώς ορισμένες κατηγορίες έργων που προστατεύονται εφόσον παρουσιάζουν πρωτοτυπία. Αντίστροφα, ορισμένες κατηγορίες έργων, ακόμη κι αν παρουσιάζουν πρωτοτυπία δεν προστατεύονται με πνευματική ιδιοκτησία, όπως είναι τα επίσημα κείμενα με τα οποία εκφράζεται η άσκηση πολιτειακής αρμοδιότητας, οι εκφράσεις λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι ειδήσεις και τα απλά γεγονότα και στοιχεία.

10.2.4 Οι προϋποθέσεις προστασίας

Για την απόλαυση της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας δεν απαιτείται η τήρηση οποιασδήποτε διατύπωσης ούτε η εκτέλεση κάποιας διαδικασίας. Η προστασία αποκτάται αυτόματα και πρωτογενώς κατά τη δημιουργία και μόνο του έργου.

10.2.5 Το υποκείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας

Αρχικό υποκείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο δημιουργός του έργου, δηλαδή το φυσικό πρόσωπο που δημιούργησε το έργο. Ως δημιουργός τεκμαίρεται κατ' αρχήν το πρόσωπο του οποίου το όνομα αναφέρεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου.

Εξαιρούνται από τον ανωτέρω κανόνα τα ανώνυμα και ψευδώνυμα έργα, για τα οποία αρχικός δημιουργός τεκμαίρεται ότι τυγχάνει το πρόσωπο το οποίο κατέστησε νομίμως προσιτό το έργο στο κοινό, ακόμη και εάν αυτό είναι νομικό πρόσωπο, έως ότου βεβαίως αποκαλυφθεί ο πραγματικός τους δημιουργός.

Όσον αφορά στα έργα μισθωτών, ισχύει ο γενικός κανόνας και προβλέπεται περαιτέρω ότι μεταβιβάζονται αυτοδικαίως στον εργοδότη όσες εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης, εφόσον δεν προβλέπεται κάτι διαφορετικό. Οι δημιουργοί που τυγχάνουν δημόσιοι υπάλληλοι μεταβιβάζουν αυτοδικαίως το σύνολο του περιουσιακού δικαιώματος στο Δημόσιο, εκτός και αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

10.2.6 Έργα με περισσότερους δημιουργούς

Ειδικοί κανόνες ισχύουν για έργα στα οποία υπάρχει μια πλειονότητα δημιουργών, τα οποία κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες:

- α) Έργα συνεργασίας: ως έργο συνεργασίας νοείται εκείνο που έχει δημιουργηθεί με την άμεση σύμπραξη δύο ή περισσότερων δημιουργών. Σε αυτήν την περίπτωση οι δημιουργοί του έργου τυγχάνουν συνδικαιούχοι του περιουσιακού και ηθικού δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, κατ' αρχήν κατά ίσα μέρη.
- β) Συλλογικά έργα: ως συλλογικό έργο νοείται εκείνο που έχει δημιουργηθεί με τις αυτοτελείς συμβολές περισσότερων δημιουργών υπό την διεύθυνση και τον συντονισμό ενός φυσικού προσώπου. Σε αυτήν την περίπτωση, το εν λόγω φυσικό πρόσωπο τυγχάνει αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και ηθικού δικαιώματος επί του συλλογικού έργου, ενώ οι δημιουργοί των επιμέρους συμβολών τυγχάνουν αρχικοί δικαιούχοι των δικαιωμάτων επί των συμβολών τους, εφόσον είναι δεκτικές χωριστής εκμετάλλευσης.
- γ) Σύνθετα έργα: ως σύνθετο έργο νοείται εκείνο που έχει δημιουργηθεί από ξεχωριστά τμήματα και οι δημιουργοί των ξεχωριστών τμημάτων τυγχάνουν αρχικοί δικαιούχοι των δικαιωμάτων επί των τμημάτων τους εφόσον αυτά είναι δεκτικά χωριστής εκμετάλλευσης.

Τέλος ειδικώς ως προς τα οπτικοακουστικά έργα, ως δημιουργός τους, εκ του νόμου ορίζεται ο σκηνοθέτης.

10.2.7 Η εκμετάλλευση του έργου

Το περιουσιακό δικαίωμα επί του έργου είναι μεταβιβάσιμο εν ζωή και αιτία θανάτου, ενώ αντιθέτως, το ηθικό δικαίωμα επί του έργου είναι αμεταβίβαστο εν ζωή, παρά μόνο κληρονομείται από τους κληρονόμους του δημιουργού. Η συναίνεση του δημιουργού για πράξεις ή παραλείψεις, που αλλιώς θα αποτελούσαν προσβολή του ηθικού δικαιώματος, αποτελεί τρόπο άσκησης του δικαιώματος αυτού και δεσμεύει το δημιουργό.

Μόνη η μεταβίβαση του υλικού φορέα του έργου δεν επιφέρει και μεταβίβαση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επ' αυτού. Για λόγους προστασίας του δημιουργού, ο νόμος ορίζει άλλωστε ότι οι σχετικές συμβάσεις υπόκεινται σε έγγραφο τύπο (απαραίτητη προϋπόθεση για το κύρος τους), ενώ καθιερώνει επίσης ορισμένους ερμηνευτικούς κανόνες για τη διάρκεια, τοπική ισχύ, σκοπό, έκταση και μέσα εκμετάλλευσης του έργου. Οι συμβάσεις που αφορούν στο σύνολο των μελλοντικών έργων ή αναφέρονται σε μελλοντικούς τρόπους εκμετάλλευσης απαγορεύονται.

10.2.8 Περιορισμοί στο περιουσιακό δικαίωμα

Το περιουσιακό δικαίωμα υπόκειται από το νόμο σε ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι εφαρμόζονται μόνο εφόσον δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικείμενου και δεν θίγουν αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου (τεστ τριών σταδίων). Οι προβλεπόμενοι περιορισμοί είναι οι εξής:

- Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση, για την οποία εισπράττεται εύλογη αμοιβή ως αντιστάθμισμα

- Παράθεση αποσπασμάτων
- Σχολικά βιβλία και ανθολογίες
- Αναπαραγωγή για διδασκαλία
- Αναπαραγωγή από βιβλιοθήκες και αρχεία για παραγωγή αντιτύπου
- Αναπαραγωγή κινηματογραφικών έργων με σκοπό τη διατήρησή τους
- Αναπαραγωγή για δικαστικούς ή διοικητικούς σκοπούς
- Χρήση για λόγους ενημέρωσης
- Χρήση εικόνων έργων που βρίσκονται σε δημόσιο χώρο
- Δημόσια παράσταση ή εκτέλεση σε ειδικές περιστάσεις
- Έκθεση και αναπαραγωγή εικαστικών έργων από μουσεία
- Αναπαραγωγή προς όφελος τυφλών και κωφαλάλων
- Προσωρινές πράξεις αναπαραγωγής για την αποφυγή τεχνολογικών περιορισμών

Παρόλο που δεν προβλέπεται ρητώς από τον νόμο, ισχύει στην ελληνική έννομη τάξη και η εξαίρεση για σκοπούς παρωδίας, βάσει του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης.

10.2.9 Ορφανά έργα

Ως ορφανά ορίζονται τα έργα των οποίων ο δικαιούχος δεν έχει ταυτοποιηθεί ή ακόμα και αν έχει ταυτοποιηθεί, δεν έχει εντοπιστεί παρά τη διενέργεια επιμελούς αναζήτησης από τους φορείς χρήσης τους. Σε αυτήν την περίπτωση, επιτρέπεται στις προσιτές στο κοινό βιβλιοθήκες, σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ή μουσεία, αρχεία ή ιδρύματα κινηματογραφικής ή ακουστικής κληρονομιάς, καθώς και από δημόσιους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καθιστούν προσιτά στο κοινό και να αναπαράγουν για σκοπούς ψηφιοποίησης, διάθεσης στο κοινό, ευρετηρίασης, καταλογογράφησης, συντήρησης ή αποκατάστασης τα ορφανά έργα που υπάρχουν στις συλλογές τους.

Σε περίπτωση που βρεθεί ο δικαιούχος ενός έργου που έχει χαρακτηριστεί ως ορφανό, αυτός θα δικαιούται το ήμισυ της αμοιβής που θα λάμβανε αν είχε χορηγήσει άδεια στον φορέα για την εκμετάλλευση του έργου.

10.2.10 Διάρκεια της παρεχόμενης προστασίας

Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας διαρκεί για όλη τη ζωή του δημιουργού καθώς και για 70 χρόνια μετά τον θάνατο του. Αυτό δεν ισχύει για τις επιμέρους εξουσίες αναγνώρισης της πατρότητας και της προστασίας της ακεραιότητας του έργου του ηθικού δικαιώματος, οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν και να ασκούνται μελλοντικά από το Δημόσιο. Με την λήξη της προστασίας του έργου, αυτό καθίσταται κοινό κτήμα.

Ο υπολογισμός της ημερομηνίας από την οποία υπολογίζεται η περίοδος των εβδομήντα ετών διαφοροποιείται για τα έργα συνεργασίας (υπολογισμός από την ημερομηνία θανάτου του τελευταίου επιζώντος), τα ανώνυμα και ψευδώνυμα έργα (υπολογισμός από την ημερομηνία κατά την οποία το έργο κατέστη νομίμως προσιτό στο κοινό, εκτός και εάν εν τω μεταξύ αποκαλύφθηκε ο δημιουργός του έργου), τα έργα που δημοσιεύονται σε τόμους, τεύχη κλπ., καθώς και τα οπτικοακουστικά έργα (υπολογισμός από τον θάνατο του τελευταίου επιζώντος μεταξύ των εξής προσώπων: κύριου σκηνοθέτη, σεναριογράφου, συγγραφέα διαλόγων και συνθέτη μουσικής του έργου)

10.2.11 Συλλογική Διαχείριση

Οι δημιουργοί μπορούν να αναθέτουν την διαχείριση ή / και προστασία του περιουσιακού δικαιώματός τους ή ορισμένων εξουσιών σε Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης, οι οποίοι συμβάλλονται με τους χρήστες, ελέγχουν τις χρήσεις των έργων, εισπράττουν τις σχετικές αμοιβές και τις διανέμουν μεταξύ των δημιουργών. Οι ΟΣΔ είναι οι υποχρεωτικά αρμόδιοι για την είσπραξη της εύλογης αμοιβής που οφείλεται ως αντιστάθμισμα για τον περιορισμό για την αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση

10.2.12 Προστασία βάσεων δεδομένων

Οι βάσεις δεδομένων υπάγονται ρητώς στην προστασία του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα. Η προστασία αυτή δεν εκτείνεται όμως στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων.

Παράλληλα, απονέμεται ένα *sui generis* δικαίωμα στον κατασκευαστή βάσης δεδομένων. Το εν λόγω δικαίωμα αφορά στην περίπτωση εξαγωγής ή/και επαναχρησιμοποίησης χωρίς άδεια του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, καθώς και την περίπτωση επανειλημμένης και συστηματικής εξαγωγής ή/και επαναχρησιμοποίησης επουσιωδών μερών του περιεχομένου της βάσης δεδομένων. Το ειδικό δικαίωμα του κατασκευαστή ισχύει από την περάτωση της κατασκευής της βάσης δεδομένων έως και 15 έτη από την 1η Ιανουαρίου του επομένου της περάτωσης έτους.

10.2.13 Προγράμματα υπολογιστή

Σε εφαρμογή της Οδηγίας 91/50, τα προγράμματα υπολογιστών λογίζονται από το νόμο ως έργα του λόγου. Η πνευματική ιδιοκτησία επί του προγράμματος υπολογιστή παρέχει το δικαίωμα στον δημιουργό του να εναντιώνεται στην αναπαραγωγή με οποιαδήποτε μορφή, του προγράμματός του από τρίτο χωρίς προηγούμενη άδειά του. Υφίστανται όμως ορισμένοι περιορισμοί στο εν λόγω δικαίωμα. Έτσι επιτρέπεται:

- Η χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς υποχρέωση καταβολής αμοιβής, αναπαραγωγή, μετάφραση, προσαρμογή, διασκευή ή οποιαδήποτε άλλη μετατροπή του προγράμματος, όταν οι πράξεις αυτές είναι αναγκαίες για την χρήση του προγράμματος, σύμφωνα με τον προορισμό του.
- Η παραγωγή ενός εφεδρικού αρχείου από τον νόμιμο χρήστη του προγράμματος, στο μέτρο που είναι απαραίτητο για την χρήση του.
- Η παρακολούθηση, μελέτη και δοκιμασία της λειτουργίας του προγράμματος για τον σκοπό της εξεύρεσης ιδεών και αρχών που αποτελούν τη βάση οποιουδήποτε στοιχείου του προγράμματος, εάν οι ενέργειες αυτές γίνονται κατά τη διάρκεια νόμιμης χρήσης από τον νόμιμο χρήστη του προγράμματος.

- Η αποσυμπίληση ή αντίστροφη μεταγλώτισση, ήτοι η αναπαραγωγή, μετάφραση, προσαρμογή, διασκευή ή οποιαδήποτε άλλη μετατροπή του προγράμματος από τον νόμιμο χρήστη για τον αποκλειστικό σκοπό της μελέτης της λειτουργίας του προγράμματος και της λήψης των αναγκαίων πληροφοριών για τη διαλειτουργικότητα ενός προγράμματος με άλλα προγράμματα.

10.2.14 Συγγενικά δικαιώματα

Στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, ήτοι σε πρόσωπα που ερμηνεύουν πνευματικά έργα παρέχονται ειδικά δικαιώματα κι έτσι αυτοί αποκτούν το δικαίωμα σε ορισμένες περιπτώσεις να επιτρέπουν ή απαγορεύουν ορισμένες χρήσεις της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους. Τους αναγνωρίζεται επίσης το ηθικό δικαίωμα αναγνώρισης της πατρότητας και απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους.

Συγγενικά δικαιώματα αναγνωρίζονται επίσης στους παραγωγούς φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων οι οποίοι μπορούν να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την χρήση των υλικών φορέων τους. Το ίδιο δικαίωμα παρέχεται και στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, δηλαδή τους παρέχεται το δικαίωμα να επιτρέπουν ή απαγορεύουν την χρήση των προγραμμάτων τους.

Ο νόμος προβλέπει ένα δικαίωμα εύλογης αμοιβής στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτεχνών και στους παραγωγούς φωνογραφημάτων όταν ο υλικός φορέας χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για εν γένει παρουσίαση στο κοινό. Στους εκδότες επίσης αναγνωρίζεται, να επιτρέπουν ή απαγορεύουν την με οποιοδήποτε τρόπο αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας και της σελιδοποίησης των έργων που έχουν εκδώσει.

Συγγενικό δικαίωμα χορηγείται τέλος και στο πρόσωπο που δημοσιεύει για πρώτη φορά κάποιο έργο του οποίου έχει λήξει η διάρκεια προστασίας με πνευματική ιδιοκτησία.

10.2.15 Προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων

Σε περίπτωση προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, ο δικαιούχος δύναται να εγείρει έναντι του προσβάλλοντος, τακτική αγωγή για την παύση της προσβολής και παράλειψή της στο μέλλον, αιτούμενος επίσης την αφαίρεση ή ακόμα και την καταστροφή των προϊόντων που κατασκευάστηκαν, ενώ υφίσταται η δυνατότητα δημοσίευσης της απόφασης στον ημερήσιο τύπο.

Ο δικαιούχος δικαιούται επίσης να προσφύγει και στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, οπότε το δικαστήριο θα διατάξει όποιο ασφαλιστικό μέτρο κρίνει αναγκαίο και κατάλληλο για τη συγκεκριμένη περίπτωση, όπως π.χ. την μεσεγγύηση ή την απόσυρση των παρανόμως παραχθέντων εμπορευμάτων κλπ.

Όσον αφορά στις ποινικές κυρώσεις ο προσβολέας δύναται να τιμωρηθεί με ποινή φυλάκισης ή πληρωμής προστίμου. Αρμόδιες για την κατάσχεση προϊόντων που προσβάλλουν δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικά δικαιώματα και την επιβολή προστίμου είναι οι αστυνομικές και τελωνειακές αρχές.

Προβλέπεται τέλος προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων με προληπτικά μέτρα, καθώς και μέσω ρητής προστασίας των τεχνολογικών μέτρων που αποσκοπούν στην προστασία ενός έργου πνευματικής ιδιοκτησίας ή αντικειμένου συγγενικών δικαιωμάτων έναντι πράξεων που δεν έχουν επιτραπεί από τον δικαιούχο.

10.2.16 Προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο

Στις περιπτώσεις προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικών δικαιωμάτων στο διαδίκτυο, ο δικαιούχος μπορεί να υποβάλλει στην *Επιτροπή για τη γνωστοποίηση διαδικτυακής προσβολής δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας* (η «Επιτροπή») αίτηση είτε αυτοπροσώπως είτε ηλεκτρονικά για άρση της προσβολής, συμπληρώνοντας την ειδικά προδιατυπωμένη και αναρτημένη στον ιστότοπο του ΟΠΙ (www.opi.gr). Βασική προϋπόθεση για να γίνει δεκτή η αίτηση είναι ο δικαιούχος να έχει κάνει χρήση της αντίστοιχης διαδικασίας που προβλέπεται από τον εκάστοτε πάροχο και η διαδικασία αυτή, ενώ έχει ολοκληρωθεί εντός εύλογου χρόνου, να μην έχει τελεσφορήσει.

Η Επιτροπή εντός δέκα (10) εργάσιμων ημερών από τη λήψη της αίτησης αποφασίζει είτε να θέσει την υπόθεση στο αρχείο, είτε να συνεχίσει τη διαδικασία. Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει, υπάρχει προσβολή, καλεί τους προσβολείς να απομακρύνουν το περιεχόμενο που προσβάλλει το δικαίωμα ή να διακόψουν την πρόσβαση σε αυτό και να λάβουν οποιοδήποτε άλλο μέτρο στοχεύει στην παύση, στην αποτροπή επανάληψης ή και στην πρόληψη της προσβολής. Σε περίπτωση προσβολών μεγάλης κλίμακας, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει, αντί για την απομάκρυνση του περιεχομένου, διακοπή της πρόσβασης σε αυτό και λήψη οποιουδήποτε άλλου μέτρου κρίνει πρόσφορο. Αν ο ιστότοπος φιλοξενείται σε διακομιστή εκτός της ελληνικής επικράτειας, η Επιτροπή καλεί τον πάροχο πρόσβασης στο διαδίκτυο να διακόψει την πρόσβαση στο περιεχόμενο και να λάβει οποιοδήποτε άλλο μέτρο κρίνει η Επιτροπή πρόσφορο ώστε να μην επαναληφθεί η προσβολή στο μέλλον.

Οι αποφάσεις της Επιτροπής προβλέπουν πρόστιμα για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης πεντακοσίων (500) έως χιλίων (1.000) ευρώ ενώ υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών εντός προθεσμίας εξήντα (60) ημερών από τη γνωστοποίησή τους.

10.3 Το Ελληνικό Δίκαιο Σχεδίων και Υποδειγμάτων

10.3.1 Το ισχύον νομικό πλαίσιο αναφορικά με τα σχέδια και υποδείγματα

Στην Ελλάδα ήδη ισχύει ο Διακανονισμός της Χάγης για τη Διεθνή Κατάθεση των Βιομηχανικών Σχεδίων και Υποδειγμάτων όπως κυρώθηκε με τον Ν.2417/1996. Επίσης ισχύει το Π.Δ. 259/1997 για την εφαρμογή του παραπάνω Διακανονισμού. Το Προεδρικό Διάταγμα περιέχει και διατάξεις για τον εθνικό τίτλο προστασίας. Η χώρα μας έχει ακόμη κυρώσει τον Διακανονισμό του Λοκάρνο για την διεθνή ταξινόμηση των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων με τον Ν.2697/1999.

10.3.2 Η έννοια του σχεδίου ή υποδείγματος.

Σύμφωνα με τον νόμο, ως σχέδιο ή υπόδειγμα θεωρείται η εξωτερική ορατή εικόνα του συνόλου ή μέρους ενός προϊόντος η οποία προκύπτει από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχει, ιδίως η γραμμή, το περίγραμμα, το χρώμα, το σχήμα η μορφή και/ή τα υλικά του ίδιου του προϊόντος και/ή της διακόσμησης που φέρει.

Ακολουθώντας ως προϊόν ορίζεται κάθε βιομηχανικό ή βιοτεχνικό προϊόν, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται τα συστατικά που προορίζονται για συναρμολόγηση σε ένα σύνθετο προϊόν, η συσκευασία, η παρουσίαση, τα γραφικά σύμβολα και τα τυπογραφικά στοιχεία. Αποκλείονται τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Επιπλέον ορίζεται ως σύνθετο προϊόν κάθε προϊόν που αποτελείται από πολλά συστατικά, δυνάμενα να αντικατασταθούν επιτρέποντας την αποσυναρμολόγηση και επανασυναρμολόγηση του προϊόντος. Τα συστατικά του σύνθετου προϊόντος θα πρέπει να παραμένουν ορατά μετά την σύνθεση του προϊόντος και κατά την συνήθη χρήση του.

10.3.3 Τι δεν αποτελεί σχέδιο ή υπόδειγμα

Δεν μπορεί να αποτελέσει σχέδιο ή υπόδειγμα οποιοδήποτε αντικείμενο δεν περιλαμβάνει την εξωτερική εμφάνιση ενός προϊόντος ή ενός τμήματός του. Προστατεύεται δηλαδή το ίδιο το σχέδιο και όχι το διάγραμμα. Έτσι δεν μπορεί π.χ. να προστατευτεί ως σχέδιο ή υπόδειγμα ένα οικοδομικό σχέδιο διαμερίσματος. Επίσης δεν προστατεύεται οτιδήποτε δεν αποτελεί χειροτεχνία ή βιομηχανικό αντικείμενο και οτιδήποτε ανήκει στη φύση.

Τα σχέδια και υποδείγματα πρέπει να διακρίνονται από τα έργα τέχνης. Η διαφορά τους έγκειται στην ποιότητα και όχι στην ποσότητα. Τα έργα τέχνης αποτελούν έργα «ανώτερης βαθμίδας δημιουργικότητας» και μεγαλύτερου βαθμού πρωτοτυπίας και καλλιτεχνίας.

10.3.4 Κατηγοριοποίηση βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα

Με τον Διακανονισμό του Λοκάρνο έχει δημιουργηθεί ένας κατάλογος σχεδίων και υποδειγμάτων, απαριθμώντας 32 κατηγορίες στις οποίες μπορεί να υπαχθεί οποιοδήποτε σχέδιο ή υπόδειγμα. Σε κάθε μια κατηγορία υπάρχουν υποκατηγορίες και σημειώσεις- επεξηγήσεις σχετικά με την υπαγωγή των προϊόντων.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα προϊόντων που προστατεύονται συχνά με βιομηχανικά σχέδια είναι τα έπιπλα, οι συσκευασίες προϊόντων, τα κοσμήματα, τα μπουκάλια, οι ζάντες οχημάτων, τα μηχανοκίνητα οχήματα αλλά και τμήματα αυτών (καπό, θόλος, φανάρια, πόρτες κ.α.)

10.3.5 Προϋποθέσεις προστασίας ενός βιομηχανικού σχεδίου ή υποδείγματος

Ένα βιομηχανικό σχέδιο ή υπόδειγμα αποτελεί αντικείμενο προστασίας εφόσον σωρευτικά:

- είναι νέο,
- διαθέτει ατομικό χαρακτήρα,
- εμφανίζεται σε όλο το προϊόν ή έστω σε μέρος του
- προσδίδει στα προϊόντα ειδική αισθητική εμφάνιση,
- υπηρετεί πρακτικές ανάγκες του ανθρώπου
- να είναι βιομηχανικά εκμεταλλεύσιμο.

Νέο θεωρείται ένα σχέδιο ή υπόδειγμα όταν δεν έχουν διατεθεί στο κοινό πανομοιότυπα σχέδια προγενέστερα.

Ατομικό χαρακτήρα έχει, αν η όλη εντύπωση που προκαλεί σε κάποιον ενημερωμένο χρήστη είναι διαφορετική από εκείνη που προκαλείται στον ίδιο χρήστη από οποιοδήποτε άλλο σχέδιο ή υπόδειγμα, το οποίο είναι προσιτό στο κοινό πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης για καταχώριση. Ένα σχέδιο ή υπόδειγμα θεωρείται ότι είναι προσιτό στο κοινό όταν έχει δημοσιευθεί έπειτα από καταχώριση ή έχει κυκλοφορήσει στο εμπόριο ή γνωστοποιηθεί με άλλο τρόπο.

Για να προστατευτεί ένα σχέδιο ή υπόδειγμα πρέπει να εμφανίζεται σε όλο το προϊόν ή έστω σε μέρος του. Εξαιρούνται δηλαδή τα γραφικά σύμβολα και τα τυπογραφικά στοιχεία τα οποία προστατεύονται αυτοτελώς παρόλο που δεν αποτελούν στοιχείο του προϊόντος.

Δεν απαιτείται «αισθητική πρόοδος» ούτε «δημιουργικό ύφος» για την προστασία ενός σχεδίου ή υποδείγματος. Είναι αρκετό το αισθητικό στοιχείο των σχεδίων και υποδειγμάτων να απηχεί στον μέσο καταναλωτή τουλάχιστον ως αισθητικά ενδιαφέρον και όχι απαραίτητα ως ωραίο.

Η βιομηχανική - βιοτεχνική αξιοποίηση του σχεδίου και υποδείγματος αποτελεί τον λόγο προστασίας του, ο οποίος δεν σχετίζεται με την καλλιτεχνική του συμβολή αλλά με την παρότρυνση των επιχειρήσεων να βελτιώσουν την εξωτερική εμφάνιση των προϊόντων τους και να επενδύσουν στο αισθητικό στοιχείο. Η ικανότητα βιομηχανικής αξιοποίησης προϋποθέτει δυνατότητα αναπαραγωγής των σχεδίων και υποδειγμάτων, χωρίς να σημαίνει απαραίτητα ότι η βιομηχανική παραγωγή είναι παρούσα ή επικείμενη. Έτσι προστατεύονται σχέδια ή υποδείγματα τα οποία μπορεί να απευθύνονται αποκλειστικά σε έναν πελάτη.

Τέλος, δεν καταχωρείται οποιοδήποτε σχέδιο ή υπόδειγμα του οποίου η εμφάνιση υπαγορεύεται αποκλειστικά από την τεχνική του λειτουργία. Ομοίως, δεν μπορούν να καταχωρηθούν σχέδια ή υποδείγματα που κρίνονται ανήθικα ή αντίθετα προς την δημόσια τάξη.

10.3.6 Κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα

Ο Κανονισμός 6/2002 προβλέπει την συνύπαρξη των κοινοτικών με τα εθνικά σχέδια και υποδείγματα. Η καταχώριση, η μεταβίβαση, η απώλεια και η χρήση του κοινοτικού σχεδίου και υποδείγματος δεν μπορεί να ισχύει παρά μόνο για ολόκληρη την Κοινότητα.

Στον Κανονισμό γίνεται πρόβλεψη και μη καταχωρημένων κοινοτικών σχεδίων και υποδειγμάτων των οποίων η προστασία διαρκεί για τρία έτη από την ημέρα που το σχέδιο ή υπόδειγμα έγινε διαθέσιμο για πρώτη φορά στο κοινό. Ένα μη καταχωρημένο σχέδιο ή υπόδειγμα θα πρέπει να έχει γίνει γνωστό στους δραστηριοποιούμενους ειδικούς της Κοινότητας στον κλάδο (π.χ. σχέδιο ή υπόδειγμα ζάντας οχημάτων πρέπει να γίνεται γνωστό στους κατασκευαστές ζαντών στην Κοινότητα) για να αποτελεί αντικείμενο προστασίας. Αντίθετα, για να αποκτηθεί το καταχωρισμένο σχέδιο ή υπόδειγμα θα πρέπει να αναγγελθεί και να καταχωρισθεί στο Γραφείο Διανοητικής Ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή στις κατά τόπον αρμόδιες εθνικές αρχές. Για την Ελλάδα αρμόδιος είναι ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας.

10.3.7 Δικαιούχος σχεδίου και υποδείγματος

Η προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων παρέχεται στον δημιουργό τους. Έτσι, εάν για τη δημιουργία ενός σχεδίου ή υποδείγματος συνέβαλαν περισσότεροι τότε αυτό θα ανήκει σε όλους εξ αδιαίρετου κατά ίσα μέρη. Αν, αντίθετα, περισσότεροι δημιούργησαν ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλον, ουσιαστικά όμοια σχέδια ή υποδείγματα, το δικαίωμα ανήκει σε εκείνον που πρώτος κατέθεσε την αίτηση καταχώρισης ή σε εκείνον που έχει δικαίωμα διεθνούς προτεραιότητας. Συνήθως όμως τα σχέδια και υποδείγματα δημιουργούνται από εργαζόμενους που εργάζονται κατ' εντολή και για λογαριασμό του εργοδότη. Στην περίπτωση αυτή τα σχέδια και υποδείγματα αποκτώνται κατά κανόνα με πρωτότυπο τρόπο στο πρόσωπο του εργοδότη.

Στα σχέδια και υποδείγματα, όπως και στο δίκαιο των εφευρέσεων, ισχύει το τεκμήριο ότι όποιος καταθέτει την αίτηση καταχώρισης είναι ο δημιουργός του σχεδίου ή υποδείγματος. Το τεκμήριο υπέρ του καταθέτη μπορεί να ανατραπεί αν δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια, εάν αποδειχθεί δηλαδή ότι ο πραγματικός δημιουργός είναι άλλο πρόσωπο.

10.3.8 Διαδικασία απόκτησης πιστοποιητικού

Για την κίνηση της διαδικασίας απόκτησης πιστοποιητικού σχεδίου ή υποδείγματος, απαιτείται κατάθεση σχετικής αίτησης στον Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (OBI) μαζί με προσδιορισμό των αντικειμένων στα οποία πρόκειται να ενσωματωθεί το σχέδιο ή υπόδειγμα, κλπ.

Επιτρέπεται η συμπερίληψη σε μία μόνο αίτηση πολλών σχεδίων ή υποδειγμάτων, για την ίδια όμως κατηγορία προϊόντων. Εάν η κατάθεση δεν είναι πλήρης ο O.B.I. απορρίπτει την αίτηση. Κατά της απορριπτικής απόφασης χωρεί προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

10.3.9 Διεκδίκηση προτεραιότητας

Η προτεραιότητα κρίνεται από την ημερομηνία καταχώρισης της αίτησης. Εφόσον κατατεθεί αίτηση σε ένα από τα κράτη μέλη της Διεθνούς Ένωσης για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ο καταθέτης έχει δικαίωμα προτεραιότητας που υπολογίζεται με βάση την πρώτη αυτή κατάθεση, εφόσον υποβάλλει αίτηση κατάθεσης στην Ελλάδα μέσα σε έξι μήνες.

10.3.10 Χορήγηση πιστοποιητικού και δημοσίευση

Με την παρέλευση τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης και εφόσον η αίτηση είναι κανονική και πλήρης, ο OBI εκδίδει πιστοποιητικό καταχώρισης του σχεδίου ή υποδείγματος. Τα σχέδια και υποδείγματα καταχωρούνται στο Μητρώο σχεδίων και υποδειγμάτων. Η καταχώριση στο Μητρώο αποτελεί συστατικό στοιχείο για την απόκτηση του δικαιώματος και το σχέδιο ή υπόδειγμα προστατεύεται από την ημερομηνία καταχώρισής του.

10.3.11 Έκταση προστασίας

Η προστασία δεν αφορά μόνον την πιστή αντιγραφή του σχεδίου ή υποδείγματος αλλά και την παραλλαγή ορισμένων στοιχείων που το διαμορφώνουν όπως το χρώμα, η διάσταση κ.α., εφόσον δεν είναι ικανά να προκαλέσουν στον ενημερωμένο χρήστη διαφορετική συνολική εντύπωση. Για την προστασία λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός ελευθερίας του δημιουργού του σχεδίου ή υποδείγματος που προσδιορίζεται από τις τεχνικές ανάγκες.

Δεν απαγορεύεται μόνο η απομίμηση των σχεδίων και υποδειγμάτων στο σύνολό τους αλλά και τμημάτων τους, εφόσον τα τμήματα αυτά είναι νέα και έχουν ατομικότητα. Επίσης, η προστασία του σχεδίου ή υποδείγματος δεν περιορίζεται σε ορισμένα προϊόντα ή σε κατηγορίες αλλά περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα, ακόμα και αν δεν συμπεριλήφθηκαν στην αίτηση προς τον OBI.

Ο δικαιούχος δεν μπορεί να αντιταχθεί όταν τρίτος αναπαράγει το σχέδιο ή υπόδειγμα για ιδιωτικό, πειραματικό ή ερευνητικό και όχι εμπορικό σκοπό.

10.3.12 Ανάλωση του δικαιώματος

Τα δικαιώματα που παρέχει η καταχώριση σχεδίου ή υποδείγματος δεν εφαρμόζονται όταν ένα προϊόν έχει ήδη διατεθεί στην αγορά της Κοινότητας από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συναίνεσή του

10.3.13 Χρόνος προστασίας

Η διάρκεια προστασίας είναι πέντε χρόνια από την ημερομηνία κανονικής κατάθεσης της αίτησης στον OBI. Παρέχεται όμως η δυνατότητα ανανέωσης ανά πενταετία μέχρι συνολικά 25 έτη, εφόσον καταβληθούν τα τέλη ανανέωσης. Μετά την πάροδο της προθεσμίας προστασίας το δικαίωμα στο σχέδιο ή υπόδειγμα αποσβήνεται και μπορεί πλέον ο οποιοσδήποτε να το χρησιμοποιήσει.

10.3.14 Προσβολή του δικαιώματος

Προσβολή του κατοχυρωμένου δικαιώματος σε σχέδιο ή υπόδειγμα υπάρχει όταν γίνεται οποιασδήποτε μορφής χρήση από τρίτο δίχως τη συναίνεση του δικαιούχου. Συγκεκριμένα προσβάλλει το δικαίωμα σε σχέδιο ή υπόδειγμα όποιος κατασκευάζει όμοια αντικείμενα ή απλώς τα προωθεί στην αγορά. Κατά της παράνομης προσβολής, παρούσας ή απειλούμενης, ο δικαιούχος δύναται να αξιώσει την άρση της προσβολής και παράλειψής της στο μέλλον, ήτοι, ο δικαιούχος μπορεί να αξιώσει:

- α) την απόσυρση από το εμπόριο των εμπορευμάτων που κρίθηκε ότι προσβάλλουν το δικαίωμα του καθώς και των υλικών που κυρίως χρησίμευσαν στη δημιουργία ή την κατασκευή των εν λόγω εμπορευμάτων,
- β) την οριστική απομάκρυνση αυτών από το εμπόριο
- γ) την καταστροφή αυτών
- δ) αποζημίωση εφόσον συντρέχει υπαιτιότητα

10.3.15 Ακυρότητα του σχεδίου ή υποδείγματος

Η κήρυξη άκυρου του πιστοποιητικού καταχώρησης σχεδίου ή υποδείγματος επέρχεται έπειτα από αγωγή ή ένσταση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον για τους εξής λόγους:

- α) Αν ο καταθέτης δεν είναι ο δημιουργός ή διάδοχός του
- β) Αν το σχέδιο ή υπόδειγμα δεν πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις προστασίας (νέο, ατομικότητα κλπ.)
- γ) Αν η εκμετάλλευση ή η δημοσίευσή του αντίκειται στη δημόσια τάξη ή στα χρηστά ήθη.
- δ) Το σχέδιο ή υπόδειγμα συγκρούεται με προγενέστερο εθνικό ή Κοινοτικό, το οποίο διεκδικεί προτεραιότητα.

Η δικαστική απόφαση αναγνωρίζει την αναδρομική ακυρότητα από τον χρόνο απονομής του με αποτέλεσμα να θεωρείται ότι δεν επέφερε κανένα αποτέλεσμα εξ αρχής.

10.3.16 Αγωγή ακύρωσης του σχεδίου ή υποδείγματος

Για κάθε σχέδιο ή υπόδειγμα που δεν πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου, παρέχεται σε κάθε τρίτο που έχει έννομο συμφέρον το δικαίωμα δικαστικής προσβολής του. Ο αιτών οφείλει να επικαλεσθεί και να αποδείξει ότι δεν συντρέχουν τα στοιχεία του σχεδίου ή υποδείγματος αλλά και οι προϋποθέσεις προστασίας του. Πρέπει να γίνει σύγκριση, αφενός, της συνολικής εντύπωσης που δημιουργεί το επίμαχο κοινοτικό σχέδιο ή υπόδειγμα και, αφετέρου, της συνολικής εντύπωσης που δημιουργεί καθένα από τα προγενέστερα σχέδια ή υποδείγματα που νομίμως προβάλλει ο αιτών την κήρυξη ακυρότητας. Για την άσκηση της αγωγής δεν προβλέπεται κάποια προθεσμία ούτε η τήρηση συγκεκριμένης προδικασίας, πρέπει ωστόσο να περιέχει ένα συγκεκριμένο αίτημα βάσει του οποίου θα διαμορφωθεί και το διατακτικό της απόφασης. Η δε ακύρωση επέρχεται με την έκδοση της δικαστικής απόφασης. Τα ελληνικά δικαστήρια είναι μεν αναρμόδια για να κηρύξουν άκυρο, σχέδιο ή υπόδειγμα της αλλοδαπής, μπορούν ωστόσο να ακυρώσουν νομίμως ευρωπαϊκό σχέδιο ή υπόδειγμα.

10.3.17 Μεταβίβαση και άδειες εκμετάλλευσης του δικαιώματος

Μπορεί να μεταβιβασθεί και να κληρονομηθεί όχι μόνον το καταχωρισμένο σχέδιο ή υπόδειγμα αλλά και το δικαίωμα στο σχέδιο και υπόδειγμα το οποίο δεν έχει κατατεθεί προς καταχώρηση. Η μεταβίβαση πρέπει να είναι έγγραφη και να καταχωρηθεί στο μητρώο σχεδίων και υποδειγμάτων και να δημοσιευθεί.

Κατά τον ίδιο τρόπο με την μεταβίβαση, μπορεί ο δικαιούχος να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης του σχεδίου ή υποδείγματος.

10.4 Το Ελληνικό Δίκαιο Ευρεσιτεχνίας

10.4.1 Το ισχύον νομικό πλαίσιο αναφορικά με τις Ευρεσιτεχνίες

Η απονομή των Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας και η προστασία των εφευρέσεων διέπεται από το Νόμο 1733/1987. Με τον εν λόγω νόμο συντελέστηκε ένα πολύ μεγάλο βήμα προς την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το ευρωπαϊκό δίκαιο και είναι σε μεγάλο βαθμό επηρεασμένος από τη Σύμβαση του Μονάχου του 1973.

10.4.2 Η έννοια της εφευρέσεως

Σαφής ορισμός της έννοιας της εφεύρεσης σε νομοθετικό κείμενο δεν υπάρχει και ως εκ τούτου την έννοια αυτή καθορίζουν η επιστήμη και η νομολογία. Σύμφωνα με την πλέον εδραιωμένη θέση της επιστήμης, εφεύρεση είναι δημιούργημα ή κανόνας του ανθρώπινου πνεύματος, για την επίλυση τεχνικού προβλήματος, με εφαρμογή φυσικών νόμων, κατά τρόπο άγνωστο μέχρι τώρα, που υπερβαίνει για το μέσο ειδικό το συνηθισμένο μέτρο προόδου ή τη σχετική και γνωστή στάθμη της τεχνικής. Προκειμένου για να προστατευθεί δια ευρεσιτεχνίας, μια εφεύρεση πρέπει να είναι περαιτέρω δεκτική εφαρμογής.

10.4.3 Τι δεν αποτελεί εφεύρεση

Για το λόγο ότι δεν αποτελούν παρέμβαση του ανθρώπινου πνεύματος στο χώρο της τεχνικής δεν προστατεύονται ως εφευρέσεις οι ανακαλύψεις, οι επιστημονικές θεωρίες και οι μαθηματικές μέθοδοι, οι αισθητικές δημιουργίες, τα σχέδια και οι κανόνες για πνευματικές δημιουργίες, παιχνίδια και οικονομικές δραστηριότητες και η παρουσίαση πληροφοριών.

Όσον αφορά τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών αυτά μέχρι προσφάτως δεν προστατεύονταν με το επιχείρημα ότι δεν αποτελούν δημιούργημα που εντάσσεται στο χώρο της τεχνικής. Πλέον κερδίζει έδαφος η άποψη, ότι μπορούν να προστατευθούν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εφόσον η εφεύρεση είναι τεχνικού χαρακτήρα και σχετίζεται άμεσα με τη διαμόρφωση της σχετικής συσκευής επεξεργασίας δεδομένων ή στην αξιοποίηση ουσιαστών τμημάτων αυτής.

Επίσης δεν προστατεύονται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αν και πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, εφευρέσεις που αντίκεινται στη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη, που αφορούν ποικιλίες φυτών ή είδη ζώων ή βιολογικές μεθόδους παραγωγής φυτών ή ζώων καθώς και προϊόντα που παράγονται με τις μεθόδους αυτές, των μικροβιολογικών μεθόδων εξαιρουμένων.

10.4.4 Ειδικές κατηγορίες εφευρέσεων

- **Βιοτεχνολογικές εφευρέσεις**

Στο πεδίο αυτό η ελληνική νομοθεσία είναι πλήρως εναρμονισμένη προς την Οδηγία 98/44. Έτσι οι βιολογικές εφευρέσεις που αναφέρονται σε τεχνικούς κανόνες στον τομέα της ζώσας ύλης και έχουν ως αντικείμενο την επίδραση στην εξέλιξη της ζώσας ύλης με φυσικά ή χημικά μέσα, είτε την επίδραση στη ζώσα ύλη με μικροοργανισμούς, είτε τέλος στην παραγωγή ζώσας ύλης (μικροοργανισμών, φυτών και ζώων) με βιολογικά μέσα προστατεύονται. Έτσι μπορούν να κατοχυρωθούν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εφευρέσεις με αντικείμενο ένα προϊόν που αποτελείται από ή περιέχει βιολογικό υλικό ή μια μέθοδο για την παραγωγή, επεξεργασία ή χρησιμοποίηση βιολογικού υλικού, εφόσον είναι νέες, εμπεριέχουν εφευρετική δραστηριότητα και είναι επιδεκτικές βιομηχανικής εφαρμογής.

- **Φαρμακευτικές εφευρέσεις**

Στο ελληνικό δίκαιο τα φαρμακευτικά προϊόντα εξαιρούνταν μέχρι το 1992 από την χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ενώ προστατεύονταν μόνο οι μέθοδοι παρασκευής αυτών. Μετά τη λήξη της ισχύος της επιφύλαξης που είχε διατυπωθεί στα πλαίσια της Σύμβασης του Μονάχου από την Ελλάδα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας απονέμονται πλέον και για φαρμακευτικά προϊόντα..

10.4.5 Προϋποθέσεις για τη κτήση Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας

Για να προστατευτεί μια εφεύρεση να προκύπτει το νέο αυτής, η εφευρετική δραστηριότητα και το επιδεκτικό της βιομηχανικής εφαρμογής. Εκτός αυτών των προϋποθέσεων απαιτείται η μόνη δυνατή εφαρμογή της αλλά και η εκμετάλλευσή της να μην αντίκειται στη δημόσια τάξη, το νόμο ή τα χρηστά ήθη.

10.4.6 Η διαδικασία αποκτήσεως Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας

Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας αποκτάται μετά από την υποβολή σχετικού αιτήματος στον Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ΟΒΙ) δια της κατάθεσης αίτησης συνοδεία της περιγραφής της εφεύρεσης και των αξιώσεων. Ο καταθέτης δικαιούται εντός τεσσάρων μηνών από την κατάθεση να υποβάλλει τυχόν σχέδια που λείπουν και λοιπά δικαιολογητικά, να προβεί σε συμπληρώσεις και να διορθώσει συντακτικά σφάλματα, ενώ εντός του ιδίου διαστήματος υποχρεούται να καταβάλλει και τα απαιτούμενα τέλη.

Ακολούθως, ο ΟΒΙ συντάσσει έκθεση έρευνας στην οποία μνημονεύονται όλα τα στοιχεία της στάθμης της τεχνικής που είναι απαραίτητα για την εκτίμηση του νέου στοιχείου και της εφευρετικής δραστηριότητας του επινοήματος. Εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση της έκθεσης έρευνας ο καταθέτης διατηρεί το δικαίωμα να υποβάλλει τις δικές του παρατηρήσεις βάσει των οποίων ο ΟΒΙ συντάσσει την τελική έκθεση έρευνας.

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία αυτή, απονέμεται κατά τη κρίση του ΟΒΙ το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, το οποίο δεν εγγυάται το ουσιαστικό περιεχόμενο του ούτε και τη συνδρομή των απαραίτητων ουσιαστικών προϋποθέσεων παρά μόνο βεβαιώνει την πληρότητα και την αρτιότητα της υποβληθείσας αίτησης. Περίληψη του απονεμηθέντος διπλώματος ευρεσιτεχνίας δημοσιεύεται στο Ειδικό Δελτίο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας.

Αν τα τέλη σύνταξης έρευνας δεν καταβληθούν εντός της προθεσμίας, η αίτηση τρέπεται αυτοδικαίως σε Αίτηση για χορήγηση πιστοποιητικού υποδείγματος χρησιμότητας υπό τον όρο ότι το αφορά τρισδιάστατο αντικείμενο.

10.4.7 Διεκδίκηση προτεραιότητας

Για κατόχους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της αλλοδαπής προβλέπεται διαδικασία διεκδίκησης προτεραιότητας εφόσον εντός δώδεκα μηνών από την αρχική κατάθεση, κατατεθεί αίτηση για την ίδια εφεύρεση στην Ελλάδα. Εντός δεκαέξι μηνών από την κατάθεση στην αλλοδαπή, πρέπει να υποβληθεί στον ΟΒΙ, το πιστοποιητικό της αλλοδαπής εκδούσας αρχής, συνοδεία μετάφρασης του στην ελληνική καθώς και μετάφραση των αξιώσεων. Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας που λαμβάνει ο καταθέτης ακολουθεί ανεξάρτητη πορεία από το αλλοδαπό και προστατεύεται για είκοσι έτη από την επόμενη ημέρα της κατάθεσής του.

10.4.8 Δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας

Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας απονέμεται στον πραγματικό εφευρέτη, όμως επειδή στην Ελλάδα δεν ακολουθείται το σύστημα προελέγχου, ως εφευρέτης τεκμαίρεται αυτός που ζητεί τη χορήγηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ώστε τελικά να ισχύει η αρχή του πρώτου δηλούντος. Δικαιούχοι της ευρεσιτεχνίας δύναται να είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, αλλοδαπό ή ημεδαπό. Προβλέπεται επίσης και η δυνατότητα ως εφευρέτες να υποδεικνύονται περισσότερα πρόσωπα, που αποκοτούν κοινό δικαίωμα στην εφεύρεση.

Όσον αφορά τις εφευρέσεις που παράγονται στα πλαίσια της εργασιακής σχέσης αυτές διακρίνονται ως εξής:

α) Ελεύθερη εφεύρεση είναι εκείνη που πραγματοποιεί ο εργαζόμενος είτε εκτός του κύκλου εργασιών του εργοδότη του είτε εντός αυτού αλλά χωρίς την αξιοποίηση υλικών και πληροφοριών που κατέχει χάρη στην σχέση αυτή αλλά και αυτή που δεν σχετίζεται με κανένα τρόπο με την εργασία του εφευρέτη. Οι ελεύθερες εφευρέσεις αποτελούν αναγκαστικά, κτήμα του εργαζομένου.

β) Υπηρεσιακές είναι οι εφευρέσεις που αποτελούν το προϊόν της συμβατικής σχέσης του εργαζομένου με τον εργοδότη για την ανάπτυξη της εφευρετικής δράσης και ανήκουν εξ ολοκλήρου στον εργοδότη.

γ) Εξαρτημένες είναι οι εφευρέσεις που πραγματοποιούνται από τον εργαζόμενο με τη χρήση υλικών μέσων ή πληροφοριών της επιχείρησης στην οποία εργάζεται, συνήθως εντός των πλαισίων της σχέσης εργασίας. Ενδέχεται όμως τέτοιου είδους εφευρέσεις να πραγματοποιηθούν και μετά το τέλος της εργασιακής σχέσης εφόσον ο εφευρέτης έχει αξιοποιήσει κατά ουσιαστικό τρόπο, γνώσεις, εμπειρίες και πληροφορίες που αποκόμισε κατά τη διάρκεια της σχέσης εργασίας. Οι εξαρτημένες εφευρέσεις ανήκουν εξ αιδιαίρετου κατά 40% στον εργοδότη (εκ του νόμου) και κατά 60% στον εργαζόμενο.

10.4.9 Ειδικές κατηγορίες διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

α) Διπλώματα που ενδιαφέρουν την εθνική άμυνα:

Κάθε εφεύρεση που γίνεται από Έλληνα υπήκοο στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή και αφορά την εθνική άμυνα της χώρας απαγορεύεται να μεταβιβάζεται ή να ανακοινώνεται ακόμα και προ του χαρακτηρισμού της ως απόρρητης. Η κατάθεση τους γίνεται σε ειδικό γραφείο απόρρητων εφευρέσεων. Τα χαρακτηρισμένα ως απόρρητα διπλώματα ευρεσιτεχνίας καταχωρούνται σε ειδικά απόρρητα βιβλία και στο Δ.Ε.Β.Ι. δημοσιεύεται μόνο ο αριθμός του διπλώματος με την ένδειξη «απόρρητο». Την εκμετάλλευσή τους την έχει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας το οποίο αποζημιώνει αντιστοίχως τους δικαιούχους. Αν πάψει το ενδιαφέρον της εφεύρεσης σχετικά με την εθνική άμυνα, αίρεται ο απόρρητος χαρακτήρας.

β) Δίπλωμα τροποποίησης

Η μεταγενέστερη τροποποίηση ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας εφόσον πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις είναι δυνατό να καταλήξει στην διπλώματος τροποποίησης. Το δίπλωμα τροποποίησης έχει έναντι του κυρίου διπλώματος παρακολουθηματικό χαρακτήρα, ώστε να μην απαιτεί καταβολή τελών, λήγει με τη λήξη του κύριου διπλώματος και χρησιμοποιείται από όλους τους δικαιούχους αδειών εκμετάλλευσης του κύριου διπλώματος. Ωστόσο αν μετά από δικαστική απόφαση ακυρωθεί το κύριο δίπλωμα, τούτο δεν συνεπάγεται αυτομάτως ότι και το δίπλωμα τροποποίησης είναι άκυρο. Αυτό θα εξακολουθήσει να ισχύει εφόσον καταβάλλονται τα τέλη του. Το δίπλωμα τροποποίησης χορηγείται μόνο στο δικαιούχο του κυρίου διπλώματος.

γ) Εξαρτημένο δίπλωμα

Στην περίπτωση που η εκμετάλλευση μιας μεταγενέστερης εφεύρεσης είναι αδύνατη χωρίς την ταυτόχρονη χρησιμοποίηση μιας προγενέστερης αρχικής εφεύρεσης, εφόσον ο δικαιούχος της μεταγενέστερης εφεύρεσης έχει λάβει δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, τότε είναι δυνατόν αυτός να ζητήσει τη παροχή μη συμβατικής άδειας εκμετάλλευσης του αρχικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

10.4.10 Περιεχόμενο του δικαιώματος στο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας

Η απονομή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας συνοδεύεται από εξουσίες περιουσιακές αλλά και ηθικές. Το μεν περιουσιακό δικαίωμα συνίσταται στην διάθεση και εκμετάλλευση του διπλώματος ενώ το ηθικό, στην αναγνώριση της ιδιότητας του καταθέτη ως δικαιούχου. Ειδικότερα, ο δικαιούχος δύναται να παράγει, να εμπορεύεται και να πωλεί το αντικείμενο της εφεύρεσης καθώς και τα προϊόντα αυτού. Επίσης ο δικαιούχος έχει την εξουσία, να απαγορεύει σε κάθε τρίτο την παραγωγική

αλλά όχι και ερευνητική, επιστημονική ή για προσωπικούς σκοπούς εκμετάλλευση της εφεύρεσης και να απαγορεύει την εισαγωγή προϊόντων που προστατεύονται από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

10.4.11 Η μεταβίβαση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας

Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας είναι ελεύθερως μεταβιβάστο. Η σύμβαση μεταβίβασης πρέπει να είναι έγγραφη με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο. Χωρίς έγγραφο τύπο η μεταβίβαση είναι απολύτως άκυρη. Ωστόσο η μεταβίβαση δεν συντελείται με την κατάρτιση του εγγράφου, αλλά με την καταχώρηση αυτής στο μητρώο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Τόσο το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας αλλά και το δικαίωμα στην εφεύρεση ή και το δικαίωμα προσδοκίας είναι κατασχετά και αναγκαστικώς εκποιήσιμα. Στην περίπτωση δε πτώχευσης του δικαιούχου, το περιουσιακό δικαίωμα εντάσσεται στην πτωχευτική περιουσία. Επίσης το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας και το δικαίωμα προσδοκίας μπορούν να ενεχυρασθούν και να αποτελέσουν αντικείμενο σύστασης επικαρπίας υπό τον όρο τήρησης του εγγράφου τύπου και καταχώρησης αυτής στο μητρώο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

10.4.12 Άδειες εκμετάλλευσης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας

Η εξουσία περιουσιακής εκμετάλλευσης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας επιτρέπει στο δικαιούχο την παραχώρηση υπό την μορφή άδειας εκμετάλλευσης της δυνατότητα σε τρίτον να εκμεταλλεύεται το δίπλωμα, οπότε γίνεται λόγος για συμβατικές άδειες.

Υποχρεωτικές άδειες εκμετάλλευσης χορηγούνται για λόγους προστασίας δημοσίου συμφέροντος. Επίσης με άδεια του δικαστηρίου κατόπιν γνωμοδότησης του ΟΒΙ αναφορικά με την συνδρομή των προϋποθέσεων παροχής της άδειας, για το ύψος και τους όρους της αποζημίωσης του κατόχου του διπλώματος, είναι δυνατό να χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης για το λόγο μη εκμετάλλευσης ή ανεπαρκούς εκμετάλλευσης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- α) Έχει περάσει τριετία από τη χορήγηση του διπλώματος ή τετραετία από τη κατάθεση της αίτησης για τη χορήγηση
- β) Η εν λόγω εφεύρεση να μην έχει τύχει παραγωγικής εκμετάλλευσης στην Ελλάδα, ή η πραγματοποιηθείσα παραγωγή να μην επαρκεί για τη κάλυψη της εγχώριας ζήτησης
- γ) Ο αιτών να μπορεί να εκμεταλλευθεί παραγωγικά την εφεύρεση και
- δ) Ο αιτών να έχει γνωστοποιήσει προ μηνός στον δικαιούχο την πρόθεση του να ζητήσει τη χορήγηση μη συμβατικής άδειας εκμετάλλευσης.

Εφόσον ο δικαιούχος αποδείξει ότι ανυπαίτιως και καλόπιστα δεν μπόρεσε να εκμεταλλευτεί ή εκμεταλλεύτηκε ανεπαρκώς την επίδικη εφεύρεση, μπορεί να αποτραπεί η παραχώρηση άδειας.

10.4.13 Διάρκεια και λήξη του διπλώματος ευρεσιτεχνίας

Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας λήγει είκοσι έτη από την επομένη της ημέρας της κατάθεσης. Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας μπορεί να απολεσθεί επίσης λόγω της μη καταβολής των ετήσιων τελών προστασίας. Εντός έξι μηνών από τη πάροδο της προθεσμίας ο δικαιούχος διατηρεί το δικαίωμα να καταβάλλει τα αναλογούντα τέλη προστατευόμενα κατά 50%.

10.4.14 Ακυρότητα του διπλώματος ευρεσιτεχνίας

Το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ακυρώνεται μερικώς ή ολικώς κατόπιν αιτήσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων μπορεί να ακυρωθεί μετά από αγωγή που εγείρεται από οποιονδήποτε τρίτο που έχει έννομο συμφέρον για τους εξής λόγους:

- α) Αν ο κάτοχος του διπλώματος δεν είναι ο πραγματικός εφευρέτης
- β) Εφόσον έλλειπαν οι ουσιαστικές, προϋποθέσεις για την χορήγηση του
- γ) Αν η περιγραφή του διπλώματος είναι ανεπαρκής για την εφαρμογή της εφεύρεσης από ειδικό.
- δ) Αν το αντικείμενο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας επεκτείνεται πέρα από το περιεχόμενο της αίτησης

Η δικαστική απόφαση αναγνωρίζει την ακυρότητα του διπλώματος αναδρομικά από χρόνο απονομής του.

10.4.15 Προστασία του δικαιούχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας

Ο κάτοχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας μπορεί να εγείρει έναντι του προσβάλλοντος, τακτική αγωγή για την παράλειψη της προσβολής και παράλειψή της στο μέλλον ενώ μπορεί να προσφύγει και στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

Ο δικαιούχος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας μπορεί να επιλέξει έναν από τους εξής τρόπους υπολογισμού της ζημίας:

- α) αποκατάσταση της θετικής ζημίας του και του διαφυγόντος κέρδους
- β) απόδοση της ωφέλειας του προσβολέα
- γ) καταβολή ποσού ανάλογου προς το τίμημα της άδειας εκμετάλλευσης που θα κατέβαλλε τρίτος κατά το χρόνο λήξης της προσβολής, με βάση τις συνθήκες τις αγοράς.

Ποινικές κυρώσεις

Ποινικές κυρώσεις υφίστανται για όσους διαφημίζουν ένα προϊόν ως δήθεν προστατευόμενο με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

10.4.16 Το Πιστοποιητικό Υποδείγματος Χρησιμότητας (ΠΥΧ)

Το Πιστοποιητικό Υποδείγματος Χρησιμότητας είναι τίτλος που χορηγείται για νέα επινόηση, που περιέχεται σε ενσώματο κινητό αντικείμενο και επιλύει τεχνικό πρόβλημα ενώ είναι και βιομηχανικά εκμεταλλεύσιμο. Σε αντίθεση με το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας τα ΠΥΧ δεν απαιτούν αντίστοιχη εφευρετική δραστηριότητα αλλά χαμηλότερη, γι' αυτό χαρακτηρίζονται και ως «μικρές εφευρέσεις». Επίσης αντιθέτως προς τις εφευρέσεις ο κανόνας περιορίζεται σε τρισδιάστατο αντικείμενο με καθορισμένο σχήμα και μορφή, όπου η μορφή πρέπει να φέρει το στοιχείο του νέου.

Η διάρκεια του ΠΥΧ που χορηγείται και αυτό από τον ΟΒΙ είναι επταετής (7) και κάθε έτος καταβάλλονται τέλη προστασίας.

Οι διατάξεις περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας εφαρμόζονται αναλόγως. Σε περίπτωση μάλιστα που ο αιτών δίπλωμα ευρεσιτεχνίας το ζητήσει εγγράφως, πριν τη χορήγηση του διπλώματος είναι εφικτό η αίτησή του να μετατραπεί σε αίτηση χορήγησης ΠΥΧ. Άλλωστε, στη περίπτωση που δεν καταβληθούν εμπροθέσμως τα τέλη έκθεσης έρευνας για μια εκκρεμή αίτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας ο ΟΒΙ την τρέπει αυτοδικαίως σε αίτηση ΠΥΧ.

11. Διαμεσολάβηση – Βασικός Οδηγός για τη διαμεσολάβηση από τον Οργανισμό Διαιτησίας και τον Διαμεσολάβησης του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (ΟΔΔΕΕ)

Μπερναντέτ Παπαβασιλείου-Σρέκενμπεργκ

Συντονίστρια διαμεσολάβησης ΟΔΔΕΕ

Δικηγόρος, Διαπιστευμένη

Διαμεσολαβήτρια, Εκπαιδεύτρια

Διαμεσολαβητών (ΚΕ.ΔΙ.ΒΙΜ.

ΕΚΠΑ/CEDR)

Παπαβασιλείου-Σρέκενμπεργκ & Φουρ-

Γεωργαντζά Δικηγορική Εταιρεία – Κέντρο

Διαμεσολάβησης

Ακαδημίας 43, GR-10672 Αθήνα

Τηλ.: +30 210 3624973

Fax: +30 210 3616284

E-Mail: b.papaw@anwaltspraxis.gr

E-Mail: info@anwaltspraxis.gr

Internet: www.anwaltspraxis.gr

11.1 Τι είναι διαμεσολάβηση

Η διαμεσολάβηση ορίζεται σύμφωνα με το Ν. 4640/2019 ως «μια διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας με βασικά χαρακτηριστικά την εμπιστευτικότητα και την ιδιωτική αυτονομία,, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη επιχειρούν εκουσίως με καλόπιστη συμπεριφορά και συναλλακτική ευθύτητα να επιλύσουν με συμφωνία μία διαφορά τους με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Υπάγοντας τη διαφορά τους στις διατάξεις του άνω Νόμου τα εμπλεκόμενα μέρη προσφεύγουν σε μια κοινά αποδεκτή διαδικασία, μέσω της οποίας διαπραγματεύονται, επικουρούμενα από ένα τρίτο, ειδικά εκπαιδευμένο, αμερόληπτο και ανεξάρτητο πρόσωπο, τον διαμεσολαβητή, προκειμένου να βρουν πρόσφορες λύσεις που ανταποκρίνονται καλύτερα στα συμφέροντά τους. Σε περίπτωση θετικής έκβασης αυτής της επικουρούμενης διαπραγματεύσεως, η συμφωνία τους καταγράφεται σε ένα πρακτικό, το οποίο μπορεί να περιβληθεί με τον εκτελεστήριο τύπο και να εκτελεσθεί στο εσωτερικό και – υπό προϋποθέσεις - στο εξωτερικό.

11.2 Ποιά είναι η βασικότερη διαφορά μεταξύ διαμεσολάβησης και διαιτησίας;

Η βασικότερη διαφορά μεταξύ διαμεσολάβησης και διαιτησίας έγκειται στο γεγονός ότι στη διαμεσολάβηση τα μέρη επιχειρούν να επιλύσουν την εκάστοτε διαφορά τους διαπραγματευόμενοι με τη βοήθεια του διαμεσολαβητή, ο οποίος προτείνει μία λύση μόνο αν όλα τα μέρη το επιθυμούν. Ο διαμεσολαβητής δεν παίρνει απόφαση επί της σχετικής διαφοράς. Στη διαμεσολάβηση τα μέρη δεσμεύονται από το αποτέλεσμα της διαδικασίας μόνο στην περίπτωση που υπογραφεί από εκείνα σχετική συμφωνία επίλυσης, η οποία δύναται να καταστεί εκτελεστός τίτλος. Από την άλλη πλευρά η διαιτησία ομοιάζει με την επίλυση της διαφοράς από ένα κρατικό δικαστήριο, καθώς το διαιτητικό δικαστήριο κρίνει με τρόπο δεσμευτικό την εκάστοτε διαφορά από πρόσωπα (διαιτητές) που έχουν επιλεγεί από τα μέρη, ενώ η απόφασή του παράγει δεδικασμένο και εκτελεστότητα.

11.3 Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης;

- διέπεται από τις αρχές της εμπιστευτικότητας και της τήρησης εχεμύθειας. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού διαμεσολάβησης ΟΔΔΕΕ ο διαμεσολαβητής, τα μέρη, οι πληρεξούσιοι δικηγόροι αυτών, ο Συντονιστής διαμεσολάβησης, το Ελληνογερμανικό Επιμελητήριο συμπεριλαμβανομένων των προστηθέντων του, τυχόν καλούμενοι πραγματογνώμονες, τεχνικοί σύμβουλοι και διερμηνείς υποχρεούνται στην τήρηση εχεμύθειας σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ως προς την έναρξη, το περιεχόμενο και την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαμεσολάβησης, το αντικείμενο της διαφοράς, όπως και εν γένει ως προς κάθε άλλη πληροφορία για την οποία τα ανωτέρω πρόσωπα λαμβάνουν γνώση στο πλαίσιο της εκάστοτε διαδικασίας διαμεσολάβησης, εκτός αν τα μέρη συμφωνούν ρητά και εγγράφως διαφορετικά,
- διακρίνεται από την ταχύτητα της διαδικασίας. Καθιστά εφικτή την επίλυση μιας διαφοράς σε σύντομο χρονικό διάστημα, λ.χ. ύστερα από μερικές ολιγόωρες συναντήσεις, συχνά όμως κιόλας εντός μίας ημέρας.
- έχει μικρότερο κόστος σε σύγκριση με τη δικαστική οδό, καθώς: α) τα έξοδα φακέλου, η αμοιβή του διαμεσολαβητή και η αμοιβή των παρισταμένων δικηγόρων είναι (κατά κανόνα) χαμηλότερα από τα συνολικά έξοδα μιας δίκης, β) με την υπογραφή του πρακτικού η διαφορά επιλύεται εφάπαξ και είναι δεσμευτική για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, χωρίς να ανεβαίνει το κόστος λόγω προσφυγής σε άλλο βαθμό δικαιοδοσίας, γ) με τη χρονικά συμπυκνωμένη ενασχόληση των μερών με την συγκεκριμένη διαφορά, δεν χάνονται επανειλημμένως ώρες εργασίας, ειδικά δε σε επίπεδο στελεχών επιχειρήσεων ή υπαλλήλων τους, όπως τούτο θα συνέβαινε σε μια δίκη (εξαιτίας της επανειλημμένης προετοιμασίας ή των αναβολών και των μακρών δικασίμων κλπ.)
- είναι ευέλικτη. Τα μέρη καθορίζουν όχι μόνο τον τόπο, το χρόνο και τη διάρκεια των συναντήσεών τους, αλλά και τα αντικείμενα της διαπραγματεύσεώς τους, στα οποία μπορούν κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης να προσθέσουν και περαιτέρω ζητήματα (πράγμα αδύνατο σε μια δίκη), φτάνοντας έτσι σε ένα αποτέλεσμα που ικανοποιεί συνολικά τις ανάγκες και τα συμφέροντά τους,
- είναι δημιουργική. Τα μέρη ενθαρρύνονται από τον διαμεσολαβητή να βρουν τα κοινά πεδία συμφωνίας τους, τόσο ως προς τα υφιστάμενα μεταξύ τους ζητήματα, όσο και ως προς τα μελλοντικά τους σχέδια, αλλά και τα γενικότερα συμφέροντά τους,
- γενικά συμβάλλει στη διάσωση και κατ' επέκταση στη βιωσιμότητα των σχέσεων μεταξύ των μερών, γεγονός με ιδιαίτερη σημασία στο σημερινό δυσχερές επιχειρηματικό περιβάλλον.

11.4 Ποιες διαφορές υπάγονται στην υποχρεωτική αρχική συνεδρία διαμεσολάβησης;

Τόσο οι διαφορές που εκδικάζονται κατά την τακτική διαδικασία και υπάγονται στην καθύλην αρμοδιότητα α) του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αν η αξία του αντικειμένου της διαφοράς υπερβαίνει το ποσό των 30.000 €, και β) του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, όσο και οι διαφορές για τις οποίες σε έγγραφη συμφωνία των μερών προβλέπεται και είναι σε ισχύ ρήτρα διαμεσολάβησης, υπάγονται πλέον σε μια υποχρεωτική αρχική συνεδρία διαμεσολάβησης (ΥΑΣ), κατά την οποία ο διαμεσολαβητής ενημερώνει τα μέρη για την διαδικασία της διαμεσολάβησης, τις βασικές αρχές που τη διέπουν, καθώς και για τη δυνατότητα εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς τους με βάση τις ιδιαιτερότητές της και τη φύση αυτής. Η διεξαγωγή αυτής της υποχρεωτικής αρχικής συνεδρίας διαμεσολάβησης αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της συζήτησης της αγωγής που τυχόν θα ασκηθεί.

11.5 Τι είναι το «συμφωνητικό υπαγωγής στη διαμεσολάβηση»;

Με την υπογραφή του συμφωνητικού υπαγωγής στη διαμεσολάβηση είτε στις περιπτώσεις, στις οποίες τα μέρη προσφέρουν εκουσίως στη διαμεσολάβηση, είτε στις προαναφερόμενες υπό 1.4. περιπτώσεις, στις οποίες η υπογραφή του συμφωνητικού υπαγωγής είναι ο σκοπός της ΥΑΣ, τα μέρη εξωτερικεύουν την βούλησή τους να επιλύσουν την διαφορά τους με την βοήθεια διαμεσολαβητή, τον οποίο επιλέγουν από τον Κατάλογο Διαμεσολαβητών ΟΔΔΕΕ. Μπορούν να υπαγάγουν τη διαφορά τους στη διαμεσολάβηση πριν ή μετά την άσκηση αγωγής. Σημειώνεται ότι και στην περίπτωση κατά την οποία υπάρχει ήδη ρήτρα διαμεσολάβησης στη σύμβαση, καθίσταται αναγκαία η υπογραφή Συμφωνητικού Υπαγωγής στη διαμεσολάβηση ΟΔΔΕΕ, το οποίο υπογράφουν τα μέρη και ο διαμεσολαβητής και επικυρώνουν ο Συντονιστής διαμεσολαβητής και ο Επικεφαλής ΟΔΔΕΕ.

11.6 Τι είναι η «συμφωνία διαμεσολάβησης» και το «πρακτικό διαμεσολάβησης»;

Η συμφωνία διαμεσολάβησης (ή συμφωνία επίλυσης) συντάσσεται και υπογράφεται από τα μέρη και τους πληρεξουσίους δικηγόρους τους σε περίπτωση επιτυχούς έκβασης της διαδικασίας διαμεσολάβησης. Το πρακτικό διαμεσολάβησης συντάσσεται από τον διαμεσολαβητή, περιέχει δε, πέρα από τα προσωπικά στοιχεία του διαμεσολαβητή και όλων των προσώπων που έλαβαν μέρος στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, το συμφωνητικό υπαγωγής στη διαμεσολάβηση και την συμφωνία επίλυσης, ή τη διαπίστωση της αποτυχίας της διαμεσολάβησης. Το κάθε μέρος να μπορεί να καταθέσει το πρακτικό που έχει παραλάβει στη Γραμματεία του καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί ή πρόκειται να εισαχθεί η εκδίκαση της υπόθεσης. Από την κατάθεση το πρακτικό διαμεσολάβησης, εφόσον περιέχει συμφωνία των μερών για την ύπαρξη αξίωσης που μπορεί να εκτελεστή αναγκαστικά, αποτελεί εκτελεστό τίτλο σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας

11.7 Ποιες διαφορές μπορούν τα μέρη να υπαγάγουν στη διαμεσολάβηση του ΟΔΔΕΕ;

Οι εμπορικές διαφορές μπορούν να υπαχθούν στη διαμεσολάβηση ΟΔΔΕΕ ανεξάρτητα αν τα μέρη είναι μέλη του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου ή όχι. Προϋπόθεση είναι να έχουν την εξουσία διάθεσης της διαφοράς τους. Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να πρόκειται για διαφορές των οποίων η διάθεση δεν υπόκειται σε διατάξεις αναγκαστικού δικαίου και το αντικείμενό τους είναι δεκτικό συμβιβασμού σύμφωνα με την κείμενη Νομοθεσία. Τέτοιες διαφορές είναι λ.χ. οι απαιτήσεις από εμπορικές συναλλαγές, ζητήματα άδειας χρήσεως σήματος, διαδοχής σε επιχειρήσεις (και δη σε οικογενειακές) κ.λπ.

11.8 Πώς διορίζεται ο διαμεσολαβητής

Ο διαμεσολαβητής επιλέγεται από τον Κατάλογο Διαμεσολαβητών ΟΔΔΕΕ από τα μέρη ή σε περίπτωση που τα μέρη το επιθυμούν, με την συνδρομή του Συντονιστή διαμεσολάβησης.

11.9 Ποιοι κανόνες ρυθμίζουν τη διαδικασία διαμεσολάβησης του ΟΔΔΕΕ

Η διαδικασία διαμεσολάβησης διεξάγεται με βάση το Συμφωνητικό Υπαγωγής στη διαμεσολάβηση ΟΔΔΕΕ, τις διατάξεις του Κανονισμού διαμεσολάβησης ΟΔΔΕΕ, ενώ στην περίπτωση που ένα ζήτημα δεν ρυθμίζεται από αυτόν, εφαρμόζονται οι διατάξεις της Ελληνικής Νομοθεσίας, κυρίως του Ν. 4640/2019, όπως αυτός κάθε φορά ισχύει.

11.10 Ποιες είναι οι δαπάνες της διαδικασίας διαμεσολάβησης του ΟΔΔΕΕ

Οι δαπάνες της διαδικασίας διαμεσολάβησης αποτελούνται από τα έξοδα φακέλου, την αμοιβή του διαμεσολαβητή, όπως και κατόπιν σχετικής συμφωνίας των μερών από τα τυχόν έξοδα του ΟΔΔΕΕ και του διαμεσολαβητή. Τα έξοδα φακέλου και η αμοιβή του διαμεσολαβητή ορίζονται σύμφωνα με τον Πίνακα Αμοιβών (Παράρτημα 2 του Κανονισμού διαμεσολάβησης ΟΔΔΕΕ), ο οποίος αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του παρόντος Κανονισμού

Τα μέρη βαρύνονται με τις δαπάνες της διαδικασίας διαμεσολάβησης κατ' ισομοιρία, εκτός αν συμφωνηθεί εγγράφως διαφορετικά.

Το σύνολο των εξόδων του φακέλου όπως και η αμοιβή του διαμεσολαβητή για τέσσερις (4) ώρες προκαταβάλλονται από τα μέρη, έκαστο κατά την αναλογία του. Μετά την καταβολή του εν λόγω ποσού, η Γραμματεία διαμεσολάβησης παραδίδει το φάκελο στο διαμεσολαβητή. Το υπόλοιπο της αμοιβής του διαμεσολαβητή καταβάλλεται τμηματικά από τα μέρη, εκάστοτε κατόπιν σχετικής πρόσκλησης της Γραμματείας διαμεσολάβησης. Με την περάτωση της διαδικασίας διαμεσολάβησης πραγματοποιείται σχετική εκκαθάριση.

Τα έξοδα φακέλου καταβάλλονται και στην περίπτωση κατά την οποία δεν επετεύχθη πλήρης ή μερική συμφωνία των μερών.